

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI KAYNAKLI BEL_YZ_K0051,
BEL_YZ_K0054 VE BEL_YZ_K0059 NUMARALI CÖNKLER
ÜZERİNE İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

YUSUF CAN KILINÇ

AMASYA

Mayıs-2024

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI KAYNAKLI BEL_YZ_K0051,
BEL_YZ_K0054 VE BEL_YZ_K0059 NUMARALI CÖNKLER
ÜZERİNE İNCELEME**

Hazırlayan
Yusuf Can KILINÇ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Orhan Fatih KUŞDEMİR

AMASYA-2024

TEZ ONAY SAYFASI

Yusuf Can KILINÇ tarafından hazırlanan “İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI KAYNAKLI BEL_YZ_K0051, BEL_YZ_K0054 VE BEL_YZ_K0059 NUMARALI CÖNKLER ÜZERİNE İNCELEME” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından 02/04/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Orhan Fatih KUŞDEMİR	.....
Üye	: Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ	.....
Üye	: Doç. Dr. Cavit GÜZEL	.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../.....

.....
Doç. Dr. Hasan YERKAZAN
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

02/04/2024

Yusuf Can KILINÇ

İmza

ÖZET

İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI KAYNAKLI BEL_YZ_K0051, BEL_YZ_K0054 VE BEL_YZ_K0059 NUMARALI CÖNKLER ÜZERİNE İNCELEME

Yusuf Can KILINÇ

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Mayıs/2024

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Orhan Fatih KUŞDEMİR

Bu çalışmanın amacı İBB Atatürk Kitaplığı kaynaklı Bel_Yz_K0051, Bel_Yz_K0054 ve Bel_Yz_K0059 numaralı cönklerin transkripsiyonlu metinlerinin okunması, incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle, cönkün tanımı ve cönklerin tanıtımı üzerinde durulmuş, ele alınan yazmaların transkripsiyonlu metinleri aktarılmıştır. Ortaya çıkan şiirler tasnif edilmiş, tür ve şekil açısından incelenmiştir. Cönklerde yer alan Arapça şiirler ve nesirler de Latin Alfabesine transkript edilmiş ve Türkçe anlamları verilmiştir. Şiirlerin yazarı olan şairlerin hayatları hakkında bilgi verilmiştir. Cönkler içerisinde yer alan 31 şaire ait 134 şiir tespit edilmiştir. 9 şairin hayatı hakkında herhangi bir kaynaktan bilgiye ulaşılamamıştır. Bunların dışında şairi belli olmayan 326 şiir daha bulunmaktadır. Her 3 cönte de ortak 3 şairin şiirleri bulunmaktadır. Bu şairler; Âşık Ömer, Gevherî ve Yunus Emre'dir. Şiirlerin türleri hakkında da bilgi verilmiştir. Cönklerde nesir, dua ve hadis kısımları dahil 26 metin türü bulunmaktadır. Türü belli olanların sayısı 293'dür. Türü belli olmayan şiir sayısı ise 210'dur. Nesir, dua ve hadis kısımlarının sayısı 33'dur. Her 3 cönte de ortak 3 metin türü geçmektedir. Bunlar; İlâhi, Nesir ve Türkü'dür. Cönklerde yer alan tarihlere bakıldığında, cönklerin XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılda yazıldığı tespit edilmiştir. Cönklerde yer alan metin türlerinin Alevi- Bektaşî geleneği çerçevesinde yazıldığı açıkça görülmektedir. Yapılan bu çalışma ile cönklerde bulunan şair ve şiirleri tespit etmek, milli kültürümüze katkı bulunmak, bu alanda yapılabilecek yeni çalışmalara kaynak temin etmek, yönüyle katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Âşık Ömer, Gevherî, Yunus Emre, İlâhi, Türkü

ABSTRACT

REVIEW ON CONKS NUMBERED BEL_YZ_K0051, BEL_YZ_K0054 VE
BEL_YZ_K0059 SOURCED FROM IBB ATATÜRK LIBRARY

Yusuf Can KILINÇ

Amasya University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature, M.A., May/2024

Supervisor: Assistant Professor Orhan Fatih KUŞDEMİR

Purpose of this study is the reading, examination and evaluation of transcribed texts of IBB Atatürk Library Welding Bel_Yz_K0051, Bel_Yz_K0054 and Bel_Yz_K0059 numbered conks. For this purpose, firstly focused on the definition of conk and the introduction of conks, the transcribed texts of the manuscripts discussed are transferred. The resulting poems were classified, examined in terms of type and shape. The Arabic poems and prose in the conks were also transcribed into the Latin Alphabet and their Turkish meanings were given. Information is given about the lives of the poets who wrote the poems. 134 poems belonging to 31 poets among the conks were identified. No information could be found from any source about the lives of 9 poets. Apart from these, there are 326 more poems whose poet is unknown. There are poems of 3 common poets in each of the 3 conks. These poets; Asık Omer, Gevheri, Yunus Emre. Information about the types of poems is also given. There are 26 types of poems in conks including prose, prayer and hadith parts. The number of known types is 293. The number of poems of unknown genre is 210. The number of prose, prayer and hadith sections is 33. There are 3 common text types in all 3 conks. These; hymn poem, prose and folk song. When we look at the dates on conks, it has been determined that the conks were written in the late XVIII. and XIX. centuries. It is clearly seen that the text types in the conks were written within the framework of the Alevi- Bektashi tradition. With this study, it was aimed to identify the poets and poems in the conks, contributing to our national culture, it is aimed to contribute to new studies in this field by providing resources.

Keywords: Asık Omer, Gevheri, Yunus Emre, Hymn poem, Folk Song

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, İBB Atatürk Kitaplığı kaynaklı Bel_Yz_K0051, Bel_Yz_K0054 ve Bel_Yz_K0059 numaralı cönklerin transkripsiyonlu metinlerinin okunması, incelenmesi ve değerlendirilmesi ele alınmıştır. “Cönklerin Tanıtımı” başlığı altında ele alınan bölümde cönklerdeki sayfa sayıları, boş sayfa sayıları, silik veya okunamayan satırlar, cönkün içerisinde yer alan şair ve metin türü sayıları ve tarihlere yer verilmiştir. Ayrıca cönklerin sayfa sayfa analizi yapılmıştır. Bu yapılan analizle araştırmacıların ve cönklerle ilgilenmek isteyen alan çalışanlarının işlerini kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Cönklerde yer alan şiirler nazım türleri ve şekilleri bağlamında incelenmiştir. Cönklerde yer alan metinlerin Latin Alfabesine transkripsiyonu yapılmıştır. Arapça metin türleri ise hem Latin Alfabesine transkript edilmiş hem de Türkçe’ye çevrilmiştir. Şiirlerde ağırlıklı olarak hece ölçüsü kullanılmıştır. 3 cönkte yer alan şairler ve metin türleri belirlenmiş, belirlenen şair, yazar ve metin türleri sayısal olarak tablolarda ifade edilmiştir. Hayatları hakkında kaynaklarda bilgiye ulaşılamayan şairler de mevcuttur. Cönklerde dinî-tasavvufî edebiyatın ve Alevi-Bektaşî geleneğinin etkileri açıkça görülmektedir. Hicrî tarihler, miladî tarihe çevrilerek cönklerin yazıldıkları zamanlar tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışma ile millî benliğimizi ve kültürümüzü en iyi şekilde yansıtan kaynaklardan biri olan cönklerin edebiyat, tarih, coğrafya açısından değeri açıkça görülmektedir.

Bu çalışmanın hayata geçirilmesi sürecinde bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Orhan Fatih KUŞDEMİR’e, çalışmamda emeğini eksik etmeyen Doç. Dr. Cavit GÜZEL’e, cönklerin temininde, cönklerin transkripsiyonlu metin şeklinde aktarımında “Prof. Dr. Atabey KILIÇ”ın yazı tipini(fontunu) kullanmamızda bizlere yardımcı olan ve değerli düşünceleri ile bizi yönlendiren Yozgat Bozok Üniversitesi Öğr. Gör. Dr. Özlem ŞAHİN’e, cönklerde yer alan Arapça şiir ve nesir bölümlerinin okunmasında yardımlarını esirgemeyen Yozgat Bozok Üniversitesi TÖMER(Türkçe Öğretim Merkezi) öğrencilerime teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamda desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen, bana olan güvenlerini hiç kaybetmeyen aileme teşekkür ederim.

Yusuf Can KILINÇ

02/04/2024

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	xxvii
KISALTMALAR DİZİNİ	xxviii
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

1. CÖNKLERİN TANITIMI.....	12
1.1. Cönk Bel_Yz_K0051	12
1.2. Cönk Bel_Yz_K0054.....	15
1.3. Cönk Bel_Yz_K0059.....	20

II. BÖLÜM

2. CÖNKLERDE ADI GEÇEN ŞAİRLERİN VE YAZARLARIN TANITIMI	22
2.1. Âşık Ahmed	22
2.2. Âşık Halil	22
2.3. Âşık Musa	22
2.4. Âşık Mustafa.....	22
2.5. Âşık Ömer.....	22
2.6. Âşık Sevdâyî	23
2.7. Bazundeoğlu	24
2.8. Ebu El- Şâfiî.....	24
2.9. Ebu Hanefi	26
2.10. Eşrefoğlu Rûmî	27
2.11. Ferdî	28
2.12. Gevherî.....	28
2.13. Hoca Bâki	28
2.14. Hüdâdî.....	28
2.15. İsmail Âşık	29
2.16. Karacaoğlu	29

2.17. Kazı Hafız Efendi	30
2.18. Kâtibî	30
2.19. Kemalpaşazâde	31
2.20. Kerem.....	32
2.21. Kınalızâde Ali Efendi	32
2.22. Kul Lokman	33
2.23. Kul Mevlanâ	33
2.24. Kul Mustafa	33
2.25. Kuloğlu	34
2.26. Seyyid Nesimî.....	35
2.27. Seyyid Nizamoğlu.....	36
2.28. Üftâde.....	37
2.29. Yûnus Emre	38
2.30. Zülâlî.....	38
2.31. Zülfî	39

III. BÖLÜM

3. CÖNKLERİN İÇİNDE YER ALAN EDEBİYAT İÇİ-EDEBİYAT DIŞI METİN TÜRLERİ	40
3.1. Arzuhal.....	40
3.2. Ayet.....	40
3.3. Beyit.....	40
3.4. Dedim- Dedili Şiir	40
3.5. Divan.....	40
3.6. Dua.....	41
3.7. Ebced	41
3.8. Elifnâme.....	41
3.9. Esmâ'ül Hüsna.....	42
3.10. Hadis	42
3.11. Hutbe.....	42
3.12. Hûrûfilik.....	42
3.13. İlâhi	43
3.14. Kalenderî.....	43
3.15. Koşma	43

3.16. Latife(Fıkra).....	43
3.17. Mani	43
3.18. Marifet	44
3. 19. Mesnevi.....	44
3.20. Methiye	44
3.21. Müfred	44
3.22. Münâcaat.....	44
3.23. Muhammediye	44
3.24. Muhammedî	45
3.25. Na’at-ı Şerif	45
3.26. Nesir	45
3.27. Sema’i	45
3.28. Sûre	45
3.29. Tekerleme	45
3.30. Türkü.....	45

IV. BÖLÜM

4.1. CÖNK 0051	46
Beyit.....	46
Beyit.....	46
Efendim kadrini bildim	46
Yüzüñ kirmenler gibi dönerler.....	46
Zikiri hâkka heva-yı kiristiyan.....	47
Aydı izan dünyanıñ cüş-u ‘alına mı aldandıñ	48
Dünyâ-ı nazar kılşañ biñ başlı bir erķamdır.....	48
İşit imdi aydım bir hoş haber	49
Şaħa benden yüz çevirdi	51
‘Azizim beni terk itme	52
İlahi	52
Ne bakarsıñ ah güzelim sen bana hayran.....	53
‘İlim kanı hiç eyler fenadan	53
Urumdan Şamdañ can arar oldı.....	54

Görürler mahşeri yerinde	57
Beynamazın hallerini	57
Ey ‘aceb bilsem nedir ya Rab bu derdin çaresi Allah	57
Kefaretşin ruh bir aylık yaşın varşun	58
Namaz ardınca okunacak dua	59
Yasin Suresi, 1. ve 2. Ayeti, İsra Suresi, 82. Ayeti.....	60
Fussilet Suresi, 41. ve 42. Ayetleri	60
Bakara Suresi,18. Ayeti	60
Allah’ın Büyüklüğünü ve Yüceliğini gösteren dua	61
Allah’ın Büyüklüğü ve Kudretinden bahseden dua	61
Kalem Suresi, 1. ve 2. Ayeti	61
Talak Suresi, 12. Ayeti	61
Ali İmran Suresi, 83. Ayeti.....	62
Yaşlum suya düşürdüm şacı banlum benim	62
Ğaibler diyardan uçub gelirsen	63
Elde kalem bir melek sima günde aman	63
Beyit.....	64
Bir mah ruy-u şuğ aşub duran.....	64
İşid hey gözleri mesdim heman didara ‘âşıkım.....	65
Yine bad-ı şabağ oldu dilber çıkıdı evinden	65
Mihri cemal cihansın işfa‘at menbağı	65
Şaha senden niyazım var çağa naz olam sultanum	66
Sevdiğim böyle bilur.....	67
Ğarib bülbül kılar zarı.....	67
Şalunub seyran yerine	68
Düşdi ‘âşkına cana gönül her demde eyler ah.....	69
‘Aceb vuşlat meyremi bize bî mim od bâdin	69
Aynam kırmızı gülüm sağ yanına almışın ağ yeşil ...	70
Ben bir yavuz şahir idim ğarip Şamda.....	70
Yüzin gördüm dedim ay elhamdüllah.....	71

Görün beni nadavet okırdı	72
Didi ol sulţandın anı Muhammed Mustafâ	74
İşit ey beynamaz olan	74
Ol yüce Allah ne demiş.....	74
Haza emrinde nazil oldu Kur'an	77
Bana nur a nurı şemmi narı.....	78
Düşürdüm güllümü bir gül cihan	78
‘Aşıkların kadrin bilmez	79
‘Âşkıñ aldı benden beni	79
Hak yolına giden ‘âşık ve yas	80
On iki tabaka olun şod bağısı.....	81
Dayem ister biz fenafillah.....	81
Viran olan çok dünyayı.....	82
Dünya var deyu dünyasın	82
İsra Suresi, 105. Ayeti.....	84
Atıştır ey şağgül püran olduğımıdır suçum.....	84
Haza Dua Hatmil Kur'an	84
Haldur na ayan bekçidir	86
Zahid bizi tan eyleme hak ismin okur dilimiz	86
Bir can Muhammed ezel aldandım kim kalır şandım	87
Başın açık haydan geldim ya resulullahımdadır	88
Sahada sövdü saydı vu yakılsın bu meydana.....	88
Kur'an ‘Azlim Şanıñ Fazileti	89
Ol şalı günü müşveret oldu	92
Tecelli şevk dizarı beni mest eyledi hayran.....	94
Beyit.....	95
‘Âşık oldum sana canı gönülden	95
Ben gidersem ey efendim bu yuvadan da kalur	96
Fatiha Suresi, 2. Ayeti.....	97
Zühde aç göz ki şecdeye bakda ‘ibret al	97

Bir giderim bir ardım bakarın	98
Ol benim nazlı yarım	99
Bir hal oldu başım.....	99
Be yaranlar be kardaşlar	100
Ol yüzi gül ķemani bulan benim gönlümcedir.....	101
Bismillahirrahmanirrahim Hāsan Efendi	101
Dost yoluna gidenlerdenim naçar gidmeñ görñ	102
Ɛadir mevlam yedi birer ķorkum var	103
Zahirin daglarım dağlar başda	103
Eser bad-ı şabağ bilmem hu deyu	103
Ol müslūman olan adama.....	104
Kıyamet kopanında mağşer yerine	105
Anasından destur aldı tırmadı	106
Bunda bu fenadan ider hiç dönersiñ	107
İçub ‘alkağ şarabından ķanarsuñ.....	107
Ya rab nuruñ hağğıçün.....	108
Anası rağıminde iken	109
Derilur ya resulullah ‘aceb ki ħan ol bunlar.....	111
Ɛadir mevlam yedi yaran ķorkum var	111
Mevlam senñ ciħanuñ odanı	113
‘Azazil gelince hiç aman virmez.....	114
Muħammediye	114
Duadan Önce Okunan Hamd ve Sallat	115
Derbalar derini rağını bağlar.....	115
Allah’ın isimleri/ Esma’ül Hüsna	116
Muħammed Mustafa Reşuluh.....	116
Çünki sandın bir ħağıķide biter ‘aşayana kalmadı	117
Sevdiğim böyle bir beşar oldığum bilmez misiñ	118
Geldi bana ķonuk oldu.....	118
Evvelen medħin idin dilde destanım Ĥaleb	120

Yeni düşdüm bu sevdaya	121
Cana bu kadar çevir çefa şanına düşmez	121
Ta alsan bizim anda oldu kana mevlaya kaçan.....	122
Ahşam oldur gün variken.....	123
Kılan katib kamil anuñ.....	124
Almadın aldıldım şemdili malım.....	126
Sen dahı yada bülbüller yok yaranuñ karşı söyle.....	127
Yarın ahiretde anlar pişmandır hey pişmandur hey	127
Gice gündüz har yar idüb.....	128
‘Âşıkla ‘âşık ma‘aşuk biriken	129
Bu dünyaya virem gönül fenadır hey fenadır hey.....	131
Ey sevdalım canan bu şerinden kandır beni.....	132
Hak dağvetiñ kabul iteñ birine yine şarab bu alsun	133
Açmaki ‘âşıkñ şarabın şiyar görüñ.....	133
Dua.....	134
Hadis	134
Şükür Duası.....	135
Gökdeki bildür dilümdedir Elhamdülillah	135
Bu ‘ayed ‘alem rahmet olubdur	135
Ġayru viran ey li ahva.....	136
Çağırşanlar şol kıyamet gününde şoludu âkdanlar geldi diler	138
Nekir ya rabb bu kulun diñ yetişdiler bu mevlüde.....	138
Hızır ana şükür mest ol hüdaya.....	139
Hutbe-i Muṭlak.....	140
Nahl Suresi, 90. Ayeti eksik	140
Akşarlının Muhammedi’dir	141
Huṭbe.....	141
Bakara Suresi 201. Ayeti ve Rabbena Duası	142
Nahl Suresi, 90. Ayeti.....	143
Huṭbe-i Muṭlak.....	143

Çıkayın gideyin bende yurdumdan kıodsanlar bana deli ardımdan.....	143
Dua.....	144
Hakikat ‘alemiliñ bir idersin	145
Vefadur ol sen efendim benim ol geen mrim.....	145
Bak Hseyin kıonca balasıdır	146
Efendim bir muradım olsun	146
Bu nasihatımdır sana mıydın işit	147
Andan cebire ‘ağlın görlince diyu benum ağlarım.....	147
Bizi gide kıurbete çıkma gör başına neler gelir	148
Bir yana ğanım gansam sağ olsun.....	148
Vcudum huşu ‘ımanadur	149
Bu seda minare ‘alemiñde	150
Benine geluñ srmelidir gzleri.....	151
Begler oturur tahtında	152
Hız. Hasan ve Hız. Hseyin ile ilgili intikam metni	153
Şevketli hnkarım ‘azab eyledi.....	154
Asar ‘aşıkıñ yol aşhara kıarşıda.....	156
Hutbe Duası	157
Nahl suresi, 90. Ayeti	158
Gitdu tatlu canu gör nefsiñ yz yolda aşdır	158
Menkiriñ kıalb kıatı ne okunuñ degdi	160
n Adem cenneti girdi	160
‘Aşkın oduna dşnde eker yanar olur.....	162
‘Alem fahri g eyledi fenadan.....	163
Uyan ey ğafil var bir mrşide şor niye geldiñ.....	164
Cana candır bir yar olur ol yadın	164
Şabahıñ zahirinden uğradım kıabire	165
Fani dnya bir gn senden	166
Dua: Allah’ın Varlığı ve Birliğı.....	167
Tahrir Suresi, 8. Ayeti.....	167

Yasin Suresi, 9. Ayeti-Bakara Suresi, 18. Ayeti.....	168
Yaranlar selam olsun	168
Beni kabrime indi virub	168
Gelün siz gidelim Şam’a varalum.....	169
Dua, Esma’ül Hüsna	172
On toktuzda neler arar.....	173
Bir gñzele gönöl virdim	174
Beyit.....	174
Nüma geldi ‘âşıkın şabada	174
Nice yüz biñ dil vardur kudreddeñ şuburra	175
Ahmedim şuyum ışıdub	176
On birinde güzel sevdim	176
Türkü Şelam Muhammed Efendi sana.....	178
4.2. CÖNK 0054.....	179
Sual Seyyid Şerif	179
Bu gül sevdi kendin ferağatımız	179
Dostum beni sever isen ben sen sevdigim yeter	180
Ey gönöl nadan.....	181
Cihanda ‘âşık canan şucüt yaran hüda müdir.....	181
Taglarıñ başından başından bir tuman koydı	182
‘Âşk ihtiyar itdi beni olsun olmasun	183
Didem dide kan ağılar gam ‘âşık her anımdan.....	183
Koy çün başıma nagah fiğan destan	184
Hey şah bir gönöl yarın yolunda can ider kurban	184
Yaz içere kıyusunda şu denlu dil fiğan ider.....	185
Yüce dağlarıñ başında pirim duman şimdi	185
Bugün ben bir güzel gördüm	186
Ça kara dayan dir kaşlarıñ kara degil mi	186
Elun dilde dökölür	187
Ey gönöl Şamdan gari dünyada rahat kalmadı	188

Yandan şakire lazımdur halil ağıñ asanın	188
Ga haķuf ħalub rezak ider ve nem hiķ ider	188
Men kalam amir alu meyan.....	189
Gölseķir ve bela-ı vashat.....	190
Her işde yedi gün var ey kişi.....	190
Ėafil olma işim anda işi	190
Lağu razualлах.....	190
Ėal alabin şadım	190
Münacat El-İmam El-Şafi’i	191
Dil Ėıbdā eder ħan el-saķibi vel el-şafi’i.....	192
Müfred	192
Nur ve esrar acib	192
El-ĥayı ħalkı Ėarım bana.....	193
Gör ki dünyadan gün gün daşdı Ėönlümüz	193
Kuntü tuflen sırtu kahlen fate umri min yahlen.....	194
Malu mağrur olma dünya yoķdur ben gibi	194
İnnel fa agnisai adiug.....	195
Medĥ Resulullah	195
Ya gazala beyne Ėızalın il-Yemen	196
Beyit.....	197
Arapķa Beyit	197
Müfred	197
Katfel nesubel agal ibni Ebu Talib	198
Ėaķ Ėulundan intıķamın yine Ėıbdā ile alır	198
Sevilmez oldu yana dildare seviliñ sev.....	198
Müfred	199
Mani	199
Ėuluñ eylerse ‘aşyanı sarılub sen andığım.....	200
Mani	200

Gönül ‘âşık toluyan döndür yer kara kor	200
Mani	201
Mani	201
Mani	202
Mani	202
Mani	202
Mani	202
Mani	203
Mani	203
Canuñ her huri canan alandan ah u ah	203
Müfred	204
Müfred	204
İzazad fadlalar izazad tavazual	204
Kün alimel vardabi safinial	205
Sırrık esiruk insentehu	205
Li sahib el-keşaf.....	206
Beyit.....	206
Çusurun anlayub bu ‘abda kaçır.....	206
Çekmezim gam duy kanım tayfi bir anuñ seniñ	206
Canımı canan eger esirse minnet canıma.....	207
Sana benden naşihat olsun kim.....	207
Beyit.....	207
Beyit.....	207
‘Acele ile yazıl bir mektub.....	207
Kale sahibül inkişaf	207
Beyit.....	208
Beyit.....	208
Arapça Beyit	209
Beyit.....	209

Beyit.....	209
Beyit.....	209
La Edri Kelam.....	209
Can El-Şafîğ.....	210
Zunubi kemavuç el-bahr bel huva aksaru	210
Altısı nara gör derdi ol hayr alurı.....	211
Ah yüzlü olma ey şah kerem.....	211
‘Âşık ya mağlub şeytan alır hayam	211
Kul çare aldı el-kelam.....	211
Beyit.....	212
Beyit.....	212
Arapça Beyit	212
Faîr-i ‘alem sen eger cefası yok	213
Beş namazı beş paygamber kıldı bünyad hakim.....	213
Arapça Beyit	213
‘Ok olanlar ced halkı ‘ok şanar	213
El-rızk askum	214
Arapça Beyit	214
Beyit.....	214
Beyit.....	214
Beyit.....	215
Kut adanmışdır bizim ecel erzan gibi	215
Kabz ruhumda ecel n‘oldiñ ider ecel	216
Arapça Beyit	216
Beyit.....	216
Arapça Beyit	216
Men tagalemel ilme elcel dünya	216
Beyit.....	216
Arapça Beyit	217

Beyit.....	217
Arapça Beyit	217
Ve Hayat Hazreti ‘Ali	217
Men Kelam Ebu Hanifi.....	217
Vegnabag el hükema.....	218
El-İmam Ala İlam İlah Nagman Ey Şah Baş	218
Kelamam El-İmam İlah Nagman Ey Şah Baş	218
Men Kelam El-Şafîğ Fi Hak Şah El-Et Alih İbn Şah Ruh.....	219
Beyit.....	219
Beyit.....	219
Arapça Beyit	219
Naķış dünya paydar olmaz çü naķış dostuma	220
Şekutu ila vekin sua hıfzi.....	220
Yuhatibini essefihu bi külli kübhin.....	220
Vechuke kelnar fi davihe	220
Dayet el- daher muhtelifen yedur	220
Ara elagim fi gua vezul vegifa.....	221
Arapça Beyit	221
Arapça Beyit	221
Ėalbi muħabet Ėabib nefsi marizat Ėabib	221
Der Ėar nedir bu dünya ağladım zar zar.....	222
Kimseyi değin ile kelam iğme	223
Ana Ŗanma zan ana doğanur	223
Muħabet bir beladır kim yalunmaz dar dünyada	223
Bu sözi altunda ide yazın yazan.....	223
Müfred	223
Her olur olmaz titize keşif asar eylemez.....	223
Ėokuz ata dört anadan üç oğul.....	223
Diline bille anursun.....	223

Beyit.....	223
Beyit.....	224
Arapça Beyit	224
Arapça Beyit	224
Arapça Beyit	224
Beyit.....	225
Arapça Beyit	225
Beyit.....	225
Beyit.....	225
Beyit.....	225
Velakin melakin hakemi şemin ne kelibin melekin	225
Beyit.....	226
Beyit.....	226
Beyit.....	226
Arapça Beyit	226
Arapça Beyit	226
Laf laf.....	227
Ahriz ala el-dirhem vel ayn	227
Arapça Beyit	227
Beyit.....	228
Müfred	228
Beyit.....	228
Görünmez dağlarıñ çöleriñ ardında kaldım	228
Қудret elde şehrunıñ derd anası.....	229
Fein kulte ma vecede kitabet el- elif fi narcü.....	229
Ol yüzi gül қамmış balma benim gönlümcedir	230
Beyit.....	231
Bugün bir mahtab gördüm lebi ab zelil ancak	231
Şana lal yok mudur şahım.....	231

Efendim baban geldim ben o na yanadır saşdı	232
Müfred	233
Sır ider her dem görünce ruhu al ister gönül.....	233
Deli gönül sana naşihat olsun	234
Sana bana gayet güzel dediler.....	235
Ben güzeller serdarını gördüm akşam üstüne	236
Ben bir yavuz şahir idim ‘Arabistan’da	237
Elif Allah için gel bana naz eyleme	238
Neichün yatarsın gafletten uyan.....	240
Canım bir öğüt versem.....	242
Kendi baş kaldı dedi moskofa kralı	243
Tasdı gönlüm afet-i devran arar dünden beri.....	246
Müfred	246
Beyit.....	247
Beyit.....	247
Ey melek hasanîñ kulunı dermekle can arzular	247
Sensin bize bizden yakın.....	248
Görünmezsiñ hicab nedir	248
Mağam-ı Emin	249
Ariftu el- şerre la li şerri hal litavkihi an	251
Arapça Beyit	251
Beyit.....	251
Cahiliñ bağı olmadan olsam ‘alimiñ kulu	251
Bugün bir derde düşdüm.....	252
Ah nedem bir dekbire bende olduyu dil nagihan	253
Ayrılık günleri geldi yetişdi	254
Çok şükür hüdaya arşdañ yaza.....	255
Her şabaḥ her şabaḥ derse sayderken	256
Sarhoş yürüyüşli ey	257

Hayalim kaşı karaya.....	258
On iki miñ sen sende.....	259
İza tahiyartüm festahinu min ehl el- kubur	260
Adıñ camiğ itduken ‘avret tağda	261
Gel efendim merham it	262
Togsi el ilahu ve ente tuzhiru hubbehu heza mehalün fî el- kıyasi bediug.....	263
Müfred	263
Emanet itmişsen geldi selamıñ	264
Muhabbet bağıñı seyran iderken	264
Mani	265
Mani	266
Mani	266
Mani	266
Mani	266
Mani	267
Mani	267
Mani	267
Almaya Almaya olub gılman güzeller	268
Nebun dünyayı bünyad eyleyen mevlamdır	269
Vela temna kitaben müstairen.....	270
Şebihat bedr el- leyl bel atta anvaru.....	271
‘Alim teriñ itme kasnı teriñ aydan bi ğurur.....	272
Durun dar mektebde olan talibleri olan	273
Efendim sen merhem kıl	273
Üç günüñde fani dünyada	275
Yüri ey bî vefa vir	276
Nedir bu zar gedanıñ.....	276
Mah yüzünden çek niķabıñ	277
Ey yaran maha nur ħayr ol iķşamınız	279

Kan danası ey gılmañ zarı şayanuñ hayr ol	280
Dedim de bir yüziñ görsem.....	281
Sema'î	281
Şu karşıki yüce tağda	282
Ol ne afında rucuhı halaya ihfadadur.....	284
Arapça Beyit	285
Adım taş üstüne bir göz komuşlar	285
Rah ruhum dilde ne nuhum oğlum nuhum bağda selam katağan fırkat neyi	286
Müfred	286
Ġarib bülbül kalır zarı varub gülşen yaşlamış	287
Bad ı hicrele tıldı derunem yar Ġarım gel	287
Bülbülüñ ahı figanı bir güle gülzara	288
Bakiñ hey ağlar haķiñ işine sevdigim karşımdan bakınub gelür	288
Canım beni al yanagı hüdām olayım ben.....	289
Ey güzel efendim sana baş üstüne hoş imdi hoş.....	289
Müfred	290
Müfred	290
Bu meclisde şafa budur.....	290
Eyle beni dillere bu akanı Ġana pusar eyledim	291
Müfred	292
Müfred	292
Müfred	292
Müfred	292
Müfred	293
Müfred	293
Müfred	293
Ey benim canım içünde gözlü canım paresi	293
Her cay-ı dilbere gönül verince.....	294
Hevaya kuşuna şalmış gibi olur	294

Efendim bir cefakara.....	295
Sana direm kaşı keman	296
Ehl-i ağyan benzersin.....	296
Müfred	297
Müfred	297
Çok şeker ahmed ad yadı seyr itdim bugün	297
Müfred	298
Müfred	298
Ne kaçarsın benden ey sevdiğim yar	298
Müfred	299
Müfred	299
Han bir padişah ‘adil olunca	300
Dilbere ‘arz idem bade gülden	301
Beyit.....	302
Haza ahdi haya el Muḥamed el hadam	302
Bugün cinas ‘aşıkā bana serv-i revan geldi.....	304
İstafte el- kadi min el- müfti	304
Benden Beyit.....	304
Beyit.....	305
Çekmenem ‘aşıkın belasin ey gönül efkarı ideñ	305
Al yüzlü bir dilberin o candan	305
Sen kim sırar çekmi tur bayram gündi.....	306
Marif harım ḥazretimsin şaray-ı vahdetim.....	307
Ey şufi ehl-i ḥaḳa az can bekuAllah hu	308
İçün bana bir dil bir de	309
Üç mimi bir elif gördüm bile	310
Fırsat el virmiş iki bizim şafanı ḥoşgörü	310
Bilmedi kâderin cümlesi ol dini.....	310
‘Âşıkdır anuñ ezelden yokduran pervane.....	310

Bülbül iken nag efğanım aldıñ ey felek	310
Müfred	311
Beni bana kıomaz ‘aşk cananum	311
Elleri sevdigine alma gündüzler	312
Geliñ hey yaranlar seyran idelim	313
Müfred	314
Cemad Allah selam aldım bugün cananun ağzından	314
Duyan olayım kıurban ne yaranmış hüdası can	314
Müfred	315
Yokdur bu dünyanıñ ucı bucağı	315
Agtasamtü el- rabbe huve el- hakku el- celil	317
Ya cennet kıapulı nice açılar	317
‘Anca kıaldım deli gönül elinden	318
Ey hüblarıñ şahı serveri balandım	319
Tag üç harfde içim harf	320
Arım ididim danı nuh gördüm tufan	320
Ta ezelden akar yatar ‘akraba olduk biz bize	320
Hal nedir hem ile dilber derde yarın itdeñ beni	320
Şu tar şevda taht kıapu	321
Müfred	321
Müfred	321
İtdi kıayz hüdadan nura görem temelden	322
Hazırnı cebrailiñ ol tağan hası oldur	322
Dilber kıuzum ‘aşıkınla olmuşum divane ben	323
Bahar oldı gül açıldı	324
Can dilden ‘aşık oldum ey güzeller şah gel	325
Aydan o nürün almış kıaşıñ almasın	326
Ela gözlerine kıurban olduğum	326
Gice gündüz intizarım bir murada idemedim	327

Müfred	328
Medh idelüm güzelleri veli şahımdır benim	328
Şacların öğürdim ben cananın.....	329
Hüsnün kaldım temaşa gine yüzi mahımda	329
Görmedim ruy-ı zamanda böyle bir şirin kelim	330
Müfred	330
Müfred	330
Feryad bülbül kalur zar varub gülşandur	330
‘Ömer ah eyleyüb ağlar.....	331
Dersdir hiç nice bilen mübtela dilberin.....	331
Müfred	332
Ey efendim bizden neçün çevirir	332
Vakana hazır ol moşkof karalı	333
Müfred	334
Hakımdı gönlümden ey dilber hayali perçemiñ.....	334
Cihan ekledim şu ile	335
‘Âşıkı mağşuka böyle bakmasun	336
Yokdı hüda.....	337
Niçe şu gibi şaymazım.....	338
Yine bad-ı şabah	339
Bir dilberin sevdasına	340
4.3. CÖNK 0059.....	341
Kadir Mevlâm seni sevmiş yaradmış	341
Bülbül niçün feryâd eyler ötersün.....	342
Bir mesken kangısından gelursın	343
Kanı senün anañ atañ	345
Bize Hakdan emir geldi	347
Müfred	350
Aç gözini nevm-i gafletden uyan.....	350
Her kanda bir tevhid olsa	351

Maḥşeriñ günlerin añdıgum zaman.....	353
Ne gezersün kıra gözlü bu yerde	354
Mecnün oldu yazdın imdi	355
Haza Dua Meyyit	356
Ey gönül Hakk’a ‘ibâdet kıl mübarek cum’a gün	357
Ḥamdullâh sûre-i rahmânı ben bilmez miyim	357
Uyan hey gönül gafletden şûḥ dünya bak	358
Hey yârânlar hey kardeşler siz kalın ben gidiyorum.....	359
Diñle bu esrarı bir hikmetullâh	360
Ey efendüm ben gedâya bir selam virdin mi hiç	365
Ṭoğrı ol şad-ı risâlet başdı ‘arş üzre kadem	366
Şu karşıdan giden incecik fidân	367
Murâdına irince Hakk’ın.....	367
Ḥor bakmasun toprağa toprakda neler yatur	368
Erkâna hizmet idenler yol bilür erkân bilür	369
Gel ayvazım ağlayalım gülelüm	370
Luṭfuñ dilerüz Mevlâm	371
‘Âlemler müştak sana cânım	372
Cemî‘ enbiyâlardan Muḥammed cümle şâhı.....	373
Mücellâyı cemalini şahlar kim gördiler anı	374
Yanıma geldikçe sulṭânım demez müydüm saña cân fedâ olsun.....	374
Leal taḳ gerdanına tilâle ver gönder beni.....	374
Lâm iline şâl oldu sene biñ iki yüz kırk bir/dört?	375
Billâhi ṭamahım yokdur gelsede târ	375
Göñül bir kaşları yaya mâyildir	375
Nûn Nebîler Ḥâtimîler hem kamunuñ efđali	376
Bilmez misün ey elif dünyâda râḥat kalmadı.....	376
Sana malum olsun ki gördüğüm düşler.....	378
Ey elif kametli dilber ey mülk-i şimeli yâr	378

‘Âşık ‘Ömer yedi can oturmuş köşküne	379
Nesini medh ederim aslı dilberin	379
Medh idelüm dili şanımdır benim	383
Cananım haş yerinde taş küpe almasın kulağında	384
Gidin dostlar benim müşkil halim var	384
İlahi yar kıl bana günahımdan gayrı karım yok	385
Vücudum hoş ‘imaretde harab olmak ne müşküldür	386
Yalancı dünyaya aldanma ya Hû	386
Kevser Suresi	387
Nahil Suresi 32. Ayeti	388
Hûd Suresi, 115. Ayeti	388
Tevbe Suresi, 21. Ayeti	388
Ahîd Na‘at	388
Haza Nikah D‘uası	389
Haza İlahi Sabi	389
Sende güldü gözlerin fâ yanı	390
Leylden bir sedd geldi kullara	390
Bülbülün ‘arzı daldan daladır	391
Bād-ı şabah bende na‘ emanet	391
SONUÇ	393
KAYNAKÇA	395

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Cönklerde Yer Alan Şairlerin ve Yazarların Metin Türleri Sayıları.....9

Tablo 2. Cönklerde Yer Alan Edebiyat İçi-Edebiyat Dışı Metin Türleri ve Sayıları.....10

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
H.	Hicrî
Hz.	Hazreti
M.	Miladî

GİRİŞ

Giriş bölümünde cönk üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır. Cönk metinlerinin asıllarına “EKLER” bölümünde yer verilmiştir. Cönklerde yer alan şairlerin ve yazarların şiirlerinin sayıları ile cönklerde yer alan metin türlerinin sayıları da iki ayrı tabloda(Tablo 1 ve Tablo 2) “Giriş” kısmının sonunda yer almaktadır. I. Bölüm’de cönklerin tanıtımı da sırasıyla yapılmıştır; Bel_Yz_K0051, Bel_Yz_K0054 ve Bel_Yz_K0059. II. Bölüm’de cönklerde şiir ya da nesir yazan şair ve yazarların hayatları hakkında bilgi alfabetik sıralama esas alınarak verilmiştir. Hakkında herhangi bir kaynaktan bilgiye ulaşılamayan şairler de mevcuttur. III. Bölüm’de cönklerde yer alan metinlerin türleri ile ilgili bilgilere de alfabetik sıralama esas alınarak verilmiştir. IV. Bölüm’de ortaya çıkan metinler, transkripsiyonlu bir şekilde cönklerdeki sayfa sırasına göre sunulmuştur. Arap harfleri ile yazılmış olan cönkler Latin alfabesine aktarılmıştır. Metinlerde bulunmayan, tahrip olmuş veya okunamayan bölümler seri noktalarla gösterilmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışmaya konu olan cönklerle ilgili yapılan tespitler aktarılmıştır. Cönkler; Bel_Yz_K0051, Bel_Yz_K0054 ve Bel_Yz_K0059 şeklinde sıralanarak okunmuştur. Cönklerde bulunan boş sayfalar numaralandırmaya dahil edilmemiştir. Cönklerde yazılı olarak yer alan sayfalar numaralandırılarak okunmuştur. Cönklerin transkripsiyonlu metin aktarımında “Prof. Dr. Atabey Kılıç”ın yazı tipi(font) kullanılmıştır. İçindekiler kısmı oluşturulurken şiirlerin ilk dizesi başlık olarak verilmiştir. Beyitlerde, müfredlerde, manilerde ve nesirlerde ise türlerin başlıkları kullanılmıştır.

Türklerin edebî ve bedîî yaratıcılık hayatına giren ilk defterler, tahta levhalı, bir veya iki delikli, süzgeçlerin en ve boylarına bağlı ebattaki kağıt yapraklardan oluşuyordu. Bunlar, Kansu, Kaşgar, Turfan, Aksu ve Semerkand kağıtlarından üretiliyordu. Bunlar, İpek yolu dediğimiz kara yollarını izleyen kervanlar vasıtasıyla gelen defterlerdir. Semerkand şehrinde üretilen kâğıt ve defterler her yana yayılmış, büyük şöhret kazanmıştır. Şüphesiz Önavrasya üzerindeki bir kısım şehirlerde de Türklerin gelişi ile, bu defterlerin üretimine bir süre sonra geçilmiştir. Kâğıtların ve dolayısıyla defterlerin oluşturulmasında hiç şüphesiz yapımda yer alan süzgeçlerin ebatları da önemli roller görüyordu. Defterlerin getirilişinde izlenen ikinci yol, deniz yolu, yani Baharat yoludur. Çin’den gelen yeni tür defterler, muhtemelen ilk kez gemiler ile Türk memleketlerine ve o zamanlar, bu memleketlerin birer cüz’ü olan İran ve Hindistan kıyılarına, liman şehirlerine getirilip satılırdı. Çin ticaret gemileri, muhtemelen XIII. yüzyıldan itibaren bu bölgelere

güven içinde gelip girmeye başlamışlardır. Bunu, XIV. ve XV. yüzyıllarda, Temür ve oğulları zamanında kullanılan defter çeşitlerinden ve onların özelliklerinden anlıyoruz. O tarihlerde bu defterlerin sırtı geniş ve çok yapraklılarına ‘cöng/cong’ dendiğine, sırtı dar, boyu uzun olanlarına ‘sefine’ ve daha küçük, not defteri gibi olanlarına da ‘beyaz’ dendiğini belirtmiştik. Sonuncunun en ve boy bakımından farklı olanları, hususi konulara tahsis edilenleri, edebî zevki yüksek antolojiler için kullanıldığı ama bizim Önavrasya Türk edebî yaratıcılığında, mecmua, sefine, tezkire ve benzerleri gibi hususî konulara tahsis edilmiş defterler olduğu söylenebilir. Bunların, yani cöng, sefine ve beyaz tarzı defterlerin hiç birinin, XV. yüzyıldan sonra Önavrasya Türk edebiyatında belli bir yeri olan divan ve mecmua adı alan defterlerle, en, boy, sırt genişliği, yaprak sayısı, hacim ve malzeme, hususilik ve umumilik açılarından benzerlikleri bahis konusu değildir. Tabii, bunların taşıdığı madde çeşitliliği de, ad vermede ve bunun kalıcı olmasında güçlü bir benzetme olduğu söylenebilir. Belirttiğim gibi unsur da, bu görüşü destekler mahiyette görünmektedir. Taşınması kolay olan bu defterler, Türkler tarafından hayatın hemen hemen her yönünde bir tür kayıt ve akıl defteri gibi kullanılmışlardır. Bu özellikler, onu, yani cöngü hususîleştirir ve kendine özgü bir defter, bir yazma kitap tipine, bir edebiyat defteri türüne dönüştürür (Yıldırım, 2013: 23-24).

Cöng ile gemi arasında ne gibi bir ilgi vardır? Cöng kelimesi nasıl oluyor da hem bir su yolu taşıma aracına hem de onunla ilgisiz duran bir el yazması kitap türünün adı oluyor? Bu durum tamamen tesadüf müdür yoksa aralarında bir irtibat var mıdır? Bize göre bunun iki sebebi olmalı: İlki şekil benzerliği. Bir geminin, özellikle de yük gemisinin yukarıdan görünüşü tipik bir cöng'e benzer. Ama galiba asıl alaka içerikle ilgilidir. Bir geminin her yaştan, her boydan, her ırktan, her cinsten insanların yanı sıra çok farklı eşyalardan oluşan türlü türlü yükleri barındırabildiği gibi cöng'lerde de şiirlerden türkülere, manilerden dualara, tılsımlardan türlü görsellere varana kadar pek çok şey bulunur. Cöng'ler de birçok şiirin, bilginin, notun, tarih ve benzerlerini bünyesinde toplayan bir nevi gemiler gibidir (Köksal, 2023: 592).

Cöng, başta halk şairlerinin şiiri olmak üzere çeşitli folklorik bilgilerin kaydedildiği ve uzunlamasına açılan(tulanî), sırtı dar, ensiz, deri kaplı defter. Benzerliğinden ve şeklinden dolayı bu defterlere sığırildi, danadili bazen de dil mecmua denildiği de olmuştur. Kelimenin milliyeti hakkında iki görüş vardır. Birinci görüş kelimenin Cava ya da Malaya dillerindeki “conk” sözü ile ilgilidir. İkinci görüşün sahibi Aka Seyyid

Muhammed Ali'ye göre ise kelimenin aslı Türkçedir ve “törlü konuların özellikle çeşitli şairlerden seçilmiş şiirlerin yazılı olduğu kitap veya defter” anlamına gelir. Muhammed Ali, bunun yanında cönke “büyük gemi, fakirlerin kullandığı satrançlı çul ve kilim, büyük nesne” anlamlarını da verir. Şeyh Süleyman Efendi'nin Lugat-i Çağatay ve Türkî-i Osmanî eseri, Hüseyin Kâzım Kadri'nin Büyük Türk Lügati' nde Ziya Şükün'ün Farsça-Türkçe Lügat'inde de cönke aşağı yukarı aynı anlamlar verilmiştir. Veled Çelebi(İzbudak) da bu kelimenin “Tespit etmek, derlemek, ciltlemek” anlamına gelen “cönemek, cönlemek, cünlemek” fiilerinden türemiş olduğunu ileri sürmüştür. Cönk kelimesi, Türkçede XV. yüzyıldan itibaren kullanılmıştır.

XVII. yüzyıl divan şairlerinden Nev'i-zâde Atâî'nin hamsesinde cönklerle ilgili şöyle bir beyit geçmektedir:

“Çıkarup cöngünü bir ehl-i sühan
Şah-ı gül gibi heman koynundan”

Bu ifadeye bakılırsa cönk sadece halk şairleri tarafından değil klasik şairlerce de kullanılmıştır. Milli kütüphanedeki mevcut cönklerin en eskisi hicrî tarihle 1200'lü yıllara aittir.

Cönkler, âşık edebiyatının ve önceki devirlerin sözlü folklor ürünlerinin yazıya dönüşmüş örneklerini içine aldıkları için en değerli başvuru kaynaklarıdır (Kaya, 2010: 192-193).

Cönklerin içeriğinde hutbeler, mevzeler, dua ve salavatlar, ilahî, nefes, mersiye gibi dinî-tasavvufî edebiyat ürünleri, çeşitli inanışlar, muska yazıları gibi malzemeler bolca yer almaktadır. Hatta sadece hutbe gibi dinî metinler içeren cönklerin varlığı da bilinmektedir. Bu durum cönklerin bir yandan mahiyetine ışık tutarken diğer yandan onları tutanların kimliğiyle ilgili ipuçları da vermektedir. Yani cönkler kutsal ve büyüsel nitelikteki “kitap”ların “halk hocaları” tarafından yazılmış “kopya defterleri” olarak da bir işleve sahip olmuşlardır. Ne var ki cönkler her ne kadar dinî bir işleve yönelik olarak öğrenilmiş yazıyla tutulmuş olsa da içinde yaşanan, henüz terk edilmemiş kültürün, yani halkın ürettiği sözlü ürünlerin bulunduğu ve üretimi de, aktarımı da anonim olma vasfı taşıyan derme çatma defterlerdir (Duymaz, 2016: 18).

Cönkler “ritüel iletişim” bağlamında değil “günlük iletişim bağlamında oluşmuş ve gelişmiş yazılı metinlerdir. Daha açık bir ifadeyle yaratım şekli, sözlü metinlerin yazılı metne dönüştürülmesidir. Cönklerdeki metinlerin yaratım süreci yazılı değildir, yani cönklerdeki metinler yazının ruhundan ortaya çıkmış metinler değildir. Bu çerçevede cönklerdeki malzemelerin çok büyük bir kısmı “birincil sözlü kültür” döneminde üretilmiş, ancak “ikincil sözlü kültür” döneminde unutulma kaygısıyla yazılı hale getirilmişlerdir, diyebiliriz. Cönkler sözlü bellekteki otobiyografik ve kültürel malzemenin unutulmaması için yazıya geçirilmesi anlamında not defterleridir. Bu çerçevede zamanın kâğıt ve yazıda saklanması demektir. Ancak üretim şeklinin en azından genellikle yazıyla olmadığı açıktır. Diğer yazılı eserlerden belki de en önemli farkı sözlü bellekten yazıya geçirilmiş metinleri içermesi olsa gerektir. O halde cönklerle genel çerçevede sözün yazılaşması veya sözlü belleğin yazılı belleğe aktarılması olarak bakabiliriz (Duymaz, 2016: 18).

Toplumun birlikteliğini ve entegrasyonunu sağlamak üzere devlet nezdinde kabul edilen ideoloji, “din” olduğu için “iç” kültür “Sünnî-İslam” ve yazılı kültür ağırlıklı olarak teşekkül ederken birbirleriyle ilgisiz derecede uzak heterodoks topluluklar, Osmanlı devlet ve bürokrasisinin de yönlendirmesiyle bir “Alevî” kültürü çerçevesinde ve sözlü geleneği daha yoğun kullanma anlamında alternatif bir “dış” zümre oluşturmuşlardır. Ancak her ne kadar sözlü geleneğe daha fazla yaslanmış olsalar da benzer bir “yazılılaşma” süreci Alevî-Bektaşî kültür ve edebiyatı bağlamında da yaşanmıştır. Kanaatimce “sözlü gelenek”in iktidar dışına düşmesi, bu geleneği muhafazakâr bir tavırla sürdürmeye çalışan Alevî çevrelerin çeperde konumlanması ve “yazı”yla daha barışık Bektaşî kültürünün merkeze yönelmesiyle de ilintili olmuştur (Duymaz, 2016: 20).

Cönkler, konuşur gibi yazmanın, hatta yerel ağızları yazının kurallarını çok da bilmeden ve umursamadan yazıya aktarmanın yansıdığı defterlerdir. Bu itibarla bir cönkte kelimeler farklı yazımlarla karşımıza çıkabilir. Bu durumu bir fırsata çevirip cönklerin yazımı üzerinde yapılacak araştırmalarla dönemin ve yörenin fonetik yapısı üzerinde tespitler yapılabilir (Duymaz, 2016: 23).

Şükrü Elçin’in “Kütüphanemizde ve anlayışsız ellerde boynu bükük, tedkikçiler bekleyen bu deftercikler” dediği cönklerdeki bilgilerin ortaya çıkarılması, halk kültürümüzün zenginleşmesi yolunda atılan önemli adımlardan biridir (Elçin, 1997: 5).

Cönk, mecmua gibi âşıkler hakkında az çok bilgi bulunan veya şiirlerine yer veren yazılı kaynaklarla, cönklerin görölmeye başlandığı yüzyıldan günümüze, daha doğrusu âşık araştırmalarının önem kazandığı XX. yüzyıl başlarına ulaşan sözlü kaynaklardan hareketle bu alandaki boşluk doldurulmaya çalışılmaktadır (Oğuz, 2006: 154).

Divan edebiyatı ile halk edebiyatı birbirinden ayrı düşünölemeyecek kadar iç içe geçmiş bir şiir dünyasına sahiptir. Birkaç klişe sözle, divan şairleri halk şairlerini küçük görür, hece ölçüsüne de parmak hesabı derdi, diyerek bu ilişkinin derinliğini görmezden gelmek bu iki dünyanın sırlarına vâkıf olamamanın bir belirtisidir. Araştırmacılar, bazen kolayına geldiğı için, halk şairinin aruzu kullandığını ancak hayal ve remiz dünyasında divan şairi kadar derinleşmediğini, daha sade ve anlaşılır olduğunu söylerler. Üzerinde çalıştığımız cönkler de dahil olmak üzere pek çok eserde bunun aslında doğru olmadığı açıkça ortaya konmaktadır. Eski Türk edebiyatı gözlüğüyle bakılan bu tip kaynaklarda halk şairlerinin aruzla yazdıkları sema’i, kalenderi, divan, satranç, gazel gibi şiirlerde divan şairinden farklı bir âlemden bahsetmemektedir. Özellikle 18. İlâ 20. Yüzyıllar arasında bu iki şiir âlemi, birbirini tam olarak kucaklamış; divan şairi hüviyetinde olan insanların divanında hece ile şiire rastlanır olmuştur. Halk şairi olarak tanımlananların da aruzla güzel eserler ürettikleri açık ve net görölmüştür (Hakverdioğlu, 2020: 20-21).

Cönklerin en fazla ise XVIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra ve özellikle de XIX. yüzyılda göröldüğü söylenebilir (Duymaz, 2016: 15).

Cönklerdeki farklı isimler, imla değışiklikleri, farklı yazı üslupları, metinlerin tek elden çıkmadığını ve farklı kişiler tarafından kaydedildiğini; farklı tarihlerde cönklerin el değıştirdiğini gösterir (Köktürk, 2007: 2).

Cönkler klasik metinlere göre malzeme açısından çok fazla zengindir. Bu eserlerde akıl ve hayal sınırlarını dahi zorlayacak her tür malzeme bulmak mümkündür. Cönkler, içlerinden birçok malzeme barındırdıklarından mecmualara göre içerik bakımından daha zengin oldukları söylenebilir. Hatta bazı nazım türlerinin sadece cönklerde bulunduğı söyleyenebilir. Örnek olarak, “destan” başlığı taşıyan manzumeler sadece cönklerde bulunur (Aksoyak, 2016: 7).

Her edebî eser bir yaratımdır. Yaratmaların ortaya çıkışında belirli aşamalar vardır. Öncelikli olarak her yaratım bir ihtiyaca cevap verir. Yaratmalar, yaratıcısı, icracısı, yaratım amacı, bağlamı ve işlevi ile anlamlı hale gelmektedir. Bu sebeple sözlü ya da yazılı

olarak bize ulaşan bir metni bunlardan bağımsız görmek ve metin merkezli analizlere tâbi tutmak, zihinlerde birçok soruya kapı aralamaktır. Yine bir metni yaratım, icra ortamından ve bağlamından kopararak bir metin olarak bugünün dünyası bağlamında değerlendirmek de problemleri önermeleri doğurmaktadır. Birçok yaratma, icra ortamını ve işlevini kaybedince yazıya aktarıldıysa metin (text) şeklinde literatürde yerini alır. Bazıları ise yazıya aktarılma şansına bile sahip olamazlar. Çalışmanın konusu olan cönkler de bir ihtiyaca binaen yaratılmış metinlerin yazıya aktarılmış halidir. Cönk ve mecmualar üzerine önemli bir literatür oluşmuştur. Kütüphanelerde incelenmeyi, şahsi arşivlerde keşfedilmeyi bekleyen yüzlerce cönk ve mecmua vardır. Latin alfabesine geçiş ile alfabenin değişimi Arap harfli metinlerle zamanla irtibatın kopmasına neden olmuştur. Değişimin ilk yıllarında her iki alfabe ile de yazmayı ve okumayı bilen kişilerle metin irtibatı sağlanırken günümüzde metinler, uzmanlar tarafından okunabilmektedir. Bu süreç metinlerin yaratım, icra ve işlevlerini kaybetmelerine neden olmuştur. Bu sebeple cönkler üzerine yapılan çalışmalar metin merkezli analizlere odaklanmıştır. Cönk ve mecmualar, farklı kişilere ait metinlerin bireysel tercihlerle beğenilenlerinin ya da kendi şiirlerinin bir araya getirildiği eserler bütünüdür (Ersal, 2016: 88).

Doğan Kaya, şahsi arşivlerdeki –özelde Sivas- çok sayıda cönkü literatüre kazandırmış ve lisansüstü öğrencilerine tez olarak çalıştırmıştır. Kaya’nın çalışmalarında cönklerdeki şairler, muhtevaları ve hangi şairlere ait eserler olduğu, şiir metinleri dışında neler bulunduğu, cönklerin yapısal özellikleri ve kurgusu gibi sorulara cevap verilmiştir (Kaya, 2011: 81-98). Ali Yakıcı, halk şiirinde türkü konusunu ele aldığı çalışmasında cönklerin türkülerin temel kaynaklarından olduğunu belirtmiş ve Ankara Milli Kütüphane yazmaları arasında bulunan cönkler üzerinden yaptığı çalışmasında türkü bağlamı ile varlığını sürdüren metinlere yer vermiştir (Yakıcı, 2007: 132-147). İşlevsel kurama göre metnin kendi, tepki gösterecek bir izleyici kitlesine sunulmaz ya da icra edilmezse anlamsızdır. Bu nedenle de Malinowski “Şüphesiz metin önemlidir fakat bağlamsız metin ölüdür” demektedir (Çobanoğlu, 2002: 235, Ersal, 2016:89).

Tezkire müellifi Latîfî, aynı zamanda hocası olan Filibeli Fânî’yi tanıtırken (Canım, 2000: 420) onun şiire dair düşüncelerini de okura aktarır. Fânî’ye göre iyi şiirin meraklıları, tatlı helvaya sineklerin üşüştüğü gibi şiire ilgi duyarlar ve iyi şiirler de “cönklerle ve ceridelere” yazılır. Bugün çok bilgili kişilere “ayaklı kütüphane” dendiği gibi tezkireci Ahdi’nin bildirdiğine göre (Solmaz, 2005: 592) ezberinde pek çok güzel ve

seçkin şiir bulunan Hemdemî-i Acem’e de dostları “Ayaklı Cönk” derlermiş (Köksal, 2016: 35).

Dost meclislerinde, şiir sohbetlerinde açılıp okunan cönkler el el, ev ev gezerdi ve bu yönüyle önemli bir sosyal işlevi vardı (Köksal, 2016: 39).

Âşık edebiyatı gelenekten beslenen ve genellikle sözlü kültür çevrelerine seslenen köklü bir edebiyattır. Bu edebiyatta yazma değil, söyleme esastır. Âşık edebiyatı temsilcileri sanatını sözlü olarak icra eder. Yazılı kültür çevrelerinde yetişen âşıklar içinde yazarlar da bulunmakla birlikte asıl amaç sözlü iletişim ortamlarında dinleyici/ seyirci kitlelere sözlü olarak hitap edebilmektir. Bu sebeple âşık edebiyatı kitabî değil, hitabî bir edebiyat özelliği taşır (Durbilmez, 2020: 1).

Âşık tarzı Türk şiiri, sözlü kültür geleneğinde, sözlü iletişim içinde söylenir. Yazılı örnekleri olsa bile, âşık tarzı Türk şiiri sözlü şiirdir. Bu sebeple âşık tarzı şiirlerin oluşumunda, o şiirlerin söylendiği zaman, mekân ve dinleyicilerin de az ya da çok etkisi bulunmaktadır. Âşık tarzı Türk şiiri değerlendirilirken, âşık adı verilen şiir sanatçısı ile birlikte onun bağlı bulunduğu âşık edebiyatı gelenekleri ve sosyo-kültürel çevresi de göz önünde bulundurulmalıdır. Âşık tarzı Türk şiiri, söyleyicisi bilinse bile, ferdî üslûptan ziyade sözlü kültür geleneğinin belirlediği ortak üslûbun öne çıktığı bir gelenek şiiridir. Bu özellikleri sebebiyle âşık tarzı Türk şiiri de somut olmayan kültürel miras kapsamına girer. Kültürel mirasın korunması, genç kuşaklara aktarılması ve sürdürülmesi çalışmalarına âşık tarzı Türk şiirinin de dâhil edilmesi büyük önem taşır (Durbilmez, 2020: 2).

Cönk derleyiciler umumiyetle ancak okuma yazma öğrenecek kadar tahsil gördükleri için harflerin doğru yazımı, bitleştirilmesi, özellikle Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin yazımı gibi konulardaki yetersizlikleri tuttukları cönklerle de olduğu gibi sirayet etmektedir. O sebeple “cönk okumak” sadece Osmanlıca bilgisiyle çözülebilecek basitlikte bir iş değildir. Vezin, kafiye, nazım şekilleri gibi şiirin teknik konularında bilgi birikimi ve bütün bu bilgileri metnin bağlamı içinde değerlendirme kabiliyeti gerekir. Diğer özellikler gibi bunun da bütün cönkleri kapsayan bir vasıf olmadığını, hattı ve imlası düzgün cönklerin de az olmadığını belirtmek gerekir. Bu durum bütünüyle cöngü tertip eden yahut cönk sahibinin eğitim düzeyiyle doğru orantılıdır (Köksal, 2023: 600).

Anadolu sahası sözlü ürünlerinde 5, 7, 8 ve 11’li hece ölçüsünün öne çıktığını; bunlardan maninin ölçüsü olan yedili yapı ile koşmanın ölçüsü olan on birli yapının açık ara önde olduğunu vurgulamamız gerekir. Yoğunluğun yedi ve on birli hece yapısında toplanması, Türk insanının estetik ölçüler içerisinde kendisini bu hece sayılarına sahip dizelerden oluşturduğu şiirlerle anlatmaya muktedir olduğunun göstergesidir. Yahut yüzyıllarca edindiği tecrübe ve uğraş sonucu bu hece sayılarını kendini Türkçe ifade etmede yeterli bulmasıdır (Bekki, 2022: 968).

Türk sözlü ürünlerinin kendilerine mahsus yapılarının oluşmasında hece ölçüsü ve biçimin birinci derecede etken olduğunu görüyoruz (Bekki, 2022: 971).

Kafiye; mısraların sonlarında bulunan hecelerin seslerinin birbirine benzemesine denir (Onay, 2012: 48).

Redif; kafiye den sonra gelen birbirinin aynı kelime veya hecelerdir. Saz ve halk şairlerince kafiye nin adı ayaktır. Türk millî şiirlerinde kafiye yazılıştaki benzeyişe göre değil, kulağın duyduğu ses benzeyişlerine göre yapılır (Onay, 2012: 49). Cönkte yer alan şiirler, kafiye ve redifler dikkate alınarak çalışmamızda verilmiştir.

Şiirler şeklen incelendiğinde koşma, mani, mesnevi, divan gibi nazım şekilleri tespit edilmiştir. “Cönklerin Tanıtımı” bölümünde analiz kısmında cönklerde yer alan şairlere ve türlere göre inceleme yapılmıştır. Kafiye şekli olarak; Koşma nazım şekli her 3 cönkte de sayısal olarak fazladır.

Tablo 1. Cönklerde Yer Alan Şairlerin ve Yazarların Metin Türleri Sayıları

Şairin Adı	Cönk 0051	Cönk 0054	Cönk 0059	Toplam
Âşık Ahmed	-	1	-	1
Âşık Halil	-	1	-	1
Âşık Musa	-	-	1	1
Âşık Mustafa	-	2	-	2
Âşık Ömer	7	38	11	56
Âşık Sevdâyî	1	-	-	1
Bazundeoğlu	1	-	-	1
Ebu El- Şafî	-	3	-	3
Ebu Hanefi	-	1	-	1
Eşrefoğlu Rûmî	5	-	1	6
Ferdî	-	1	-	1
Gevherî	2	12	1	14
Hoca Bâkî	-	-	1	1
Hüdâdî	-	1	-	1
İsmail Âşık	-	1	-	1
Karacaoğlu	1	1	-	2
Kazı Hafız Efendi	1	-	-	1
Kerem	-	-	1	1
Kâtibî	-	1	-	1
Kemalpaşazâde	-	6	-	6
Kınalızâde Ali	-	3	-	3
Kul Lokman	-	1	-	1
Kul Mevlanâ	-	1	-	1
Kul Mustafa	-	2	-	2
Kuloğlu	1	-	-	1
Seyyid Nesimî	1	1	-	2
Seyyid Nizamoğlu	1	-	-	1
Üftâde	-	-	1	1
Yûnus Emre	11	2	5	18
Zülâlî	-	1	-	1

Zülfî	1	-	-	1
Şairi Belli				
Olmayan Metin	84	220	22	326
Türü Sayısı				

Tablo 2. Cönklerde Yer Alan Edebiyat İçi-Edebiyat Dışı Metin Türleri ve Sayıları

Tür	Cönk 0051	Cönk 0054	Cönk 0059	Toplam
Arzuhâl	-	1	-	1
Ayet	14	-	3	17
Beyit	4	54	-	58
Dedim-Dedili Şiir	-	1	-	1
Divan	6	6	1	13
Dua	13	-	3	16
Elifnâme	-	1	1	2
Hadis	1	-	-	1
Hûrûfîlik	-	-	1	1
İlahi	21	2	10	33
Kalenderî	1	-	-	1
Koşma	-	1	-	1
Latife	-	1	-	1
Mani	-	18	-	18
Magrifet	4	-	-	4
Mesnevi	1	8	-	9
Methiye	1	2	-	3
Muhammedî	1	-	-	1
Müfred	-	34	1	35
Münacaat	-	1	-	1
Nesir	9	6	1	16
Na'at-ı Şerif	3	-	3	6
Sema'i	6	13	-	19
Sure	-	-	1	1
Tekerleme	-	-	1	1

Türkü	6	18	9	33
Türü Belli				
Olmayan Metin	70	125	15	210
Sayısı				

Tabloda “Ebced, Esmâ’ül Hüsna, Hutbe ve Muhammediye”ye yer verilmemiştir. Ebced hesabı bir beyitin içinde geçtiğiden; Esmâ’ül Hüsna duanın içinde geçtiğiden; Hutbeler ve Muhammediye ise nesir bölüm olarak kabul edildiğinden tabloda sayısal olarak yer almamaktadır.

I. BÖLÜM

1. CÖNKLERİN TANITIMI

1.1. Cönk Bel_Yz_K0051

Cönk 74 sayfadan oluşmaktadır. Cönkte 2 boş sayfa yer almaktadır. Cönkte 12 şaire ait şiirler yer almaktadır. Bu şairler; Âşık Ömer, Âşık Sevdâyî, Yûnus Emre, Eşrefoğlu Rûmî, Kuloğlu, Seyyid Nesimî, Nizamoğlu, Zülfî, Gevherî, Karacaoğlu, Bazundeoğlu ve Kazî Hafîz Efendi'dir. Şairi belli olan şiir sayısı 33'dür. Şairi belli olmayan şiir sayısı ise 84'dür. Cönkün içerisinde yer alan metin türleri; nesir, hadis, türkû, ilahî, beyit, sema'î, dua, ayet, magrifet, na'at-ı şerif, muhammedî, mesnevi, divan, kalenderî, methiye'dir. Türü belli olan metin türlerinin sayısı 91'dir. Türü belli olmayan metinlerin sayısı ise 70'dir. Cönkün içeriği şu şekildedir; sayfa 2'de yer alan şiirde geçen "Halvetiler, celvetinde, erkan, saki, rehber, derviş" gibi tasavvufî terimler kullanılmıştır. Sayfa 4'te Hz. Muhammed'e mesnevi nazım şekliyle yazılmış 1 methiye vardır. Sayfa 5'te Âşık Sevdâyî'nin yazmış olduğu sema'î türünde bir şiir ve hicrî bir tarih mevcuttur(H. 1214= M. 1799). Sayfa 8'de Âşık Yunus'a ait "Veysel Karanî" ilahisi vardır. Sayfa 10'da "İlahî Beynamaz" başlıklı şiir, sayfa 11'de Eşrefoğlu Rûmî'ye ait şiir vardır. Sayfa 12'de Arapça "Hatim Dua"sı, sayfa 13'te Yasin Suresi 1. Ve 2. Ayeti, İsrâ Suresi, 82. Ayeti, Fussilet Suresi 41. Ve 42. Ayetleri, sayfa 14'te Bakara Suresi 18. Ayeti ve Arapça Allah'ın gücünü ve büyüklüğünü ortaya koyan dua, sayfa 15'te Kalem Suresi 1. Ve 2. Ayeti, Arapça sayılar ve harfler, Talak Suresi 12. Ayeti, Ali İmran Suresi 83. Ayeti bulunmaktadır. Arapça metinler, Latin Alfabesine transkripsiyonlu olarak aktarılmıştır ve Türkçe anlamları verilmiştir. Sayfa 16'da Kuloğlu'na ait bir şiir ve yazarı belli olmayan 1 Türkû vardır. Sayfa 18'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 19'da türü ve şairi belli olmayan 1 şiir ve 1 Sema'î vardır. Sayfa 20'de Hz. Muhammed için yazılmış bir "Na'at-ı Şerif" şiiri, sayfa 21'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 22 ve 23'te Âşık Ömer'e ait 2 şiir, sayfa 24'te 1 Sema'î ve 1 şairi belli olmayan 1 de türü belli olmayan şiir, sayfa 25'te şairi belli olmayan 1 Türkû, sayfa 26, 27 ve 28'de şairi ve türü belli olmayan 4 şiir, sayfa 29'da şairi belli olmayan 1 İlahî, sayfa 30'da "İlahî Beynamaz" başlıklı şairi belli olmayan şiir, sayfa 32'de 1 Na'at, sayfa 34'te şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 35'te Âşık Yunus'a ait 1 İlahî, sayfa 36'da şairi belli olmayan 2 "İlahî" başlıklı şiirler vardır. Şiirlerde geçen "On İki İmam, tarikat, himmet, on iki tabaka olun, hakikat" gibi Alevî-Bektaşî geleneği ile örtüşen kelimelerin kullanımı mevcuttur. Sayfa 38'de Yunus'a ait 1 şiir, sayfa 39'da İsrâ Suresi

105. Ayeti, şairi ve türü belli olmayan Arapça 1 şiir, sayfa 40, 41, 42 ve 43'te Kur'an Hatim Duası ve sayfa 43'te şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 44'te Seyyid Nesimî'ye(şairin mahlasını kullanıldığı beyit şiirin yan kısmına yatay yazılmıştır) ait 1 Muhammedî, sayfa 45'te Eşrefoğlu Rûmî'ye ait 1 Na'at ve şairi belli olmayan 1 İlahi şiiri, sayfa 46'da "Kur'an'ın Faziletlerini" anlatan yazarı belli olmayan içerisinde Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in de geçtiği şiir, sayfa 48'de Cezzar Ahmed Paşa'ya yazılan 1 Methiye ve şiirin sonunda geçen bir tarih(H. 1223= M. 1808), sayfa 50'de "Ennel Hak" başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 51'de 1 beyit, sayfa 52'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 53'te şairi ve türü belli olmayan 1 şiir ve Fatiha Suresi'nin 1. Ayeti, sayfa 54'te Âşık Ömer'e ait 1 şiir, sayfa 55'te türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 56'da şairi belli olmayan 1 Sema'i, sayfa 57'de türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 58'de türü belli olmayan Âşık Ömer'e ait 1 şiir, sayfa 59'da "Bismillahirrahmanirrahim Hasan Efendi" başlık yazı, sayfa 60'ta Eşrefoğlu Rûmî'ye ait Divan şeklinde kafiyenmiş şiir, sayfa 62 ve 63'te Yunus Emre'ye ait "İlahi Magrifet" başlıklı şiir, sayfa 64'te Âşık Yunus'a ait 1 şiir, sayfa 65'te "Veysel Karani" ilahisinin devamı, sayfa 66'da "Ecel" başlıklı tek dörtlükten oluşan şiir, 2 tane İlahi başlıklı şiir(1 İlahi Nizamoğlu'na, 1 İlahi ise Zülfi'ye ait) bulunmaktadır. Zülfi'ye ait İlahi'de Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den bahsedilmektedir. Sayfa 68'de şairi belli olmayan 1 dörtlük ve Yunus Emre'ye ait bir İlahi, sayfa 69'da türü ve yazarı belli olmayan 2 şiir, sayfa 70'de yazarı ve türü belli olmayan 1 şiir ve "Muhammediye" başlıklı nesir kısmı vardır. Sayfa 72'de "Duadan Önce Okunan Hamd ve Sallat" ve 2 tane nesir kısmı, sayfa 73'te şairi belli olmayan İlahi başlıklı şiir, sayfa 74'te "Esmâ'ül Hüsna", sayfa 75'te "Muhammed Mustafa Resul" başlıklı nesir kısmı, sayfa 76'da Âşık Ömer'e ait 1 şiir, sayfa 77'de "Divan" başlıklı şairi belli olmayan şiir, sayfa 78'de Gevheri'ye ait 1 şiir ve bir tarih(H.1214= M. 1799), sayfa 79'da "Hüdaya" başlıklı şairi belli olmayan şiir, sayfa 80'de Gevheri'ye ait "Türki Musul" başlıklı şiir, şairi ve türü belli olmayan 1 şiir ve şairi belli olmayan 1 Kalenderî, sayfa 81 ve 82'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 83'te şairi belli olmayan 1 "İlahi", sayfa 85'de Gevheri'ye ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 86, 87, 88, 89 ve 90'da şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 87'de Divan nazım şekliyle kafiyelenmiş 1 şiir, sayfa 88'de Eşrefoğlu Rûmî'ye ait 1 şiir, sayfa 90'da 2. şiir Divan nazım şekliyle kafiyelenmiş 1 şiir, sayfa 91'de şairi belli olmayan 1 "İlahi", sayfa 92'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir ve "Magrifet" başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 93'te "Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i meşrulaştırmak için yazılmış Hadis ve Dua metni(Şii halifeliliğini meşrulaştırmak için)" vardır. Sayfa 94'te "Şükür

Dua"sı nesir kısmı ve 1 tane şairi ve türü belli olmayan şiir, sayfa 95 ve 96'da şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 97'de "Magrifet" başlıklı Yunus Emre'ye ait Divan nazım şekliyle kafiyelenmiş 1 şiir ve şairi-türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 98'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 99'da "Hutbe-i Mutlak" başlıklı nesir kısmı ve nesir kısmının sonunda "Nahl Suresi 90. Ayeti" eksik olarak(Haberiniz olsun ki Allah size adaleti) yer almaktadır. Burada şair "Adalet"in önemini vurgulamıştır. Sayfa 100'de Dua bölümü ve Ebu Hureyre'den nakledilen bir hikaye kısmı vardır. Sayfa 101 ve 102'de 3 tane nesir vardır, 1 tanesi "Hutbe" başlıklı ve Bakara Suresi'nin 201. Ayeti, sayfa 103'te nesir kısmı ve dua bölümü, Nahl Suresi 90. Ayeti, sayfa 105'te şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 106'da nesir olarak yazılmış dua kısmı ve "İlahi" başlıklı tek beyit vardır. Sayfa 107, 109 ve 110'da şairi ve türü belli olmayan 4 şiir, sayfa 109'da şairi belli olmayan 1 Sema'i şiiri, sayfa 111'de Yunus Emre'ye ait 1 Türkü, sayfa 112'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 113'de Yunus Emre'ye ait "İlahi" başlıklı 1 şiir, sayfa 114'te şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 115'te şairi belli olmayan "Türkü" başlıklı şiir, sayfa 116'da Kazı Hafız Efendi'ye ait türü belli olmayan şiir, sayfa 117'de Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'le ilgili bir intikam metni nesir olarak vardır. Sayfa 118'de Bazundeoğlu'na ait türü belli olmayan bir şiir, sayfa 120'de Divan şeklinde kafiyelemiş ve şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 121 ve 122'de "Hutbe Dua"sı başlıklı nesir kısmı, sayfa 123'te Eşrefoğlu Rûmî'ye ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 124'te şairi belli olmayan 1 dörtlük, sayfa 125'te "Muhammediye" başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 126 ve 127'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir(sayfa 127'deki şiir Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'le ilgili), sayfa 128'de "Magrifet" başlıklı Yunus Emre'ye ait 1 şiir, sayfa 129'da Yunus Emre'ye ait 1 İlahi, sayfa 131'de nesir olarak yazılmış dua kısmı, Tahkim Suresi 8. Ayeti, Yasin Suresi 9. Ayeti ve Bakara Suresi 18. Ayeti vardır. Sayfa 132'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 133'de "Magrifet" başlıklı şairi belli olmayan şiir, sayfa 134'de 2 tane tarih(H. 1216= M. 1801, H. 1245= M. 1829) vardır. Sayfa 135 ve 136'da 1 nesir dua bölümü ve Esma'ül Hüsna vardır. Sayfa 137 ve 138'de şairi ve türü belli olmayan 3 şiir, sayfa 139'da Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 140'da şairi belli olmayan 1 Türkü, sayfa 141'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir bulunmaktadır. Cönkte sayfa 1'de 1. beyitin sonunda, "İlahi" başlıklı şiirin 4. Satırının sonunda ve son iki beyitte silik kelimeler vardır. Sayfa 3'te 6. satırın üstü çiziktir.

1.2. Cönk Bel_Yz_K0054

Cönk 57 sayfadan oluşmaktadır. Cönkte boş sayfa yer almamaktadır. Cönkte 20 şair ve yazara ait metin türleri yer almaktadır. Bu şairler; Âşık Ömer, Yûnus Emre, Seyyid Nesimî, Gevherî, Karacaoğlan, Kâtibî, Kemal Paşa, Kınalızâde, Kul Mevlâna, Hüdâdî, Ferdî, Ebu Hanefî, Kul Lokman, Kul Mustafa, Zülâlî, Âşık Mustafa, Âşık Halil, Âşık İsmail, Âşık Ahmed ve Ebu El- Şafî’dir. Yazarı ve şairi belli olan metin türü sayısı 80’dir. Yazarı ve şairi belli olmayan metin türü sayısı ise 220’dur. Cönkün içerisinde yer alan metin türleri; nesir, türkû, ilahi, beyit, sema’i, methiye, mesnevi, divan, münacaat, müfred, mani, koşma, arzuhal, latife, dedim-dedili şiir, elifnâme’dir. Türü belli olan metin türlerinin sayısı 167’dir. Türü belli olmayan metinlerin sayısı ise 125’dir. Cönkün içeriği şu şekildedir; Bel_Yz_K0054 numaralı cönkte, sayfa 142’de nesir bölümü, sayfa 143’de Gevherî’ye ait 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 144’te Seyyid Nesimî’ye ait Divan nazım şekli ile kafiyelenmiş 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 145, 146’da Divan nazım şekliyle kafiyelenmiş 1 şiir ve mesnevi nazım şekliyle kafiyelenmiş 1 şiir, 147’de şairi ve türü belli olmayan 4 şiir, sayfa 148’de mesnevi nazım şekliyle kafiyelenmiş ve şairi olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan 1 Türkû, sayfa 149’da şairi belli olmayan 2 Türkû bulunmaktadır. Sayfa 150’de 1 tane dörtlük, Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 151’de şairi belli olmayan Arapça 1 şiir, bir de tarih(H.1041= M. 1631), sayfa 152’de “Münacat El- İmam El- Şafî’i” başlıklı Arapça şiir, sayfa 153’te 1 Müfred, Arapça 1 şiir, sayfa 154’te mesnevi nazım şeklinde yazılmış 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, 2 tane Arapça 2’lik, sayfa 155’te şairi belli olmayan Hz. Muhammed’e yazılmış Arapça 1 Methiye, sayfa 156’da 1 Arapça beyit, 1 beyit, 1 Müfred başlıklı şiir, “Ali bin Ebu Talib’e atfedilir” başlıklı Arapça 1 dörtlük, Kemal Paşa’ya ait 1 ikilik, sayfa 157’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, 1 Müfred vardır. Sayfa 158’de 4 Manî, Kınalızade’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan 1 Koşma, sayfa 159’da 6 Manî, sayfa 160’da şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, 2 Müfred, sayfa 161’de şairi belli olmayan 1 şiir, İbn-i Kemal’e ait olan türü belli olmayan 2 Arapça şiir vardır. Şiirde “Cinâs-ı Nakıs” sanatı vardır. “Sadr” kelimesiyle cinâs-ı nakıs yapılmıştır. Arapça ikilikler, 1 beyit, 1 La Edri Kelam başlıklı şiir, sayfa 162’de Kınalızade’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, “Kelam İsmâ’il La Bey” başlıklı 2 beyit, Arapça 2 beyit, 1 “Arzuhâl” başlıklı şiir, sayfa 163’de 6 beyit, “La Edri Kelam” başlıklı Arapça 1 dörtlük, “Can El- Şafîg ve İbn-i Kemal Paşa”ya ait Arapça şiirler ve 1 Arapça dörtlük vardır. Sayfa 164’te şairi belli olmaya 1 Sema’i, “La Edri Kelam” başlıklı 1 şiir, Kul Mevlana’ya ait Arapça 1

ikilik, 3 beyit, Arapça 1 şiir, sayfa 165'te Gevheri'ye ait 1 dörtlük, şairi ve türü belli olmayan 1 dörtlük, 1 Arapça beyit, "Latife" başlıklı yazarı belli olmayan 1 şiir ve sayfanın sonunda Arapça 1 dörtlük vardır. Sayfa 166'da 4 beyit, İbn-i Kemal Paşa'ya ait 1 ikilik, Ebu El- şafî, Kınalızade, Sultan Süleyman, Kemal Paşa, Hdadi ve Ferdi'ye ait ikilikler mevcuttur. Sayfa 167'de 7 tane Arapça beyit, "Ve Hayat Hz. Ali" başlıklı Arapça 1 ikilik, "Ebu Hanefi'nin Sözlerinden" başlıklı Arapça 1 şiir, sayfa 168'de 3 nesir kısmı, 2 beyit, 1 Arapça beyit, sayfa 169'da "Kul El- şafig" başlıklı Arapça 1 dörtlük, "La Edri Kelam" başlıklı Arapça şiir, 2 tane "La Edri Kelam" başlıklı 2 beyit, 1 Arapça dörtlük, 2 "Beyit" başlıklı dörtlük, 1 Arapça şiir, sayfa 170'de divan nazım şekliyle kafiyelemiş 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, 1 Müfred ve 1 Beyit, sayfa 171'de 8 beyit içinde Arapça beyitler de vardır. Sayfa 172'de 3 Arapça beyit, 1 beyit, 1 Müfred, "Laf Laf" başlıklı Arapça 1 şiir, Kul Lokman'a ait Arapça 1 şiir, sayfa 173'te "Beyit" başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, "Taha Bu Can" başlıklı mesnevi nazım şekliyle yazılmış 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan Arapça 1 şiir, sayfa 174'te Âşık mer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, "Beyit" başlıklı divan nazım şekliyle kafiyelemiş 1 şiir, türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 175'te şairi belli olmayan 1 Trk, airi belli olmayan "Sema'i" başlıklı şiir, sayfa 176'da 1 Müfred, airi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 177'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, Gevheri'ye ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 178'de Âşık mer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, "Trk Mısır" başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 179'da şairi ve türü belli olmaya 1 şiir, Âşık mer'e ait 1 Elifnâme bulunmaktadır. Sayfa 180'de "Trk Mısır" başlıklı şairi belli olmayan şiir ve şiirin içerisinde sayfa 181'de "Hacı Bekdaş"ın geçmesi Alevi-Bektaşi şiir geleneğini göstermektedir. Sayfa 182'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, Âşık mer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 183 ve 184'te şairi ve türü belli olmayan 3 şiir, sayfa 185'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, 1 Müfred, 2 Beyit, sayfa 186'da Âşık mer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 187'de Yunus Emre'ye ait türü belli olmayan 1 şiir, "Makam-ı Emin" başlıklı 1 dörtlük ve "Ebcad" hesabı mevcuttur. şiir şu şekildedir;

"Maķam-ı Emin

Zücacı(camcı) gası resim it/ 'Aded idu ben cem it

Bu miķma-ı bileyim dersiņ/ Bunı bir nadad isem it"

(zel=7, cim=3, elif=1, lam=20, sin= 60, ye=10 bu sayıları toplamış; 7+3+1+20+60+10=101 sonucu bulmuştur.) Burada sayılara verilen değerler Arapçada “Ebced” değerlerine bire bir uygundur.

Ebced: Arap, Fars ve Türk edebiyatında bir durum veya olayın tarihini belirlemek için harflerin rakam olarak kullanılması. Buna; “ebced hesabı” ya da “hisab-ı cümel” de denilir(Kaya, 2010: 289). 101 Hicri= 720 Miladi tarihi olarak Emeviler dönemine denk gelmektedir. Hâricilik büyük ölçüde güç kaybetmiş, açık müdahale sahasında başarısız kalan Şîî unsurları yer altına çekilerek gizli propaganda faaliyetlerine girmek zorunda kalmıştı. Abdülmelik’in yirmi yıllık hilâfeti süresince, bilhassa devlet menfaatinden başka bir şey düşünmeyen ve uğrunda zulme başvurmaktan dahi çekinmeye Haccâc’ın desteğiyle merkezi bir özellik kazanmıştır(TDV İslâm Ansiklopedisi, 1995: 104-108). Haccâc baskı ve zulmü ile Zücacı olarak belirtilmiş olabilir. Bir de Kur’an-ı Kerim’de 101. Sure “Kari’a Suresi”dir. Kıyamet günü gerçekleşecek olaylardan bahseder. Burada o dönemde çekilen acıları yansıtmak için bu sayı üzerinde durulmuş olabilir.

Sayfa 188’de Arapça 1 şiir, Arapça 1 beyit, “Beyit” başlıklı mesnevi nazım şekliyle yazılmış 1 şiir, sayfa 189’da Yunus Emre’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 190 ve 191’de türü ve şairi belli olmayan 2 şiir, sayfa 192’de şairi belli olmayan 1 Sema’i, silik okunamayan 1 beyit vardır. Sayfa 193’de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 194’te Gevheri’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan 1 Türkü bulunmaktadır ve şiirinin son ikiliğinde “Hacı Bektaş Veli”nin isminin geçmesi Alevi-Bektaşî şiir geleneğinin yansıtılması bakımından önemlidir. Sayfa 195’de Arapça 1 şiir ve mesnevi nazım şekliyle yazılmış 1 şiir, sayfa 196’da Gevheri’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, Arapça 1 beyit, “Müfred” başlıklı divan nazım şekliyle yazılmış 1 şiir, sayfa 197’de Gevheri’ye ait türü belli olmayan 2 şiir, 1 Manî, sayfa 198’de 7 Manî, sayfa 199’da Katibî’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 200’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan şiir ve sayfanın sonunda Arapça birkaç cümle vardır. Sayfa 201’de Arapça 1 Na’at, sayfa 202’de şairi belli olmayan 1 Türkü, “İlahi Seyyid” başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 203’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, Karacaoğlan’a ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 204’te Gevheri’ye ait 1 Sema’i ve şairi belli olmayan 2 Sema’i vardır. Sayfa 205’de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 206’da Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 207’de “Dedim- Dedi’li” şairi belli olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan 2 Sema’i, sayfa 208’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 3 şiir, 1 Arapça beyit, sayfa

209'da 1 Müfred, şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 210'da Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan 1 Sema'i, sayfa 211'de Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan 1 Türkü, sayfa 212'de Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 213'te 2 Müfred, şairi belli olmayan 1 Sema'i, sayfa 214'te Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 215'de 7 tane "Müfred" başlıklı şiir, sayfa 216'da Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 217'de Âşık Mustafa'ya ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 1 dörtlük, şairi belli olmayan 1 Sema'i, sayfa 218'de Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 1 dörtlük, 2 tane Müfred, sayfa 219'da Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, 2 tane Müfred, sayfa 220'de Âşık İsmail'e ait türü belli olmayan 1 şiir, 2 tane Müfred, sayfa 221'de Âşık Halil'e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 222'de Gevheri'ye ait türü belli olmayan 1 şiir, 1 beyit, sayfa 223'te Zülâli'ye ait divan nazım şekliyle yazılmış 1 şiir, sayfa 224'te Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, Arapça kısa bir nesir(ders verme, mesaj verme anlamı içerir) vardır. 1 tane dörtlük, 1 Beyit, 1 beyitte ise Nâ-bî isminin anlamı çıkıyor. Beyit şu şekildedir;

"Benden Beyit

Bir kimseye suval itmişler cevabında demiş o

İki yokdan ne çıkarsa benim ismim odur o(Nâ-bî= Nâbî)"

Sayfa 225'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 226'da Âşık Ömer'e türü belli olmaya 1 şiir, şairi belli olmayan mesnevi nazım şekliyle yazılmış 1 Na'at- Şerif, sayfa 227'de şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 228'de Âşık Ömer'e ait 1 Türkü, 1 Müfred, sayfa 229'da Âşık Ömer'e ve Âşık Ahmed'e ait türleri belli olmayan 2 şiir, sayfa 230'da şairi belli olmayan 1 Türkü, 1 Müfred, sayfa 231'de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan 1 Sema'i, 1 Müfred, sayfa 232'de Kul Mustafa'ya ait türü belli olmayan 1 şiir, türü ve şairi belli olmaya 1 şiir, sayfanın sonunda silik 2 beyit, sayfa 233'de şairi belli olmayan 1 Türkü, Arapça beyitler vardır. Sayfa 234'te Kul Mustafa'ya ait 1 Türkü, sayfa 235'te Gevheri'ye ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 236'da şairi belli olmayan 1 İlahi, şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, 1 Müfred, sayfa 237'de Âşık Ömer'e ait mesnevi nazım şekliyle kafiyeleşmiş 1 şiir, sayfa 238'de Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir ve Âşık Ömer'e ait 1 Sema'i bulunmaktadır. Sayfa 239'da Âşık Ömer'e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 240'ta şairi belli olmayan 1 Türkü, Âşık Ömer'e

ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 241’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, 1 Müfred, sayfa 242’de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, “Âşık Ömer” başlıklı 1 dörtlük, sayfa 243’te Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, 2 Müfred, sayfa 244’te türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, “Zahid” başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, Âşık Ömer’e ait 1 dörtlük, 1 Müfred, sayfa 245’te Gevheri’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi belli olmayan Türkü (Türkü’de Hacı Bektaş isminin geçmesi), 1 Müfred, sayfa 246’da Âşık Ömer’e ait 1 Türkü ve Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir vardır. Sayfa 247’de Gevheri’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 248’de türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 249’da Yunus Emre’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 250’de türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, “Âşıkın” başlıklı türü ve şairi belli olmayan şiir vardır. Çünkü sayfa 144’teki şiirin ilk satırının başında ve sonunda silik kelimeler vardır. 2., 3. ve 4. satırların sonunda silik kelimeler vardır, 6. satırın başında da silik kelimeler vardır. Sayfa 149’da “Türkü” başlıklı şiirin ilk satırının başındaki kelime siliktir. Sayfa 153’te son beyitin 1. satırının başındaki kelime okunamamaktadır. Sayfa 160’da 3. satırın sonunda silik kelime vardır. 169’da sayfanın sonundaki kelimeler okunamamaktadır. Sayfa 171’de 4. satırda yer alan dize okunamamıştır. Sayfa 175’te sondan 3. satırın başındaki kelime sayfada yoktur. Sayfa 192’de sondan 3. ve 4. dizeler silik olduğu için okunamamıştır. Sayfa 193’te 1. ve 3. dizelerin son kelimeleri siliktir. Sayfa 195’te ilk mısra okunamamıştır. Sayfa 200’de ilk beyitin başında yer alan kelimeler yoktur, “Der beyan ....” şeklinde başlayan son dizenin devamı okunamamıştır. Sayfa 217’de “Sema’i” başlıklı şiirin son beyitinin başındaki kelime okunamamıştır. Sayfa 225’de şiirin son 3 dizesinin sonunda yer alan kelimeler sayfada yoktur. Sayfa 226’da 6., 7., 9. ve 10. dizelerin başlarında yer alan kelimeler yoktur. Sayfa 227’de 1. ve 3. dizelerin başında ve sonunda yer alan bazı kelimeler okunamamıştır. Sayfa 228’de 2. dizenin başındaki kelime yoktur. Sayfa 231’de 1. ve 7. dizelerde ilk kelimeleri yoktur, “Sema’i” başlıklı şiirin 2. dizesinin ilk kelimesi yoktur. Sayfa 232’de son beyit silik olduğu için okunamamıştır. Sayfa 235’te 5. dizenin son kelimesi sayfada olmadığı için okunamamıştır. Sayfa 238’de 5. ve 6. dizelerin ve son dizenin sonundaki kelimeler okunamamıştır. Sayfa 241’de 7. dizenin başındaki kelime sayfada olmadığı için ve “Müfred” başlıklı şiirin baş kısmındaki kelimeler okunamamıştır. Sayfa 243’te 1. dizenin son kelimesi okunamamıştır. Sayfa 244’te 3., 7. dizelerin son kelimeleri ve şiirin sondan 4. dizesinin başındaki kelime okunamamıştır. Sayfa 245’te 4., 8. ve 12. dizelerin sonundaki kelimeler okunamamıştır. Sayfa 246’da 5. ve 6. dizelerin başındaki kelimeler ve 7. ve 8. beyitlerin sonundaki kelimeler okunamamıştır. Sayfa 247’de 5. dizenin başındaki

kelime okunamamıştır. Sayfa 248’de 1., 2., 3., 5. ve 6. dizelerin başlarında ve sonlarındaki bazı kelimeler sayfada olmadığı için okunamamıştır. Sayfa 250’de yer alan şiirin ilk 4 dizesinin sonunda yer alan kelimeler okunamamıştır.

1.3. Cönk Bel_Yz_K0059

Cönk 51 sayfadan oluşmaktadır. Cönkte 21 boş sayfa yer almaktadır. Cönkte 8 şaire ait şiirler yer almaktadır. Bu şairler; Âşık Ömer, Yunus Emre, Eşrefoğlu Rûmî, Kerem, Gevherî, Âşık Musa, Hoca Bâki ve Üftâde’dir. Şairi belli olan şiir sayısı 22’dir. Şairi belli olmayan şiir sayısı ise 22’dir. Cönkün içerisinde yer alan metin türleri; nesir, türkû, ilahi, dua, sure, ayet, na’at-ı şerif, divan, müfred, tekerleme, elifnâme’dir. Hûrûfilik inancını esas alan 1 şiir de vardır. Türü belli olan metin türlerinin sayısı 35’dir. Türü belli olmayan metinlerin sayısı ise 15’dir. Cönkün içeriği şu şekildedir; Bel_Yz_K0059 numaralı cönkte sayfa 251’de Âşık Ömer’e ait 1 Türkû, sayfa 253 ve 254’te Yunus Emre’ye ait 1 Türkû, sayfa 254, 255’te türü ve şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 256, 257 ve 258’de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 258, 259 ve 260’da şairi belli olmayan 1 İlâhi, sayfa 261’de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, 1 Müfred, sayfa 262’de şairi belli olmayan 1 İlâhi, sayfa 263 ve 264’te Yunus Emre’ye ait 1 İlâhi ve şiirin sonunda tarih(H. 1266= M. 1850) yer almaktadır. Sayfa 265 ve 266’da şairi belli olmayan 1 şiirin içerisinde(Hallac-ı Mansur), sayfa 267’de Kerem adlı âşığa ait ve türü belli olmayan şiirde(Kerem ile Aslı Hikâyesi) geçmektedir. Sayfa 268’de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 269, 270’de “Haza Dua Meyyit” başlıklı Arapça nesir mevcuttur. Sayfa 271 ve 272’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 2 şiir, sayfa 273’te Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan fakat dinî- tasavvufî yönü ağır basan şiirde “Otuz iki farz, Kur’an” gibi İslâm dinini esas alan ifadeler geçmektedir. Sayfa 274 ve 275’te şairi belli olmayan 1 İlâhi, sayfa 275, 276, 277, 278 ve 279’da Âşık Ömer’e ait 1 “Tekerleme” şiiri içerisinde sayfa 277’de 4. Dörtlükte “Dört Kapı= Şeri’at, Hakikat, Tarikat, Marifet ve ayrıca Hacı Bektaş” gibi terimlerin kullanılması şiirde Alevi-Bektaşî geleneğinin etkisini göstermektedir. Sayfa 279 ve 280’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 281’de şairi belli olmayan divan nazım şekli ile kafiyelenmiş 1 Na’at-ı Şerif, sayfa 282’de şairi belli olmayan Türkû, sayfa 283’te şairi belli olmayan Türkû, sayfa 283, 284 ve 285’de Yunus Emre’ye ait “İlahi” şiiri, sayfa 285, 286’da Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 286 ve 287’de şairi belli olmayan 1 Türkû, sayfa 288’de Yunus Emre’ye ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 289’da Yunus Emre’ye ait 1 İlâhi, sayfa 290’da Eşrefoğlu Rumî’ye ait türü belli olmayan 1 şiir ve “O Şahlar Şahı”

başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 291’de şairi belli olmayan 1 Türkü, sayfa 292’de şairi belli olmayan 1 ikilik bulunmaktadır. Sayfa 293, 295 ve 296’da karışık olarak yazıldığını düşündüğümüz Âşık Musa’ya ait 1 Elifname şiiri, sayfa 294’te “Nattiye” başlıklı şairi belli olmayan 1 şiir, sayfa 297’de Hoca Baki’ye ait 2 dördlük, sayfa 298’de Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, 299’da Âşık Ömer’e ait 1 dördlük, sayfa 300, 301, 302, 303 ve 304’te Kul Gevheri’ye ait 1 Türkü, sayfa 305 ve 306’da Âşık Ömer’e ait türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 307’de şairi ve türü belli olmayan 1 şiir, sayfa 308’de şairi belli olmayan 1 Türkü, sayfa 309’da Üftâde’ye ait türü belli olmayan şiir, sayfa 310’da şairi belli olmayan 1 Na’at-ı Şerif, sayfa 311 ve 312’de şairi belli olmayan 1 İlâhi bulunmaktadır. Sayfa 312’de Kevser Suresi, Nahil Suresi 32. Ayeti, Hûd Suresi 115. Ayeti, Tevbe Suresi 21. Ayeti’nin Arapçaları, Latin Alfabesine transkrip edilerek ve Türkçe anlamları da çevrilerek verilmiştir. Sayfa 313’te “Ahit Na’at” başlıklı Arapça nesir kısmı ve “Haza Nikah Dua”sı başlıklı Arapça kısmı Latin Alfabesine transkrip edilerek ve Türkçe anlamları da çevrilerek verilmiştir. Sayfa 314, 315, 316’da “Haza İlâhi Sabi” başlıklı nesir kısmı, sayfa 317’de 2 beyit, sayfa 318’de Âşık Ömer’e ait 1 Türkü, sayfa 319’da 2 beyit, sayfa 320’de şairi belli olmayan 1 Türkü vardır. Dualar, ayetler ve sure bölümleri Arapça olarak metnin içinde yer almaktadır. Çalışmamızda duaların, ayetlerin ve surenin hem Latin harflerine çevirisi yapılmış hem de Türkçe anlamlarına yer verilmiştir. Cönkte yer alan; Elifnâme ve O Şahlar Şahı adlı şiirlerin yazımı sayfada karıştığı belirlenmiştir. Ayrıca Eşrefoğlu Rûmî’nin O Şahlar Şahı şiirini, Âşık Musa’nın Elifnâme’yi yazdığı tespit edilmiştir. Cönkte sayfa 255’te son dördlüğün ilk iki dizesi siliktir. Sayfa 268’de ilk dördlüğün 3. dizesi siliktir, sayfa 283’te ilk beyitin ve 3. beyitin başlangıç kısımlarındaki kelimeler yoktur. Sayfa 317’de ikinci beyitin ikinci dizesi siliktir.

II. BÖLÜM

2. CÖNKLERDE ADI GEÇEN ŞAİRLERİN VE YAZARLARIN TANITIMI

2.1. Âşık Ahmed

Avusturyalıların Bosna'ya yaptıkları seferle ilgili olarak yazdığı bir destandan hareketle (1737), XVIII. yüzyıl âşığı olduğunu söyleyebiliriz. Hayatı hakkında bilgimiz yoktur (Alptekin, 2018: 206).

2.2. Âşık Halil

XVII. yüzyılda yaşayan Âşık Halil adlı bir saz şairimizin bulunduğunu bildiren ve eserlerini tanıtan Sadettin Nüzhet Ergun olmuştur. Hece ile yazdıklarının yanı sıra, aruzla yazılmış şiirleri de vardır. Ömrünün sonuna doğru yazdığı şiirlerinde dinî ve tasavvufî konuları işlemiştir. Şairnâmelerde Âşık Halil'den söz ediliyorsa da, mahlaslar karıştığı için bunun hangisi olduğunu tespit etmek zordur (Ergun, 1936: 123-124).

2.3. Âşık Musa

Âşık Musa (1830-1912)- XIX. yüzyıl Azerbaycan âşıklarındandır. Göyçe'nin Akkilise köyünde dünyaya geldiği tahmin ediliyor. Şiirlerinden anlaşılmaktadır ki, Âşık Musa iyi eğitim görmüş, özellikle de divan şiiriyle yakından ilgilenmiştir. XIX. yüzyılın diğer âşıkları gibi Âşık Musa da kendi şiirlerinde özellikle sosyal konulara, halkın sorunlarına, insanların karşılaştıkları zorluklara, saz ve sözün önemi gibi konulara değinmiştir. Şiirlerinden belli oluyor ki o, sazlı-sözlü meclislerde yer almıştır. Onun Dağıstan, Rusya, Gürcistan, Orta Asya ve Türkiye'ye seferlere çıktığı da tahmin edilmektedir. Şiirlerinde Dertli'nin etkileri görülmektedir (Wikipedia Özgür Ansiklopedi).

2.4. Âşık Mustafa

Sultan Üçüncü Mustafa zamanındaki 1768 Rus Harbi dolayısıyla Âşık Mustafa isimli bir ordu şairinin bu harb için söylenmiş destanı vardır (Banarlı, 1987: 798).

2.5. Âşık Ömer

Doğum ve ölüm tarihi ile ilgili bilgiler sağlıklı değildir. Ömer'e Konya ilinin Hadim ilçesinin Gözleve (Korualan) köyü, Aydın ili ve Kırım'da Gözleve (Eupatoria) adıyla bilinen yerleşim birimi sahiplenmektedir. Çünkü üç yerde de Gözleve adlı yerleşim birimleri vardır. Kırım'da Gezleve adıyla bilinen Karadeniz sahilindeki köyde Âşık Ömer'le ilgili rivayetlere rastlanmamaktadır. Bununla beraber Kırım Türkleri, Âşık

Ömer'e daima sahip çıkmışlardır. Kırım Türkleri arasında onun şiirleri bestelenmiş, geçmişte meclislerde okunmuş, günümüzde ise okunmaya devam etmektedir. Hatta 1944 Sibirya sürgününde yanlarında götürdükleri birkaç eserden birisi de Âşık Ömer Divanı'dır. Bu yüzden Âşık Ömer'in Divan'ı, Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te kiril harfleriyle yayımlanma şansını bulmuştur. Konya ilinin Hadim ilçesinin Gözleve köyünde yapılan şenliklerde Âşık Ömer de anılmaktadır. Bununla beraber Âşık Ömer ve şiirlerinin Türkiye'de Kırım'daki kadar geniş bir çevrede kabul gördüğünü söylememiz mümkün değildir. Konya Mevlâna Müzesi'nde bulunan 366 varaklık divanında 1242 şiirinin bulunması, yine bölgede tespit edilen cönklerdeki Âşık Ömer şiirlerinin fazlalığı onun Konyalılığını kuvvetlendiriyorsa da, buna temkinli yaklaşmak gerekir. Âşık Ömer, Karaca Oğlan'dan sonra ünü bütün Türk dünyasına yayılmış ve Türk dünyasının ortak âşığı sıfatını kazanmış birkaç şahsiyetten birisidir. Üsküdarlı Hasib'in Risale-i Vefayât adlı eserinde Âşık Ömer'in ölüm tarihi 1707 olarak verilmektedir; mezarı İstanbul'dadır. Elde bulunan şiirlerinden hareketle Âşık Ömer'in bir ordu şairi olduğunu da söyleyebiliriz. Divan'ındaki şiirleri arasında savaşları konu edinenlerin sayısı azımsanmayacak ölçüdedir. Yine bu şiirlerden öğrendiğimize göre Ömer, Osmanlı-Rus savaşlarına katılmıştır. Şiirlerinden hareketle Bursa, Varna, Sakız, Tunca, İstanbul, Bağdat ve Sinop gibi yerleşim merkezlerini gezdiğini tahmin edebiliriz.

Âşık Ömer medrese öğrenimi görmüş bir âşıktır. Sarf, nahiv, mantık, meâni, Arapça, Farsça, tefsir ve dürer okumuştur. Âşık Ömer'in yine şiirlerinden hareketle Hafız Divanı'nı, Sadî'nin Bostan'ını, Mevlâna'nın Mesnevisi'ni okuduğunu söyleyebiliriz. Hem medrese öğrenimi görmesine hem de Hafız Divanı'nı, Bostan'ı ve Mesnevi'yi incelediğini söylemesine bakılırsa iyi derecede Farsça bildiği sonucunu da çıkarabiliriz. Ömer'in şiirlerinin bazıları klasik formda bestelenmiş olup günümüzde bile musiki meclislerinde okunmaktadır. Âşığımızın Divan'ı incelendiğinde hem hece hem de aruz vezniyle şiirler yazdığı görülmektedir. Divanının hem matbu hem de yazma nüshaları vardır. Ayrıca, pek çok cönkte yine onun şiirlerine rastlanılmaktadır (Ergun, 1936: 433).

2.6. Âşık Sevdâyî

19. asırda yaşadığı bilinen ve asıl adı tespit edilemeyen Sevdâyî, gençliğinde söylediği kesik-türküünden varlığı anlaşılmaktadır. Hırtıs/ Hırtız ilçesinde yetişen Sevdâyî, 1890 yıllarında 50 yaşlarında iken ölmüştür (Kırzioğlu, 1990: 544). Ayrıca şair

hakkında, bendeki bir mecmuada Âşık Ömer'in (543) numaralı manzumesine nazire olarak gösterilmiştir.

Sevdayî adlı bir sazşairinin;

“Meylettim hüsnüne bir nevcivânın

Kati bîvefâmîş bilmezdim evvel

Cefâsı yokdürür der idim anm

Kârı cefâ imiş bilmezdim evvel”

bendiyle başlayan koşması aynı mecmuaya göre Âşık Ömer'e naziredir (No: 65) (Ergun, 1936: 82-83).

2.7. Bazundeoğlu

Hakkında herhangi bir kaynağa ulaşılammıştır. Fakat cönkte yazım yanlışı ya da isimdeki benzelikten dolayı “Beğzadeoğlu” adlı şair olabileceği ihtimalini de göz önünde bulundurmak gereklidir. Cönkte geçen şiir savaşa ilgili olduğu için şair hakkında; Beğzadeoğlu, XVIII. yüzyıl saz ve tekke şairi olarak ün yapmıştır (Yıldırım, 2013: 39). İzvornik Türküsü'nde sazşairi bellidir, tapşırma dörtlüğünde adını vermiştir: Beğzadeoğlu. Beğzadeoğlu'nun, XVIII. yüzyıl başlarında sağ olduğu, Köprülü Nu'man Paşa zamanında cereyan eden Bosna savaşlarına katıldığı, İzvornik kuşatmasında kalede bulunduğu anlaşıyor (Yıldırım, 2013: 49).

2.8. Ebu El- Şâfiî

Şâfiî, erken yaşta fetva ehliyeti kazanmış olmakla birlikte İmam Mâlik'in vefatına kadar öğrenci konumundadır. Hocasının vefatından sonraki ilim ve fikir hayatı Mısır öncesi ve sonrası olmak üzere iki dönemde ele alınır ve birinci döneme ait görüşleri mezheb-i kadîm veya kavl-i kadîm, ikinci döneme ait olanlar mezheb-i cedîd veya kavl-i cedîd diye anılır. Mısır Öncesi Dönem, bu dönem üç evreye ayrılabilir. A) Daha çok idarî görevle geçen 179-184 (795-800) yılları arası. Toplumdaki menfaat çatışmalarını ve bürokrasideki usulsüzlükleri yakından görerek hayat tecrübesi kazandığı bu evrede hep ehl-i hadîs çevreleriyle temas halinde olmuştur. İlmin daha çok hadis ve âsâr bilgisinden ibaret sayıldığı bu çevrelerde fıkıh rivayet malzemesi arasına serpiştirilmiş halde bulunmaktaydı. B) Mezheb-i kadîminin teşekkül edip bu görüşlerini tedvine başladığı 184-

195 (800-811) yılları arası. Şâfiî'nin 184'te tutuklanıp Irak'a götürülmesi, rivayet malzemesinden nisbeten bağımsız bir fıkıh tefekkürüne dayalı şekilde oluşan Irak fıkıh birikimiyle tanışmasını sağlamış, bu olay düşünce hayatında bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Daha önce biriktirdiği yazılı malzemeden mahrum kaldığı bu evrede Kûfeliler'in fikhî eserlerini temine girişmiştir. Gözetim altında tutulması sona erince Mekke'ye çekilip kendi kaynaklarına ulaşan Şâfiî, bir yandan Bağdat'tan sağladığı eserleri derin bir incelemeye tâbi tutarken diğer yandan ders okutmuştur. Bu ders halkasında Şâfiî'nin ehl-i hadîs için problem teşkil eden konulara ağırlık verdiği, Mâlik'in seçkin bir talebesi olarak onun birikimine yer vermekle birlikte artık Irak fıkıh birikimine yönelik ilmî bir eleştiriye girdiği, bunun da onu yöntem arayışına sevkettiği söylenebilir. Şâfiî bu aşamada Irak fikhını eleştiren ve Hicaz fikhını savunan bir telif faaliyetine girişmiş ve mezheb-i kadîmini bu anlayışla telif etmiş olsa da muhalif anlayışın itiraz edilemeyecek güçlü tezleri bulunduğu vâkıf olduğu için iki anlayış arasında bir sentez yapma sürecine girmiştir. Fakat çoğunlukla Mekke'de kaldığı zaman diliminde yürüttüğü ilmî faaliyetlerdeki baskın karakter savunma ve eleştiridir. Eski er-Risâle'nin teorik çatısı da muhtemelen bu sıralarda teşekkül etmiştir. Er-Risâle'nin daha önce yazılmış olması ihtimali zayıf görünmektedir. Bağdat'a ikinci varış tarihi olan 195 yılına kadarki dönemde kısa aralıklarla çeşitli yerlere gitmiş olsa da Şâfiî'nin çoğunlukla Mekke'de kaldığı tahmin edilmektedir. C) Mezheb-i kadîminin ilân, takrir ve tedrisi faaliyetleriyle geçen 195-199 (811-815) yılları arası. Mekke'de ulaştığı sonuçları sınamak ve Irak anlayışıyla bir hesaplaşmaya girmek için tekrar Bağdat'a dönen Şâfiî iki yıl kadar burada kalarak kadim fıkıh anlayışını olgunlaştırmıştır. Arada Mekke'ye çekilip bir yıl sonra tekrar buraya dönünce artık Irak fikhıyla hesaplaşmasını bir neticeye bağlamış durumdadır. Safedî, Şâfiî'nin kadim görüşlerinin tamamının İmam Mâlik'in mezhebinden ibaret olduğunu belirtir. Kadim görüşlerine son şeklini veren Şâfiî artık kendi düşünce çizgisiyle de bir iç hesaplaşma sürecine girer ve Mısır'a gidişi bu süreci hızlandırır. Mısır Sonrası Dönem, Mısır'a gidişinin hemen öncesinde Şâfiî'nin zihni o zamana kadar benimsediği İmam Mâlik'in fikhına yönelik eleştirilerle meşguldü. Hem ehl-i hadîsi hem ehl-i re'yi ve yaklaşımlarını yeterince tanımış, bunların güçlü ve zayıf yanlarını öğrenmiş bulunan Şâfiî, Mısır'a vardığında iki kesimin anlayışlarını tarafsız bir şekilde değerlendirebilme imkânını elde etmiştir. Daha önce Hanefiler'e karşı Mâlik'i savunma konumunda kalan Şâfiî, Mısır'da böyle bir ihtiyaç hissetmediğinden kendi özgün çizgisini tesis etmeye koyulmuştur. Aslında Mısır öncesinde de sentezci bir yaklaşım sergileyen Şâfiî'nin bu çabası kısmen

eklektik bir karakter arzetmekteydi ve söylemine bir ölçüde tepkisel ve savunmacı bir üslûp hâkimdi. Zira Irak'ta iken Hanefîler'e karşı içinden yetiştirdiği çizgiyi savunmak durumundaydı ve bu ona ister istemez Hanefî yaklaşımını eleştirme rolünü yüklemişti. Fakat bu defa tam anlamıyla bağımsız ve özgün bir sentez girişimi söz konusudur. Mısır'a gelinceye kadar hocası Mâlik'i açık biçimde eleştirmeyen Şâfiî, Mısır'a ulaştığında Mâlik'in oradaki talebelerinin taklit yanlısı tutumlarından tedirgin olmuş ve Mâlik'in de eleştirilecek yönlerinin bulunduğunu açıkça söylemeye karar vermiş, hakikate uymayı Mâlik'e uymaktan üstün tuttuğunu ve hakikatin Mâlik'i taklide feda edilemeyeceğini belirtmiştir. Mâlik'e saygıda kusur etmeden onu ilmî ölçüler içinde eleştirmiş olmasına rağmen Şâfiî'nin bu tavrı ve fikirlerinin Mısır'da kök salıp Mâlik'in anlayışını sarsmaya başlaması onun Mısırlı öğrencilerini rahatsız etmiştir. Bir süre Şâfiî'nin varlığına katlanmak zorunda kalsalar da giderek ona karşı tavır almaya başlamışlar, hatta özellikle genç ve mutaassıp Mâlikîler bu duruma tahammül edemeyip kendisine fiilî saldırılarda bulunmuşlardır. Tabakat eserleri, Şâfiî ile tartışmaya giren ve yer yer hoş olmayan durumlara sebebiyet veren kişiler arasında özellikle Fityân b. Ebû's-Semh'in adını kaydeder (İyâz, 1967: 457- 459). Bunun üzerine Şâfiî, Mâlik'in fıkıh anlayışına yönelik eleştirilerini İhtilâf ü Mâlik ve's-Şâfiî adlı bir risâlede ele almaya karar vermiştir. Burada Mâlik'in hadis malzemesinden istifade biçimine yönelttiği eleştiri aslında onun amel-i ehl-i Medîne anlayışına yöneliktir. Şâfiî'nin Mâlik'i eleştirme kararına dair rivayetlerde ona ait bazı özel eşyanın ve bilhassa sarığının Mağrib'de yağmur duasına çıkarıldığı yönündeki haberler ağırlıklı bir yer tutsa da bu tür haberlerden dolayı Mâlik'i eleştirme kararı verdiğini söylemek mâkul olmaz. Çünkü Şâfiî, belli bir süreç sonunda ve daha köklü sebeplerle Mâlik'in fıkıh düşüncesine muhalefet etme noktasına gelmiştir. Esasen Şâfiî, sarık olayına tepki göstererek Mâlik'in hata da isabet de edebilen bir müctehid olduğuna dikkat çekmek ister. Zira dönemin Mısır halkına dair söylediği, “Onlar kadar cehli ilim sanan bir toplum görmedim” şeklindeki sözünden de anlaşıldığı üzere Şâfiî, halkın kendi haline bırakılması durumunda zamanla Mâlik'i mesîh gibi görebileceği endişesi taşımaktaydı (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2010: 223- 233).

2.9. Ebu Hanefî

Hanefî mezhebinin imamı, büyük müctehid. 80 (699) yılında Kûfe'de doğdu. Ebû Hanîfe hakkında döneminden itibaren, değişik görüşteki birçok âlim ve müellif tarafından lehte ve aleyhte çok şey söylenmiş ve yazılmıştır. Hayatı ve görüşleriyle ilgili olarak

teşekkül eden bu zengin menkıbe ve rivayet birikimi içerisinde mezhep taassubunun ve diğer birçok âmilin yol açtığı birtakım aşırılıkların bulunması tabiidir. Nitekim özellikle menâkıb kitaplarında Ebû Hanîfe veya Nu'mân adında bir şahsın geleceği, ümmetin ışığı olacağı, dini ve sünneti ihya edeceği meâlinde bazı hadislerle sened ve metinleriyle birlikte yer verilir. Ancak diğer mezhep imamı ve büyük âlimler hakkında rivayet edilen benzeri hadisler gibi bu tür haberlerin de uydurma olduğu açıktır. Ebû Hanîfe kıyas metodunu sıkça kullanmıştır. Çünkü bulunduğu bölge karmaşık birçok olayın meydana geldiği ve çözümünün arandığı bir yerdi. Fıkhi meseleleri çeşitli yönleriyle ele alıp tartıştığı için farklı ihtimal ve durumlara göre fikir ve çözümler üretmiş, bunun sonucu olarak ehl-i hadîsin aksine bir tutumla, henüz vuku bulmamış farazî meselelerin hükümlerini de ictihadına konu etmiştir. Ebû Hanîfe'nin kıyasa sıkça başvurduğu doğru ise de bu sebeple tenkit edilmesi isabetli olmaz. Zira sahâbeden itibaren İslâm âlimleri az veya çok bu metodu kullanmışlardır. Ebû Hanîfe'de göze çarpan farklılık kıyası belli bir sistem ve kurallara bağlamak, onu sıkça kullanmak ve henüz vuku bulmamış hadiselerle de uygulamaktan ibarettir. Çünkü Irak bölgesinin özel şartları, meydana gelen veya vukuu muhtemel olaylar karşısında susmayı ve çekimser davranmayı değil olayları fikhî hükme bağlayarak müslümanlara yol göstermeyi, halkın aşırı görüş ve çözümlere yönelmesini önlemeyi gerekli kılmaktaydı (TDV İslâm Ansiklopedisi, 1994: 131- 138).

2.10. Eşrefoğlu Rûmî

Eşrefoğlu Rûmî'nin asıl adı Abdullah'tır. Babasının adına istinaden Eşrefoğlu veya Eşrefzâde de denilmektedir. Eşrefiyye tarikatını kuran Eşrefoğlu, zâhirî ve batınî ilimleri öğrendikten sonra intisap ettiği Emir Sultan tarafından, Bayramiyye Tarikatı'nın kurucusu Ankara'da bulunan Hacı Bayram Velî'ye gönderilir. Eşrefoğlu Rûmî, Anadolu'nun Türkleşmesi ve Türklerin İslamiyet'i hayat tarzı haline getirmelerinde rol alan ve Anadolu'da Mevlevilikten sonra Ehl-i Sünnet tarikatlarının yayılmasında emeği geçen önemli mutasavvıflarımızdan biridir. Eşrefoğlu'nun şiirlerinde Yûnus Emre tesiri kuvvetle hissedilir. Hece ve aruz vezni başarıyla kullanmış, lirik şiirler yanında didaktik manzumeler de yazmıştır. Bu ilâhilerinden birçoğu bestelenerek, bugün dahi pek çok yerde okunmaktadır. Onun didaktik mahiyetteki mensur eserlerinde ise devrinin halk dilini en iyi bir şekilde kullanmış olması ve bu sayede tasavvufi ahlakın halk arasında yayılmasında büyük rol oynamıştır (Güzel, 2009: 632-633).

2.11. Ferdî

Hakkında herhangi bir kaynağa ulaşamamıştır.

2.12. Gevherî

Doğum ve ölüm tarihi hakkında bilgimiz yoktur. Pek çok kaynakta adının Mustafa veya Mehmed, memleketinin ise Kırım veya İstanbul olduğu kayıtlıdır. Görevi gereği İstanbul'un dışında Bağdat, Şam ve Rumeli'yi gezdiği de belirtilmektedir. Ordu şairi olmasının yanı sıra, divan kâtipliği de (İstanbul, Bursa ve Rumeli) yapmıştır. Cahit Öztelli onun Avusturya seferine katıldığından söz ediyorsa da, Şükrü Elçin bu seyahatin gerçekleştiği görüşüne katılmamaktadır. Gevherî'nin Bektaşî olduğu ileri sürülürse de, biz "Bektâşiden ziyâde bektâşî muhibbi saymak bize daha uygun görünüyor." (Elçin, 1984: 16) şeklindeki görüşe katılıyoruz. Şiirlerinden hareketle medrese öğrenimi gördüğünü söyleyebiliriz. Hem aruz hem de hece vezniyle şiirler yazmıştır. Dili Âşık Ömer'in dili kadar olmasa da ağırdır. Şiirlerinde Arapça ve Farsça kelimelerin fazlalığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Hece ile yazdığı şiirleri semaî ve koşma; aruzla yazdığı şiirleri ise divan, kalendarî, gazel, semaî ve müstezat tarzındadır. Gevherî'nin şiirleri, divanının dışında cönklerde de yer almaktadır. Türkiye ve Avrupa kütüphanelerindeki cönklerde çok sayıda şiiri bulunmaktadır. Şiirlerinde aşk, tabiat, sevgili ve ayrılık gibi konuları işlemiştir. Musikî makamlarından olan Gevherî makamı, onun musikîyle ilgilenen bir âşık olduğunu düşüncesini doğurmuştur (Elçin, 1984: 85).

2.13. Hoca Bâki

İmâm-ı Rabbânî'nin mürşidi, Nakşibendî tarikatını Hindistan'da yayan mutasavvıf. 971 (1563-64) veya 972 (1564-65) yılında Kâbil'de doğdu. Semerkanlı Kadı Abdüsselâm Halacî'nin oğludur. Ubeydullah Ahrâr'ın neslinden olan annesinin, Bâkî-Billâh Delhi'de hankahını kurduktan sonra dervişlerin yemeklerini pişirme görevini büyük bir zevkle üzerine aldığı rivayet edilir. Bir yıl Lahor'da kaldıktan sonra Delhi'nin Fîrûzâbâd mahallesine yerleşip orada bir hankah kurdu. Delhi'den yalnız bir defa hacca gitmek için ayrıldı ve hayatının geri kalan kısmını hankahta geçirdi (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2012: 542-543). Cönkte yer alan şiirde yol ve yolculuk gibi kavramlardan söz edilmesi ve tasavvufun etkisinin görülmesi, söz konusu şiirin Hoca Bâki yani Bâkî-Billâh'a ait olduğunu görüşünü kuvvetlendirmektedir.

2.14. Hüdâdî

Hakkında herhangi bir kaynağa ulaşamamıştır.

2.15. İsmail Âşık

Hakkında herhangi bir kaynağa ulaşılamamıştır.

2.16. Karacaoğlan

Türk halk(âşık) edebiyatının yetiştirdiği en önemli isimlerdendir. Halk şairleri arasında hakkında en çok araştırma ve yayın yapılmasına rağmen doğum tarihi bilinmemekte, yaşadığı dönem yüzyıl olarak bile tahmin edilmemekte, ihtimaller XV. yüzyıl sonları ile XVIII. yüzyıl başları arasında iki yüzyıldan fazla bir zamanı içine almaktadır. XVI. yüzyıl, hatta belki de XV. yüzyılın sonlarında yaşadığının ileri sürülmesine karşılık Karacaoğlan'a ait şiirlerin en eski örneklerine XVII. yüzyıl cönklerinde rastlandığını, bu şiirlerde geçen olay ve kişilerin XVII. yüzyıla ait olduğu, şiirlerinin dilinin de bu dönemin özelliklerini taşıdığı sanılarak şairin yaşadığı dönemin XVII. yüzyıldan daha önce olamayacağı görüşü benimsenmiştir. İlhan Başgöz'e göre birden fazla(5) Karacaoğlan adlı şairin yaşamış olabileceği ileri sürülmüştür (Karaer, 1973: 4-28, Başgöz, 1977: 47-81).

Karacaoğlan'ın nerede öldüğü ve mezarının nerede olduğu da belli değildir. Mezarının bulunduğu yerler arasında Mersin, Adana, Maraş ve Erzurum zikredilmekle beraber bunların hiçbirinin kesin olduğu söylenemez (Karaer, 1973: 38-40).

Karacaoğlan'ın hayatı hakkındaki şüpheler şiirleri için de geçerlidir. Her saz şairi gibi onun şiirlerini de söylediği ilk şekilleriyle tesbit etmek mümkün olmamıştır. Yaygın bir şöhrete sahip olduğu bilinen Karacaoğlan'a kendisinin olmayan birçok şiirin mal edilmiş olması muhtemeldir. XIX. yüzyılda biri Yozgat'ta, diğeri Güney Anadolu'da Küçük Karacaoğlan adıyla anılan iki adaşı da bulunan Karacaoğlan'ın 500 civarında şiiri olduğu tahmin edilmektedir. Ancak bunların pek çoğunda birbirine benzer dörtlük ve mısralara rastlanması, bir kısmının Karacaoğlan'a ait olmadığını veya birbirinin varyantı olabileceğini düşündürmektedir. Ona ait olduğu kabul edilen şiirlerdeki hâkim özellik şairin dış dünyayı, bilhassa sevgilisinin güzelliğini büyük bir samimiyetle dile getirmesidir. Âşık edebiyatının en belirgin özelliklerinden biri sayılan irticali söyleyiş yeteneği ve samimiyet Karacaoğlan'da pek çok halk şairinin ulaşamadığı bir seviyededir. Buna dilinin sadeliği, mahallî ve çarpıcı unsurları ustaca kullanması da eklenince Karacaoğlan şiirinin gerçek çehresi belirlenmiş olur. Şiirlerinde maddî hazları ve güzellere düşkünlüğünü pervasızca dile getirmesi Nedîm'i hatırlatmaktadır. Dinî motiflere çok az yer veren Karacaoğlan'da tasavvuf düşüncesi hemen hemen hiç yoktur. Bu durum eserlerinin

“lâdinî” bir nitelik taşıdığını göstermekle beraber onun dine ve dinî unsurlara karşı saygısız yahut inançsız olduğu anlamına gelmez. Molla Hünkâr diye adlandırdığı Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’den ve Hacı Bektâş-ı Velî’den bahsetmesi de şairin Mevlevî veya Bektaşî olduğunu göstermez. Ayrıca Hatâî’ye ait bir manzumenin Karacaoğlan’a maledilip Pîr Sultan Abdal’a nazîre söylendiği ileri sürülerek onu Hurûfî ve kızılbaş kabul etmek de gerçekleri yansıtmamaktadır (Köprülü, 1962: 321-322).

Halk şiirinde başlı başına bir ekol olan Karacaoğlan XVII. yüzyıl şairlerinden Âşık Ömer, Kayıkçı Kul Mustafa ve Gevheri daha sonraki yüzyıllarda Dadaloğlu, Ruhsatî, Dertli, Bayburtlu Zihnî ve Seyrânî başta olmak üzere pek çok şairi etkilemiş ve bu şairler tarafından taklit edilmiştir. Daha yakın devirde ise Rıza Tevfik Bölükbaşı, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek ve Cahit Külebi’nin bazı şiirlerinde Karacaoğlan’ın etkisi görülür. Karacaoğlan ve şiirleri üzerine ilk ciddi çalışmayı Sadettin Nüzhet Ergun, *Halk Şairleri: Karacaoğlan adlı eseriyle yapmıştır*(Konya, 1927). Bu çalışmada Karacaoğlan’ın 273 şiirini yayımlayan Sadettin Nüzhet, daha sonra *Karacaoğlan: Hayatı ve Şiirleri* adıyla bu eserin genişletilmiş baskılarını yapmıştır(18. Baskı, İstanbul, 1963). Karacaoğlan ve şiirleri üzerinde çalışan, tematik inceleme ve tahlilde bulunan, şiirlerinden değişik hacimlerde derleme ve seçme yapan pek çok araştırmacı arasında önemlileri M. Fuad Köprülü, Cahit Öztelli, M. Necati Karaer ve Müjgân Cunbur’dur (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2001: 377- 378).

2.17. Kazı Hafız Efendi

Hakkında herhangi bir kaynağa ulaşılamamıştır.

2.18. Kâtibî

17. yüzyılda yaşamıştır. Doğum ve ölüm tarihleri ve nereli olduğu hakkında kesin bilgi yoktur (Köprülü, 1962: 124). Kâtibî hakkında 17. Yüzyılın ilk yarısındaki saz şairlerinin en meşhuru ve edebi bakımdan da en kıymetlisi sayılmaktadır (Ergun, 1933: 21). Ergun’ a göre 17. Yüzyılda yetişen kudretli saz şairlerinden biridir. Âşık Ömer’in “Şairname” adlı destanında “Evvel Kâtibî’den idelüm ağaz” diye âşıkları anmaya onunla başlaması ününün yaygınlığını göstermektedir. Kâtibî 4. Murad devrinde padişahın saz şairlerine karşı gösterdiği tevvecüh ve himayeden hissesini almış ve bu devirde büyük bir şöhret kazanmıştır (Köprülü, 1962: 124). Kâtibî hakkında Sadettin Nüzhet; “Kâtibî’nin az çok tahsilli olduğu muhakkaktır. Tasavvufi- ahlaki birtakım mefhumları şiirlerinde pek yerinde kullanabilmesi bunu gösterir (Ergun, 1933: XV).” demektedir. Çöğür çalmadaki

ustalığı ile meşhurdur (Uraz, 1933: 760). Evliya Çelebi de Seyahatnamesi'nde döneminin çöğürçülerinden bahsederken Kâtibî'nin de adını zikreder (Ergun, 1933: 12). Köprülü'ye göre şiirlerinde kuvvetli bir lirizm, ince bir hassasiyet, derûni bir ahenk mevcuttur. Halk edebiyatından aldığı unsurları, adeta tazeleştirerek, şahsileştirerek büyük bir muvaffakiyetle kullanmıştır (Köprülü, 1962: 123-124). Katibî için kelime seçiminde, mana ve cinas düşürmekte, sağlam kafiyeler bulmakta Âşık Ömer ve Gevheri'den geri kalır bir yanı yoktur (Kabaklı, 2002: 822).

2.19. Kemalpaşazâde

Asıl adı Şemseddin Ahmed'dir. Şehzade Bayezid'e(II. Bayezid) lalalık yapan büyükbabası Kemal Paşa'ya nisbetle Kemalpaşazâde, Kemalpaşaoğlu veya İbn Kemal diye anılır. 3 Zilkade 873'te(15 Mayıs 1469) dünyaya geldi. Bazı kaynaklarda Tokat'ta, bazılarında Edirne'de doğduğu kaydedilmekte, Amasyalı olduğu da ileri sürülmektedir. Kur'ân'ı Kerîm'i ezberledikten sonra Amasya ulemâsından Arap dili ve edebiyatı, mantık ve Farsça öğrenimi gören Şemseddin Ahmed önce askerî sınıfa girdi ve altı bölük sipahisi olarak II. Bayezid'in seferlerine katıldı. Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı kamuoyuna Safevîler'e karşı hazırlamak amacıyla yazdığı risâlede Şah İsmâil'i ve akîdesini eleştirerek Şiîler'le yapılacak savaşın cihad sayılacağını belirtmesiyle şöhreti artan Kemalpaşazâde 921'de(1515) Edirne kadılığına, 14 Şâban 922'de(12 Eylül 1516) Anadolu kazaskerliğine getirildi.

Dönemlerinde yaşadığı üç padişahın sevgi ve saygısını kazanan Kemalpaşazâde hadis, tefsir, fıkıh gibi dinî ilimler başta olmak üzere tarih, edebiyat, felsefe, dil ve tıp alanlarında eser vermiş çok yönlü bir âlimdir. Birçok ilme olan vukufu ve bu alanlarda verdiği eserlerle XVI. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı ilim ve kültürünün en büyük temsilcilerinden biri olarak görülmektedir. Bizzat kendisi de bu kabiliyetinin Farsça hakkında yazdığı risâlesinde kendini, Arapça'ya dair kitabını Harem-i Şerif'te eline alıp Araplara “Gelin, atanızın dilini benden öğrenin.” Diyen Zemahşerî'ye benzetir. Kemalpaşazâde, verdiği fetva ile İran'a yapılan seferin dinî ve hukukî gerekçelerini hazırlayarak bu savaşa rızâ göstermeyip çekimser kalan devlet adamlarına karşı padişahı güçlendirmiştir. Kemalpaşazâde'nin tarih alanındaki başlıca eseri II. Bayezid'in arzusuyla kaleme aldığı Tevârih-i Âl-i Osmân'dır (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2022: 238-239).

2.20. Kerem

Türkiye, Azerbaycan, İran, Türkmenistan, Kırım ve Bulgaristan’da bilinen, anlatılan, cönk ve yazmalara geçen ve kitap hâlinde yayımlanan meşhur Kerem ile Aslı hikâyesinin kahramanı olarak tanınan Âşık Kerem’in XVI. veya XVII. yüzyıl âşıklarından olduğu tahmin edilmektedir. Hayatıyla ilgili elimizde kesin ve somut bilgiler olmadığı için araştırmacılar ilki Kerem’in hayat hikâyesi olduğu ve Kerem’in şiirlerinden oluştuğu kabul edilen veya Kerem’in tasnif ettiği düşünülen Kerem ile Aslı hikâyesi, diğeri ise özellikle âşıkların aktardığı ve gene büyük oranda hikâye eksenli bilgilerden oluşan “halk ananesi” olmak üzere iki türlü kaynağa başvurmuşlardır.

Kerem ile Aslı hikâyesine göre Kerem, İsfahan, Ahlat, Gence veya Tebriz şahının oğlu olarak olağanüstü bir biçimde dünyaya gelmiştir. Doğumu esnasında ailesinin koyduğu adı Ahmet Mirza, Mirza Bey veya Mahmut’tur. Aslı’yla ilk görüşmesi sırasında mahlas olarak Kerem’i alır. Beşik kertme adaklısı olan Aslı’yı, ancak yetişkin olduktan sonra bir av peşinde koşarken görür ve âşık olur. Müslüman gencine kızını vermek istemeyen Keşiş, kızını alıp kaçınca Kerem, saltanatını terk ederek arkadaşı Sofu’yla peşlerine düşer. Nihayetinde bütün engelleri aşar ve Aslı ile evlenir. Ancak evlendikleri gece, Keşiş’in kızı Aslı için yaptırdığı sihirli gömleğin düğmelerini çözemeyerek aşk ateşiyle tutuşup yanar, kül olur. Onunla birlikte Aslı da yanar. Türkmen varyantında bu trajik sona yeniden dirilme motifi eklenmiştir. Sözlü ve yazma bazı rivayetlerde ise Kerem ile Aslı, evlenip mutlu sona ulaşırlar.

İkinci kaynak ise Pertev Naili Boratav’ın, “bir hakikat esasının daima mevcut olabileceğini düşünerek” notuyla kaydettiği bilgilerdir. Boratav’ın Âşık Müdâmi’den derlediği rivayete göre Köroğlu’nun babası, Kerem’in babası İsfahan şahının yanında baytardır, Şah onun gözlerini çıkarınca Baytar, “İnşallah bir oğlun olur, gurbete düşer, onun hasretiyle senin de gözlerin kör olur” diye kargış etmiştir. Kerem, bugün kitabında olmayan “1017’de içtim aşkın bâdesin/ Revan oldum Aslı diye diye ben” türküsünde kendi gurbete çıkış tarihini söylemektedir. Kerem’in 17 yaşında gurbete çıktığı düşünülürse Köroğlu’nun babasının kör edilmesi ile Kerem’in doğum tarihi H. 1000(M. 1591) olarak kabul edilebilir (Boratav, 1946: 39-40).

2.21. Kınalızâde Ali Efendi

916’da(1510) Isparta’da doğdu. Babası çeşitli kadılıklarda bulunan Mîrî mahlaslı Emrullah Efendi, dedesi Abdülkadir Hamîdî’dir. Hamîd ilinin merkezi Isparta’da oturan

Abdülkadir Efendi kına kullandığından dolayı ahfadı da Kınalızâde(Hınnâvîzâde) lakabıyla tanınmıştır. Abdülkadir Efendi'nin bir müddet Fâtih Sultan Mehmed'e hocalık yaptığı ve onun çok yakını olduğu daha sonra bir ara kazaskerlikte bulunduğu, ardından Isparta'ya dönerek orada vefat ettiği söylenirse de İbrahim Kutluk, Abdülkadir Efendi'nin Kanûnî Sultan Süleyman devrinde kadılık ve kazaskerlik yaptığını bildirerek Fâtih'in hocası olamayacağını belirtir. Kaynaklarda Ali Efendi'nin hemen her mevzuda mâlûmat sahibi, bilhassa tefsir, fıkıh, felsefe, riyâziyyât, belâgat ve inşâda önde olduğu belirtilmektedir. Kâtib Çelebi onun hakkında, “Gerçekleri araştırıp bulan Türk âlimi, dünyaya bir gelenlerdendir.” İfadesini kullanmaktadır. Ayrıca fazilet sahibi, güzel ahlâklı, kâmil bir insan olduğu kaydedilmektedir. Üç dilde şiir söylemesi onun Arapça ve Farsça'ya olan vukufunu gösterir. Şiirleri sanatkârane bulduğu kadar ifadesi serbest, lafızları da son derece sağlam ve yerindedir. Öte yandan Ali Efendi şair Emrî'nin etkisiyle muammaya merak sarmış, bu türün edebiyatımıza girmesini ve yayılmasını sağlamıştır. Kaside ve gazel tarzında epeyce şiir yazan Ali Efendi'nin çok sayıda başka manzumesi de vardır (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2022: 416-417).

2.22. Kul Lokman

Hakkında herhangi bir kaynağa ulaşamamıştır.

2.23. Kul Mevlanâ

Hakkında herhangi bir kaynağa ulaşamamıştır.

2.24. Kul Mustafa

Asıl adı Mustafa olan âşık, şiirlerinde Kul Mustafa mahlasını kullanmıştır. Fahri Bilge'nin derlemeleri sayesinde haberdar olunan Kul Mustafa, Afşarlara mensup bir aşiret âşığıdır. Fahri Bilge, Kul Mustafa'nın doğum yeri, doğum tarihi, ailesi ve mesleği hakkındaki bilgileri ulaşamadığı için kaydedememiştir. Fahri Bilge'nin verdiği bilgilere göre Kul Mustafa, tahminen 18. Yüzyılda yaşamıştır. Kırıkhan'da (Hatay) Reyhanlı aşireti beylerinden birisinin hizmetinde bulunmuştur. Bu hizmeti esnasında beyin kızına âşık olmuştur. Fakat kız, Reyhanlı aşireti beylerinden birisini oğluna gönül verdiği için Kul Mustafa muradına nail olamamıştır (Çapraz, 2008: 214).

Fahri Bilge'ye ait defterde Kul Mustafa'ya ait sadece bir adet türkölü-hikâye bulunmaktadır. Vaka kısmı bulunmayan türkölü-hikâyede Kul Mustafa, sevip de kavuşamadığı Reyhanlı beyinin kızına olan aşkını dile getirmiştir. Kul Mustafa'nın

türkölü-hikâyesinde Afşarlara/yöreye özgü ağız özelliğı gösteren ifadelere yer verilmiştir. 11’li hece ölçüsü ve koşma nazım şekli ile söylenilen şiirde, sade bir dil ve duygulu bir ifade tarzı ön plandadır. Kul Mustafa, göçerevli Türkmen yaşamının güzelliklerini eserinde yansıtmıştır (<https://tees.yesevi.edu.tr>).

2.25. Kuloğlu

Asıl adı Süleyman olan ve Süleyman Ağa olarak da anılan Kuloğlu’nun bazı kaynaklarda adının Mustafa olarak geçtiğı dikkat çeker. Ancak Silahdar Tarihi’nde aynı yüzyılda yaşayan, daha çok divan şiiri tarzında eserler veren ve Kuloğlu mahlasını kullanan Mustafa adlı bir şairden bahsedilir ki bu şair, âşık Kuloğlu’nun oğlu Musahip Mustafa Paşa’dır. Dolayısıyla Âşık Süleyman yine bir 17. Yüzyıl şairi olan Mustafa Paşa’yla karıştırılmamalıdır. Safranbolulu olan Süleyman, Osmanlı ordularında ve donanmasında yer almış ve çeşitli savaşlara katılmış asker bir âşıktır. Genç yaşta saz çalıp şiirler söylemeye başlayan Kuloğlu, âşıklık geleneğinin gereklerine uyarak köy-köy, kasaba-kasaba gezmiş ve sonra İstanbul’a giderek uzun bir süre orada kalmıştır. Şiirlerinden işlediğı konular âşığın Osmanlı ordularında ve donanmasında bulunduğunu ve çeşitli savaşlara katıldığını göstermektedir. Dolayısıyla Kuloğlu, asker bir şairdir. Kullandığı mahlas da âşığın bir ordu şairi olduğuna işaret etmektedir. Çünkü, ‘Kul’ mahlasını genellikle padişaha bağılılıklarını ifade etmek amacıyla yeniçeriler kullanmışlardır. Hatta yeniçerilerin erkek çocuklarına kuloğlu adının verilmesi ve yetişkin yaşa geldiklerinde aynı lakapla ocağı alınmalarının altında bu bağılılık ifadesi yatmaktadır. Dolayısıyla âşığın Kuloğlu mahlasını tercih etmesi babasının da asker olabileceğı ihtimalini akıllara getirir.

Evliya Çelebi, Seyahatnâme’sinde İtâkî mahlaslı Emir Çelebi adındaki saz şairinin başından geçen garip bir olayı anlatırken İtâkî’nin çöğür çalmadaki becerisiyle 17. Yüzyılın bazı âşıklarının çöğür çalmadaki ustalıklarını karşılaştırır. Bu kıyaslamaya Kayıkçı Kul Mustafa, Geda Muslu, Gedayî ve Kâtibî gibi ünlü âşıklarla beraber Kuloğlu’nun da alınması onun on yedinci yüzyılın ünlü âşıklarından biri olduğunu gösterir. Ayrıca Kuloğlu’nun 17. Yüzyıl âşıklarından Kâtibî ve Âşık’a yaptığı nazireler ve yine 17. Yüzyıl âşıklarından Kul Mustafa’nın bir şiirinde yer alan “Kuloğlu da muhanneslik eyledi” (Köprülü, 2004: 146) ifadesi, hem onun çağdaşlarıyla olan ilişkisini ortaya koymakta hem de yaşadığı dönem hakkında bilgi vermektedir. Dördüncü Murad’ın ölümü üzerine

söylediği bir mersiye'nin mevcudiyeti 1640 yılında yani 17. Yüzyılın ilk yarısında hayatta olduğunun bir başka delilidir.

Dördüncü Murad'a yakın olduğu için padişahın ölümünden sonra Cezayir'e sürülmüş, Sultan İbrahim'in ölümünden sonra 1648'de İstanbul'a dönmüştür. Yaşadığı dönemin önde gelen âşıklarından Gevherî'yi, Âşık Ömer'i ve Karacaoğlu'ı etkilediği göz önünde bulundurulduğunda Kuloğlu'nun iyi bir şöhrete sahip olduğu söylenebilir.

Âşık hakkındaki ilk bilgileri Fuad Köprülü, Saz Şairleri adlı eserinde vermiştir. Bununla birlikte Saadettin Nüzhet Ergun'un "XVII'nci asır Sazşairlerinden Kuloğlu" başlıklı çalışmasında da âşığın şiirlerine ulaşılabilir.

Şiirlerinde aşk, kahramanlık gibi konuların yanı sıra tarihî olaylara da yer veren Kuloğlu, sanatını saz eşliğinde icra eden bir âşıktır. Fazla olmamakla beraber tasavvufun etkisi altında kalmış, divan şiirinin tesirinden ise uzak kalmayı başarmıştır. Âşık Ömer'in Şairname'sinde "Kuloğlu'nun belli nâm-u nişanı" sözü ve Kâtibî'nin bir şiirinde yer alan "Kayıkçı, Kuloğlu, Kâtibi gedâ / Hakk'ın emri ile dile gelmiştir" mısraları, Kuloğlu'nun 17. Yüzyılın meşhur şairlerinden biri olduğunu gözler önüne sermektedir (Öztelli, 1955: 19-20).

2.26. Seyyid Nesimî

Kaynaklarda doğum yeri ve tarihi hakkında yeterli bilgi bulunmadığı gibi son dönem çalışmalarında da çelişkili bilgiler vardır. İran kaynakları Şîraz ya da Şirvan'da, XVI. yüzyıl Osmanlı tezkirecilerinden Âşık Çelebi Diyarbekir'de, Latîfî ise Bağdat'ta (Nesîm nahiyesi) dünyaya geldiğini söylemektedir. Nesîmî ile aynı dönemde yaşayan İbn Hacer el-Askalânî onu Tebrizli gösterir. İyi bir eğitim görmüş, genç yaşta tasavvuf yoluna girerek Fazlullah-ı Hurûfî ile Bakü ve Şirvan'da bir süre beraber yaşamış, Hurûfilik anlayışının en sadık temsilcilerinden biri olmuştur. Nesîmî ilâhî sıfatlara sahip olan insanın kutsallığının, saygınlığının ve özgürlüğünün korunması gerektiğini söylemiş, inandıklarını ve gerçekleştirmek istediklerini Hurûfilik'te bulmuştur. Ona göre insan varlık güzelliğinin aynasıdır. Onu korumak, ona saygı göstermek bu güzelliğin korunması demektir. Çünkü Tanrı insan yüzünde görülür. Nesîmî'ye göre insan ceset ve ruhtan ibaret olmasına rağmen aslında daha yüce bir varlıktır. Kalenderîler tarafından takdis edilen şairin bazı şiirleri bu zümrelerin âyinlerinde okunmuştur. Nesîmî'nin seyyid olması ve Alevî-Bektaşîler'in yedi büyük şairinden biri kabul edilmesi kendisine çeşitli yerlerde mezar izâfe edilmesine yol

açmıştır. Ayrıca Nesîmî bu çevrelerde şehid ve mazlum bir velî olarak çok büyük kabul görmüş, hakkında çeşitli menkıbeler oluşmuştur. Dilinde Âzerî Türkçesi özellikleri ağırlıklı olsa da Nesîmî, Oğuz Türkçesi'yle teşekkül etmeye başlayan klasik şiir dilinin kuruluşunda açık, sade ve âhenkli diliyle önemli rol oynayan lirik, samimi ve coşkun şairlerin başında gelir. Tasavvuf ve Hurûfilik terimleri bir tarafa bırakılırsa dili halk diline çok yaklaşıp. Nesîmî inanç ve heyecanlarını olduğu gibi şiire dökmekten kendini alamamış, ateşli ve taşkın sözler söylemiş, hayranlığını ifade ettiği Hallâc-ı Mansûr gibi canını feda etmekten kaçınmamıştır. Aynı zamanda divan edebiyatının mazmunlarını klişeleştirmeyi gerçekleştiren ilk şairlerdendir. Ayrıca Âzerî Türkçesi'nin Fuzûlî'den önceki en büyük şairi olarak kabul edilir. Türk edebiyatında önemli etkisi olan Nesîmî'nin en çok tesirinde kalanlar mutasavvıf ve özellikle Hurûfî şairlerdir. Şiirlerine kendi döneminde ve ölümünden sonra birçok nazîre yazılmıştır. Onun etkisinde kalan Türk şairlerinden XV. yüzyılda Âzerî şair Habîbî, Diyarbekirli Halîlî, Karakoyunlu hükümdarlarından Cihan Şah (Hakîkî), Hurûfî şairlerinden Refîî ve Penâhî; XVI. yüzyılda Arşî ve Usûlî sayılabilir. Şah İsmâil de (Hatâî) Hurûfîliği yeniden canlandıran bir hükümdar olarak Nesîmî'ye nazîreler yazan ve onu taklit eden şairlerdendir (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2007: 3- 5).

2.27. Seyyid Nizamoğlu

Adı Seyfullah Kasım'dır. Yavuz Sultan Selim devrinde(1512-1520) Bağdat'tan İstanbul'a göç edip önce Kasımpaşa'da daha sonra Silivrikapı'da bir tekke kuran Şeyh Seyyid Nizâmeddin Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi belli olmamakla birlikte ailesinin İstanbul'a gelişyle Nizamoğlu'nun vefatı arasında seksen yıldan fazla bir süre geçtiği düşünülürse XVI. yüzyılın ilk yarısında İstanbul'da dünyaya geldiği tahmin edilebilir. Ailesi ve hayatı hakkında bilinenlerin önemli bir kısmı mensur Câmiu'l-maârif adlı eserinde verdiği bilgilere dayanmaktadır. Babası Şeyh Kasım, Zülfikar Mâzenderânî'nin halifesi sıfatıyla İstanbul'da tekke kurduğuna göre Seyyid Nizamoğlu ilk dinî-tasavvufî eğitimini babasından almış olmalıdır. Daha sonra eğitimini ilerletmesi için babası onu Halvetiyye'nin Sinâniyye kolunun kurucularından İbrâhim Ümmî Sinan'a gönderdi. Seyri sülûkünü tamamlayınca şeyhi ona babası Seyyid Nizam'ın hâtırasını yaşatmak için Nizâmî tacı giydirdi. Ardından Silivrikapı dahilinde kendisi için inşa edilen Emîrler Tekkesi'nde irşad faaliyetine başlayan ve uzun yıllar burada irşadla meşgul olan Seyyid Nizamoğlu 1010 yılı Muharrem ayında(Temmuz 1601) vefat etti ve tekkesinin hazîresine defnedildi. Seyyid Nizamoğlu'nun Cüneyd isminde bir oğlu ile İsmihan adında bir kızı olduğu

bilinmektedir. Kendisinden sonra Emîrlar Tekkesi'nde oğlu Cüneyd postnişin olmuştur. Seyyid Nizamoğlu'nun bir diğer halifesi Hakîkîzade Osman Efendi'dir. Eğrikapı civarındaki Hakîkîzade Tekkesi'nin ilk şeyhi olan Osman Efendi, Olanlar şeyhi İbrâhim Efendi'nin Halvetî şeyhidir.

Seyyid Nizamoğlu'nun eserlerinde ilâhî aşk, Ehl-i beyt muhabbeti ve on iki imama bağlılık önemli bir yer tutar; birçok şiirinde bunları coşkun bir dille ifade etmiştir. “Bu aşk bir bahr-i ummandır buna hadd ü kenâr olmaz/ Delîlim sırr-ı Kur'an'dır bunu bilende âr olmaz” beytiyle başlayan nihâvend ilâhisi bestelenerek tekke muhitlerinde yaygın biçimde okunagelmıştır. Sünniliğin hâkim olduğu Osmanlı toplumunda irşad faaliyetinde bulunmasına rağmen, “Kim ister Mustafâ'dan bula izzet/ İmâm-ı Ca'fer'e kılsın itâat” veya “Yetmiş iki milletin hiçbirî nâcî olmadı/ Mezheb-i hak ister isen Ca'ferî ol dâima” gibi beyitlerinde Ca'ferî olduğunu açıkça belirtmiştir. Buna karşılık Câmiu'l-maârif adlı eserinde “Cemî-i Ehl-i sünnet ve'l cemâat/ Tarîkî üzre olmaktır saâdet” gibi ifadelerinin yer almasını Abdûlbaki Gölpınarlı takıyye olarak nitelendirmiştir. Vahdet-i vücûd düşüncesini coşkun bir dille ifade eden Seyyid Nizamoğlu'nun eserlerinde Hurûfiliğin tesiri de görülür. Ancak Hurûfiliği hiçbir zaman Nesîmî gibi temel doktrin haline getirmemiştir. Şiirlerinde haksızlık, adam kayırma, rüşvet ve ilmiye sınıfındaki bozulma gibi sosyal yaralara temas edip bunları eleştirmesi diğer tasavvuf şairlerinde görülmeyen önemli bir özelliktir (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2009: 73).

2.28. Üftâde

Bursa'nın Araplar mahallesinde doğdu. Doğum tarihi kaynaklarda 895 (1490) olarak verilmekteyse de müridi Aziz Mahmud Hüdâyî'nin Vâkı'ât'ında geçen bir ibareden 900 (1495) yılı civarında dünyaya geldiği anlaşılmaktadır. Adı Mehmed, lakabı Muhyiddin'dir. Şiirlerinde kullandığı “Üftâde” mahlasıyla tanınır. Üftâde'nin tarikat silsilesi Hızır Dede ve Akbıyık Sultan vasıtasıyla Hacı Bayrâm-ı Velî'ye ulaşır. Celvetiyye tarikatı Aziz Mahmud Hüdâyî'ye nisbet edilmekteyse de seyr ü sülûk usulü bakımından celveti esas alan Üftâde'dir. Bu sebeple onun Celvetiyye'nin pîri olduğu da söylenebilir. Yûnus Emre tarzında sade bir dille ârifane şiirler yazan Üftâde'nin şiirleri tekke çevrelerinde büyük ilgi görmüş, bunlardan bazıları ilâhî şeklinde bestelenerek okunagelmıştır (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2012: 282-283).

2.29. Yûnus Emre

Yûnus Emre ve ailesinin Anadolu'ya ne zaman ve nereden gelip yerleştiği hususunda bugün için yeterli bilgiye sahip değiliz. Bununla birlikte XII. ve XIV. asırların siyasî ve sosyal durumu, Anadolu'ya yapılan göçlerin istikameti dikkate alınarak Yûnus'un Orta Asya'dan Anadolu'ya geldiği, çiftçilikle uğraştığı görüşü kabul edilmektedir (Köprülü, 1976: 226, Tekindağ, 1971: 59, Banarlı, 1971: 328).

Şairimiz, bazı beyitlerinde kendi adının “Yûnus” olduğunu söyler. Yûnus Emre, şiirlerinde mahlas olarak; “Yûnus, Yûnus Emre, Âşık Yûnus, Bî-çare Yûnus, Miskin Yûnus, Derviş Yûnus, Koca Yûnus, Tapduk Yûnus Dedem...” gibi adlar kullanmaktadır.

“Dinî umdeleri, milli duyguları, ahlakî düşünceleri, Türk'ün en kolay anlayabileceği sehl-i mümtenî metoduyla anlatırken Türk'ün dilini de en güzel ve yumuşak bir şekilde dağdaki çobandan saraydaki devlet adamına kadar herkese sevdirmesiydi. Eserleri: Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye ve Divânı olmak üzere iki eseri vardır. Yunus Emre'nin şöhretli bir mutasavvıf olarak tanınmasında en mühim ve müessir sebep Divanı'dır. Divanında Yunus, ilâhî aşk ve sevgiyi, varlık ve varlığa gelişle ilgili problemleri, ölüm ve ölümsüzlük fikirlerini, bilgilenmeyle ilgili meseleleri, hülâsa insanı insan yapan bütün özellikleri dile getirir. Yunus tabii olarak eserinde en fazla “aşk” ve “ahlak” üzerinde durur. İçinde dört yüzden fazla şiirin bulunduğu Yunus Emre Divanı, mürettep bir divan olmayıp sonradan ve kanaatimizce sözlü gelenekten derlenmiştir. Divan'da hem heceli hem de aruz vezniyle yazılmış şiirler vardır (Güzel, 1992: 36-41).

2.30. Zülâlî

XVI. yüzyılın ikinci yarısında doğmuş olmalıdır. Hayatına dair yeterli bilgi yoktur. Şiirlerinden İsfahan yakınlarındaki Hânsâr şehrinde doğduğu anlaşılmaktadır. Kendisi Mahmûd u Ayâz mesnevisinde adını Muhammed, babasının adını Hasan olarak zikreder. Kaynaklarda Hakîm Zülâlî, Mevlânâ Hâkim Zülâlî, Hakîm-i Hânsârî lakaplarıyla anılır. Safevî dönemi âlimlerinden Mîr Dâmâd diye meşhur Mîr Muhammed Bâkır'ın talebesidir. I. Şah Abbas'ın sarayında melikü's-şuarâ olarak bulundu. Hocası ve Şah Abbas ile veziri Mirza Habîbullah'ı şiirlerinde övdü. Son derece dindar olduğu kaydedilen şair kendi döneminde okutulan ilimlere vâkıftı. Ömrünün sonlarında bir süre Hindistan'da yaşadktan sonra memleketine döndü ve burada vefat etti. Ölüm tarihiyle ilgili olarak kaynaklarda 1016(1607), 1024, 1031, 1037(1627) yılları da verilmekle birlikte, yedi mesnevisinin sonuncusu olan Mahmûd u Ayâz'ı 1024'te(1615) tamamladığı halde mesnevilerini bir

külliyat haline getirme fırsatı bulamadan vefat ettiği göz önünde bulundurulduğunda aynı yıl veya 1025(1616) yılında öldüğü söylenebilir. Şiirlerinde Nizâmî-i Gencevî ile Celâleddîn-i Rûmî'yi takip eden ve yenilikçi bir şair diye nitelendirilen Zülâlî'nin Seb'a-i Seyyaresi'ni Heft Âşûb adıyla da anması muhtemelen mesnevi türünde ortaya koyduğu yeniliği vurgulama amacı taşımaktadır. Dönemin yaygın üslûbu Sebk-i Hindî'yi mesnevilerinde uygulamış, bu alandaki ustalığını tezkire yazarları da belirtmiştir. Zülâlî yeni terkipler, nâdir kelimeler, güzel tasvirler, zarif ve ince sanatlarla kendine özgü bir üslûba sahiptir. Şiirlerinde çok güzel beyitlere de rastlanmaktadır. Bu duruma tezkirelerde de vurgu yapılmakta, onun şiirde güçlü bir yeteneği bulunmakla birlikte iyi şiirle kötü şiiri birbirinden ayırt etmeyi pek başaramadığı ve şiirden anlayıp anlamadıklarına bakmadan kendi şiirlerini başkalarının kanaatine göre düzenlediği ifade edilmektedir (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2013: 549-550).

2.31. Zülfî

Klasik Türk edebiyatı temsilcisi şairlerden biri de Zülfî'dir. Tezkirelerde ve diğer biyografik kaynaklarda kendisi hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

III. BÖLÜM

3. CÖNKLERİN İÇİNDE YER ALAN EDEBİYAT İÇİ-EDEBİYAT DIŞI METİN TÜRLERİ

3.1. Arzuhal

Bir istek veya şikâyetin üst makama duyurulması, bunun için sunulan yazı, dilekçe. Kaynaklarda rikâ‘, ruk‘a, mahzar, kâğıt ve son dönemlerde bazan arîza şeklinde de geçen arzuhal (arz-ı hâl), özellikle Osmanlılar’da en tabii bir hak olarak yaygın şekilde kullanılmıştır. Tarihî kaynak ve belgelerden, Türk-İslâm devletlerinde şikâyet veya istek sahibi kişilerin tek tek veya topluca, yazılı veya sözlü olarak arzuhal sundukları bilinmektedir (TDV İslâm Ansiklopedisi, 1991: 447).

3.2. Ayet

Kur’ân’ın herhangi bir cümlesi (Devellioğlu, 2012: 61).

3.3. Beyit

Âşıkların dörtlük veya hane karşılığı kullandıkları terim. Aslında bilindiği gibi beyit, şiirde iki dizeye verilen addır (Kaya, 2010: 163).

3.4. Dedim- Dedili Şiir

Âşıkların başta aşk konusu olmak üzere hemen her konuda karşılıklı konuşma esasına dayalı söyledikleri şiirlerin adı. Şair burada dedim-dedi diyalogu ile böyle bir durumun, olayın vuku bulduğunu söyler. İşin aslı böyle olmayıp şairin gönlünden geçen arzuyu, düşüncüyü, dünya görüşünü ve durumu sergilemesinden başka bir şey değildir (Kaya, 2010: 211).

3.5. Divan

Aruzun fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün cüz’üne tevâfuk eden gazel şeklindeki şiirlere halk şairleri divan derlerse de, hakikatte divan, onbeş heceli, imale ve zihaf sayesinde sayesinde aruza tetâbuk eden şiirlerdir. Saz şairlerince hususi bir ahenkle okunur. Eski cönklerde, halk şairlerinin matbu divanlarında divan ünvanına çok tesadüf olunur (Onay, 2012: 191).

3.6. Dua

İyi dilekleri ihtiva eden kalıplaşmış söz. Duaların en belirgin vasfı, teslimiyeti, inanmışlığı ve bir ümidi ihtiva etmeleridir (Kaya, 2010: 258).

3.7. Ebced

Arap, Fars ve Türk edebiyatında bir durum veya olayın tarihini belirlemek için harflerin rakam olarak kullanılması. Buna; “ebced hesabı” ya da “hisab-ı cümel” de denilir (Kaya, 2010: 289).

3.8. Elifnâme

Arap alfabesindeki harf sırasına uygun düşecek tarzda genellikle dize başlarına ilgili harfleri ve bu harflerle başlayan kelimeleri getirmek suretiyle değişik biçimlerde oluşturulan şiirlere verilen ad (Kaya, 2010: 300).

Prof. Dr. Mehmet Arslan elif-nâmeleri tertip hususiyetlerine göre altı gruba ayırmıştır: “1-Düz Elif-nâmeler: Mısra, beyit veya dörtlüklerin başlarındaki kelimelerin ilk harflerinin elif’ten ye’ye doğru alfabetik sırayla yazılması şeklinde oluşan elif-nâmelerdir. Bu türde genellikle ilk kelimeden önce ilgili harf yazılır. Bu harfler bazen vezne dâhil edilir, bazen edilmez.

2- Ters Elif-nâmeler: Bu tür elif-nâmeler mısra veya beyit başlarının ye’den elif’e doğru sıralanmasıyla meydana getirilir.

3- Düz-Ters Elif-nâmeler: Mısra ya da beyit başları elif-ye, be-lâmelif şeklinde baştan sona ve sondan başa doğru karışık sıralanan elif-nâmelerdir.

4- Kafiyeleri elif’ten ye’ye doğru alfabetik dizilen ve mesnevi nazım şekliyle yazılmış elifnâmeler.

5- Eğitim amaçlı olarak bir halk oyunu şeklinde tertip edilmiş elif-nâmeler de görülmektedir ki bu tür elifnâmelerde mısra başlarındaki harfler elif’ten ye’ye alfabetik olarak sıralanırken ilk kelime bir şehir, ikinci kelime bir sanatkâr, üçüncü kelime ise o sanatkârın ortaya koyduğu eserin adı olabilir. Üstelik bu kelimelerin her biri mısra başlarındaki harfle başlamak zorundadır. Bu tür elif-nâmeler genellikle halk edebiyatında görülmekte ve hece vezniyle yazılmaktadır.

6- Ebced harfleri kullanılarak yazılan elif-nâmelerdir. Bunlarda da ebced harfleri bazen düz bazen ters kullanılabilir. (Arslan 2017:30). Ele alınan elif-nâmeler(Cönk0054'te Âşık Ömer'e ait olan ve Cönk0059'da Âşık Musa'ya ait olan), Arslan'ın tasnifindeki birinci gruba girer (Hakverdioğlu, 2019: 662).

3.9. Esmâ'ül Hüsnâ

İsmin çoğulu olan esmâ ile “güzel, en güzel” anlamındaki hüsnâ kelimelerinden oluşan esmâ-i hüsnâ (el-esmâü'l-hüsnâ) terkibi naslarda Allah'a nisbet edilen isimleri ifade eder. Sadece Kur'an'da geçen ilâhî isimler 100'den fazladır; muhtelif hadislerde Allah'a nisbet edilen başka isimler de mevcuttur. Esmâ-i hüsnâ terkinin, geniş anlamıyla bunların hepsini kapsamakla birlikte terim olarak daha çok doksan dokuz ismi içerdği kabul edilir (TDV İslâm Ansiklopedisi, 1995: 404).

3.10. Hadis

Tasavvufun tefsirden sonra en yakın paydaşı hiç şüphesiz hadistir. Çünkü tasavvuf temelini bir anlamda “Cibril Hadisi” ne borçludur. Bununla birlikte sûfiler Hz. Peygamber'in ahlak, nefis terbiyesi, zühd, dünya ve mal-mülkle ilgili hadislerine, söz, fiil ve takrirlerine büyük değer atfedip bu konuda bazı açılımlara gitmişlerdir. Hatta sûfiler, Hz. Peygamber'in davranışlarının en ince unsurlarını bile taklit(imitatio Muhammedî) etmeye özen göstermişlerdir (Yılmaz, 2015: 44).

3.11. Hutbe

Sözlükte “bir topluluk karşısında yapılan etkileyici konuşma” anlamına gelen hutbe, dinî literatürde başta Cuma ve bayram namazları olmak üzere belirli ibadetlerin icrası esnasında irat edilen, genelde vaaz ve nasihati içeren konuşmaya ifade eder. Konuşmayı yapan kimseye de hatip(hatîb) denir. Cahiliye devri Arap toplumunda çok yaygın olan bu konuşma sanatı, İslâm döneminde de bir yandan sosyal hayatın bir parçası ve edebî sanatların bir türü olarak devam etmiş, öte yandan dinî bir muhteva kazanarak bazı ibadetlerin şekil şartı veya tamamlayıcı unsuru olmuştur (TDV İslâm Ansiklopedisi,1998: 425).

3.12. Hûrûfilik

Allah'ın ilk tezahür ve tecellisi sözle, harfle olmuştur. Varlığın bir şekli vardır ve sesle kendisini belli eder. Ses canlı cansız bütün mahlukatta vardır. Sözün kaynağı sestir. Harfin kaynağı da ses ve söze dayanır. Ses gayb âlemine harf olarak ulaşır. Ses vahdeti,

harfler ise çokluğu, varlığın çeşitlenmesini yani kesreti bildirir. Yani sesler/ sözler Allah’a, harfler de insanlara işaretler. Harfler birbiriyle sonsuz sayıda birleşebilirler ve bunlardan çeşitli anlamlar çıkar. Kur’an-ı Kerim’deki sure ve ayetleri, birtakım rakamları ve bu rakamlar da bazı sırları ihtiva ederler (Kaya, 2010: 378).

3.13. İlahi

Tekke edebiyatı nazım türüdür. Kelime anlamı Allah’a aittir. İlahilerde Allah sevgisi ve onun çevresindeki her türlü dini konu işlenir. İlahiler belli bir makamla söylenir. İlahiler 7, 8, 11, 14 ve 16 hece ölçüsüyle yazılır. Dörtlük biçiminde olanlar koşma kafiye düzeni, beyit biçiminde olanlar gazel kafiye düzeni gibidir. Aruz ölçüsüyle de ilahiler kaleme alınmıştır (Uçman, 1985: 14).

3.14. Kalenderî

Âşıklar ve halk sanatçıları tarafından icra edilen uzun hava çeşidi. Âşıkların aruzun mef û lü/ me fâ î lü/ me fâ î lü/ fe û lün(--./--./--./--.) kalıbıyla ortaya koydukları şiirlere verilen ad (Kaya, 2010: 404).

3.15. Koşma

Âşıkların ayak kullanmak suretiyle dörtlüklerle vücuda getirdikleri, genellikle 11 hece ile ve hemen her konuda söyledikleri şiire verilen ad (Kaya, 2010: 445). Koşma; Çok kere birinci bendin birinci ve üçüncü mısraları birbirleriyle ve sonra gelen bendlerin ilk mısraı birbirleriyle kafiyeli olan şeklidir (Onay, 2012: 113). Birinci dörtlüğü a-b-c-b, a-b-a-b ve a-a-a-b şeklinde, diğer dörtlükleri ilk dörtlüğe göre şekil alan genellikle on birli hece ölçüsüyle söylenen şiirleri kastediyoruz (Bekki, 2022: 966).

3.16. Latife(Fıkra)

Temelinde az çok mizah, nükte, hiciv hatta tenkit unsuru taşıyan, günlük olaylardan hareketle hisse kapmayı hedef tutan sözlü, kısa, mensur hikâye (Kaya, 2010: 315).

3.17. Mani

Az sözle çok anlamın ifade edildiği, sevda konusu ağırlıkta olmak üzere hemen her konuda söylenmiş, 7 heceli, müstakil dörtlükten oluşan anonim şiir (Kaya, 2010: 476).

Mani; Bilhassa her mısraı yedi heceli ve 1., 2. ve 4. mısraları kafiyeli olan ilk mısraının ikinci beyitle alâkası olmayan nazımlardır (Onay, 2012: 96). Kafiye şekli a-a-x-a’dır.

3.18. Marifet

Sûfilerin ruhanî halleri yaşayarak, manevi ve ilahî halleri yaşayarak elde ettikleri bilgi. Tarikat yoluna giren sûfilerin birtakım ruhani felsefeleri aşarak ilahî hakikatlere vasıtasız olarak ulaşmaları irfan elde etmeleri anlamında bir tabirdir. Kul Allah'a önce onun sıfat ve isimlerini tanımaya çalışarak yaklaşır. Çile ile nefsinin arındırır. Kendisi ve çevresine yabancılaşır. Marifet, Allah'ın kuluna kendisi hakkında verdiği bilgi anlamındadır. Şeriat, tarikat, marifet, hakikat bütün bunlar kulu Allah'a yakınlaştırır, birbirinin devamı yolundadır (Artun, 2015: 223).

3. 19. Mesnevi

Her beyitin kafiyesi yekdiğerlerine göre değışen ve beyitlerin sayısı kestirilmeyen şiirlerin adı aruz şairlerince mesnevi, saz şairlerince nazımdır (Onay, 2012: 52).

3.20. Methiye

Din büyüklerini, devlet ricalinden birini, şair ve kumandanları, bir beldeyi yahut dağ, dere, ırmak gibi herhangi bir tabiat parçasını hatta bir hayvanı övmek için yazılmış şiirlere verilen ad. Din büyükleri içinden başta Hz. Muhammed, dört büyük halife, On İki İmam, tarikat büyükleri ve geniş coğrafyada yatmakta olan dedeler ve babalar konu edilir (Kaya, 2010: 527).

3.21. Müfred

İki mısraı arasında kafiye bulunmayan beyit (Devellioğlu, 2012: 832).

3.22. Münâcaat

Sözlük anlamı fısıldama, kulağa bir şey söyleme, Allah'a dua etme anlamına gelen münacaat, ıstılah olarak Allah'a yakarışı konu edinen manzum yahut mensur eser anlamındadır (Kaya, 2010: 555).

3.23. Muhammediye

Hiz. Muhammed'in hayatını, peygamberliğini, mânevi şahsiyetini konu edinen manzum veya mensur eserlerdir. Muhammediyye sade ve samimi ifadesi, akıcı üslûbu ve halk dilinden tabirleriyle asırlardan beri geniş halk kitleleri üzerinde etkili olmuştur. Medrese, tekke ve camiler yanında, köy odalarında da muhafaza edilmiş, okunup dinlenmiş, bu suretle yaygın din eğitiminin dayandığı en mühim eserlerden biri kabul edilmiştir. Elde bestesi bulunmamasına rağmen mûsiki araştırmacıları eserin XV. yüzyılda bestelenmiş olduğu kanaatine sahiptirler. XVII. yüzyıldan itibaren bazı sanatkârların

“muhammediyehan” diye kayıtlara geçmesi eserin mevlid gibi irticâlen ve beste ile okunduğunu göstermektedir (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2020: 583-584).

3.24. Muhammedî

Hz. Muhammed’e âit, onunla ilgili (Devellioğlu, 2012: 777).

3.25. Na’at-ı Şerif

Hz. Muhammed’i öven, onun vasıflarını anlatan ve ona sevgi, saygı ifade eden manzum ve mensur eserlere verilen ad (Kaya, 2010: 564).

3.26. Nesir

Dilimize Arapçadan geçen nesir kelimesinin sözlük anlamı yaymak ve duyurmaktır. Edebiyatta ise düz yazı türündeki eserler nesir ve mensur adıyla bilinir (<https://www.milliyet.com.tr/egitim/nesir-nedir-divan-edebiyatinda-nesir-turleri-nelerdir-6504593>).

3.27. Sema’i

Âşıkların 8 hece ile söyledikleri ve konusu aşk, güzellik ve sevgi olan şiirlere verilen ad. Kendisine has ezgileri vardır. Başta beşeri aşk olmak üzere sevilen her nesne için Semaî söylenmiştir. Âşıkların aruzun (Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Me fâ î lün/ Me fâ î lün) kalıbıyla yazdıkları şiirlere verilen ad. Gazel, murabba, muhammes, müseddes ve müstezat şeklinde olabilir (Kaya, 2010: 652).

3.28. Sûre

Kur’an’ın ayrıldığı 114 bölümden her biri (Devellioğlu, 2012: 1125).

3.29. Tekerleme

Vezin, kafiye, seci veya aliterasyonlardan istifade ederek hislerin, fikirlerin, hal ve hayallerin abartma, tuhaflık, zıtlık, benzetme, güldürü, kısa tanım yahut çağrışımlar yoluyla ortaya konulduğu bir kısmı ezgili olan basmakalıp sözlere verilen ad (Kaya, 2010: 702).

3.30. Türkü

Halkın ruh halini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı olayları yansıtan; hece ölçüsüyle ve bir veya dört dizeli ana bölümlerle çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle söylenen; manzum ve ezgili anonim ürünlere verilen ad (Kaya, 2010: 733)

IV. BÖLÜM

4.1. CÖNK 0051

Sayfa 1

Beyit

Bir tütyan nekirde her kitaba deşirir tamam

Şeriat nâ ehil ra çün yerde kan (silik kelimeler)

Beyit

Nasihat koşarken cana dar can dostlar darur

Civana ne sagadetinde pend pirde nara

Efendim qadrini bildim

Ahırine inayet kıldım

Bu ahsan der gayet

İlahi

Yüzüñ kirmenler gibi dönerler

Qulun qular virseler haqa giderler

Gönül kafesini tavaf ideriz

Muhamediñ günü çalunur bunda

Ahmedimin vasi sorulur anda

İman melekler qanad açarlar (silik kelimeler)

Gün vaz haķir kaķırlar ayna

.....(silik satır)

.....(silik satır)

Sayfa 2

Zikiri haķka heva-yı kiristiyan

‘Malik olsañ helaķ ti‘at ķainata

Hevana la anun hevaya kirmenistiyan

Malik olsañ ķalikte erkanına

Ėalvetiler celvetinde can bulur

Şed-i ķıla hız ‘atadan sulta[n] olur

Beşşar biñ nuş idub mestanına

Saķi olur ķalveti meydanına

İnleriñ şef‘iat aķandır der gül

‘Âşķıñ talibi olandır bülbülde

Bağ-ı raķman ‘aķılmaz şerdir yolu .

Sen daķı gir ķalveti sultaņına

Yüri gezme deli ve hem bir hüner

Sen yol can göziñ aķ ile naķar

Reķber olursañ derviş ‘Ömer

Ya beşirsiñ erenler ta malına

Aydı ızan dünyanıñ cüş-u ‘alına mı aldandıñ

Pervane gibi her dem şem nevarına mı yandıñ

‘Aceb böyle in ciniñ ahdine mi inandıñ

Sayfa 3

Qavlin mi de yandıñ isriñ ne mi boyandıñ

Bil maşsuñ bu dünya bağı mı qalır şandıñ

Bu meclis işfanını sen kime qalır şandıñ

Dünyā-ı nazar kılsañ biñ başlı bir erqamdır

Her başda bir hanı biñ her loqmaşı ādemdir

Fikir kıl bu ama hay .....(üstü çizik)

Tiryaki anıñ sağı her bir deyi matemdir fikir ile bu manayı

Ferha ile na ‘alemder ayanudı o bir canuñ

Şakın kı geçer fırsat şekkibi aqar emriñ

Yel gibi ider ser‘ata

Yagız hiç bir uyku ille hiç biñ ‘ayet

Biñ biñ yaşaşuñ gaybın āhir

Gelmesin şeñ bî sıhat

Bin maħa şeñ bu dünya baķi mi ҡalır řandıñ

Ecelin işfānıdan sen kim ҡalır řandıñ

Sayfa 4

İşit imdi aydım bir hoş şaber

Kim ne demiş ol resulü ekber

Ol resul ikindiye ķıl mış idi

D'ua idub elyun sürmüş idi

Uçdı keldi bize gügercin nagihan

Қondı resulüñ dizine oldum heman

Aydur iki cihanuñ serveri

Ғaқ celaliñ sevgili peygamberi

Ya resul şefa'at kıldım ben bana

Kim meded idseñ şimdi sen bana

Üç gün oldu bir toğan beni қovar

Canım almak ҡařdın oldum su ar

Aydır iki cihanıñ serveri

Ғaқ celaliñ sevgili peygamberi

Ya resul gizle beni şimdi gelür

İki yüzüm var onsuz kalur

Gizlemezsñ destir yükselse uçayım

Bu hay u cam kal la ser kaçayım

Çü ne kim işitdi resul bu sözleri

Yaşla tıldı mübarek gözleri

Ya resul aydır şapgum gir benim

Ol kim kırtulam canuñ senüñ

Çü ne kim gögercin girdi resülüñ yanına

Degilem imdi nekiriniñ takdire yana

Ol sa'at hevaden indi bir toğan

Yeri göki ditredub kıldı fığan

Ya resul gizlemese vir avımı bana

Yohsa yarın dağvacı olam sana

Üç gün oldu kim hevada uçarım

Durmayub anuñ aradıhca kovarım

Ya resul avımdan gizlemekle
Ol gögercini almadın almakıla

Sayfa 5

Sema'i 'Âşık Sevdayı

Şaḥa benden yüz çevirdi

Cemalinde leṭafet var

Yaradanım sen bilursuñ

Gönlümde bir ḳasavet var

Darubalar heb bir yana

Dideler döndü bir ḳana

Şikayet idem sulṭana

O ḳalimde ḳabaḥāt var

Ol ne der kesikḍir ānaḳ lisan

Ḳamu dil ḳah-yana der gel ki

Reva mı ki lâ ne şan

Ele yok ayağı yok gezer Ḥasan

Fedadır uğruna canım

Sen bilirsun benim ḥalim

Bana raḥmile ḥünkarım

Benim sende 'adalet var

Ėayrılara gönöl kodma

‘Azizim beni terk itme

Sevdayı kılun ağlatma

Ya rabi ravzi kıyamet var

İlahi

Çün adem cennet

Gördü nice nev elleri

Bismillah elleri

Sene 1214 Hicri = 1799 Miladi

[1214/33=36,78

Ortalama: 37

1214-37=1177

1177+622=1799 Miladi]

Hicri yıl ile Miladi yıl arasında 11 günlük fark vardır. 11 günlük farklar 33 yılda 1 yıllık fark oluşturur (<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-çevirme>).

Sayfa 6

Sema'i

Ne bakarsıñ ah güzelim sen bana hayran

Leblerinüñ ağzımı alsam derler derman

Misk-i suyu nesim kuşki gibisem

Al aman varmaz mısıñ dilber 'âşık

Ne beladır ben mecnuna ile dil

Heb günler ber arar bize hacet kalmadı

Bu nice gün kâmın çekdim amma

Bir bakış vermedi dilber 'âşık

Ne beladır yan mecnun yadıñ

Dün gice yarıñ koyundaş ide

Yaşdığım düş kim almadı

Kenañ ol bana yakan şanar 'âşık

Yar bana yoldaş kulun Hüseyn

Eyzan

Sayfa 7

'İlim kanı hiç eyler fenadan

Aşhablarum yanar da ölür eveldan

Çile şile hayı gelur hüdadan

Aşhablarum yanar olur oldu

Böyle deyüb gözi başda oldı
 Meni feraḥ buldı mena deli oldı
 Güzel Allah da bizim
 Güzel Allah da bizim

Sayfa 8

Güfte-i verüşir

Veysel Karani

Urumdan Şamdan can arar oldı
 Yemen illerinde Veysel Karani
 Anaya sevabda tostum didu ki
 Sana Yemen illerinde Veysel Karani

Anasından toğub dünyaya geldi
 Melekler kanadın altına yaydı
 Resulün tacıyla hırkasın giydi
 Yemen illerinde Veysel Karani

Elinde aşası hurma dalından
 Altında hırkası deve yününden
 Hiç haṭa kılmadı eliñ dilindeñ
 Yemen illerinde Veysel Karani

Ṭaşır idi yaşduğı düşki toşdı
 Cennete girmekdi onuñ kaçdı

Mevlanıñ habibi sevgili tostu

Yemen illerinde Veysel Karani

Bıkmadı mescidden oyna gelmedi

Ve yasiñ nurnı kabe veda gördi

Helaline şordı eve kim geldi

Sana ‘âşık olan Veysel Karani

Şabah namazını kılar giderdi

Her gice mevlayı niyaz iderdi

Dua ile bir bir tevhid iderdi

Yemen illerinde Veysel Karani

Qaldırmazdı secdeden başı

Haqa emirledi gizleme işni

Bıkmadı ‘âşkından aldı dişni

Yemen illerinde Veysel Karani

Biñ dualı bir aqcaya gödürdi

Anunda nefsiñi infak iderdi

Sayfa 9

Dağı Allah şükürler iderdi

Yemen illerinde Veysel Karani

Erenler önünde kemer belinde
 Biz nurdan baki varmam elinde
 Men lal Veysel dirler haq divanında
 Yemen illerinde Veysel Karani

Veysel dide gelirdi sen misin ulı
 Anadan togru mı böyle bir veli
 Kur'an okur dili taç o dur āli
 Yemen illerinde Veysel Karani

‘Ömer ‘Oşman bir araya geldiler
 Arayı arayı tağda buldudılar
 El kaldırub anda dağa kaldılar
 Yemen illerinde Veysel Karani

‘Âşık Yunus aydur yad yirde
 Başduğı yirlere yüzler sürelim varalım
 Haq kısmet iderse yüzün görelim
 Yemen illerinde Veysel Karani
 Temmet el temmam

Sayfa 10

Çün Adem cennete girdi
 Yüce devletlere ayırdı

İlahi Beynamaz

Görürler maḥşeri yerinde

Beynamazın ḥallerini

Gösterler ḳulavuzlara

Ceḥennemiñ yollarını

Ne götürüb yolsadırlar

Ne Allah’a ḳulsadırlar

Cehennem şalsadırlar

Beynamazın canlarını

Ḥınzırlar ḳaçar ḥafsadan yer yer tiler nefsdan

Ey ‘aceb bilsem nedir ya Rab bu derdiñ çaresi Allah

Gün gün artar hiç önlemez yüregümün yaresi Allah

Yüregümün yaresine hiç ṭabib ḳılmaz ‘ilaç Allah

Ey ‘aceb var mı daḥı benim gibi beni çaresi Allah

Çaresi bi-çareleriñ derine bu derdiñ heman Allah

Sayfa 11

Çün bela bu rican durur ‘âşıḳlarıñ bi-yaresi Allah

Gözi yaşlu yaḳar başu yüregi diliñ deliñ Allah

Olmuşam ‘âlem içinde ‘âşıḳın avaresi Allah

Her kim inler bu beladan varsın ol ‘âşık degil
 Görsün ol bir ana neyler dünyanıñ makarası Allah
 Dünya-ı ekere yer her kim tolşadı ta abad Allah
 Gitmedi gitmeyesen anuñ yüzünñ qarası Allah

Her kimiñ gönlünde zerde gülü dünya hubu var Allah
 Ānı mahrum itdi bilsun nefsinuñ amaresi Allah
 Dost yolunda ‘âşıkı kılsalar yüzünñ biñ yare
 Dönme ye dost deyu çağyire her bir yaresi Allah

Eşrefoğlu Rumi bu derde gir kırtar ulu Ali
 Düşdi biri deryaya kim yokdur anuñ kenarası
 Temmet

Sayfa 12

On Yaşım Yarenleri

Kefaretsin ruħ bir aylık yaşın varşun

İki aylık yüz kırk ğuruşun merhum Hasanuñ

İki aylık aşkat sela niçün

Qalmışın kıurban çün ğadlün

Qalmışın lalin niçün

Qalmışın kıatısı niçün ara

Qalmışın fatine nezir niun ‘avdet

Qalmışın artuq ‘abad niun

Basiret ma vacibet ‘inayet niun

‘avdet ‘ileyhi niun

Namaz ardınca okunacağ dua

(Hatim Duası)

“Bismillahirrahmanirrahim

Allahümme tekabbel minna selatina ve siyamina ve kıyamına ve kırahata ve rûkuna ve sûcudena ve teşhedena Allahümme figrli velivali deyye vel cemiil müminine vel müminati velil müslimine vel müslimati bi rahmetike ya erhamerrahimin. Subhanne rabbüke rabbil izzeti amma yesifun vel selamün alel murselin vel hamdüllilahi rabbil alemin.”

“Anlamı: Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla

Allah’ım namazlarımızı, oruçlarımızı, ayakta duruşlarımızı(namazda), okuduklarımızı (namazda) , rûkuya eğildiğimizde (namazda), secdelerimizi(namazda) ve şahadetlerimizi kabul et. Allah’ım beni, ebeveynleri, mümin erkekleri ve kadınları, müslümanları ve müslüman kadınları rahmetinle bağışla, ey merhametlilerin en merhametlisi. Senin Rabbin kudret ve şeref sahibi olan Rab, onların nitelendirdiğı şeylerden uzaktır yücedir. Peygamberlere selam olsun. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur.”

Sayfa 13

Az vu can ben ve can cez ve can bab

Benim iun iki günde bir döner beni yanlara açarlar

“Bismillahirrahmanirrahim

Çokta ve tesir ve Yasin vel Kur'an-il hâkim ve nünezünul minel Kur'ani ma hû şifa û ve rahmetüllil müminin. Babasım için üç günde bir düşse bunu yanalar açarlar.”

“Anlamı: Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla Yâsîn ve Hikmetli o Kur'an'dır. Kur'an'dan müminler için şifa ve rahmet olan şeyleri indiririz (Yazır, 2002: 289, 439).”

(Yasin Suresi, 1. ve 2. Ayeti, İsra Suresi, 82. Ayeti)

“Bismillahirrahmanirrahim

Ve innehû le kitebun azizul li ayatihilül batuli min beyini eydihi vela halfihi tenzilü min hakimül hamid enzelehu bi ilmi. Cab dua hacat.”

(Fussilet Suresi, 41. ve 42. Ayetleri)

“Anlamı: Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla O güçlü bir kitaptır ve ona önünden ve arkasından batıl gelmez, Hikmetli Hamid'den gelir. Onun bilgisiyle indirdi (Yazır, 2002: 480).”

Her kim bu inansa baği bir تنها bir de biñ yüzün kerre okuyana muradı vazaya haşıl ollama ya kanı ya mugni ya fetah ya rezzak bab hat yetişirdi gir ana ağtına suresin bir almaya okuyub yahğud çar ber nat bab eger derse iki kişidi bir bir yanada aylar yatıç bu talim yazınañ içinde

Sayfa 14

Guna kara arı qalma ayrıla ol bu dur çarebeder alsať alsať “Sümmün bükümün ümyün fehüm la yerciun bi hakki Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd bi hakki Hâ Mim Ayn Sin Kâf.”

(Bakara Suresi,18. Ayeti)

Anlamı: “Sağır, dilsiz, kördürler; artık bunlar geri dönmezler (Yazır, 2002:3). Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd hakkı Hâ, Mim, Ayn, Sin, Kâf hakkı.”

Furqanhum falan şan şan sen sadete maħitedin bir nal özle kırk bir kere azı arular lite oğası bağda ol na‘al atşa bir iğasin

Elif lâm mim daha bağa bakması ‘aceb ya rahim

“Bismillahirrahmanirrahim

Bismillah ve billah ve fi ahmetidillah ve kudretillah vela havle vela kuvvete illa billahil aleyih azim MaşaAllah.”

(Allah’ın Büyüklüğünü ve Yüceliğini gösteren dua)

“Anlamı: Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla Allah’ı anlamak ve teşbih etmek: Bismillah ve Billah. Güç ve kuvvet, sadece yüce ve büyük olan Allah’ın yardımıyla elde edilir.”

Sayfa 15

“Kane vema lemyekun eşhedu enallaha ala külli şeyhin kadir ve ennallahe kad ahada bi külli şeyhin ilma ve hıye külli şan ahde nasihed ya ve nar.”

(Allah’ın Büyüklüğü ve Kudretinden bahseden dua)

“Anlamı: Allah’ın izniyle oldu veya olmadı. Şahitlik ederim ki her şeye Allah kadirdir ve her şeyi ilmiyle kuşattığını bilesiniz.”

“Bismillahi Baklu hazuñ için hayat. Nûn vel kalemü vema yesturun ma entebi niymeti bi mecnun.”

(Kalem Suresi, 1. ve 2. Ayeti)

“Anlamı: Nûn. Kalem ve kalem ehlinin satıra dizdikleri ve dizecekleri hakkı için, sen Rabbinin niymeti sayesinde mecnun(deli) değilsin (Yazır, 2002: 563).”

Maşal şaḥal şaḥal vah(Arapça sayılar ve harfler var.)

Bab kadar ʔalsa yüzni bize şuyun içerler şıfa bulam şeyya “İnnallaha ala külli şeyhin kadir ve innallahe kad ahade bi külli şeyin ilma ve ahsa külli şeyhin adeda vela havle vela kuvvete illa billahil aleyhül azim.”

(Talak Suresi, 12. Ayeti)

“Anlamı:Yedi gök yerden de bir o kadarını yaratan o Allah’tır. Allah’ın her şeye kadir olduğunu ve Allah’ın her şeyi ilmiyle kuşattığını bilmeniz için aralarında -O’nun- emri inip durmaktadır (Yazır, 2002: 558). ”

Bab anda bu zağı almasam bunı yazub boynuna tadı

“Bismillahirrahmanirrahim. Efegayra illahi dinillahi yebgurinaha velem esleme ve men filardi tavan avkerhan ve ilehyhi yurceûn.”

(Ali İmran Suresi, 83. Ayeti)

“Anlamı:Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla. Allah’ın dininden başka bir din mi arıyorlar? Oysa göklerde ve yerde kim varsa hepsi, ister istemez O’na teslim olmuştur, hep döndürölüp O’na götörölüyorlar (Yazır, 2002: 59).”

Sayfa 16

Türkü

Yaşlum suya düşürdüm şacı banlum benim

İki kaşuñ arasında yanar bir kelim benim

İl içinde düşmensin tenhada dostum benim

Kısmet olub şaramaz kim kal bozuk başlum benim

İliñ köyünde hasta oldum yatarım sarhoş gibi

Bugün ben yarimi gördüm şanurum bir düş gibi

Deler gönöl hevasıda gülde yüzünde kuş gibi

Kısmet olub şaramaz kim kal tuğu başlum benim

Ğarib ilde can vir danede çilesin kim beğlasın

Ben bu dertden ölüyordun beni hatıran neylesin

Ben ölürsem şerif ağlamasun kimler ilesin

Kısmet olub saramazsam kal tuğu dillim benim

Şükür şod-geçer oldu uyurmayan yollaru

Yel esdi gice irgal terğah gelenuñ tellerü

Ölüyorun tuğu dillim kimler şarasın baslaru

Kısmet olub şaramazsam al bozuk başlum benim

ul Oğlu

aibler diyardan uub gelirsen

Bir aber şorın urun urnalar

Sevgili yarimden yanabilirseñ

Bana bir tesseli vireñ urnalar

Sayfa 17

ulfüñ bir nişandır telleriñ egeri

Dinmez çevrigi ‘âşıkıñ bağrı

Anam eyleyub gidersuñ bağra da ağrı

ullarıñ şefasın süreñ urnalar

Şakınıñ kıymañ güzel fevt itmeñ

Vaitli vaitsiz bu illere kimiñ

‘Avcılar duymasın cağrı ‘aşub av‘ıñ

Şağ isen menzile iriñ urnalar

Sayfa 18

Elde alem bir melek sima günde aman

Şevke daldın çekdim olı amel aman

Şem arular gibi gül göz yanar aman

Bir maşal tanrısı şevki güzel aman

‘Afitab gül cemaliñ bir bâ dil [aman]
 Hüsniñ taḥciñ almışın kaşlarıñ aman
 Mest-i mahmuz gözleriñ bakışlarıñ aman
 ‘Âşık çevresi lemañ der aşarla rüyañ aman

Beyit Eyzan

Bir mah ruy-u şuḥ aşub duran

Gelmezsın meşaliñ seniñ çeşm-i cihan
 Eyledi ‘âşkına raḥim-i şayan
 Laṭiftir ḥamil kerem-i iḥsan

Çeşm-i fetan ḥalim perişan
 Sana ḥayran oldum hayran
 Şeytan-ı raḥmiñ oldum surura
 Bende bî-çarık it sende vefa

Malıñ değıl sana canlar feda
 Bilursuñ ey ḫamı sevdi revan
 Sensiz ḫarar itmez tağılı bir yerde (eyzan)
 Sensiñ ḫayalim hem zikrim her demde

Sayfa 19

Sana biñ can ile ulaşam bende
 Ey güzeller serveri mah-ı taban

İşid hey gözleri mesdim heman didara ‘âşıkım

Melaliñ degil sana kısdım heman didara ‘âşıkım

Yuqadır bizim ‘inadımız felek kırdı kınadımız

Başkım degil muradımız heman didara ‘âşıkım

Esdir eylesiñ şarıl bilir esdir eyseñ yar ol ben

Demir ki şarıl bilir hu heman didara ‘âşıkım

Sema‘i

Yine bad-ı şabaḥ oldu dilber çıkdı evinden

Bana şefata kılan şundı lebine sana tıgadan

Şalındı bekçi Bekirdi çekilir selamından

Mor menekşe boynun aldı gül önünden

Bu felegiñ fendine aynayım rakibi andın ‘andan

Bak şu gülleriñ derdine imdi yarı tıtan

Kıytudan gonca güldür yağında öten bülbülden

Aḥmedim bir dane güldür bağışlasın günahından

Sayfa 20

Na‘at-ı Şerif

Mihri cemal cihansın işfa‘at menbaḡı

Mekke de doğduñ Medine açan kılduñ meşkini

Vuşlatınla biz fakiri ile mesrur yağni

Daşda gönlüm ya Muḥammed canım arzular seni

Ça beni ḥaḳdan resul sen beşarat itmege

Ġarḳ küfrü ḳaṭ'î idib dini 'amaret itmege

Ruż-ı bir pür nur iki bir kez diyarına itmege

Eyzan

Men lal oldım ḥub cemaliñ çün düşmede görmege

Dayetle cemali maḳşur yar murada irmege

Ol 'abadı ḥaḳ paye başı açub yüzi sürmege

Eyzan

Şanun olañ olañ çün okundı ya ḥabib

Ḳıl ḥaḳikat imdi ḥanım lâ yokdu gel dururlar ġarib

Enbiyalar tesir ü diyetiñ ḥanum anu Muḥammed yazub

Düşdi gönülüm ya Muḥammed ḥanum arzular seni

Sayfa 21

Şaha senden niyazım var çağa naz olam sultanum

Cemaliñ baġ cennedir şaḳın ḥar olmaz sulṭanum

Raḳibiñ sözüne baḳma der raḥında yakma o da

Ġazab idub gönül yıkma dili nar olmada sulṭanum

Şan han olmuşım bende merḥamet ḳalmadı sende

Sevdiğim böyle bilir

Sevdiğim böyle bilir pe[ri]şan olduğum bilmez misin

Hasretinle dertli sinem deldiğim bilmez misin

Tâ küçükden â sevdiğim uyku girmez gözüm

Senin için kanlı başlu

Sayfa 22

‘Âşık ‘Ömer

Ğarib bûlbûl kılar zarı

Temaşa eyledim harı

Vurub gülşene yaşlanmış

Güli handana yaşlanmış

Bunun ben yarım vardım

Muğarreb gahkûlin gördüm

Tazelendi eski derdim

Beyaz gerdana yaşlanmış

Nazar kıldım ben ol şahım

Gönül Yusuf gibi şahım

Şacı zembil yüzi mahım

Düşüb zindana yaşlanmış

‘Ömer derde düşmüş ağlar

Kaçar kaçar olmuş bağlar

Ehl-i kamil olan dinler

Beyaz gerdana yaslanmış

Muhammed ve Muhammed

Anın onı

Sayfa 23

‘Âşık ‘Ömer

Şalunub seyran yerine

Çıkan dilber meleksiñ sen

Siyah zülfüñ ma yüzüne

Dökün dilber meleksiñ sen

Bağdım gözüne kaçına benzetdim

Hüma kuşuna beni hicret ateşine

Yakan dilber meleksiñ sen(1 mısra eksik)

Seyredelüm leb-i şan bülbül gibi

Gülşene bir meşana meşana

Bakan dilber meleksiñ sen(1 mısra eksik)

‘Ömer aydur ağyare varma

Varub divanına durma

‘Âlel göze bah yüzme

Canum dilber meleksiñ sen

Sayfa 24

‘Âşık Sema‘i Muḥammedsi

Düşdi ‘aşkına cana gönül her demde eyler ah

Yaşamadın zâ yollar ‘âklım görünce ḥangi nagh

Bulunmaz sen gibi dilber cihanı gezseler ya Allah

Hilal kaşlı yeşil başlı ki oldu resullullah

Anı satır iden ‘âşıklar danâlar ana maşallah

Seniñ narı fıraḳından güle her dem ider efğan

Seniñ nalıñ biri oluḳ gürgandır hem dünya insan

Seniñ ‘alemde bir ḥalıḳ ilm şer yazdan ol ḥandan

Eyzan

‘Aceb vuşlat meyremi bize bî mim od bâdin

Bana bir buse iḥsan ide yanağı ab

Küserdin ‘aziz başıñ açın samimin sen

Defterden eyzan dıoyub an çün misk-i dilber boğar bî-gedasından

İḥtiraz eyler ḡayet anıñ andan şifa umarım çeddi Hüseyn Kerbelasından

Eyzan

Sayfa 25

Türkü

Aynam kırmızı gülüm sağ yanına almışın ah yeşil ...

Olur olmaz halim duyar kurbet ellerine çün kuşa ...

O da Yasiñ tıurancı şemalar o yaniñ ben gidersem azam kılar

Eyzan

Ğara kayam biçim biçim ben gelir çün için cañ

Ve çekem bir pınar çün (eyzan) ağı karalar işme sanmañ

Yazlar kaşıma gör neler gelir başıma büyük

Eyzan

Uzun selvi dalı benim gönlüm barandadır

Ben severim sen kaçarsıñ aman señ nurundandır

Büyük uzun selvi nazım benim gönlüm dardadır

Eyzan

Şevşen bende degdi sor kim şende viredede

Fıraķınıñ deste deste ‘adel olan gir buseni

Emr güne gönül kara yasa

Eyzan

Sayfa 26

Ben bir yavuz şahir idim ğarip Şamda

Ğaribden kām sorulur da ondan Şamda

Sacı yatır kaldım kafir elinde hidayet

Şolmadan der ağlar Mısır

Yaşasına dakar otuz bir nişan

Ferman verdi ana devleti

‘Âla şan bize imdi de ile resul

İrişen taqadim nasıldı der ağlar Mısır

Hurilerde abdest alınmaz oldu

Camide namaz kanmaz oldu

Şerinde bende çok kan niyazlar oldu

‘İtqadım kesildi der ağlar Mısır

Sayfa 27

Yüzün gördüm dedim ay elhamdüllah

Boyun gördüm okudum duhavallah

Yariñ saçlarıñ anval nur-ı dil münnever kutladı

Naşır minallah yazlı alında

Nasibim almasa beni gül nalı nuruñ ider canı bahanı

Burağ urur altında nur saçan anunçün

Didiler huya hu Allah’dır hikmet

Didi maşur ana hağ bu halde güldü yana

Hağdı muṭlağ geldi ayan didi levañ levañ

Anunçün didilerde huya hu Allah

Mümin olanlarıñ yüzleri ağıdı

Menkir olan kişi haşdan ala şadar şayr

Nas bu şadar cemalsi şaşdır anunçün

Didiler huya hu Allah şaşbe ve melaliñ

Vaz le huya yaran esun

Ey vak'at huş şülseniz anu çün

Ma der güda sefada

Sayfa 28

Şaşırlarını yaşma saşın berbad olursuñ

Uzuñ şut kıl özünü yüzüñü sor ir Allah

Toz şondurma sözünde berbad olursuñ

Aydırlar ser bir kez ahumduñ gelinindi eyvaş

Gel şılşam sen çok şünaş berbad olursuñ

Münkirleri başarlar yıllarını yaşarlar

Şılıcdan yalıñ keserler berbad olursuñ

Ėayı şaşdan aşam şaş dostuna olan şem

Zühad günü aldın düşme saşın bir yad olursuñ

Görüñ beni nadavet okırdı

Şařımıñ řami aldı naşarı

Ulusun gönül canum şamdır girdi

Şaçımıñ hatını al nazarı

Gönlüm dirildip nefsim öldürdi

Nuru duhadıyla kalbim taldurdu

‘İlmi oldu beni bana bildirdi

Eyzan

Nazar kalub bana bir gaz gel itdi

Hakdan yana her canı gül itdi

Haber ‘azizlere beni kul itdi

Eyzan

Haber ‘azizlerden aldım bir nazar

Alla şah Abdullah cemalden anı

Göçer ‘av yakdan iderdi nazar

Maşımıñ hamtı al nazarı

Der nazlu dil gönlüm ayan ildi

Kahkal yakın idub dilşad ildi

Cemdallah beni irşad ildi

Maşımıñ hamtı al nazarı

Sayfa 29

İlahi

Didi ol sulṭandın anı Muḥammed Mustafā

Şaldı қаһrı eller salın anı Muḥammed Mustafā

Meḳḳede mayıl oldu efaliñ zamanı anu ata ırq

Oldurdu tövbe mabeyin anı Muḥammed Mustafā

Geldi ḥuriler velidin ḥan yine ḥizmet

Ḥanı yerde ḳurdı döndi yani cennet

Yüzni ḥaḳ dutub itdi şefaʿat ümmet

Seçdi ḳodı Yasin anı Muḥammed Mustafā

Civanum aḥir mest zadır terki anı dar ide

Göçer aḥirde gelüb oldı muḳaddem manide

Şad şelam bizden ḥıyaya tarikad-ı ḥayde

Raḥmetil alaʿa amiyan anı Muḥammed Mustafā

Sayfa 30

İlahi Beynamaz

İşit ey beynamaz olan

Ol yüce Allah ne demiş

Çıkışın yerinden kavminden

Ġabiri tanrı bulsun demiş

Yumaz elini yüzünü

Gözler cehennem yolunu

Olması hışından olması ki

İmansız olsun demiş

İnsan yad dildiñ sende

Yüz biñ lağnet iz günde

Sen sana biñ biñ cehennemde

Bakışım göreñ bulsun demiş

Dünya yalan imişin yalan

Can-ı malı gider bu kana'at

Beynamaz ile düşen olan beni

Düşman bilsin demiş

Beynamaza virem selam

Yediği giydiği haram

Gülbenler andan biñ ulı

Çirkin bu delu dil beynamaz

Müvezinler banla cebde

Ham'a cema'at şaf şaf ol

Çok kaçır imamı göricebde

Gözün yalugunda beynamaz

Beynamaz sorandan beşar

Sayfa 31

Şeytan kulağında şer

Olması kör çıyañ şaşar

Hayana dalmadın beynamaz

Beynamaziñ hayıflar canına

Şeytanlar gelür yanına

Andan kaçd iden imanına

Görünmez din din beynamaz

Beynamazı Allah sevmez

Resulüñ imti olmaz

Canuñ koqusın tuymaz

Ey ne zalimdir beynamaz

Beynamazdan müdadal yoqdur

Hıgyar gibi qarnı tokdur

Namaz yüreginde oqdur

Hayana zalimdür beynamaz

Temmet

Sayfa 32

Na'at

Ḥaza emrinde nazil oldu Kḥur'an

Ḥayr ve yerdi anı ḥacasüb ḥeman

Tilavet ehli içün olub iman

Bana nur a nur şem nur

Kulı ahirin olsun şehadet

Getirmede bulunmasa şefa'at

Çün ve aşlına olsun hem hidayet

Bana nur a nur şemmi nur

Şıratı yoldurur gibi geçerse

Daḥı abu ab ferdası ki içerse

Muḥammed ab şuzından içerse

Bana nur a nur şemmi nur

Dedi Ḥafız Şuhvedi Rabbi izet

Naşib itdi bana 'ilmde devlet

Aḥiritde bulunmasa selamet

Bana nur a nur şemmi nur

Dedi Ḥafız Şuhvedi

Rabbi 'izeti naşib itdi

Bana ‘ilmde devlet ahu
İmdi bulunmazsa selamet

Sayfa: 33

Bana nur a nurı şemmi narı
Temmet

Sayfa 34

Düşürdüm güllümü bir gül cihan
Ramına gülmüşdir es-sela mı cihan
Hasan mahtab bir nur civan
Meftundur aman cümle cihan

Hasan mahtab bir civan
Meftundur aman cihan
Çekirge bab halim harab
Merhamet kıl kuzum mehtab

Bir bana hüda ‘âşık oldum
Hayalidi aman kıyamet anın
Bir yada ve bir gelsen bana
Şefa‘at alin ama de idmeze

Güzelerin ne bu hâlet
Kim kapulmaz kuzum sana

‘Aşıqların qadrin bilmez

Ne haldedir aman deye sormaz

Canum d‘ua idsem

Qorqarım ki aman bana gelmez

Şırma gibi gahgöl teli

Bilür yedir aman gerdan benli

Gelen raḥata ḥar taşı

Dilber oynar beli

Sayfa 35

İlahi Yunus

‘Âşkıñ aldı benden beni

Allah seni isterem seni

Baḳ aḡlaram direm güven

Allah seni isterem seni

Ḥa var la fe su yazam

Ne yoldugum yürayiram

Zikriñ Allah ile nira

Allah seni isterem seni

Cennet cennet didikleri

Bir öyile bir çü ḥuriyleri

İstiyene vir sen anı

Allah seni isterem seni

Yüzini çağırar yerlere dağım

Yüregin yanar avdım

İki cihanda maksudım

Allah seni isterem seni

Sayfa 36

İlahi

Hak yolına giden 'âşık ve yas

Girsin halıkın nakşında yas

Altın dacıda o haka tutan ve yas

Girmesin halikati nakşibendinde yas

Yoz haberin üçüside yakma varde

Tecelli teselli üçü narı yakda görürsin

Hüdaya tiler haki bulanlar gelür

Eyzan

Onlar erkanı bunla qorlar

İllallah dan gücün birdin didiler

Tırnak nakşını rahab didiler

Eyzan

Gel yeter şemmi iki huva resulla

Nefsi uyub şakın inan dalma

Menzil melan aldı gelen geri alma

Eyzan

Feleği Allah ildi isan

On iki imam ile di olidi

Serv ü ırmalıı dana immet derman

Girsi arikat naşabendine

Temmet

İlahi

On iki abaa olun şod bağısı

aa gidiler yaz olmaşud bir olursu ası

aikat alında şemin yel mahusı

Naşıındı biz buyu meyden iinde

Naşında ben boyun kan iinde

Sayfa 37

Dayem ister biz fenafillah

Anınla bu aldu beabillah

Başiret gözile görüb Allah

Eyzan

‘Alemlâ udadır anda alımız

Dayem o mı lâ kitab okuda dalımız

H  zret aya ikidir bizim pirimiz

Ey  zan

Dinlemeziz   al  k  n   alk  l  n  

Cemdullah ne bild  n men arifsinni

Melihi buyu aldı ve dir buyuldu sırr  n  

Nak  şınday  z bug  n meydan i  inde

Nak  şınday  z bug  n erkan i  inde

Sayfa 38

Viran olan   ok d  nyay  

D  nya var deyu d  nyas  n  

Tobra   olan   ok tan  

Tan  m var dey  b neylers  n  

Giders  n   t    ru yollarda

H  k rahmet ide   ullara

Haram   unan ellere

El  m var dey  b neylers  n  

B  lb  l         r g  llere

Dayem   onar dillere     bet

Söyleyen dillere

Dilim var deyüb neylersin

Söyler vefasız bunları

Ğıybet çok itmiş azalları

Secde görmeyen gözleri

Gözüm var deyüb neylersin

Var illahdan iman diler

Muhammed yardımçün olsa

Helalden olmayan malı

Malım var deyüb neylersün

Ol kişiniñ halinu ‘ömr geçer

Sallamaz yolu zikirde olmayan

Dilim dilim var deyüb neylersün(Eksik satır var)

Yunusā ider halim yaman

Açıl gelür varmaz aman

Yoldaşın olmazsa iman ölüm

Var deyüb neylersün

Sayfa 39

Haşaşın

“Ve bil hakki en zenahü ve bil hakki nezel ve ma enzenake illa mübeşşirahu ve nezira.”

(İsra Suresi, 105. Ayeti)

“Anlamı: Biz Kur’an’ı hak olarak indirdik; o da hakkı getirdi. Seni de ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik (Yazır, 2002: 292).”

Atışır ey şağgül püran olduğımıdır suçum

Ol cemallullah hayran olduğımıdır suçum

Yeryüzünden şarab ‘âşıkı şundı dost bana

Ol beyden mest hayran olduğımıdır suçum

Yeryüzünden on sakir bañ ‘ilmi bir ildim

Can içinde vaşıl canan olduğımıdır suçum

Zahide balım nedir dağhelinde madem geniz ya

‘Alim için dil ü ran olduğımıdır suçum

Sayfa 40-41-42-43

Haza Dua Hatmil Kur’an

“Sadak Allah’ül el azim el alim el allam ve belliğ resullehu ve kerimi el kirami ve nahnu ala makale rebbuna ve halikuna ve razıkuna ve mevlana minel şahidine Allahhumme rabbena ya rabbena tebbel minna hatmil Kur’an ve tecvez anna makan fi tilavetihi min nisyanin av tahrif kelimetin an mavsiiha av nihsanin av tevilin ala gayri ma en zeltehu av reybin ve şekin av tavilin av tacilin av ziyadetin indi tilavetihi av keslin av suretin av zeg el lisan av vukufin bi kayri vukuf av idgamin bi hayri mudgemin av izharin bi gayri beyanin av med din av teşdidin av hemzetin av cezmin av iyra bin bi gayri mekkanin ve ektube hu minna ala et tamam vel kemali vel muhezzevi min külli el elhan fe igfir lena ya rabbah ya seyyidah la tu ahizuna ya mevlana ve ırzukna fazlin min kıraati mueddiyyen hakka hu maal el avai ve kalbi vel lisani vehib lena bihi el hayra ve saadete vel kufran aminna min azabel el kabri ve min suali münkeri ve nekir ve min ekle didan ve beyuz vucuhena yevmel el bahsi veatik rikabina minel nirranne ve yumen kitab Bina ve yessir hesabuna ve sekil mizanüna bil hesanati ve sebbit akdamüna ala el sırat ve eskinna fi ve satti ecinnani ve rızzıkna civare muhammedin aleyhi essallatü ve selamü ve ekrimna bi likaike ya deyyan is

tecib duaina bi hakki et tevrati ve incil ve zeburi ve el furkani atina cemi ma seelnake bihi fi sırrı vel ilan ve zidna min fadlike el fasi i vicudike ve keremike ya rahim ya rahmannü. Allahümme saali ala seyyidüna muhammeddin sahibin şeriatı ve burhani bi rahmetike ya erramerrahimine. Allahümme enfina bil Kur'an'ıl el azimü ve barrik lena bil ayati ve zikri el hakim ve tekabbel minna inneke essemi el alimu ve tub aleya inneke enti ettevabu errahimu Allahümme zeyyinna bi ziynetil el Kur'ani ve ekremina bi kerameti el Kur'an'i ve şerifna bi şerefi el kur'ani lena fi el Kur'ani ve idhinna el cenneti ma el Kur'an ve afina min külli belai eddünya ve azabi el ahireti bi hürmeti el Kur'an karina ved dünya kariben ve fi el kabri munisen ve fi el kıyameti şefian ve ala basirati nuren ve ila eccenneti refikan el nar Sıtren ve hicaben ve ila el hayrati külli ha delile ve imamen bi fadlike ve vücudike ve kerimüke ya ekremen ekremin ve ya erhamerrahimin Allahhümme ihdina bi hidayetin Kur'ani ve neccina minennirani bi kerameti Kur'ani ve ethinna cennete bi şefaati el Kur'ani verfa derecatüna bi fadli el Kur'ani ve keffir anna seyyiatüna bi tilaveti el Kur'ani yada el fadli vel ihsani ve sallallahu ala seyyidüna muhammedin ve ali ecmain Allahhümme belliğ sevabe ma karahnahu venevvur ma telavnahu lüruhi muhammedin aleyhisselaytü vesselamü veriervahi ve ezvacihi ve ervahi ashabihi

Radyallahu tealla anhu ecmain velervahi abaina ve ummuhatina ve ihvanina ve ezdihakuna ve esetitina ve meşayihuna haseten veli ervahen el müminine ve müminati vel müslimine vel müslimati el ahyai minhum vel emvati ecmain veli cemiin sahibi hayrati minel müslimine vel imamil el müminin sübhane ranbbike.

Temet temet temet”

“Kur'an Hatim Duası

Anlamı: Pek yüce olan Allah doğru söyledi, ve pek şerefli olan rasulü tebliğ etti ve biz Rabbimiz yaratıcımız ve rızık vericimiz ki o bizim Mevlamızdır ne buyurduysa onun üzereyiz şahitlik edenlerdeniz, Ya Rabbenâ okumuş olduğumuz Kur'an hatmini dergâhı izzetinde kabul buyur, Ya İlâhenâ şariat ve bürhan sahibi Efendimiz Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'a salât eyle, Yâ İlâhenâ bizi Kur'an'ın ziynetiyle süsle ve bize Kur'an'ın kerâmetiyle ikrâm eyle hem bizi Kur'an'ın şerefiyle şereflendir hem de Kur'an'ın kisvesiyle giydir ve bizi Kur'an ile beraber cennete idhâl eyle. Hem Kur'an hürmetine bizi dünyanın her türlü belâsından ve âhiretin her türlü şiddetli azâbından muhâfaza eyle Kur'an dünyada bize arkadaş hem kabirde bizlere yoldaş, kıyamette şefaati hem sırat üzerinde nûr eyle, cennete götüren bir yoldaş eyle. Cehennem ateşinden bizi muhâfaza edecek bir örtü bir perde kıl. Ey ikrâm edenlerin en keremlisi, ey merhamet edenlerin en merhametlisi olan Rabbimiz, sen kendi lütfunla, cömertliğinle, kereminle,

ihsanıyla ve rahmetinle Kur'an'ı bizi bütün hayırlara ulaştıran bir delil ve bir rehber kıl, ey dilediğini en doğru yola hidayet eden Rabbimiz, bize Kur'an'ın hidayetiyle hidayet ver, hem bizleri Kur'an'ın kerâmetiyle her türlü ateşten kurtar hem Kur'an'ın şefaatiyle bizi cennete idhâl eyle. Kur'an'ın faziletiyle derecelerimizi yükselt, ey lütfu, cömertlik ve iyilik sâhibi olan Rabbimiz, Kur'an'ın tilâveti hürmetine kötü amellerimizi ört. Ya Rabbenâ okuduğumuz Kur'an'ı Kerim'den hâsıl olan sevabı, hem onun tilavetinden hâsıl olan nûru Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed'in ruhuna hediye eyledik, vâsıl eyle yâ Rabbi, hem onun evlâdına, vâlidelerimiz olan muhterem zevcelerine, ashâbına, babalarımız, analarımız, kardeşlerimiz ve arkadaşlarımız ayrı ayrı hediye eyledik, vâsıl eyle yâ Rabbi. Hem hocalarımızın ruhlarına, meşâyihimizin ruhlarına hem bütün mümin müminelerden, müslim ve müslimelerden vefât edenlerin ruhlarına, hayatta bulunanların rûhâniyetlerine hediye eyledik, sen vâsıl eyle yâ Rabbi, o izzet sahibi Rabbin.”

Ahid

Haldur na ayan bekçidir

Ahsane nurdu saçdılar

Taran itme hamiñ zikirini

Mescide hüda semamı

Canda kıoysan

Gidiler razullah

Ham mu olur

Dersdedir

Sayfa 44

Muhammedi

Zahid bizi tan eyleme haq ismin okur dilimiz

Şakın efsane söyleme huzurına varır yolumuz

Erenlerin bu hâr yolu cemalsine dirin yolımız

Günler şanurlar dil aşıdan yegdir dalımız

Erenler yolına kudret çıkılub hakkıdadır

Ğan ey ağır ider yere bizi hâzret ‘alayıdır bir yer

Kem gör yutar girdi han basar ne erdi

Her danem sorulururdu saydı hayadır kolumuz

Şayılmayız parmağile hu tükenmeyiz kırmağile

Taşaramızdan şor hağile kimse bilmez aḥvalimiz

Muḥammedi sana ol hamd ‘âşık olsun can cennet

Alimin Allah’ım Muḥammed mesuhumuz didar gün (temmet)

Bir can Muḥammed ezel aldandım kim kalır şandım

Dembedem yandım aḥşâ ‘âşıkda ya hu

‘Âşık ahdim olmaz yerde çevrim

Yanmayan bilmez aḥşâ ‘âşıkı ya heva gülzarı şevkde

Nice Süleyman geldi ciḥana benim canım aḥşâ ‘âşıkâ

Malikler arşada kılurlar secde gelürler vecde eyzan

Ey benim canım ar gör aḥvalim hevada çek karım eyzan

Kemale irsem ḥayalin görsem canım kurban virsem eyzan

Seyid Nesimî narin anmadagi yandır bu cem-i aḥşâ ‘âşıkâ(sayfaya yan yazılmış.)

Sayfa 45

Na‘at-ı Resul-Eşref Oğlu

Başın açık haydan geldim ya resulullahımdadır

Emrinde kıodman geldim ya resulullahımdadır

Dost yolına gidenlere diyem neçar gidmediğini

Kimler ile yolda şer olub kimleri nariñ itmediğini

Gördüler hor zatını ve cüda anıl ‘âşıkların

Bende hüsiran geldim ya resulullahımdadır

Armağan bu arası benim dostuma alur bugün

‘Aydığı kurbana geldim ya resulullahımdadır

Ben nazulım kapunda boynı bağılu bendim

Handım şahanım geldim ya resulullahımdadır

‘Âşıkına düştüm evelinde varın var lalın mah u hâlîk

Müslümanı bir yana geldi ya resulullahımdadır

Nuran İlâhi

Sahada sövdü saydı vu yakılsın bu meydana

Derunçe bugün Allah diyen gelsün bu meydana

Bilenlersin sakardı bulanlar nur gaffarı

Gönülden şişe garı şayan gelsun bu meydana

Geçün bu ayıl beni dini cemali hayalinden
 Bu ‘alem naqşını dilden yuyan gelsun bu meydana

Şelada ehl-i ğurfan getürüsün canı kurbana
 Bugün başını meydana koyan gelsun bu meydana

Gönül haq şevdan buldı cihan envar ile töldi
 Bugün nuri imam oldu uyan gelsun bu meydana

Sayfa 46

Qur'an 'Azlim Şanıñ Fazileti

Gel imdi dinle Qur'anıñ
 Diyem fazilet sana aynen
 İşit kılın o sultanıñ
 Ne buyurdun resulallah

İmam elba halin didi
 Rivayetdeki ayıldı
 Beni Qur'ana gönderdi
 Ne buyudı habiballah

Oquya kişi Qur'anı
 Ra'ğabet ilsun anı
 Nice şerde kıldı sultanı
 O'dur Hassan ehl-i Allah

Ne alım asan oranda

Daye ol ehline ey ah

Beni bildigim ben kim

Daye ben ney bilmem

Bu sor vakit ol benim

Mallar ne dir bana her gah

Gicelerde ona sandıñ

Gözün bensiz gecirmez diñ

Na beniz bir dem olmazdım

Beni bil imdi ol agah

Dayet arda olan üseyin abib o

abib olam alma üseyin

Sayfa 47

Benim arar asd üseyin

İrişdimi ki fażlallah

Bağımdı ki Kur'anım

emiğ dilindedir dil manem

Kıl imdi aleminñ alem

İrişdi civana fażlallah

Elini eline alub

Hakın divanuna vara

Gör imdi hak neler kılar

Ana ol hazret Allah

Şağında kuya hem haldi

Sualinde kuya hem bildi

Başında şulğanın burugu

Nekire ol hazret Allah

Atası anası anuñ

Müsliman olmuş olursa

Anda hal gide dereleler

Bunca dünyadaki ey şah

Diler dar dünyada

Bunalan yok ‘amel bizde

Yoğıdı herkezin anda

Ne de nedir bu va‘ade ana

Diler oldı oğluna

Ana Kur’an okudayanuz

Anuñ açar ne buldunuz

İnañ fazlıdır ol ana

Gör imdi haq neler kıldı

Ara ara neler buldı

Kırku yan neler oldı

Kelamdu bunu ol ana

Sayfa 48

Medih Cezzar Ahmed Paşa

Ol şalı günü müşveret oldı

Çarşamba günü dönüş kuruldı

Aşlan gibi tabudlara şarıldı

Durun gel şöylerimdir Ahmed Paşa

Şevketli hünkarım idersin nazır

Dünyada ve şahanım olsa eylemem hızır

Yedi cihanım var muhamedim çağırır

Vaziyeler içinde tur Ahmed Paşa

Yetmişdiñ şalıklı baħa itmiş hızır

Açılmış cennetler bize ve nazır

İmdi yetişür hazret hızır

Vurun hocalarım dir Ahmed Paşa

Altmış beş gün gice gündür savaşdı

Geldi kafi heman İslam karışdı

Melekler çağırın şeb-i hüdad irişdi

Dönüñ döğüşelim dir Aḥmed Paşa

Sayfa 49

Ṭarbun şedasında ṭoldı felekler

Ḥeva vefa düşüb hare kaçdı semaneler

Alun alun yabdır duğam çalunanlar

Size nasihatdir dir Aḥmed Paşa

Vezirler içinde bul adem bir şadık vezir

Muğarıfdir bu kafi hem olur ziyad

Malımı canımı itmişim bedelli

Dinimiñ uğrına dir Aḥmed Paşa

Cennetler kabusı bugün açıldı

Şehidlere dolu hülle biçildi

Olunca yeniçeri eri seçildi

Bu bir ğayret günidir dir Aḥmed Paşa

Cümledir ğedası olunca dili

Şahımız kalmadı velisin veli

Hüneriñ medḥ ider Burşalı Ali

Vezir azam içinde қоç Aḥmed Paşa

Кılıcın tarından қан ағлар фирануñ

‘Ömrinde görmesin böyle bir ahınıñ
 Cezzar dir söylensin itdügümüz canuñ
 Bilmeyenler duysun dir Aḥmed Paşa

Gitse

Elhakir

Elfakir

Hacı Oğlu

Men lal Muḥammed

H. 1223= M. 1808

[1223/33=37,0606

Ortalama: 37

1223-37=1186

1186+622=1808](<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-çevirme>)

Sayfa 50

Ennel Ḥaḳ

Tecelli şevḳ dizarı beni mest eyledi ḥayran

Enel-ḥaḳ sırrın canım anuñçün kılmadım pinḥan ya hû

‘Aceb ḥayrana mesdim kim bilişden bilmedim ya da

Gözüm her ḳandıñ baḳ gör nurı gözüm rahman

Benim ‘ilmle dinimde  ezaran  azır olur ‘aciz

Benim her bir tecellimde  icri  mevsimler  ayran

Bu ayı g n bunaldı neyler bu geceler bu g nler

Bu yazlar kışlar ol g zler

Benim emrimdedir alemin  evirmiş tenn n bir kez(eksik mısra var)

 kra dersi  ba zını  avm ya kal ayak kayasın ‘ şık

 amuşu durlar urın şiz mi  aşar  abir ‘ şık

Nar u mim na‘az na ını benim ol da mu el-ba ı

G r nd m surete insan

Sayfa 51

Beyit

Anam g l y zl  erim şem-i zar ile mi

S yle z lf   sa ına ayan beni b ryan

Oldun ‘a lım alub sen

Sayfa 52

‘ şık oldum sana canı g n lden

Mer ameti  var mıdır bildir efendim

Gel ‘ şukluk ile ‘aratma benden

Sana kemali  sana oldır efendim

Nazanınım biñ soram ben seni
 Dünyanıñ varına denişmem seni
 Aşar zülfüñ teline beni darat beni
 Beni darah çama oldır efendim

Ak gögsine açmış ru zikir ıarışır
 Bülbul fıgan ider gülzara ıarışır
 Beni ağılatmandı ağıyara ıarışır
 Gah cem bendeki güldür efendim

Neler geldi başıma bulunca
 Çok ‘ömür şarardım şivana gelince
 İster ağılat ister güldür
 Olunca ben ednayım sana ıldur efendim

Sayfa 53

Ben gidersem ey efendim bu yuvadan da ıalur
 Bir kere hanıñ görenler ‘aııbet mecnun olur
 Kim bulur kim ey efendim kim ölür kimler ıalur
 Gel benim baıar taıar dostum alu ‘aııhadan geri

Ne kanarsuñ yeryüzünde ol biri yararlar gibi
 Ben sana gönlü verli eridim yollar gibi
 Gah toğırusun gibi
 ıal eller semaıını ağıuz biñ beni an aıarıñ biñ

Şehid ana ‘ağlım

Elhamdilullah rabbilalemin ‘ömr bir Anlamı: Alemlerin rabbi olan Allah’a hamd olsun
(Yazır, 2002: 1).

(Fatiha Suresi, 2. Ayeti)

Sayfa 54

‘Âşık ‘Ömer

Zühde aç göz ki şecdeye bakda ‘ibret al

Bu direksiz kubbeyi binaya bakda ‘ibret al

Zikri mevla ile her dem kıl baki pak idi gir

Damağına dünyada dünya-yı bakda ‘ibret al

Şanun ezelden bu fani yer bunca geldi şahraman

Şatı idüb birbirlerin anaların oldu imtişan

Bal getürdi şatunı tulu bilen zaman

Devleti eskandır ey minareye bakda ‘ibret al

‘Arif ol canım cişandan da kin baştın

Her şalunur bir sebebden beri virir şastın

Görmege yeteriseñ cenabı kebir yanağı şaktın

Ve aşır vaktinde var şer yayı bağda ‘ibret al

Der ki ‘Ömer dün bu fena devlet

Bu bir zindandı aldın ziynet

Padişah olsanda dirler kişi niyyet

Var mislinde yatan mevnaya bakda ʿibret al

Temam tamam

Sayfa 55

Bir giderim bir ardım bakarıñ

Gözlerimden kan yaşlar dökeriñ

Seniñ sil beni ʿayrılık çeker iñ

Hiç ʿalim kişide geldi gün sana bils iñ

Tahir kimde çatık kaşın arasında arası

İki bülbül dilden daldı konar çü iñ

Bülbüldi konduğı diler şolar mısın

Hem ağlasın düşman güler mısın

Her ʿalem karşımdadı gün sana mısın

Mihribanda çatık kaşın arasının mısın

Nameler buldum dostun elinden aman

Balanız aryulmuşsun zülfün telinden aman

Çorçar ne aḡ ölüm ide paḡ ilanına aman

Hey ʿalim karşıma geldi günsün balsun

Harbde çatık kaş iñ arasının mısın(eksik satır var)

Sayfa 56

Sema'i

Ol benim nazlı yarım

Bir hal oldu başım

Severim kimseler bilmez

Çekerim kimseler bilmez

Varuñ sevilñ o yarım

Söyler misin benim kanım

Bir ateş düşdi canım

Yandım kimseler bilmez

Umudum var benim haqdan

Kılmaz tıldı fırqadan

A sulţanım ben bu dertden

Ölürüm kimseler bilmez

Dir ki yarım gördüm

Şenüz muradım erdim

Hak paye yüzler sürdüm

Sordugum kimseler bilmez

Sayfa 57

Be yaranlar be kardaşlar

Aķar g zlerimden yaşlar

Ėabirim  n ndeki şaşlar

şahid ola bana

Altun birdir yana

kağırdan  lmem cana

Ėaķ şatına şan vara

Y zim şaha ola bana

Ayaķlarım verdim diye

Ėařın kabir biņ g rd m diye

Elim şundum aldım diye

G z m şahid ola bana

ĖuluĖum aştım diye

Burunum dağı koķudım diye

Ėoķ aķ şatıralar yaķdım diye

Y n ider ķi dilim şahid olsa bana

Yanına alsam dutam şu yar

Sayfa 58

‘Âşık ‘Ömer

Ol yüzi gül kemani bulan benim gönlümçedir

Şanı çokdan severim şalen benim gönlümçedir

Görmesem ‘âşıkım yanarız görsem ‘aqlım zar-ı ölürüz

Naz-ı istefası çok amma benim gönlümçedir

Virmezem cananımı cem‘i olmasam bana

Şanını şal bir bana bir damağda şanım bir bana

Belde şançer bir yana bir meşde şanım bir yana

Şu şalin seň ol melek saya benim gönlümçedir

Girmedim ‘ömr miracında bu yol bir şuri sefat

Ağız hoşum düşdi deryaları şanda niyat

Dili bülbül bahı zebil gözleri ‘uyan al hayat

Benleri handı şaşları şalır benim gönlümçedir

Ta ezelden mübtelanım nazanım bir esiriň

‘Âşık sevdası ‘ideriň aldı beni şol dilberiň

Dir kim ‘Ömer şüd beyaz olsam tanı ol dilberiň

Hem yananı al oldursa ta benim gönlümçedir

Sayfa 59

Bismillahirrahmanirrahim Hasan Efendi

Sayfa 60

Dost yoluna gidenlerdenim naçar gidmeñ görüñ

Kimleri açıldı eş olub kimleri teriñ añañ görüñ

Ol mürşid elin tut hiçdir halim niyet

Kahır dünya ahir bildiriñ onu haq görüñ

Çeker bu hayalüñ zahmetiñ himayende han bil her hezeyan

İki cihan sa'fadin cemali hiç şanık görüñ

Nefsi zaahir idüb kanı hiç akmadı ekber

Dost bulmadu salih dün gün kan haq görüñ

Meçhul olur ya zebil bağılı gıbadan

Şöyle ol huzurından uzanub yan haq görüñ

Can yar gide dostunıdır dağı nice natı hañ görüñ

Canlılarımız bu yola canımdın yolun kalır

Cananuñ iden dost bulur candan sefer imañ görüñ(1 mısra eksik)

Eşref Oğlu Rumi yarı sunlarıñ budur karı

Ol dost içün hayları sunar gibi bu da haq görüñ

Oldu temet an mañı tamam

Sayfa 61

Qadir mevlam yedi birer korkum var

Arradı birisi ölür gibi

İkinihi kanat kabirde

Münker nekire cevap veriler gibi

Sayfa 62

İlahi Mağrifet

Zahirin dağlarım dağlar başda

Eser bad-ı şabah bilmem hu deyu

Her ağaçlar bi hu çeker dilince

Dir nur yapraklar diller hu deyu

Dağlar daşdı haki niyaz eyleyub

Hal dilince dirler inanam su bulub

Ağyur uyurum şular hağlayub

Çuşı alub akar sullar hu deyu

Kimi iner gider sahilde kışlar

Bülbül gelür güle figan yaşlar

Şabahın zahirinde hub cemali kuşlar

Oğur hağın sözi dilleri hu deyu

Paşa divan oldu

‘İbret alı bakar fikirde kalur

Bilmezim aşlını bir şeda kalur

Dağlar daşlar Hâssan diller hu deyu

Dir hakti günde iki naçalinden oyar

Ehl-i haq olanlar molla yapar

Beni adem duydu da har herin var

Belü arar Allah kulda hu deyu

Temmet

Ol müslüman olan adama

Dinin İslamın baһınca olmaz

Dinin İslamın bilen kişiye

Günde beş vakit namaz kaçınca olmaz

Sayfa 63

Hem derşidir hem ne namazı kalk

Vacibdir insan dine yolun bileñ

Eger dilerseñ hanına girmek

Allahuñ bir yakın bilmeyince olmaz

Canım taleb taleb ider uçmağa

Ab u günler şarabından içmege

Senki Muḥammed sözün biçeni

Oldun ‘âşıkınla olmayınca olmaz

Ne kadar yaşarsıñ dünyada yaşı

Başarlar oşun torbağa taş

Tanı üryan idi olmaz her kişi

Ḳabir ḥaḳdan pay dünyanca olmaz

‘Âşık Yunus aydır nağyana oldur

Bu dünyanın işi fağan zar

‘Ayet salmak ne alak bir ince yoldur

Arayub bir gamda bulmayınca olmaz

Sayfa 64

Kıyamet kopanında maḥşer yerine

Yaşıñ ‘alem olanlar gelür Muḥammed

Müminler şaz olur Yaşıñ Allah kelaḡdu

Gelün gitmeyalum birde aydı ğalurki

Ḥüzünün mümin aḳ yüz Hülyadan ḳalk riyaz varur ‘alem

Yaşıñ şaçaḳ Allah gelür Muḥammed

Dert çaharesi yarı bile yanına

Yaşıñ şeffat kılan maḥşer yarınına

Ab u bende hamde düşman başında

Eyzan

Er bul her şeri ya bu şer alana

Her şersiz varılmaz kardaşım bu yola

Hasan Hüseyin hem yanında bul

Eyzan

‘Ömr demiñ kişi toğar soldu

Bunda ey ‘aciz anda buldu

‘Âşık Yunus ahdım bel buldu

Yaşın şefa’at ile gelür Muḥammed Yaşın ‘ilḥam ile

Sayfa 65

Anasından destur aldı tırmadı

Kabe yollarından geçti ‘ömr imdi

Güzel Muḥammed orda buldı

Yemen ellerinde Veysel Karani

Muḥammed mesciden oyna vardı

Diñindir kabede gördü

Ayşeye sordı ah kim geldi

Eyzan

Yanan nuri bir a çıya g d rdi

Onunda yemezdi h da iderdi

Ellerdi saf ha  giderdi

Ey an

A asu elinde fesim dalında

Hır ası ayıntındadır bu g nde

Nurdur bana var sa  elinde

Ey an

Ya ın anasından d nyaya geldi

Melekler  anadır altına yaydı

Bu ki muazam g ndi nesimdedi

Ey an

Sayfa 66

Ecel

Bunda bu fenadan ider hi  d nersi 

  ub ‘al a   arabından  anarsu 

Siz bu ‘  ık odı u  o dan yanarsu 

Yanubda kul olan  ullar yanar mı

İlahi Nizami Oğlu

Ya rab nuruñ haqqıçün

Ayırma ‘âşıkından beni

Cennet hürileriñ haqqıçün

Eyzan

Ruḥ resulullah için

Resulullah için

Allah için ya Allah için

Eyzan

Ahım olsa güne direñ

Sen ol han gönlüme tek

Ne o güñ ne bu güñ

Eyzan

Zahidlere vir cenneti

Müştaḳ idi anlar ki

Ben isterim sen huzurlu

Eyzan

İsterim Nizamı Oğlunla

Saḳasudur didaranıñ

Durınça vaşlındansıñ

Eyzan

Ayırma ‘âşıkından beni

Buldum beni dem beni

Ayırma ‘âşıkından beni

Temmet

‘Âşkınla ser mest olan yar

Nakşın gönle yaza yan

Cümle ciḥandan bize yan

Eyzan

Gönlümdekin sensin bilen

Gözümdekin sensin gören

‘Aklımdaḥı sensin alan

Eyzan

İlahi Zülfi

Anası rahımında iken

Yine ḥaberi ḳabul ḳılan

Yüzün görüb ḥiḳnun olan

Dostum ‘Ali degilsin

Yine haberi candansuñ

Bağ yerde qalır beni hayran

Çok aşlanın ‘asu olan

Dostum ‘Ali degilsin

Yine haberi güne gibi

Udurur hem bagarı hamı

Hasan Hüseyin babası

Dostum ‘Ali degilsin

Sayfa 67

Fağırılığle ‘ömri geçen

Qana‘at şerbeti içib

Der yollar beni de açan

Dostum ‘Ali degilsin

Oğlunı kafirler alan

Bedi günden hakire toyan

Toyları nevceleri duran

Dostum ‘Ali degilsin

Derin hanlar talan

Şeyhinle namaza turan

Yir altında divalar kıran

Dostum ‘Ali degilsin

Yana habere ahsan olan

Hidayet hayrete bir koyan

Cennetini günde bu yan

Dostum ‘Ali degilsin

Hem yuyub hem Hüseyin

Qoyan Allah sözün ‘Ali degilsin(2 mısra eksik)

Žü‘ifimdim ildigi

Muħbir olub söylediği

Şadıķa gönöl bağladığı

Dostum ‘Ali degilsin

Sayfa 68

Derilur ya resulullah ‘aceb ki ħan ol bunlar

Der beşur vaķi ħan kim cema‘anlim ol muķtar

Daķı bu yüzün cennetde birinde ħuriyan Allah

Bursa şalınub anda ħarabda lütfına dilşad

İlahi Yunus

Qadir mevlam yedi yaran ķorkum var

Olan biri olurda yakındır

İkinci korkdumğum kabirde cevab

Münker nekir sual şorar ikidir

Kabirden kalkınca mahşerde yüce

Hallur nice olur anda ey hoca

Keskindir kılıcdan hem kıldan ince

Üçüncü sıratı geçer ikindir

İki şançak gel ol birisi ak

Anı gören hayran olur ‘âşık

‘Aşileri buluñ buluñ naçar hak

Dördüncü bu niceliği seçer ikindir

Yetmiş iki millet gele qarışa

Ol korklu anunlar gele iderise

Ciħanumdur ayub yana tuťuşur

Beşinci ataşlar şaçar ikindir

Sayfa 69

Ağda ya gönülden şev benüm ahıma

Yetişir ya Muħammed sensiñ yanıma

Kara tağlar gice gelir günahıma

Altıncı hayza ne kulda ikindir

Geliñ yolu ellerim mevlaya candan
 İdermi ğabiri dinden ayandan
 Yünün korkluğu cemalsi bundan
 Bu dağı defterin şonra içündür

Mevlam senün ciħanuñ odanı

Bir anıñ bir ayan kullarına raħı
 Onsuz esir giyüb her ħamt idi
 Ħağ için ħarç olan mallar yanarı

‘Asi dirler ciħañ odunı
 Ya rab kabirin anuñda danı
 Ħadir mevlam senün biñ bir adağı
 Dağa zikir iden diller yanarı

Bir kişi ħaramdan kendin şaķına
 Su ħârında ħayr d‘ua oķuna
 Ħan‘at ilse kendi ħaķına
 Ħaram şu niyaz eller yanar mı

Yüksekde alçağada gönlün andıran
 İçüb ‘aşkıñ şarabından kalınan
 Eller korkusundan ‘aqlın aldın
 Seçdim inan bilenler yanar mı

Sayfa 70

‘Azazil gelince hiç aman virmez

Anadan atadan fayda olmaz

Her kişin andığı yanına kalmaz

Sende andugu bulursun bir gün

Görenlerini kara toburak burursun

Gabirlerin karşı karşı gelürsün

Üzerinde kul hakları var isen

Huzur-u maşşere varursun bir gün

Gözlerini guha deldi dokulur

Hayrin şerin terazüde çekilür

Hayırları ağır gelen kırtulur

Sende hayrın şerin bolusun bir gün

Dünya mekanına gönül virme sende

Kırtulmazsın muradın alsından

Muhammediye

“Rivayet itti ravbiler bu vacide idüb anadı ki buyursun resulullah kim Allah ayadı içbad. Didi kim cennet içinde nekir yakut aşımerden. Birindi anda”

Sayfa 71

“yetmez bin şehir sana idüb bünyad. Bu kez sera şehir bin içinde birindi yetmişin iki on. Anı ançünden bana atdı degil mim ve ya bulundu. Bu kez sera u bin içinde temamet yatman bin mühlhit başıl çeviriz biz çadan cam’i ildi abad. Bu kez serhasın üstünde yerdi

kerra bir ħuri huyĥağı özel yetmiş biñ aĥar laf ildi ibrad. Bu kez ser zülfündenim anuñ lülü idi yakun. Muĥtara ĥatmin lüfĥat şanu bar ĥadu alar u azad. Didi kim berĥaĥ bana ĥanda Ebubekir adını yazdı. Dönüb soldan bana ĥında ‘Ömer adını bizde ah. Bu kez düşmanıñ adını yazub eliniñ üstüne. Analında ‘Ali adın yazub virden lebinden dad. Türkülerinde ben Allah anuñ yanında eller ĥeman. Yanında eller cem ol muĥaĥĥaĥ bizdi ĥaldı yad.”

Sayfa 72

“Lehi şadıķı ĥuluñ. Bulurdın iĥşan maĥid ile iki ‘alemdede aĥaĥa it. Ana ĥıza ĥalı tektir ‘ât. Ķamu acabınana daĥı. Anasına anasına. Girmeden baĥşir cennat it. Busunlardan nuzu kasat. Temmet temmet temmet.”

“Elhamdililahi rabbil alemin vesselatü vesselamü ala resulina Muhammed ve alihi ve sahbihi ecmain. Bismillah ve billah ve ala sünneti resulin Allah zulcellal.”

(Duadan Önce Okunan Hamd ve Sallat)

“Anlamı: Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd olsun, salat ve selam Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s)’in ailesinin ve bütün ashabının üzerine olsun. Bismillah ve Allah adına, celâl sahibi olan Allah’ının Resulünün sünnetinde.”

“Amr ile bifibir sali Allah ‘aleyseu sallıñ Şeri‘atilü imam aĥzum ĥulyal ĥazır cema‘atiñ şehadetli ĥarafınıñ razasılı ben vekil bana vekil ĥılan Muĥammed ĥızı Fatma’nun vekil sana vekil ĥılan Muĥammed oĥlu Muĥammed ben vekil”

Sayfa 73

“Bana vekil ĥılan Muĥammed ĥızı Faĥma ben vekaletim ĥabilim yüz ĥuruş miĥri muaccel ve mu‘accelilim birebir vire viredüm sen daĥı Muĥammed oĥlu Muĥammed vekaletiñ ĥabili aldıñ ĥabul idi virdiñ mi ĥulsa baĥ urura temmet.”

İlahi

Derbalar derini ragını bağlar

Ölür mü onun mu ĥüni ĥün aĥlar

Oĥudı seferiñ ne deriñ aylar

Toprağın altına geçersin bir gün

Bugünü yakarı tut bunlarıñ ırak

Tanuşub yanar bu dertli yavruñ

Ahıret için gönlüm makum ne deriñ

Belayı gör kabirin kalursan bir gün

Murad irişub sana ecel gelmeden

Kederiñ gör kardeş bu elem girmeden

Göz yumulub ruhuñ teslim olmadan

Var çok mekanıñ görürsün bir gün

Sayfa 74

“Elhamdillihalül ellezi melikül azizül hamid el gafirül vücud dül arşil mecid.”

(Allah’ın isimleri/ Esmâ’ül Hüsna)

“Anlamı: Hâkimiyet Elazizil Hamd, bağışlayandır, sevendir, arşın sahibidir, şanı yüce olan Allah’a hamd olsun.”

Muhammed Mustafa Reşuluh

“Buyurdu serveri ‘alem. Resuli fecr mucudat gelur müminler atfali Kıyametde diler hacat. Hisab için kamu kullar gicah olduğda deyu ana olurlar maffaşuk tutub cümle kul bakadılar kat kat diye cebrail Allah. Bul narı cennete ırgür. Gelenler cennete kodu dururlar bizzat. Diler kanı babamuz. Anasız atasız bize. Yaşımaz diler cennet mekanlar diler anda. Sidiñ ana göz. Sizin gibi dana ma‘aşum günahlar andılar hey hat. Uyub nefse her biri hüdaya oldular ‘aşı. Nişarlar cihandaki zay‘i atdiler o kat aşdı cañ meleklerden. Bu sözi atdılar şaha figanı zarı kıldılar. Katı ağlaşdılar kerat.”

Sayfa 75

“Bilüriken sorar Allah. Neden şaha ya cebrail diye müminler atıfa. Şiyahıdır dinle tamat. Anasız anasız bize. Girilmez dediler cennat. Olur olmayacak binmez. Olunmız veķile cennat bularıñ şuçlarıyla bir. Bağışalaya girmeden çok. Ve illa birmide ya cebrail. Onlar ile tamuyat diye cebraile Allah. Ėani bir zat olan Allah cennetki var maşşeririn yokdur. Benimçün kaşı alha çat. Anaların anaların. Bulub anlar teslim it. Bağışladım kamusını gidi kıldım yerlerin cennat. Bogazşaz olalar hamdda. Aliyan ellerine alub. Şafa‘atle kamu anda. Olanlar daķilu cennat. A yasin okutdı yandı. Bu naķayı dinle ey ‘aşık ne duñ ol kişiyeye. Ki ayıra ana bu teşirat.”

Sayfa 76

‘Ăşık ‘Ömer

Çünkü sandın bir haķıkide biter ‘aşayana kalmadı

Başım gelmediñ aşlan bir felan kim kalmadı

Gece gündüz hasretinden kamum rahat kalmadı

Çekim hoş nazım amma habire tutmuş kalmadı

Barıñ Allahı hub yar‘aşın kudret asi zalihin oldu

Dişdüñ ağuya garibleriñ arzulamañ bilür ab daldı

Dogudu diñ ne daķı almañ malikim yer gör haldı

Can malım yoklar rahatım var taķat kalmadı

Uşulu kim kalan murada kaldı yaralıma

Yürür şahlıdır şakin yarına

Gör tanıyanım kim her dem yağım ‘âşıkıñ araya

Benlim şu şeftalim amma bir taķañ kalmadı

Bu su dayem duşayı her aşam oldı meramşı

Deryayım nalañ içün elim aldım ey taşadı

Sayfa 77

Dir kim ‘âşık Ömer diñce aķar ķanlu yaş

Dünyam hoş rahatım var taķat ķalmadı

Divan

Sevdiğim böyle bir beşar oldıgum bilmez misiñ

Her teklü dertli sinem deldi kim bilmez misiñ

Ta küçükden asudi kim iķi girmez görem

Seniñ içün ķanlı yaşlar dökdüğüm bilmez misiñ

‘Ahdım olsun sunmayayım hem cemal dut bir yol

Ben olursam ķabdım üstünsün düşer mi yol

Sayfa 78

Gevheri

Geldi bana ķonuk oldı

Ėarib atayı gör ta yakıdı

Üç yanda bildi men

Ararken dört yakıdı

Aşdı geldi kuldān biri
 İçsem kânilen zehri
 Kodı kurbet eliñ kahrı
 Hâzalum idersin ta yakıdı

‘Âşıkların dostundan olur
 Gözlilerin kâşdın dem olur
 İki elim güneşim olur
 Bir tanır na merde yakıdı

Gevheri der ne ururmuş
 Bu dert böyle kâlırımış
 Can can olurımış
 Yüregindeki dert yakıdı

Med muḥamedsine

H. 1214= M. 1799

[1214/33=36,78

Ortalama: 37

1214-37=1177

1177+622=1799 Miladi]

Hicri yıl ile Miladi yıl arasında 11 günlük fark vardır. 11 günlük farklar 33 yılda 1 yıllık fark oluşturur (<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-çevirme>).

Sayfa 79

Hüdaya

Evvelen medhin idin dilde destanım Haleb

Haka yahut hasır olunca ağlarım kanlı Haleb

Bende bir küçük uşadıım yaki hağdım kurbetde

Üç yaşımda habil oldum bu zaranlar devlet

Nağlet oğlı nağlet olsun Haleb gibi kurbet

Kim kim turab olunca ağlarım kanlı Haleb

Verirsiñ kırsın düzün söyle kına kıardaşıma

Dün gice sıırım içünde tol yağdı başıma

Hüda için ulu kuşlar andı benim ilime

Kafir cellad kıasdı var lal andı bu han

Akıtanem talib olunca ağlarım kanlı Haleb

Ne yandım Hasan paşaya çağırırdı kıarşısına

Dallar yandı atdı halabıñ gibi şusuna

Ta kıyamet hasır olunca ağlarım kanlı Haleb

Varsuñ kıarsıñ dünyana tut nanamıñ eline

Kendi halimde gezerken bağladılar elimi

Kafir cellad geldi lal ildi dilim

Sorasın can Һu canum cevab ver Һanlı Haleb

Temmet

Sayfa 80

Gevheri Türki Musul

Yeni düşdüm bu sevdaya

Gözleri maҺmur olmaya

Çünkü gönlüm yokdur sende

Ne şaldıñ beni sevdaya

Yaramın nedeñ bulunmaz mı

Gül maҺaller sevilmez mi

Nara civan şarılmaz mı

Ne şaldıñ beni sevdaya

MaҺmuru şana değın baқışalım

Aқ gösü çağır naқışalım

Sever malı gönlüñ akışlım

Ne şaldıñ beni sevdaya

Қалenderi

Cana bu қadar çevir Һефа şanına düşmez

Ağyarla hem revaқ-ı şефа şanına düşmez

Sayfa 81

Arzu eyledim şerbetin ver şaliñ seniñ ey şaç

İtme beni mahrum şefa şanuna düşmez

Ta alsan bizim anda oldı kana mevlaya kaçan

Ol biriden ğa yazıb oldı vadem raqıñı açan

Naqadıñ zay hüdadır ‘asıl arum kuman

Onun ey it sağ al manınız biz heman

Biz kardeşdir gidip kendisi alanı mekan

Heza candı aydın kendisi hu haldan

Ben al fakib irişdiñ onun ey ham dil

Ahsan baqıyumdan geldiñ hum kıyan

Men ey dana as deden bul dil

Aşılım zaza ki adub gidiñ leyza ya hem dil

Hem demiz ha ver bahçe il ırğal men dil

Kasım kasım sen ben asdın saqi duran

Mesti serürden

Qabakusını arar olub ğabildir

Gün erqan al

Abdeşu ğağan

Sayfa 82

Ahşam oldur gün variken

Gidmezde can variken

Ey amma hasan variken

Ya ben kimse bilur ben

Bir gün vağdem yetüb ölem

Ṭobrağın altına girem

Sen padişah ben kıl olam

Eyzan

Ondan nalan oyna ne çok

Yaşında beni kınayan çok

Meded senden olmasın çok

Eyzan

Dünyaya dert derler

Çihanna et derler

Sana cennet yok derler

Eyzan

Senden olmasa ‘inayet

Dostum kılmasa şef‘at

Neme layuk benim cennet

Eyzan

Yarin Һayran Һarulan Һok
 Gene hemden Һorun Һok
 Һuzurun da var yalan Һok
 Niye yüzüñ varın beni

Sayfa 83

İlahi

Қılan katib kamil anuñ

İlahi sen naşib itme Һulun
 Anam hiç almaz beni di yalun
 Anacığım göz yaşlar ben silemez oldum

Aramızda ulu ulu dönmeler olur
 MuҺammedun maluñ Һalan birlerde Һalur
 Һayrlar bu alsam balım anam kimler bulur

Eyzan

Neʿaceb olur ben Һaline bildim
 Yalancı dünyaya keldim kelmedim
 İki ellerin abu ab demesin almadım
 Eyzan

Yaşımı Һorardıñ yirmi üçün degdim
 Ol yirmi üçüñ içünde ben neler görür
 Ğurbet illerinde bunalırım yerken sordum

Eyzan

Akan şular gece gündüz çağlasın

Benim konşularım bana her gün ağdısın

Anamın oğlu var beni ne yanadasın

Eyzan

Sayfa 84

Qadir mevlam bizi kendi bardır

Bilurum ayrılık müşkül beladır

Bizim umudumuz anamızdan dağıdır

Eyzan

Ne oldum ben kücücük Һanım

Olanılarım varub ben Һabirde Һardeşler

Bulanılarım ben sanu iki elden abu ab du'a ederim

Eyzan

Benim Һardeşlerim aҺirete gitdi

Cennet olurunda mekanlar tıtdı

Bulur benliň benim bağırıma bildi

Eyzan

Bir gün olur ölüm bize de gelur
 Seniñ hasretiñ kemalin
 Bulur benim aիր zarım aիրne kalur
 Eyzan

Anacığıdın biñ severim mi canından
 Taşırlar Kuy-u vermedi yanından
 Kadir mevlam ayırmadın dinden itmedin
 Eyzan

Sayfa 85

Almadın aldırđım şemdili malım
 Bin dağı buldur mallara nasbin
 Sevdim kelamıñ degildir kaçdım
 Dalı bñlbñl öter güller nasbin

Dağıdır dehanı daşları durdan
 Kalmadın kaşları gözleri nurundan
 Derdiñdir mani şol yaz gerdan
 Dinlemesin kagñller teller nasbin

Ol bulman dem şimdi tñruldım
 Hağı katli nazalı yara vuruldım
 Saçlar şiyahdınna yaddum şaruldım
 Gel şarulalım kuzum yaylum nasbin

Gevheri dest ili sinen içinde
 Sevdüğüm sağ olsun cihan içinde
 Kad şalinmiñ görseñ yarın içinde
 Bizilim ilin dillere nasbin

Sayfa 86

Sen dahı yada bülbüller yok yaranuñ karşı söyle
 Din nasihat bildiñ ‘erkanın karşı söyle
 Her demler işinün it ‘ilmiñ yüzünde hem karşı söyle
 Kuldan ağdet kitab Kur’an

Açılır Bağdadın bakılır garib bülbül derd öter
 Varisadiñ namusıñ münker bu sözlemez yeter
 Cahil hayvan demişler dahı huyundan yeter
 Ehl-i dil kamil olan insan karşı eyle

Sayfa 87

Yarın ahiretde anlar pişmandır hey pişmandur hey
 Düşdüñ dünyadır dine yanarsın derdi oduna

Hiç ‘âşık ister iseñ dili vir anda ara
 Huzurveş ab u hayatı zülfinde ara

Her hicrden cevher olmaz maden olmaz her nâra
 Hüda zakir heri ‘âşıkdır amma ne de ara

Onsuz biñ ‘alem kişin ilseñ bulmaq al
İnsanı yokdan var iden bu layu varsunda ara

Ṭalibi mu lal olub olub her kişiden hemen diler
Ġafil olma muṭabi var sırrı arandan ara

Gice gündüz ar yar idüb

Kendi kim ama cefa malın olmadı gönöl
Çekelim aḳdan geldi
Eyzan

Unudduġuñ nicededir sorduġun deduḳ şefa
Ḑayırsız menallah balım inkar ildem saḳide diller
Küfür kelim söyleme vücüda kem zaḥ‘inat virub gice gündüz aġlar
Eyzan

Kudan geldi enbiyaya neden niye getirdi
Can Yusuf ardaşları birilerde yeterdi
Yunusun kırk gün balık ursaġında yaṭardı
Eyzan

Sayfa 88

Görenler geldi Yaşin aḳ aşalunu ‘Alinuñ
Şunun gibi Şah-ı Merdan serin cañ veliniñ
Beldenin urtlar uşdı ayub gibi uluguñ

Eyzan

Yakubda kan ağladıb yağa-yı candan bed derdi

Aşkında rahat emir bilub aklım aklım gezdirdi

Han gibi şahzade yağanayız her yutdurdı

Eyzan

Neydi suğu İbrahim nalcılığıdan atdırdı

Yusuf gibi haş kulunı kul eyleyub sattırdı

Kerbelada şahını şusuzluğuğan öldirdi

Eyzan

Bu kim derdi fenadırlar kimim ka‘ar vefa

Gel embiyamız nasıl sormadı zevki şefa

Kan cemaliñ ulusu şol Muħammed Muştafa

Eyzan

Eşref Oğlu tövbeye gel çokdır günahdasıñ

Her haline şükür eyleyüb rabbine döndür yönüñ

Zerre kadar zaħmile efğanuñ senuñ

Eyzan temmet

Sayfa 89

‘Âşıkla ‘âşık ma‘aşuk biriken

Cebrail ol arda ağyardı

‘Âşık dilini yine ‘âşıklar bilür

Ol ezel ‘âşık olan ‘âşık bilür

‘Âşık dilinden söylesi ‘âşk mestleri

Ol deli müştaki ‘âşıklar bilür

‘Âşıkı isteme kitabın ey fakıyan

Bu kitabda ‘âşık yokdur dost çokdur

Bulmayasın ‘âşıkı kabil kalı

Var göreñ ‘alemiñ yüzün yüz biñ okı

Zahidiñ yolu yakın hem toğru yadır[tolan mecidir ırak]

‘Abidun yolu tağa bi yol firağdur

‘Âşıkıñ yolu yakın hem toğru yadır

Vaşıl mağşuk ‘âşıka olur turağ

Ol ezel bağında biz bir kulduñ

Dost karşı söylenub gafil idiñ

Bunda nitdiñ tura bu dilumuz

Çünkü anda şurıda bülbül idiñ

Biz ad aldın ‘âşıkı tut gelmişuz

Ta aba dost u malın ot gelmişuz

Dost ile yemeni bireñ eylemişüz
Bunda ‘âşık u rayını şata gelmişüz

Sayfa 90

İki ‘alemden ota ‘âşık eyle
Halun mekan kaçdun aşar ‘âşıkñ yolu
Her taşavvurdan menüz heder bu ‘âşık
Söylenur bi harf bi şut ‘âşık dili

Bizi bu ‘âşıkı candan agdan bulmuşüz
‘Âşıkı ‘âşık ma‘aşuk bir bilmüşüz
Heder sesinde bu ‘âşıkñ bize ezel
Okuyub her ‘ilm haşıl kalmışüz

Hakımdır sendi bize olmadın sade
Yoğıdı müşkilümüz her anında
Bunda ol ‘alemi nesi onuda vaz
Yanıt aldı bir bizi ma‘aşuk

Bu dünyaya virem gönül fenadır hey fenadır hey
Devletine olma mağrur yalandur hey yalandur hey

Yüzyıldadır digüñ dünya can virub sevda güldür dünya
Bir günde yaruma dardur tağılur hey tağılur hey

Şol bunda devlet severinler şaşıyit ketub çare bilir

Yaranında şevil gıryan yaturlar hey yaturlar hey

Bu dünyaya tönmayanlar haq yolun kıymayanlar

Sayfa 91

İlahi

Ey sevdalım canan bu şerinden kandır beni

Seviyoruñ oldu kebab bu yolduruñ şerbetinden

Tagları cümle bağ idüb bağları bir ırmağ idüb yüser

Bir açuğ idub bu şerinden kandır birde ‘âşıkıñ sözü idüb viren

Benzim şolub oldu hazan heb gönülleri idüb kazan

Şeytan bu dem yasin tutar menkiriñ kalbin basan tutar melekler

Cemal taşıyan tadar tur hayadır rahmetiñ hanlar sultanlar

Kalbimuz basan duldı biribiriñ taşar yöneriñ şerbetimiz

İçün ‘afın olsun defağ al bir har artı şerbetimiz

Daglanmasın içün hiç usanmasın menkir bu kadden masun

Şer banar içünler kanan guşar şerinden sen şerbetimiz helal olsun

Yaranlar geldi hallum erenleriñ d‘ua idi şerbeti içdün taşile

Bu har oldı habibullah şerbetin çün birdi Allah biz içdün Allah

Bağ can bülbüler şakırdagım tesbihat okur

Şerbet getür bağar bağar bu şerbetin içdün biter

Bu gün şerbetin tutar içenler rahmet bulur

Sayfa 92

Mağrifet

Hak dağvetiñ kabul iteñ birine yine şarab bu alsun

Huri ğılman versun gelsun bu mevludeñ şusa hutbe

Huri ğılman versun gelüb bu mevludeñ her nebinem d'uvan ideñ duruşdı

Haruç bir alsun her aslarım Allah versin baħşışler yeni

Bu d'uanun şahibine Allah içün bed bir yemeñ 'aşlar

Şahid olsun ğılmağdın danem huri ğılman olur buldu aşam

Bu d'uanuñ şahibine

Açmaki 'âşıkıñ şarabın şiyar görüñ

Bakmaķı bu nefsi ki dilyar görüñ

Konmağı şahiñ kulun hiç günah

Paşa harif olmağa seyra mir görün

Var ey zahide var ki 'âşık yoluñ degil

Söyleyim şağa kim 'âşık dileñ degil

Bundaki şahin görüñ şahbaz olan

Yoksa karganıñ avı sunan degil

Şanem ğıl bu 'âşıkı sen kağtındadır

'Âşıkı kağtında dinler muradadır

'Âşıkı yazmadı kalem var ey faķı

'Âşık azgın canlı bir vardadır

Yoğdı üç kalem vardı

‘Âşık mağsuku ‘âşık yazdı

Sayfa 93

“Elhamdüllilahi ellezi ahrece min unsurin belagatil Hasaneynil ahsaneyn ve esbete min asnil asril seceretynil Hasaneynil Ahsaneyn ve nevvarel alemine bi asani nuril Hüseynil ahsaneyn ve ashara kudrete bi ihracil Hasaneynil ahsaneyn Eşhedü enna la ilaha illalah vahdehula şerikelahu vela nasire lehu şahadeten ki şahadetil Hasaneynil ahsaneyn sallallahu ute ala.”

(Dua)

“Anlamı: Allah’a hamd olsun. Alhanin’in belagat unsurlarından çıkaran orijinalin kökeninden iki ağaç Alhanin’i çimlendi ve dünyaların ışığı Alhanin’in nurunun tesiriyle ve Alhanin’i çıkarma yeteneği ile Allah’tan başka ilah olmadığına, onun tek olduğuna, onun ortağı olmadığına, onun eşi ve benzeri olmadığına şahitlik eder.”

“Rüya an said kale resulullah sallallahu ute ala aleyhi vessellem el-Hasan vel Hüseyin seyyida şebabi ehli cenne sadaka resullullah ellezi yeşvehu fi yevmil kıyami ciddi Hasaneynin ahsaneyni.”

(Hadis)

“Anlamı: Said’in anlatımıyla Hz. Muhammet dedi: El- Hasan ve El- Hüseyin cennet gençlerinin efendileridir. Kıyamet günü şefaet edecek olan Allah’ın resulü hakikat dedi. Alhanin’in dedesi.(Şiiler halifelîği meşrulaştırmak istediklerinde onların Ali, Hasan ve Hüseyin ve Fatma’yı yücelten hadisler yazdıkları idda ediliyor.)”

“Eûzubillâhi kul hel terabbesu bina illa ahadel Hüseyin. Elhamdillihal hamden kamileyn.”

Sayfa 94

“Elhamdillulah Elhamdillulah şükür ya Allah Elhamdillulah ya Allah Estağfirullah min külli dem Estağfirullah vefîgli dem kavlen ve fiğlen Estağfirullah sitren ve cehren Estağfirullah.”

(Şükür Duası)

“Anlamı: Kovulmuş şeytandan Allah’a sığındım. Siz bizim için ancak iki iyilikten birini beklemektesiniz. Allah’a şükürler olsun, Allah’a şükürler olsun şükür ya Allah. Allah’a şükürler olsun ya Allah Allah’tan merhamet dilerim. Her günahıtan Allah’tan merhamet dilerim ve benim günahlarımı affet, sözlü ve fiili Allah’tan merhamet dilerim, gizlice ve alenen Allah’tan merhamet dilerim.”

Gökdeki bildür dilümdedir Elhamdülillah

Gice gündüz

Cennetden çıkar su gibi akar günahlar döker Elhamdülillah

Adı Muhammed bir adı Aḥmed olmasın şabi Elhamdülillah

Muḥammed kulları aşḥab buldı cemalimiz kuldun Elhamdülillah

Muḥammed ḥaḳdur şu alıncağı aḳdır şahandır yokdı Elhamdülillah

Muḥammed geldi dünya ṭoldu din bilen oldu Elhamdülillah

Ḳamumuzun ḳaḥunun zikriñ zikri na‘atıñ şükrü Elhamdülillah

Ḳaynadık ṭaşdıḳ çıḳdıñ başdıñ şabağ yananım deşdiñ Elhamdülillah

Gün bunsun nedir derdile hüdudur birdi yüzüyor Elhamdülillah

Sayfa 95

Bu ‘ayed ‘alem rahmet olubdur

Kimi seçdiler cümle ‘alem dolubdur

Teravîh kılmayan maḥrem malubdur

Eyzan

Senüñ gibi güzel gülcañ güzel al şara

Maşarefdır seni gelür yok şu yara

Haşretindir bir yıl ya yara yara

Eyzan

Sen gidesin yokdu bizi narı firaķat oldu

Bağrımız hun itdi bizi dine hasret oldu

Gitdi şevki şazlıkda gider maḥnet oldu

Almışdı devletile yaşı taçı ḥazan

Ḳadir olmadık adı yaşı görün bu niğmete

İder ayağa gideriñ aldın bilmediñ hiç kıymetiñ

Çünkü gitdiñ ḥazanile ol uludur geçse

Nara fırķatle bu yadıñ bizi derde iḥsan

Sayfa 96

Elun firakdub anım şana yat ḥazreti Allahsın

Çünkü layık oldım ben şükür bir ḥizmete

Doydım amma sani kıl bir daḥı hiç bu ḥubun

Biz daḥı irer mi ol dervişi bu raḥmete

Ġayru viran ey li ahva

Karın erişir ḥatta ol veda

Git şu o şanuñu veda geldi mihrin

Eyzan

Ayrılıktan ayıyalım a hey var
 Gündi aldın şah daħmet ol var
 Ğaybet oldu usanmazdın şöylem var

Eyzan

Ey deri ğaylemdiñ kader kim
 Ta‘at urur qalmadık seviñdikim
 Aldı viran gönlümüzüñ şehrinim

Eyzan

Cemalimizden hüsñüde idi haq seni
 Göster hem kinim geldiñ günü
 Ğah tilim döndüre birden yöni

Eyzan

Ağladımı çare maqam adam
 Firqali ireseñ tañ ider ve sultan
 Bıñme ‘aşıkıñ cümle ‘alemde raħmet

Eyzan

Daħı çok padişahım bi yer hem
 Bu eyle dünüñ qabusı açulur

Açulur da Һalıķ da raҺmet saçulur

Nur üç kılma Һalim beni

Sayfa 97

Mağrifet

Çağırşanlar şol kıyamet gününde şoludu aқdanlar geldi diler

Allarında nurun biran yazlar mevluda oқuyanlar alsa diler

Sagır cennet қabusunu açalar yedi Һanedin kuş gibu uçar

Alanun çaldı Һonların biçilir mevluda oқudanlar kiyañ diler

Kiyanlar agnın çeddi Һonlar ben raҺmet şoyile bunlar tiler ben

Geturalar şol қaderin Һunların mevlide oқudanlar biñ diler

Alanalar şanar cennet iline gezeler şaғına rahim şoluna

Mevlüde nice raҺmet ider қuluna mevlüde oқudanlar görsüñ diler

Yunus sende sevidi bildi kelamı iki neden gelub neye isde gelen diler

Cennet aғla da ol da қaderi mevlüde oқudanlar görsün diler

El seda dal el sadem al aҺır

Nekir ya rabb bu қulun diñ yetişdiler bu mevlüde

Görüb Һaberiñ ey irşadiler mevlüde (Bu idi bil)

Peyğamberi anasından oldu biri (Görün ehliñ ced varı)

Sayfa 98

Bilsediler bu mevlüde. Hâkcuñ ol hâkuñ hası

Haberinde kaldı anası hünikar oldu tebası

Yetişdiler bir mevlüde toğdu ğaydem dayan sen varı

Yine gün toldu nuri. Suyunu şub ceman huri

Yetişdiler bu mevlüde. Şeytan ile oğlanları

Daħir anuñ ağı andı. Ey nicedir düşmanları

Birneşdiler bu mevlüde. Cennetdir danem bilem

Ol server her saç şam haz han idub oldu ğalem

Feriştehler bu mevlüde

Hızır ana şükür mest ol hüdaya

Urcefa biñ ‘ayda görüb erdiñ safaya

Şelavat ver Muhammed Mustafā

Merhaba şafa geldiñ ya mübarek merhaba

Bu ‘ayda gök kabullarıñ açarlar

Hâkıñda ğanda ğalak saçarlar

Tarafdı kılan ğuvvel bacular

Eyzan

Sayfa 99

Hey yaranlar hey ğardeşler siz ğaluñ ben gidiyorun

Temam oldı bun ne dem tiler

Hutbe-i Muṭlak

“Elhamdillülallah ellezi yedihu külli ahzi minel nas illa daral selam ve yehdihi men yeşahu illa tarikul cenne ve hiye darüsselam ve sübhannellezi ve adel vahidine binaynel cemali fi derüsselam eşhedü enlailahe illallah vahdehu la şerikeleh vela nazireleh ellezi yükrimül müminine vel müminati fi darüsselam ve neshedü enne seyyidine ve senne ve mevlana Muhammeden abduhu ve habibühu el mebhut li daveti illa darüsselam sallallahu an Ebu Hureyre radiyallahu uteala anhu annahu ala resullullahi salallahu uteala aleyhi vessellem İnnalillahi melaïke seyyahinehin fi Arabi ibluhuneni min ümmeti selam sadaka resullullahi ve sadaka hazim Allah ellezi huve şefiun melinun lil mutehine bi cennete hiya darüsselam ala inne ahsenal euzubi isimihi Allahu yedu ila darüsselam.” “İnnallahe yemuru biladel”

(Nahl Suresi, 90. Ayeti eksik)

“Anlamı: Mutlak Hutbesi

Allah’a şükürler olsun, her insanı esenlik yurduna çağırıyor, Allah’a hamd olsun. O, dilediğini Cennet yoluna iletir, esenlik yurdudur. Birleşmişlere esenlik yurdunda güzellik bayrağını söz verene hamd olsun, Allah’tan başka ilah olmadığına şahadet ederim ve benzersiz müminler ve kadın müminler esenlik yurdunda kerâmetiyle ikramdır. Esenlik yurduna gönderilen Efendimiz, desteğimiz, sevgilimiz Hz. Muhammed(s.a.v.)’in daveti ve şahitliğiyle olsun. Darüsselam(cennet) davet etmek için sallallahu, Ebu Hureyre’nin yetkisi üzerine Cenab-ı Hak ondan razı olsun, selamet versin dedi.(yeryüzünde Allah’ın hareketli melekleri milletimden selam söyleyenler bana getiriyorlar) Allah resulü hakikat dedi ve Allah sevgili cennette darüsselam olan itaatkarları yerdım eden hakikat dedi, daha iyi onun ismine sığınırım.” “Haberiniz olsun ki Allah size, adaleti (Yazır, 2002: 276).”

Sayfa 100

“Elhamdüllilahi ellezi halaka külli şey ve hu va ala külli şeyin vekil ellezi yese hakkul ibade agayru ve huva ala külli şeyin vekil fe sübhan ellezi huve mevlana niğmel mevla ve niğmel vekil. Eşhedü enla laillahe illallah vahdehu la şerikeleh. Ellezi ahta el ecri cezir alel emril kalil ve neşhedü enne seyyidina ve senna ve mevlana muhammeden abduhu ve resulü Ellezi kale fi cemi ahvalihi hasbun Allahi ve niğmel vekil. En Ebul Hureyre Radyallahu ute ala anhu enhu kal kale Resulülahi sallahu aleyhi vesselem iza ve kahtum fil emril azim ve kulu hasbun Allah ve niğmel vekil sadaka Resulullah ellezi huve sahibul hal ve kevser vel müslimin. Ala inne ahsenil kalam.”

“Anlamı: Bağışlayan Allah’a şükürler olsun, Allah her şeyin yaratıcısıdır ve O her şeye kadirdir, Allah’a hamd olsun. O yalnız ibadete layıktır ve O her şeye Kadirdir. Şahitlik ederim ki az çalışmayla büyük mükâfat veren, ortağı olmayan Allah’tan başka ilah yoktur. Ve yine şahadet ederiz ki, efendimiz, destekçimiz, mevlana Muhammed onun kulu ve elçisidir. Her durumda Allah bize yeter ve o en iyi vekildir diyordu. Ebu Hureyre(r.a.)’tan rivayet edildiğine göre demiştir ki: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: Eğer büyük bir meseleye düşerseniz de ki: Allah bize yeter ve O en iyi vekildir. Havza’nın, Kevser’in ve müslümanların sahibi olan Resullullah doğru söyledi.”

Sayfa 101- 102

Aksarlığın Muhammedi’dir

“Euzubillahimineşşeytanirracim Bismillahirrahmanirrahim Allahu halku küll şey ve hu ala külli şeyhin vekil” Andan oturub d’ua idi.

“Anlamı: Kovulmuş olan şeytanın şerrinden Allah’a sığınırım Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla Allah her şeyin yaratıcısıdır ve O her şeye Kadir’dir.”

Huṭbe

“Elhamdulillah, Elhamdulillah, Elhamdulillah ellezi tekades sanül hudud vel cihad veteala an ezvaci vel benine vel benan leyse kemitlihi şeyhun fi ardi vela fi semavatun vehu ellezi yehbelut turmete an ibadihi ve yahbuanis seyyiat eşhedu enna lailahe illallah la şerikeleh şehadeten muhaliseten ilel derecatil alyat vel neşedü enna seyyidina ve sennena ve mevlana muhammeden abduhu ve resuluhu ellezi huve el muheyyit bil ayeti vel mucizati sallallahu ulteala aleyhi ve alahi ve evladihi ve ashabihi hulefai raşidin. Allah’ul melikul Aziz’ul Hamid ala inne ahsenel kalamü eblagal nizam kalam Allah el-Melik, el-Aziz, el-Ellam kema kalallahu tebareke veteala fi kelami ve iza kuri el Kuranü fessemu lehu ve ansiddule alleküme turhemun. Euzubillahimineşşeytanirracim Bismillahirrahmanirrahim gab ve Kur’anil mecid. ‘otur bu d’ua okuyum’ Rabbenâ atina fitdünya hasane ve fil ahireti hasaneh ve kına azabennar. Kalka huṭbeyi şaneyı okuyım Elhamdülliahi hamdel el kamileyn vesselatü vesselamü ala seyyidina Muhammedin ve alihi ve sahbihi ecmain tazimen niyebihi ve tekrimen li safiye ve kalle ve azize ve celle men kalile muhbiren ve amren innallahe vemela iketehu yusellune alle nebi ya eyyu hellezine ammenu ve sellu aleyhi ve sellümu teslima ‘bir ayak aşağı in bu d’ua okub’ Allahumme erham el hurefa el raşidin ve el immeten muhmedebin ellezine.”

(Bakara Suresi 201. Ayeti ve Rabbena Duası)

“Hutbe

Anlamı: Bağışlayan Allah’a şükürler olsun, bağışlayan Allah’a şükürler olsun, savaşlar ve cihat için kutsanmış olan Allah’a hamd olsun, O eşlerden, oğullardan ve kızlardan yücedir. Yerde de gökte de benzeri yoktur ve O bir mâbuttur ki kullarının tövbesini kabul eder ve kötülükleri bağışlar, Allah’tan başka ilah olmadığına şehadet ederim, şehadet daha yüksek derecelere götüren ve şehadet ederiz ki efendimiz, destekçimiz ve mevlana Muhammed Onun kulu ve âyetleri ve mucizeleri destekleyen elçisidir. Ona, sahabelere ve halifelere hamd ve selam olsun. Allah, el- Melik, el- Aziz, el- Hamid. Ancak en güzel söz ve en bilgili düzen Kral, Aziz ve her şeyi bilen sahibi olan Allah’ın sözüdür. Yüce Allah’ın dediği gibi: Kur’an okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin. Kovulmuş olan şeytandan Allah’a sığındım Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla, Kaf şerefli Kur’an’a andolsun. Rabbimiz bize dünyada da ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru (Yazır, 2002: 30). Bağışlayan Allah’a şükürler olsun tam hamd, bir salat ve selam efendimiz Muhammed’e, ailesine ve ashabına olsun. Peygamberi yüceltmek için ‘Allah ve melekleri, peygambere çok salavat getirirler. Ey müminler! Siz de Ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin.’ Haber veren ve emreden diye buyurdu. Allah’ım halifelere ve hak ile hükmeden Mehdi İmamlarına rahmet eyle.”

Sayfa 103

“Kazav bil hak ve bir kanu yagdilun Allahumme eyyid ve ansur abdike Sultanel Azam vel hakanel muazzam mevla velukil Arabi vel Acemi hadimi vel hameynil şerifeyn ala ve huvey Sultanel İbni Sultan es Sultan Selim Han İbni Sultan ve Mustafa Han İbni Sultan Ahmed Han halled Allah hilafete ve eyyedi Sultane Amin ya mucibesalin Allahumme ansur men Nasıreddin ve hadıl men hazariddin Allahumme ansur yuşil müslimine ve asakirel muhaddine ve kutbubil selamete vel afiyete aleyna ve haddel hüccaci ve huccac vel misafirine vel mukimine fi berrike ve bahrik min ümmettin Muhammedin aleyhim ecmaine ve sellamün alel mürselin vel hamdülillahi rabbil alemin. Bir ayet yeter ve çıkar bu ayet okuyum

“İnnallahe yemurru bil adel vel ihsan ve itadidül kurba ve yenha anil fehşai vel münkeri vel baği yaiziküm ya alleküm tezakkülün”

(Nahl Suresi, 90. Ayeti)

“Anlamı: Allah’ım en büyük padişahın kuluna destek ve yardım et ve büyük hakan Arapların ve Arap olmayanların krallarının efendisi, Padişahın oğludur padişaktır. Sultan Selim Han, Sultan Mustafa Han’ın oğlu, Sultan Ahmed Han’ın oğlu, Allah onun halifeliğini devam ettirdi ve padişahını destekledi amin. Allah’ım dinin zaferinden yardım et ve Allah’ım dini yüzüstü bırakma. Allah’ım müslüman ordularına ve birleşme askerlerine yardım et ve bize ve hacılara, istilacılara, yolculara ve Muhammed ümmetinden havuzlarda ve denizlerde yaşayanlara esenlik ve esenlik yaz ve bağışlayan Allah’a şükürler olsun.”

“Anlamı: Haberinizi olsun ki Allah, size adaleti, iyilik yapmayı ve akrabalara yardımda bulunmayı emrediyor; hayasızlığı, kötülüğü ve azgınlığı yasaklıyor. Dinleyip, anlayıp tutasınız diye size öğüt veriyor (Yazır, 2002: 276)(Nahl Suresi, 90. Ayet).

Sayfa 104

Huṭbe-i Muṭlak

“Elhamdilüllah ellezi halakal insane min selsalin kelfehar. Ve halakal cenna min merizin minnar ve vadalın muttakine minhum vel ebrara cennatin tecri min tehdihel enhar ve avu adel asina vel münafıkina vel küffar.”

“Anlamı: Bağışlayan Allah’a şükürler olsun, insanı pişmiş çamura benzeyen bir balçıktan yaratan Allah’a hamd olsun ve cinleri ateşten yaratmıştır ve onlardan takva sahiplerine ve salihlere altından ırmaklar akan cennetler vaadedilmiştir. Günahkârlara, münafıklara ve kâfirlere bir söz.”

Sayfa 105

Çıkayın gideyin bende yurdumdan kıodsanlar bana deli ardımdan

Bende için oldum ayan derdinden yorlayan ben yolunu buldum

İçimde Allah menkir maḫşuda erdim rızan için arzı ab gibi

Vardım ḫalkına yedişdim ravza-ına iderim gibi içinde çok

Şer de nuru ol ğılam gören ol itnay-ı niyaz rızan
 Ol günçe gören ol ğabir niyaz mevla seni bulmayanı
 Niyaz rızan için yad'ı kullar söyler şahide mananız
 Tağılar ovalar mecnunun başında deydiñ yolar
 Haka ben giderin tağlar başna ulu kuşlar yuva yıkıbdı yaşı
 Hüda ben Allahı gördüm düşde mecnun şor diler
 Aydınca oldı aylem gidi anar dillerde kaldı ben imdi
 Kariba sen diba olduñ Hüda d'ua da niyet nisyan verdi

Sayfa 106

“Allahumme agfirli hayyina ve meyyitine ve şahidina ve gayibina ve sagırına ve kebirena ve bekerina ve imtana Allahumme min ahyetahu minna ve hayyiye ali İslam ve men tahhabeytehu minna fe tehhabetehu ali iman vuhu sahabel meyyiti bi ruhini ve ali vel rahman vel mağfire vel rıdvan Allahumme inkane muhina Allahumme inkannet muhsinan vezitbi ihsaninhi ve imkanet museyyihe ve tecavez anhu ve elkihi ellüven yüzha vel kirame bi rahmetike ya erhamel rahimin”

(Dua)

“Anlamı: Allah'ım dirilerimizi ve ölümlerimizi, hazır ve gıyabımızı, gencimizi, yaşlımızı, erkeklerimizi ve kadınlarımızı bağışla. Allah'ım eğer iyilik yapan biriyse, iyiliğini arttır. Ya Rabbi eğer incitirse onu bağışla ve rahmetinle ona esenlik, huzur ve itibar ver, ey merhametlilerin merhametlisi.”

Eğer meyit çağır ve çağıra olursa bu da dağı okuyum

“Allahümme ecale hulena feraten ve cealu hulena ecen ve cealü hulena şabien müşebbehen yüşfehu lena yevmel kıyame bi rahmetike ya erhamel rahimin”

“Anlamı: Allah'ım onu bizim için bir fazla kıl ve onu bizim için bir mükafat eyle, Onu bizim için şefaathçi kıl. Kıyamet günü rahmetinle bize şefaathçi eyle, ey merhametlilerin en merhametlisi.”

İlahi

Hakikat 'alemiliñ bir idersin

Allah mañidi görsen seda

Sayfa 107

Vefadur ol sen efendim benim ol geçen ömrüm

Derviş iliñin güzel şulñan el 'amuş

Hüdada geçe şema varır cañnım derviş iliñin guş

Dil şulñan oğımuş dese dervişun bir beyazı idi atım

Dervişliñde buldu terdinem hem tañudın

Terki yolda bir 'ağam atamu dalıdum evvel bende

Derviş olıdım 'arayu ben dervişñ bu dalıdım

Ŧa ezelden derviş dil oldım

Derviş iliñ tunuyan ab-ı dildu anla güzel 'adıma

Ġandın aşdılar ġavimdur 'asan 'ali bile dedimdir

Bağmamışın şu ciñanun 'afiline bağışa

O can bulmaz 'oguluma aşar fa'evel şükür

İle 'agdın derviş iliñin güzel şulñan lüğat

Cihanı güneşi Añmed resulin gibi diyadır bu

Cefakarın şefasından onun banu şiyadır bu

Müminidi mecazi Yağugbdur 'alemin nuri

Sayfa 108

Hak nebi sessiz sübñanı ne bilur soldadır bu

Sayfa 109

Bak Hüseyn konca balasıdur

Gönülül bir şerifiñ mübtelasıdur

Yanar ‘âşıkların pervanesindur

Afetidur ana düşdi gunlemez aman

Beni vefalıkdır ne ey yarı

Kendim ‘âşıkında oldum serseri

Merhamet kıl ey güzeler serveri

Eyzan

Sema’i

Efendim bir muradım olsun

Cihandur da kaç şağı olsun

Cemaliñ gülşeni her dem açulsun[ser u bade olsun]

Beni birine bende ilim heman dudak açığ olsun

Çü sakirden imdiki tenim bulurdan ağ olsun

Kızarsıñ ol geli aħım yüzi bedri cem ağ olsun

Ayub ağsan ey bir şağın ‘ahidi vefa olsun

Ku barı qadiriñdir

Sayfa 110

Bu nasihatimdir sana mıydın işit

Merşeda olma nişanından işin işit

Kendi gör de ah fani yaşa işit

Çanda ‘ömrüm iteñ bulmasın inhama

Sultanı görünce kulda kalkınca(eksik mısra var)

Deyu benum denlerince odı

Çolmaçam datlun hay nice odı

Andan cebire ‘ağlın görülnce diyu benum ağlarım

Ebubekiri anu gedayım ne gelu ağımadı ağlım yaralar

Siz durun ben Allah’ım varım alur oldu gah

Yüzüm serim alır olmaz sen ki dem payanım

Cihanım bulı ya halime o satan itsen saçıyor

Anamı onun şahidi varub yalur ma dostun

Haça ta‘ali la dibi kaldır başını ağlama cayam da kim ya yaşın

Cihan beçabir onu onuñ mañım da çağır gelsun oturum

İlahi iderim dervişini

Sayfa 111

Türkü

Bizi gide kırbete çıkma gör başına neler gelur

Sevdaki aklıma gelse yaş gözüne dolar gelur

İşdi geldi baharı yazı kırbet için doğar kızu

Şu illerikiñ kötü sözi kıarib kıarım dallar şah var

Kimi ‘alem cem kimi dayınam habisinde aldım

Kızusın aldırın kıyun çaldığına malı

Birisidi okısa yazsa gör başına neler gelur

Selamı aklına gelse selam diye döner gelur

Nider kıyunuñ dağı daşlar kıdım gözümden yaşlar

Yunus’un aldırın kışular bu şer yuvaya dönler gelur

Sayfa 112

Bir yana kıanım kıansam sağ olsun

Akıun hey an alan didanuñ sağ olsun

Kıaldım ay kıadayu kıam bir yana ver yu

Birlen menşub can alda han şan olsun

(Kim almam alsan Akımedi Temmet)

Ey cemali ھاđdan şalıbden
 Nur nuħıdan vir şalıbde ħüda
 Rah ھاķır şanır şal ğaħ ayana
 Varlığından geceñ serabında

Çünkü ğanım iteriñ ħüdayanıñ rahına
 Yüz sür ol Ħurşidiñ dergahına
 Bi canile ğur kim varır el ħayrına
 Ne menisi olmayınca olıb

Sananıñ gönlüm ey sen izin
 Ğaflet ile yinesin akşirin
 Men kim ‘ömr ile dinle sözün
 Nekir meninle şana asan olam

Nebiğ Nuħıdı idersiñ der meyan
 Yolun anar ħar-ı bi ğüħan
 Ayıñ alıtır bulunda ki
 Ħaşıł teřlim olur hebdir

Sayfa 113

İlahi

Vücudum ħuşu ‘imanadur
 Ħarab olmaķ ne müşküldür

Çürüyübdde yer altında turab olma

Ne müşküldür kul olunlar müşküldür

Taran hüda olur anda kazı sürerler maşşere

Bizi zabaniler ne müşküldür

Şol yatımlar zümresinden beyi kaynar hem başa

Muhammediñ necisilinden ider dimeñin müşküldür

Huriler cennet içünde ‘anberler koçar şanañında

Maşşer halıñıñ içünde resuley olmağ ne müşküldür

Müminler altında şancağ elinde çeken ‘alem

Şırat köprüsün geçinçek gerü kalmag ne müşküldür

Yunus’un ider ile zikir maşşuduñ ne gam it fakir

Sual ider münkir nekir cevab virmek ne müşküldür

Muhammed

Sayfa 114

Bu seda minare ‘alemiñde

Bilende deyu yada kamı

Dilinde hağın kelamı

Yanar nazlun nazlun

İldim baħcem girdim
 İçdim göllerdin doydum
 Al oşurub divan durdum
 Gülde nazlun dişlerin

Gül ağam girme ağım
 Al urub gelme yağım
 İdi bir kerre ağınım
 Girer nazlun nazlun

Selamda divan durdum
 O asan ayran oldum
 Dört dört uyandırdum
 alkar nazlun nazlun

Sayfa 115

Türkü dildedir ‘Âşıkı

Benine geluñ sürmelidir gözleri

Ciyerime gelur eyledi sözleri

Anudañ mı penpe gelüm bizleri

Taşır cemali fanu faslın ya gül

Penpe gülüñ hüdan şarığ başında

Gündüz ayalimde gice düşümde

Ağlatma gel bizi düşman içinde

Taşırır cema'î kanu faslın ya gül

Penpe gülün biñleriniñ şayı

Böyle olur güzelleriñ süsi

Qılayım d'ıuyı han başda yası

Eyzan

Penpe gülüm küser geçerub ağlam

Siz açlub geseli seriñ söylem

Düşman iç bu 'aқıl olub ağlam

Eyzan

Penpe gülüm ahile ağlayub ağlam

Sayfa 116

Kazı Hafız Efendi

Begler oturur tahtında

Güller açulur vaktinde

Beyaz gerdanuñ altında

Sana bir biñ kariñ bir biñ

Hem mal degil malda

Qara oğlan çağında

Beyaz sananūn üstünde

Sana bir biñ karıñ bir biñ

İsterim yar gitmeye

Şarlub birabir yatmaya

Varub qoynuna girmeye

Sana bir biñ karıñ bir biñ

Zülflerin yap yana

‘Âşıqların çaresi yana

İki memeniñ arasına

Sana bir biñ karıñ bir biñ

Qara oğlan çaresine

Melhemine yarasına

İki qaşın arasına

Sana bir biñ karıñ bir biñ

Sayfa 117

“Elhamdülillahi ellezi ahraca min unsuril belaga el haninil ihnineyn ve nuril alemin el haninil ihnineyn fe subhan ellezi ve alal mübin şefaatil hanin el ihnineyn şhadete şhadetil hanin el ihnineyn ve şahid ellezi huve ceddi haninil el ihnineyn sali allahu an ebi said radiyallahu uteala anhu ennehu kaal kaale resulullahi sallallahu teala aleyhi vesselem seyyudi şebabi ehlil cenne el hasan vel hüseyin sadaka resulullah ellezi huve cidul hasan il hüseyin alal ahsan alla yen kul hel terabbe sune bina ila ahdel Hüseyin.”

(Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile ilgili intikam metni)

“Anlamı: Bağışlayan Allah’a şükürler olsun, Al-hanin(Hz. Hasan) ve Al-ihnen(Hz. Hüseyin) dünyaların ışığının retorik unsurundan çıkardı ey intikam Hasan ve Hüseyin fe

subhan Hasan ve Hüseyin şefaatinı önemli vaat etti Hasan ve Hüseyin şehitlikleri şehit gibi şehitlikve Hasan ve Hüseyin dedesi şahit oldu Allah'ın selamı onun üzerine olsun. Ebu Saîd'den(Allah ondan razı olsun) rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: Resulullah(Allah'ın selamı onun üzerine olsun) şöyle buyurdu: Cennet gençliğinin efendileri, El-Hasan ve El- Hüseyin, Hasan ve Hüseyin'in ve Hüseyin'in dedesi olan Allah Resulü hak söylemiş.”

Sayfa 118

Bazundeoğlu

Şevketli hünkaram 'azab eyledi

Söyleñ Bazundeoğlu gelsin aman

Urmadın Muhammed ferman eyledi

Gesilin gelesi gelsin diyu ana

Bazundeoğlu abdur şu ben gideni

Ṭalim ile ṭoldurañ dar dünyanı

Virsiñ ve aldiki gösine gaḥyanı

İṭa'atim vardır emir fermana

‘İlm yaşı ider ilerim dönüşe

Dilerim mevlayam bir anda kavuşa

Deyşir ‘askir ve dinden şavaşa

Ḳarışıdırırım seni toza dumana

Bazundeoğlu ider bu der muradım

Günler yokladım kanun aradım

Gelen mi meydana kodum ugradım

İmanım hakdır din Kur'an

Sayfa 119

Qara 'Oşman Oğlı aydur seni göreyin

Din İslam bende nesir var kılayın

Şevketli sultânın iseñ dünya kalyın

Yarın maşşer günü gelin deyu abana

Bazundeoğlı bana yanasına

Virsin oldu ğamı inşaf varasa

Benim yüreyimde kelam varasana

Mevlam karşıdırsın Nuh tufana

Nağyan 'alem başına ile Qara 'Oşman Oğlı

Dedim gözün 'aşhan başa çeker üç tuğı

On beş bin çeri on biñ kul Oğlı

Qovmuşlar hanı şimdi meydana

Bazundeoğlı ider haddim yarıldı

Naza mı çekdi çokdı dünya bu doldı

Yedi kral dirlerdi ğah şaz oldu

Yına ışmarladım ulu subhana

Sayfa 120

Asar ‘âşıkıñ yol aşhara karşıda

Otur bu yolları gülzara karşıda

Cemaliñ hoş oğlusundan tabdurum

Yanar yaranlar ol nada karşıda

Naşır kaqtım var görmed isiñ

Neki aransam gu al zevir envar karşıda

Bugün yar olmayan ‘âşıkıñ yarın

Görürsün nüdyä ‘âşıkım yan onun hazır ‘açar karşıda

Neler ahsan ider ‘abada karşıda

Tutunuñ sa beni atlıyub duysan anda şüküre birer

Kesgin sirke kübün atdan şükere geceniñ içinde bir gün

Yağud iki gün dura on beş dirhem saç karşıda

Bu çok dirhem düşürür yirmi beş dirhem sağ dururidi

Gövercine yüz dirhem şarub yağud serge derub

Geçse içünde koyar ser koy karşıda

Andan şokar on beş dirhem koy

Karşu yere vasılda

Sayfa 121

Hutbe Duası

“Elhamdilüllahi ellezi enzelel Kur’an-ı ala Muhammedin er rahimi ellezi rahime ala Muhammedin ümmeti Muhammedin fi şehri Ramadan ve zeyenel mesacide bi tervih ve tilavetil Kur’ane Ramazan fe Subhane ellezi şerre fel müminine fiddünya bi siyami şehri-i Ramazan eşhedü enna la ilaha illallah vahdehu la şerikeleh şhadeten tunzi kaileha bi hatail cenne vel huri vel gılman ve neşhedü enna seyyidena ve senendena ve mevlana Muhammeden abduhu ve resulu. Huvel Mustafa vel Mucteba min Benî Adnan sallallahu aleyhi ve ala alihi ve ashabihi ve hulefaihi raşidinel mürşidinel muheddebin min bağdi ve dürriyatihi fi ahdi hususen minhum alil alil imam halifeti resülilallah ala takik emri müminin Ebubekir ve Omar ve Osman ve Ali rıdvan Allahi hitaala aleyhi ecmain. An Ebu Hureyre radyallahu anhu kaal kaale resulullahi sallallahu”

“Anlamı: Bağışlayan Allah’a şükürler olsun, Muhammed’e(s.a.v.) Kur’an’ı indiren Allah’a hamd olsun. Muhammed’in ümmetine rahmet eden en merhametli Ramazan ayıdır ve camileri teravih ve Kuran’ı Kerim Ramazan tilavetiyle süsledi. Ramazan orucuyla bu dünyada mümini şerefliendiren Allah’a hamd olsun. Şahitlik ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur, ortağı yoktur, cennet hediyesi olduğunu söyleyenin, kavakların ve oğlanların şahitliği, efendimiz, destekçimiz ve mevlana Muhammed’in O’nun kulu ve elçisi olduğuna şhadet ederiz. Benî Adnan’dan el- Mustafa, el- Mucteba’dır. Allah’ın salat ve selamı ona ve ailesine, ashabına ve ondan sonra hidayete eren halifelerine ve saltanat dönemindeki zürriyetine, bunların arasında Resulluah’ın halefi, Müminlerin emiri İmam Ali’nin, Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali, Allah hepsinden razı olsun. Ebu Hureyre(r.a.)’dan rivayet edildiğine göre:”

Sayfa 122

“Taala aaleyhi vessellem lisalimi ferhaten ferhatün indel iftar ve ferhatün inde ikadel rahman sadeka resulullah ellezi sahibel kerim vel ihsan ala inne ahsenel kalamü ve eblagal nizam kalam allahul melik el-aziz el-allam kema kalallahu tebareke veteala fi kalam ve iza kuri el Kur’anü vessemiul lehu veansittüne allehüm turhemun. Euzubillahimineşşeytanirracim bismillahirrahmanirrahim şehri ramazanü ellezi ünzile fi hi Kur’anu huden ninnasü ve beyyinati minel hüda vel furkan elhamdülillahi hamdel kamileyn vesselatü vesselamü ala seyyidil enbiyayı mürselin ve ala alih ve sahbihi ecmain Allahumme eyyid mansur abduke Sultan İbnul Sultan el Sultan Gazi Mustafa halu İbnu

Sultan el Gazi Ahmed Han Allahumme ansur ceyuş müslimin ve asakiren vahidin vek tubis selame ve afi aleyna ve alel huccaci vel vuzat vel müsafirin vel mukimine fi berrike ve bahrük min ümmeti Muhammed ecmain bi rahmetike ya erhamerrahimin velhamdüllahi rabbil alemin ‘innallahe yemuru bil adel vel ihsan ve ita izil kurba ve yenha alil fahşai ve münker ve bağı yağıziküm ve alleküm tezzekerül.”

(Nahl suresi, 90. Ayeti)

“Anlamı: Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Oruçlu için iki sevinç vardır: Biri iftar ettiği zamanki sevinci, diğeri Rahman’a kavuştuğı zamanki sevincidir. Cömertlik ve ihsan sahibi olan Allah Resulü doğru söyledi. Ancak en güzel söz ve en bilgili düzen Allah’ın Kral, güçlü ve her şeyi bilen sözüdür, yüce Allah’ın konuşmasında dediğı gibi: Kur’an okunduğı zaman onu dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin. Kovulmuş şeytandan Allah’a sığınırım, Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla Ramazan ayı insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur’an’ın indirildiğı aydır. Bağışlayan Allah’a hamd olsun, salat ve selam peygamberlerin ve elçilerin üzerine olsun. Allah’ım kulun Sultan’ı destekle ve muzaffer kıl. Sultangazi Sultan Mustafa Han’ın oğlu Sultangazi Muhammed Han’ın oğlu Allah’ım müslümanların ordularına ve Tevhid askerlerini muzaffer eyle ve bize hacılara, işgalcilere ve yolculara selamet ve sıhhat ver. Karanızda ve denizde oturanlar da Muhammed ümmetindendir. Rahmetinle ey merhametlilerin en merhametlisi, hamd alemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur. Haberiniz olsun ki Allah, size adaleti, iyilik yapmayı ve akrabalara yardımda bulunmayı emrediyor; hayasızlığı, kötülüğü ve azgınlığı yasaklıyor. Dinleyip, anlayıp tutasınız diye size öğüt veriyor (Yazır, 2002: 276).”

Sayfa 123

Gitdu tatlu canu gör nefsiñ yüz yolda aşdır

Nefsiñe o maşa hum aldır seni qalmışdır

Hayrdır şerre yatar toğrı tamuya altır

Kafiri ayan gösterir yol orucu qaleşdır

Nefsin şeytanıla birdir çoklar nefs esiridir
 Hanun nefsi alından çıkarı tolu başdur
 Kim beni nefsine oldu gündü vay od koydı
 Ol nefsin uymayan bil ki devletlü paşadır

Nefsin kadim hağa ‘ami yokdurur od kor kordur
 İşi benliñ d‘uası ammardur serkeşdir
 Nefsiñ hacca varduğu mescidler girdugi
 Aç yalın yürürdüki maşşudı bir şah başdır

Hağ razasında ne kaçan huvivelinde uçar
 Kibir kin bi hal hased nevi neler nefs kulda aşdur
 Nefs ölümni anmaz işiñ şu gibi şanar
 O kötü yeresin almaz şanki bir katı taşdur

Rüyadur heb tağıtı hüda benliñdur ‘adabı
 Nara nedur ‘adetini olıya ye olışadır
 Kana‘at kaç bil od nefse gül başını
 Nefs uyub canu kişab muhanet şa taşdır

Sayfa 124

Uyman nefsuñ itte iriş mürşide katına
 Nefsiñ uyarsıñ var it gibi talimadur
 Nefsi қо gel ‘aşık uyduru yaşliñden töbe

Dar u yeşilin toyanların varı yolda taraşdur

Bi fal nefsin itni yemesun haluk itini

Amin olma nefsinden dime nefsum yavaşdur

Kuş tağ tamirni ur nefsu kın boyununu

Gör ‘âşıklar nefside dün gün nice şavaşdır

Bu Eşref Oğlu Rumi nefsin öldürür mü

Çanda baksam dost yüzi gözlerin tuşaşdur(Eksik 2 mısra var)

‘Arif olan kişiler tamam bu mani

Hoş akdır

Menkirin kalb katı ne okunuñ degdi

Felek eriş şehri taqmış

Çurılan çekler çaçına yoldaş

Olmuş toğrı kelammı akdır

Sayfa 125

Muhammediye

Çün Adem cenneti girdi

İçün adu dalanlara irdi

Çamu ileñler gördü

Aydırdı şükürle ihlaşın

Bakub gördi anı iblis
 Hased kıldı idüb tabir
 Anı bilmezdi Adem kılurdu
 Zikrle ihlasıñ

Gelub cennet qabusunda
 Qarar itdi tutub anda
 Görür kim çıqdı bir tavus
 İtdirdi faşırta ihlasıñ

Dedi ne húb riyasın
 Eger olmayadıñ herkez
 Dedi olmañ nede bildir qalem
 Ta fikirle ihlasıñ

Dediyi candur bu cismu ki
 Dedi tutub virir kuvvet
 Lâ mana kim çıqa canuñ
 Gider bu qadirle ihlasıñ

İşindi anı tar u tar
 Yalanıyla bu aşdı ten har
 Virdi ana fi ahar
 Bu sözi sırla ihlasıñ

Ol vakitde cennetde

Dev gibidi şorunda

Sayfa 126

Ayagı dört idi anda

Aydır emirle ihlaşın

Bu sözi çün eger dahın

Temam bir bir diydi iblisin

Dedi beş can varmışın

Gibi kıyım menkirildi ihlaşın

Dedi aç ‘ağızı ki kebirim

Çüvarım cenneti görem açıl

Dermanını virem kılansın

‘Ömrle ihlaşın

‘Aşkın oduna düşünde çeker yanar olur

İndi din kesinilmez gözde yanar olur

Anlar derdi dostla olur yazar

Dostuñ ‘ağlı nazdı ‘âşıqda kurban olur

Mürşüde d‘ua ider mürşide kemal ider

Hakile bi yaram ider ‘âşıklar kurban olur

Gel bu neş o yer canıñ ta‘at dün derya nur

Hud ile ‘alemininiñ hükümün varsa olur

İlahide itmeñ sen su tileriñ nazi

Benler şah beni sevenin baharda açılañ vaşlın

Dillerim kibi ad bul yollar beni gelür

‘Āşık bu sözün okurdu bu nun haqdıñ şefa‘at

Diler şükür şefa‘at

Sayfa 127

‘Alem fahri göç eyledi fenadan

Aşhablarım yine olsun elvedağ

Cebraile haber geldi hüdadan

Aşhablarım yine olsun elvedağ

Böyle deyüb gözi yaşıñ oldı

Kimi ferağ buldı kimi deli oldı

Güzel Allahdan ben kul oldum

Muhibilerim yana olsun elvedağ

Hasan Hüseyini almış dünyanı

Fırağ düşdi cümleñün olun

Birdün birü diya yañ yüzün

Kızlarım yana olsun elvedağ

Gelün yaranlarım gelsün çatma
 Eger anmışın beni yururun atama
 Koyub gider yürekinim çatma
 Kuzularım yana olur elvedağ

Sayfa 128

Mağrifet

Uyan ey gafil var bir mürşide şor niye geldiñ
 ‘Aqlın başıñ duramıñ canım var bir mevlaya verdin
 Hiç kulun var söz kuşlar mı uçdı her iş kişiyi toğru söz
 Her şeydi sen kişi kalur mu neçar virir şeyda turna yanadıñ

Ahşam olunca yatağ kur‘an şabağ olunca otağ kur‘an
 Sana bu nefsi kim durağ gözetme var bir mürşide şor niye geldiñ
 Ey ‘Âşık Yunusā sen bu okdı kendi nefsin varsıñ yay idi
 Bilrem diyanda gelür imdi var bir mürşide şor niye geldiñ

Cana candır bir yar olur ol yadın
 Meclisinden çekilirsın ulu ol yar
 Meclisini decalsın derd cemaliñ şaka-ı kalır
 Bekleriñ ben deldi dedi gül dolu bilir

Sayfa 129

İlahi

Şabahıñ zahirinden uğradım kabire

Ğafilim gezerken buldum bir kafa

Şordum ha bu iyadıñ bir inşa

Yağud ‘evvelidi derdiñ ad diyadıñ bir kafa

Nev bir aķ dulmuş kulağına gözine

Kara yazı yazılmış alınına yüzine

O yarimidiñ şeytaniken sözine

Derdlü yalanları solar mıydıñ bir kafa

Dökülmüş kibriğı kalmış kaşı

Ayrılmış çenesi dökülmüş dişi

Şoğunda böyle mevlanın işi

Ben böyle olundu der miyadıñ bir kafa

Yakınlar içinde beli haşıyadın

Din ilim yolunda hem bir dost didiñ

Ne bin ne yedi yedir bir na kışımdıñ

Şu karşı meydanda er meydanı bir kafa

‘Âşık Yunus medh ededim dalda

Dağa gezerdim haķıñ yolunda

Haķa zikir ederdim ağ dalda

Olurda olmazdır malik afa

Temmet

Sayfa 130

Fani d nya bir g n senden

Gidem alayu alayu

Ecel erbetinden iem

Gelem alayu alayu

Gelmisim gitme adına

Canım olan er dostuna

ıam tenair  st ne

Bu nem alayu alayu

İin arabından anım

Bu nem adan bana d nem

Bir aadan ata benim

Gidem alayu alayu

ara yerler heb bir olur

‘Ali g nler taba olur

Baa binler heb bir olur

alım alayu alayu

Asarlını bu can asa ay

Sayfa 131

Vela huden vela hamud billah bu hanlar ham ayar hem alır hem yan bela

El-ka'dim alır ali aldı günü aldıya laradında fena günde basma

Ve hula ila il hu agfati kuli şeyi ahafed arkanı al valğa feya

Vacibeye vaħar ve aħım ey minañ cebir fi ‘afiye iniñ

‘Ali gel şey ka'dbire al. “Lailahe illallah el vahidül kahhar lailahe illallah el-aziz, el-cebbar lailahe illallah el-kebir el-muteal bi rahmetike ya erhammerrahimin huvel evvel vel ahir vel zahir vel batın ve huve bi külli şeyin alim la havle vela kuvvete illabillahil aleyhil azim ve sallallahu ala seyyidena Muhammed ve alihi ecmain bi rahmetike”

(Dua: Allah’ın Varlığı ve Birliği)

“Anlamı: Allah’tan başka ilah yoktur, O her şeye Kadirdir. Sevgili güçlü, büyük yüce Allah, O ilk ve son, dış ve iç Allah’tan başka ilah yoktur. O her şeyi bilir, korku yok ve güç yok Allah’tan başka ilah yoktur. Allah’ın salatu ve selamı, rahmetinle efendimiz Muhammed’in ve ailesinin üzerine olsun.”

Bab ba‘glu şanmiñ içün buyı yaralar suyun içerler ve hum gasul

“Bismillah ye kulune rabbena et mim lena nurena vag fırlena inneke ala külli şeyin kadir.”

(Tahrim Suresi, 8. Ayeti)

“Anlam: Rahman olan Allah ey Rabbimiz, nurumuzu bizim için tamamla bizi bağışla çünkü sen her şeye kadersin derler (Yazır, 2002: 560).”

Bab bir kişiniñ bulın bağılsın indüki birden bir on iç tarağ

Olub idi tıb ilimsin finduğ miğdarı o alım ol tıb çağrabarı

Bir kün kavuğına koyam bu ayet üç kez okuyub ağzın bekleyesin çözmesin

Bismillah mahu la ila yanıķun ve huve alu ħuda el-ķahar bem ama

“Ve cealna min beyni eydihim sedden ve min halfihim sedden ve ahseyna hum ve hum la yupsirun.” “Summun bukmun umyun fehum la yerciune vela nagum levu”

(Yasin Suresi, 9. Ayeti) (Bakara Suresi, 18. Ayeti)

“Anlamı: ve onların önlerine ve arkalarına set kılarak böylece onları perdeledik. Artık onlar görmezler (Yazır, 2002: 439). Sağır, dilsiz ve kördürler. Artık doğru yola dönmezler (Yazır, 2002: 3). ”

Sayfa 132

Yaranlar selam olsun

Beni kabrime indi virub

Yönüm kıbile durub

Taşlar ağaşlar tıldurub

Bunlara selam olsun

Andan şanıya oturub

Kur'an okub dinler

Şol yan haya eyler

Yaranlara selam olsun

Hasan halin söylin

Rahmetle eyle 'Ali eyler

Kalu belada telkin eyler

İmamlara selam olsun

Heva aħır ay içünde din gün bu o varım gahım ğaķıl gah
 Mecnun nazar kılmaz ana ben ķam içün cava il ķavıl
 Şem u yad işmez gör ħüda o görmez in yolumuz ħaķa
 Doğdı varmaz insa bu adumuz Şur'an aĝarmaz insa
 Bana dil ķu yad Şem ü yad eger benden Őordular insa
 Ħasanı Őaĝ yanmadın Őonralarsa kenani
 Ca u yad fu yad Şem u yad

Sayfa 133

Maĝrifet

Gelũñ siz gidelim Şam'a varalum

Olan maķamları görelũm

Cami ümmitde namaz kılalum

Ne güzel maķamdur cami atıye

Ayet ħidayetli din anuñ naķışı

Üç yüz neķerisi ķibleye ķarışı

Heb çıķmıŐ melekler seyr ider 'arşı

Ne güzel camidür cami atıye

Dertmiz miñ ana ħıranı ħasır

Hiķ yokdur aşlan canda bir 'özür

Anda ħaza ķaldı ħazret ħızır

Ne güzel maķamdur cami atıye

İçünde kayumlar alinde fenar
 Seksan biñ kandiller içünde yanar
 Anda namaz kılan maşsuda irer
 Ne güzel camiden cami atıye

Üç minaresi var birisi kısa
 İki yüz başağı çık başa başa
 Andan ine çekdi hâzret-i hıızıra
 Ne güzel maşamdur cami atıye

Üçdir ki varasun gün
 Ana ziya viran Şamda kara

Sayfa 134

Anda heman kılman hâzreti ‘Ömer
 Ne güzel maşamdur cami atıye

Yedi yüz indire beni özüni
 Dur yanında şelam virur mı
 İslamdem baharı ile yazunu
 Ne güzel maşamdur cami o atıye

1216=1801/ ‘ömrüm/ sefer/ ol/ rabbim

[1216/33=36,84

Ortalama: 37

1216-37=1179

1179+622=1801 Miladi]

Hicri yıl ile Miladi yıl arasında 11 günlük fark vardır. 11 günlük farklar 33 yılda 1 yıllık fark oluşturur (<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-cevirme>).

1245=1829/ El- hayr/ Cemazel ol/ cemaz el- hayr/ receb

[1245/33=37,72

Ortalama: 38

1245-38=1207

1207+622=1829 Miladi]

Hicri yıl ile Miladi yıl arasında 11 günlük fark vardır. 11 günlük farklar 33 yılda 1 yıllık fark oluşturur (<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-cevirme>).

Şefan/ Ramazan şevval/ zilkada/ d'ua açsa

Ya bab bir kimseniñ ağında

Bu kağı olsa bu ayeti 3 kere

Oğub bu kağı açsa bem Allah elleri İnşallah başir

Efendi görün ala kulları ve efuz 'amr

Sayfa 135-136

Duran ola çokda salan desem var desub sarsan

Tar u dan cevrahanı benum var deyub sersen

Gid gör doğru sonra hor hamd anda kullar her d'uaşın

Alum varsun sarsan bilde has der kullar dem ellere

“Bismillahirrahmanirrahim Elhamdülillahi ellezi me şedaka bihi lem ye külli gayri vel hamdülillahi ellezi ye fur zi gammel ve yetfaul bela anna vel hamdülillahi ellezi lem yettehit veleden velem ye küllehu şerikun fil mülk velem ye küllehu veliyyu minel zulli kebbirhu tekbira Allahu ekber Allahu ekber Allahu ekber lailahe illallah vallahu ekber vel hamdülillahi hamden kefiren ve sübhane bukreten ve asila ve hub ve hasbun allahu ve niğmel vekil gufraneke rabbena ve ileykel masir la havle vela kuvvete illa billahil aleyhil azim ve sallallahu ala seyyidena Muhammedin ve alihi ecmain. Allahumme ya allamil sır ve necva veya kaşif oldur vel belva ece alliminil emri feraca ve buhrica ya erhamerrahimin iyyake nağbudu ve iyyake nestağın. Allahumme lekel hamd ve ileyke şükür ve entel müstean ala il Allahil tasirül umur vese yekfimukul Allah ve huvessemül alim ve sallallahu ala seyyidina Muhammed Elhamdülillahi rabbil alemin ya Allah ya Allah ya Allah ya Rab ya Rab ya Rab bislikel azim enterzikuli rızkan helalen tayyiben ve salihen bi rahmetikel vasi aya erhamen rahimin Allahumme ente rabbi la illahe illa entehe halakteni vağna ala ahduk ve ena ahnuke ve ena ala ahdike vağdıke vesseta an euzibi mağsenatü ebu leke aleyye ve ebu ubbidemmi vağfirli dünibi fe innehu la yağ finnitdunibe illa ente bi rahmetike ya erhamenrahimin ve subhanel melikül cebbar sübhanel azizül gaffar sübhane kebirül muteali sübhanel halik elneyli vel nehar sübhan ellezi lem yecil vela yecal leyse kemitlihi şey ve huve semiül alim ve sallallahu ala seyyidina Muhammed ve alihi tayyibina tahirin vel hamdülillah rabbil alemin ya Allah ya Allah ya Allah ya Rab ya Cabbar bi hakkı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ya sadık bi hurmeti Omar bin Hattab ya Hennan bi hurmeti Osman bin Affan entü tünnya hayre dünya vel ahira venecinna min ennar vel hatema bi rahmetike ya erhamer rahimin.”

(Dua, Esma’ül Hüsna)

Yan akarla yalağ bu deye gel sece hud ban yazulub ‘anıda külli mafğud can sabaliye ‘abir merda Baban söle gâbir sağud banla bu mef bi kıyam vela kuvved

“Anlamı: Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla, bağışlayan Allah’a şükürler olsun kendisinden önce hiç kimse gelmemiştir ve çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, âcizlikten ötürü bir dosta da ihtiyacı olmayan Allah’a hamdolsun. Tekbir getirerek onun şanını yücelt. Allah büyüktür Allah büyüktür Allah büyüktür Allah’tan başka ilah yoktur. Bağışlayan Allah’a çokça hamd olsun. Sabah akşam Allah’ı tesbih ederim ve Allah bize yeter. Ey Rabbimiz, affına sığındık dönüş sanadır. Korku yok ve güç yok Allah’tan başka ve Allah’ın salat ve selamı efendimiz Muhammed ve ailesinin üzerine olsun. Ey sırrı ve kurtuluşu bilen Allah’ım Ey zararı ve belayı bildiren ve işlerimi bana bir kolaylık ve bir çıkış yolu eyle Ey en merhametli. Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız. Allah’ım sana hamd ve şükür olsun yardımcım olan sensin. Dikkat

edin işler Allah’a döner. Onlara karşı Allah sana yeter. O işitendir, bilendir. Allah’ın salat ve selamı efendimiz Muhammed’in Alemlerin rabbi olan Allah’a hamd olsun ey Allah, ey Allah, ey Allah, ya Rab ya Rab ya Rab senin yüce isminle merhametlilerin en merhametlisi olan, bana helal, güzel ve salih bir rızık ver. Allah’ım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka ibadete lâayık hiçbir ilah yoktur. Beni sen yarattın. Ben senin kulunum. Ezelde sana verdiğim sözümde ve vaadimde hâlâ gücüm yettiğince durmaktayım. İşlediğim kusurların şerrinden sana sığınırım. Bana lütfettiğin nimetleri yüce huzurunda minnetle anar, günahımı itiraf ederim. Beni affet, şüphe yok ki günahları senden başka affedecek kimse yoktur ey en merhametli. Sübhan el- Melik, el- Cebbar, Sübhan el- Aziz, el- Gaffar, Sübhan el- Kebir, el- Müteali, Sübhan el- Hâlik gece ve gündüz Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, bilendir ve Allah’ın salat ve selamı efendimiz Muhammed’e ve iyi, temiz ailesinin üzerine olsun. Alemlerin rabbi olan Allah’a hamd olsun. Ey Allah, Ey Allah, Ey Allah ya Rab, Ey Cebbâr Muhammed aşkına, Ey Sadık, Ömer İbn el- Hattab’ın şerefine, Ey Hanan, Osman bin Affan’ın şerefine, bize dünyayı ver. Dünyanın ve ahiretin en iyisi ve merhametinle bizi ateşten ve yıkımdan kurtar merhametlilerin en merhametlisi.”

Sayfa 137

On toktuzda neler arar

Sağ gözünle adım sızar

Gümüşdür derdünçü arar

Kim olursa var sağ yüzün

Yirmi sene şu tez bağlar

Her gün kendi elle bağlar

Ala varı kaşden ağlar

Kim alursa varsın yüzün

Bir güzele gönül virdim

Olunca ‘aqlım virdim

Benim oludı sevdim

Canım yandır qalbim virandır

Çok cafa itdim

Efendim zira bu canım(Eksik 2 mısra var)

Şu gözleriñ hilal qaşı

Sevdayı öğretdiñ başı

Hana benim sır yoldaşım

Eyzan

Şu dünyada baıdım yokdur

Derunuda derdim çokdur

Senden qayrı yarım yokdur

Eyzan

Sayfa 138

Beyit

Nüma geldi ‘aşıkın şabada

Oqunda kaç mest olunur safada

Bu sadaqad mağrur olur sevdigim

Best oldum zülf-ü yare ahzada

Gerdanı beyaz aman aman şal bulunmaz

İderim niyaz gicem sende senden

A bire gül yanaklı civana

Bulunmaz mı hala mecnun divana

Metlisi ol dahı şey almaz

Ben de bu dem her maķamda canana

Ėali ķaldım Ėayal ne har d'wana

Eyķan

ķurtarıdım kendi kendim rüyadan

Merd kamil olam dersiñ Ėaburdan

Rica ile Ėinayet ķıl Ėüdadan

Eyķan

Sayfa 139

Nice yüz biñ dil vardur ķudreddeñ şuburra

BarekAllah Ėub birmiş ne güzel ma bu olur

Deyşururler mabbu işini dad Ėayranım bu gün(1 mısra eksik sayfada yok)

Dört kitaba birine şıdıķıla Ėaķa Ėabir

‘Arif kamil olanca er yada Ėissıra ķabir

Duruşurub dünyaca çıkın bu Ėarip mecnun ya ben

Ėalıķa birar mum ķıķarır bed Ėayranım bu gün

Hab-ı ھاھا dilde ey

Kırka kemiş gibi olzar

Boynı saluyu dala benzar

Yaşdı banı çıdadar daklı

Ak kolu göle benzar

On beşinde varıdı yaşı

Şaşıdı şişidi bağlar başı

On altıda deli dolu

Kız abamız kışdı ki yolu

‘Acem yayı gibi kaşı

Yüz bin lanıksile benzar

Haşıkaniñ gonca gülü

Tabakda bala benzar

On yedide huda ermede

Nereye emir eylesem gider

O kıza ikrarını gider

Eli bağı kıl benzar

On sekizde atma yazar

Kaldı almiş kaşın yazar

Asi şoran her nalı benzar

Şon kalı daşa benzar

Sayfa 141

Şahub şelam Muhammedsin

Şahub Reşulum

Türkü Şelam Muhammed Efendi sana

Yel esdi benimce aklım aklım eririm bana sanda

Mecidin var yeli eşhedü okılar bağan

Ne oldum gözmeden maziyi

Düşdim hıub cemali yüzim sertdi

‘Ataş ‘aldı gözüme ayrılık nem sadiden

Benan oldum қаһır қаб benim ilim aydı şerim

Şukud elinden bağan ben oldum şabağ şabağ

Ҳақӣ şu bu қушлар yar bu dane da meyvalardur

Ҳан bu dalğan nedür yadım

4.2. CÖNK 0054

Sayfa 142- 2. Cönkün 1. Sayfası

Sual Seyyid Şerif

Ve naĝnu kitaba maĝbe fana beni alına alma naĝ her yaşı her anı

Ceza aĝdi anar bu asam alim almaya benim alkitab daĝnı

Fena ‘alda el maĝşuk ‘a ve maĝşuk mu alma ne yanıb ve habera ben maĝşuka yar

Sual Seyyid Şerif

Cevab saĝnın

Müşteki

Şol Seyyid Şerif

Cevab andı

Sayfa 143

Gevheri

Bu gül sevdi kendin feragatımız

Sol yare irub görüşince

Hiç kimse okudımız edvarımız

Namazı ‘aşık karışınca

Şimdi birde bire oldum fenada

İnşaallah irirem bir gün murada

D‘uam haşıl olmaz benim dünyada

Hak deyu anında duruşınca

Dilbersiz bizimde yardımun olmaz

Olursa da safî zil sarhoş olmaz

Biz vecîle benim gönlüm hoş olmaz

Sevdiğim dilberle görüşünce

Daha gözli nazlı cananım

Asuman çıktı ah efğanım

Derim hüdadan almaya canım

Sevdiğim dilberiñ barışınca

Dostum beni sever isen ben sen sevdiğim yeter

Her adı var muradsıñ mah yüziñ gördüğüm yeter

Çekerim benim dağında bülbülüm ‘âşıkıñ bağında

Cananım eyleme taşında mest olub kaldığım yeter

Derd ahdıñ pağı bidmez azın yarası

Gice barı derdliden olduğum yeter

Dörd kitab benim hanım fedadur yoluna canum

Nelerim dünyanıñ malın sen benim olduğunda yeter

Sayfa 144

..... **Ey gönül nadan**.....

Şu gibi durmaz birinde .....

Şimdi evim bir bir neden .....

Nefsi nefsi olmuş ‘alemin .....

Ben çün her kim ağlarsa göz söz olur mu ihtilaf

..... Hun idub dost ağusun batma şuş

Ey ne gün sever çerağın gözler ana

Gelsen ana dost şanıb her ana aldığı şuş

Şucüt anar olmasun ey habibim şandı hezar

Yana ana vusa şanub her alna aldığı şuş

Yolı uymaz kalbinsiñ derlu şuret göster

Ey Nesimi şakide sarıñ kardaş dostım şuş

Cihanda ‘âşık canan şucüt yaran hüda müdir

Nef şahış bir adam qarın olmak cihandır

İnan yaran olmangın eker tığ gurbetiden

Gelmem yar şahib dil dil mecruhum hümadır

Sedir ‘aştar ahına bağayat ‘ömr malı amma

Menasıb yar ile olmak kamusundan maqdu .....

Ve ğanın an al murat bi yab ‘ayaş az anda ğana ve ey

Tabiki ‘ali ebire bin ğam ve ta ul u bana a ‘âşık dünüñ

An ala asan

Ya benim yal ben aır yer ve mim ‘alem araşun alunır ban ara ab.....

Ve mim yaş bağ batanın biz ala ne ya mim atar amir ‘alem alan

Ve mim ben bilsin u as ‘alim

Sayfa 145

ağlaruñ başından başından bir tuman koydı

Mecnunlara kendini kendini ver yay itdi

Mecnunuñ senin uşun yana yidi

Gelur yarım derde gözdür mecnun

Bende demiş aar ururur mecnundi

Mecnunuñ başından başından ürüyañ uşdı

Mecnunda derdini derdini uşlarda saşdı

Ağlaya ağlaya ağlara düşdi Eyzan

irbimi alurda şuya giderim

Şuda degilim adam muradım seyran iderim

Yalansız ya ben yüzüm bu canı niderim

Eyzan

Mecnunuñ anunda anunda yalanuñ ali

Mecnun buyurdi ol dedi beli
 Gel tolaşalım yudum ulu taşları
 Delü dilim derde gözdür mecnun

Bend olmuşun aķarada turyor mecnun

Sayfa 146

‘Âşk ihtiyar itdi beni olsun olmasun

Bu yoldan dönmenem ğayrı cefası olsun olmasun

Benim haķda sen girdir ğabibi rahber midür hem

Ne gül itmemde ‘âşıķdan fenası olsun olmasun

Cihandadurur ‘âşıķla olunlı ğanım ğirçe

Ėabulümdür ğabibim ol rüası olsun olmasun

‘Adım aķlınca geçdim baķmakına ğarım itdim

Görde nefsimiñ itden rızası olsun olmasun

Şu kim mürşidedür kaķı ķumu damenası aldun

Ridası ğırķası tacı ‘aşañ olsun olmasun

Didem dide ķan ağlar ğam ‘âşıķ ğer anımdan

‘Acebdur yay ğarķ olmuş bu ten dil serabından

Veli it bu gönül maliki bu işiñ azať abadan
 Ki şol düsme kebab oldı bilirmez ğarķ abadan

On bir gün yeťum biñ yılmıñ ıabir aķ ol kuldı
 Mecnun kıkusı gele bul asdı gice serabadan

Sayfa 147

Ab u Ah

Koy çün başıma nagah fıgan destan

Aydım bu derdlanıñ soñ demin yadıb ilme görmez ah
 Göz bir ahır nefsin gözler dehan munuñ dil yan ah
 Veli kın mecnundan beni hafza ile gel ey şah

On bir gün yeťim biñ yıl tam zabir aķ ol gelü
 Müccet kıkısa gele yıl esad gice ser abadan

Hey şah bir gönül yarın yolunda can ider kurban

Ançün kark ‘âşıkdan bağıd olmaz dil-i suzan
 Gücüm ‘ağlayı ‘ağlayı kim olam ne vaşıl canan
 D‘ua hayr ile yad ider ey şahib ğurfan

Can dem koylar çünkim erenler yolu üstine
 Eylediler gözüm yaşın tanem edası kışda yine
 Alın yazımız ‘âşık şelam tamañ dostuna
 Kışda o Hâşan ihlaş erenler dostı dostuna

Sayfa 148

Yaz içere kuyusunda şu denlu dil figan ider

Dehanı itse ‘âşıkı ğarım asuman ider

Bu derd ile gönül ahir mekan la-mekan ider

Asan kan suda kim gice günle terk can ider

On bir gün yıl bir yılınım tabir ak ol kulu

Mecnun kokusu gelür yol asdıgı gicemize demden

Türkü

Yüce dağların başında pirim duman şimdi

Sev şemsi hoşdur ata ayrılmış yan şimdi

Şimdi kömür gözlüm çaķar çaķar da yollara baķar

‘Âşıkın odlara yaķar bi deslu-i revan şimdi

Neler andan hay ķalıñ hay yeşil donlı melikin şimdi

Hasretinden oldum helaliñ derdiz tabiħan şimdi

Gülüñ çevresi ħar mı ol asım a hey zad mı ol

‘Aceb bizi anar mı ol okşadı keman şimdi

Ben bunu tanır idim yolun can varır idim

Bir gün görmesem ölürdüm görün ne şaldı zaman şimdi

Her bende murada erdim açulun güllerdendim

Gelün bak iķrar verdim sözüm oldu yalan şimdi

Sayfa 149

Türkü

Bugün ben bir güzel gördüm

Ne uyub ne kaçabildim

Ne meclisinde oturdum

Ne tövben için bildim

Sevmem güzeliñ ağlamasın

Gayrı gönül vermesin

Ne cevaza ildim devasın

Ne aķ günün aç bildim

Yok şu dilberiñ boyuna

Aķ gül doldur mesķununa

Geldi şarıldı boyına

Şefatini alin bildim

Yok şu dilberiñ kendine

Beni bende ider kendine

Aşdı zülfüñ bende yana

Ne kaçıb kırtulan bildim

Türkü

...Ça kıara dayan dir kıaşlarıñ kıara degil mi

Aķ gerdanda çıkan benler danesi kıara degil mi

Ben  ara dey b yerim mevlam yetmiş  or g r m

Ela g ze siyah s rme  ekerler  ara degil mi

Yan i  n hey sevdiğim ne  n bağıŐda  ulunu   u un

Sendeki ibriŐim  a un telleri  arada degil mi

Ne Şey olmaz meŐnu  tutuni t nmez meŐi in

MıŐırdaki ‘OŞman baŐanu   ullar  ara degil mi

Ne eler  alemi dostun g ndedir selamı

A ka ğeda  a  kelamı yazarlar  ara degil mi

Kendin dutulur gelur MıŐıra dok l r

Derlu ne has  atırlar  ara degil mi

Sayfa 150

Elun dilde d k l r

G m Ő eyer ya a Şalınur

Su lara peşkeş varulur

 a vede  ara degil mi

 a vede  ara degil mi

‘Âşık ‘Ömer

Ey gönül Şamdan gari dünyada rahat kalmadı
 Merhamet güden umarsın ehl-i şefkat kalmadı
 Hay gafletinden uyarsın aç göz ki zahida
 Talimli harab olmak bir vela kalmadı

Hem dostlar refiğ olub gitdi hicab gitdi nekab
 ‘Âşkida zina olub şanursuñ meşl-i kelab
 Maḥdi sefasıdı çoğaldı bi kayası bi hisab
 Hiç takvaya gider ehl-i sünnet kalmadı

Uyub nefsi şeytan çarmakğışı andayız
 Nefs nefs olmuşdur bir ‘aceb hayr andayız
 Gafil olma aç göz ki biñ fena zamanda yana
 Zira kim zahir olmadık bir ‘alemet kalmadı

‘Arif olan biñ haberi akılsuñ bu haberi
 Gayetde az bulunur akılsuñ bu haberi
 Der g’am biham bu sana bakayub Şamdan gerü
 ‘Azm şam atañdan gayrı bir zarafet kalmadı

Sayfa 151

Yandan şakire lazımdur ḥalil ağıñ asanın

Ga ḥakuf ḥalub rezaḳ ider ve nem hiç ider
 Sekiz eşya idi manḥidur aḡaḡ H. 1041(M. 1631)isḡal

Resuluñ kılıdır bi şaň beyan idüb dim

[1041/33=31,54

Ortalama: 32

1041-32=1009

1009+622=1631 Miladi]

Hicri yıl ile Miladi yıl arasında 11 günlük fark vardır. 11 günlük farklar 33 yılda 1 yıllık fark oluşturur (<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-çevirme>).

Bir sebi nara gaçıdır biri yüce biri yuşan/ Hâşır ile ve murselin ve ve sepuri alğun ve raḥyad

“Men kelim amir alu meyan

Ḥamza Hamsatin ve ḥuṭful ḥuve ḥa vesalib havle erbağnıt

Ve hamzatün izağdatan sebğan letebidmin elag

Semavaun semavaun bagdaha semasadum sem fil vasat

Tilke esmaun azamin kadruha fa hafız fiha ve iyake vegala

Teşfi ilsıkam va ellezi acizet el tiba u elebek

Ve bi ha yudefeug min hamiliha

Külîlî sevhin vebela in vesahab”

“Anlamı: Beş ha’nın üstünde astar var. Etrafında dört nokta bulunan bir haç ve hamzalar saymayı yaparsan yedi onlarından hata yok. Vav sonra Vav ondan sonra sad sonra mim ortasında. Bunlar değerli isimler onunda kalsın ve hata yakınma. Hastalıkları ve doktorları aciz bırakan bir hastalığı iyleştiriyor ve desen hoşnutsuzluğu belayı, büyüü onun taşıyıcısından uzaklaşılır.”

Gölsehir ve bela-1 vasıat

Lema hayr fi va ey vağda

Ancaza bağdal ey badaşde ve abta

Her işde yedi gün var ey kişi

Ġafil olma işim anda işi

Üçü beş on o bi on aştı

Hem yigirmi biri dördi ve beş

Lağü razuallah

La teker alamış haber üç elif ad

Anma eller zağ‘ali Allah ellerim

Gün ġah el qalb ve aķnuğ bil qalil

Men vela şetab mağışa laşam

Qal alabin şadım

Elem tağlem ban el zalim ‘ar

Ceza el zalim ġandullah nar

Ve lal zalim el cennet dar

Ve lal zalim fi el ne yar qar

İzace elķaş ‘adır

Dal elķaş ġadur vu vav

Sayfa 152

Münacat El-İmam El-Şafi'i

Ya men yara ma fi abdamiri ve yesma u[Vicdanda gören ve işiten sen(Allah)]

Ente el muittu bi külli ma yettevakka u[Beklenen her şeye hazır sensin yani bana mutluluk verebilir ve benden zararı giderebilir sensin.]

Ya men yurca lişadaindi külliha[Sıkıntının zorluğun karşısında rica etmeni istediğimiz kişi sensin.]

Ya men ileyhi el müşteke vel nezaga[Sana şikayetimiz ve üzüntümüz diyoruz]

Ya men hazainu rızkîhi fi kavli kun[Bütün hayırlara sahip olan O'dur ve veren de O'dur. Allah bir şeyi murad ederse ona "Ol" der, o da oluverir.]

Amnun fe inna el hayru indeke ecma u[Ver bana...Bütün iyilikler Allah'ın yanındadır, tüm iyi şeylere sahipsin.]

Bizülli kad va feytü babeke[Kapının önünde fakir ve sana karşı küçük düşmüştüm.]

Fe inna etezelüla inde babike yenfa u[Kapının önünde fakir ve sana karşı küçük düşmüştüm.]

Meli siva fakri ileyke vesiletü[Kapının önünde fakir ve sana karşı küçük düşmüştüm.]

Febil iftikari ileyke fakri ed fa u[Kapının önünde fakir ve sana karşı küçük düşmüştüm.]

Meli sive kiral libebike hiletü[Tek çarem kapına gelmek.]

Felegin ruditü fe eyn babin akra u[Kapın önüme kapanırsa kime gideyim?]

Ve cealtü mugtemeti aleyke tevekülen[Bütün güvenimi ve bağlılığımı sana bağladın.]

Ve besattü kafi seilen yatdara u[Seni davet etmek için ellerimi kaldırıyorum/kaldırdım.]

Ve men ellezi adhu ve ahtedu[Duam yalnız Allaha'dır.]

İn kane fadlûke an fakirûke yemne u[Allah'ım iyiliklerini kullarından esirgeme.]

Haşa bi fadlike en taknutu asiya[Allah, lutûf ve rahmetini fasık kullarından esirgemez.]

Vel fadlu eczelü vel mevahibu evsa u[Allah'ın lutfü geniş ve cömerttir ve nimetleri çoktur.]

Sayfa 153

Dil gılda eder han el-sahibi vel el-şafi'i

Hüza alma baban alıf masal ol

Hacat mana alma ve kad fazaldı

Hacat ne kılmaz sır'at

Alma selam

Müfred

Edeb bir taç itmiş nur hevadan

Ah ki başın kurtul beladan

Takar bir aydanum halduranum elim var

Allahı seversin beni sevilen gam var

Habibu Allah fi eddünya garib(1 eksik mısra)

Nur ve esrar acib[Harika ışık ve sırlar.]

Ve beyna el-halk matruh zelil[Ve yaratılış arasında aşağılanır.]

Ve fi el akibe ila el-mevla karib[Ve Al-Akabe’de Rabbe yakındır.]

El-ḥayī ḥalkı karim bana

Tekabel tövbeti ve ıgfil ahtai[Tövbemi kabul et ve hatalarımı affet.]

Lema ḳad ḡaṣıñ ṭol hu[Uzun yıllar zaman sana isyan ettim.]

Fe beşir olan ekerim fi ricali[Yani şimdi umudumda onur.]

Ve keyif ahaf el fakr vallahu razık[Yoksulluktan nasıl korkarım ve tanrı bunu sağlıyor.]

Ve rızık kül el-halk fi el usr vel yusr[Ve tüm yaratılmışları iyi günde ve kötü günde rızıklandırır.]

Yekfel bil-erzak lilhalk küllehum[Tüm yaratılış için rızık sağlar.]

Felil vahş fi el-sahra velil hur fi el-bahar[Canavar çölde ve kavak suda.]

“Selamulmar evhilhamam cehal

Ve fil esvake fi vakir şegali

Ve ginde elzikir velzani eyzan

Ve ginden dersi ve kalz keزالik”

“Anlamı: Banyoda biri huzuru cehalet. Ve özlemlerde ve meşgul zamanında. Ve ayrıca olduğunda zikir ve ezan. Ve ayrıca olduğunda ders ve yargıcı.”

.... Öğlekün dagaş sa‘adet raḡman olsun[Sayfanın kanarına yazılmış bir ikilik]

Atasında doğan bu oğul yaş uzun olsun

Sayfa 154

Gör ki dünyadan gün gün daşdı gönlümüz

Yañsın yañ ḡal yañnun düşdi gönlümüz

Ehl-i dünya şanma  al d   di g  nl  m  z

A ım bir  al bi  dal d   di g  nl  m  z

Hasan i  nde sen  aribsin  ahir i  nde ben  arib

Geleyun yar olam sen  aribsin ben  arib

Ne ta ar c da hem gel r hayat nok san

Ci anda yad kamil ol gelmez  al nok san

 em-i Mecnun Ekber

 atlı aklam

Ecel el- ıyam

Aynun el-lam

Kunt  tuflen sırtu kahlen fate umri min yahlen[ ocuktum ya lı adam oldum.]

Leyte ummi lemtelidli avtelidli mutufen[Ya ım benden cehalet ile gitti.]

Malu ma rur olma d nya yo dur ben gibi

Sever y zi   ası  tevazu  ehl-i ol da gibi

O  gibi  o ru olanca menzile varmazsın

Kibirin nuru  ile g rme keski ilen gibi

Dardan semi  alsı  ilesı  d nyayı  amı

Şavurur ba dost ehli aիրini արman gibi

Kal ‘Ali Kerem itdi

“İnnel fa agnisai adiug

ve cefahunna aliel rica kadimu

La tamanu mekaran lisani yeda

Kal Allahu uteala inneke idehunna azim.”

“Anlamı: Sadıklık kadınlara faydalı değil ki. Ve erkeklere cefa etmek eskidir. Hiçbir zaman kadınların kurnazına güvenme. Yüce Allah onların kurnazı büyük dedi.”

Sayfa 155

Medh Resulullah[Resullulah’ı Öven Şiir]

Selam minelrahmani zilfadili velnigm[Rahman’dan iyilik ve nimetler sahibi selam.]

Ala hayri magufin ila eşrefil umum[Ulusların en şerefisine en iyi elçisi üzerine.]

Selam alal muhtari min nesil adem[Adem’in neslinden seçilmiş olana selam.]

İla eşrefi halk işeyfi min arab ve acem[Araplar ve Arap olmayanlardan Allah’ın yarattığı en şerefli üzerine.]

Selam ala taha ve tin ve duha[Duha, Tin ve Taha Sureleri üzerine selam olsun.]

Selam alal masuvi min nun vel kalem[Selam olsun Nun ve kalem diye tarif edilene.]

Selam ala men kale ya rab metaha[Ey rabbi diyen olan selam olsun.]

Açarha min el-nirai kale legum[Ne zaman ateşlerden uzaklaş etti ona evet.]

Ya gazala beyne gızalin il-Yemen[Yemen ceylanları ortasında ah iki ceylan.]

Kuntü gabdün le küle min gayri il-Yemen[Sizin için köleydim ama fiyatı olmadan.]

Ya habibi unbanel Arabi[Ey sevgili İlamban Araplı.]

Dur lisani Acemin mahbub min[Arap olmayan dil incisini.]

Yusuf el vacib Türki ül kafa[Yusuf yüzünden Türk kafadan.]

Deyle nahd Rumi el zaki[Daylım oymacılığından(Daylım, Araplar ortasında kürt grubu ve heykel yapanlardan birileri neden çünkü şair burada bir vücudu tarif ediyor.)Romalı çeneden sevilmiş.]

Saha inden nasi enni aşık[Doğru insanlar ortasında yagındır bir sevenim.]

Gira enne hu lem yeragu aşkı limen[Ama kim severim veririm görünmüyor.]

Ya sagiresin ya Rab el beden[Ey gençliği olan ey vücudu nemlendirin.]

Ya karibela hadi minni şerbe lemen[Ey bana yakın dönem olan süt iç.]

Ya Ziya Şemsi ya bedre el düca[Ey güneş ışığı olan ey ay ışığı olan.]

Ya sıraçı leyl ya dafig el hüzn[Ey aydınlık sıraçı(siraj, lambanın eski Arapçada ismi)ey üzüntüyü uzaklaştıran.]

Ruh ruhi ve ruhi ruhe menra ervahin salafig beden[Kim iki ruhu bir vücuda girdiler gördü.]

Dag zikrehum falaun vefa dag siba ve guduhu sevau[Onlar hatırlamasını bırak onlar vefalı değiller. Çocukluğu ve onların sözleşmesini bırak.]

Sayfa 156

Beyit

Gözlerin bakub dururken yay gördüm niğmetiñ

Sen yazsıñ ğayr bir bir sana qalur zaħmetiñ

Arapça Beyit

Küll-i ilmin leyse fi elkurta sag[Her ilim kağıtta yoksa kayboldu.]

Küll-i sırrı cevazel ibneyn nag[Her sır iki kişiden fazla bilen varsa yayılır.]

Müfred

Kişi kim çekmese kırbetinde mahşeri

Babası uyşanur haberi şeri

Meķeli toĝan cahilden ne ĝam erbab ĝurfana

Nurlar açarım danar raħat meyva der vurura

Egeri olanı yay gibi alda dutarlar

Doĝru olan oķ gibi yaban iterler

Men ne ĥakim kemal malın yoķ ölüm(eksik mısra)

Adem geldi kıdem başdı ciħana

Ecel geldi baş aĝrısı ciħana

Qal aqlıma tun alma lay

Aşub alşañ füt el-vakit

Ne ğayr kanda

Selam olsun aya gönlüm çerağı

Anu derler imiş gözden ırığı

Katfel nesubel agal ibni Ebu Talib[Ali bin Ebu Talib'a atfedilir.]

Mazel dagur ve ayyamu vel zanen bu hasıl[Zaman ve günler geçti ve günah oluyor.]

Vecce nuzül el-mevt vel kal gafil[Ölüm ansızın geldi ve kalp gafil.]

Nagimek fi ed-dünya gurur ve hasra[Bu dünyada mutluluk kibir ve kalp kırıklığıdır.]

Ve aışeke fi el-dünya muhal ve batıl[Ve bu dünyadaki hayatın imkansız ve boş.]

Kemal Paşa

Hak kılundan intikamın yine ğılda ile alır

Bayın 'alem la dini anı ğılda andı şanır

Her işin halıkı haktır rağılda elinden işlenur

Hane 'alemde anuñ amr nasır çün diyor

Sayfa 157

Sevilmez oldı yana dildare sevilin sev

Ol bi şayan kefenada sevilin sevilsun

Teñ dururken neyledim nem yana sultan sev

Neden içünmiş 'aceb ol yare sevilin sevilsun

Yaşamız oldu yüzme ol dilberi ‘ali cenab
 Ne sebebdan aydı bu bendesinden açtın ab
 ‘Âşıkı dil hutbe her bir sözi safi cevab
 Ben hüdañ aldım der bir pare seviliñ sevilsun

Çevreki ilin diliñ yüzler sürün degahın
 Vasilerim rahım itmez oldu ben gedanuñ ahın
 Bi teklif söz göz geçmez hublarsa han bilin
 Minnet idub yoluruñ ağıyara seviliñ sevilsun

Lağbın haķı büyük kaldım feda canı seri
 O benim bir padişahım ben anın bir kenarı
 Haırum kıalsun teseli gah çe ol bir biri
 Küşmesün ‘Âşık ‘Ömer ne çare seviliñ sevilsun

Müfred

Düşermi sanki şahım bize her dem cefa itmeñ
 Mansur oldu gitdi sana bir merhaba itmeñ

Sayfa 158

Mani

Şev candan şev candan
 Şev çeķer bu candan
 Korkarım azar nûda şorarlal
 İtdigim suçum neden

Kınalızade

Ƙuluñ eylerse ‘aşyanı sarılıb sen andığım

‘Anu babıñ neşad ile hûda bilib ana sevigim

Raħla meclisi olasıñ yanık degil ‘âşık

Haber ver bana zafer doşdun na‘il oldıñ ekıb bu kim

Dergaħa eyden asi ilden seni günden şaķın meşkin

Çekerdim haķdır ser a zer gibi gelsen bana çekem

İki yüz daħı bir yetmiş neţıfzan işiñ bitmiş

Beyaz gör daħı biñ örtmüş degil lazım anıdugum

Mani

Kedi yürürüm gidişimdir

Bi dü ħanem gidişimdür

Akıl közüm bir öpeyim

Beni şeven gidişimdir

Ƙoşma

Gönül ‘âşık toluyan döndür yer ƙara ƙor

İdsen şeriñ duram cemali

Temkil ol ƙoyu ħüza menda taşur

Haçda ol mesti müdam cemali

Teharet saħne ildim cevalan

Haçıñ ahır idi oldı bir taşan

Dediler ne hikmet gönli osman
Artada küsmedi hem gam cemali

Şandil kafası oldu şurfan sahavat
Bir tırnaş çekdir şobdu şamat
Bu aşdan nem şopar yerin ne ya dat
Bağlide örtölük ayan cemali

Razi çeşmi hevani dikdu leyali
Şağ yolunda ‘ömrüm itdim heba hebi
Şare şana serden şaldı biz hebi sebebi
Seviliz hiç kim kelam cemali

Mani

Gögercin verdüm şağmadı
Şanı göl göl olub ağmadı
Küçükden bir yavır sevdım
Büyüdi yüzüm bağmadı

Mani

Pençeresi mercandan
Bade içer finçandan
Çek şançeriñ ver öldür
Bende geçdim o candan

Sayfa 159

Mani

Aldır aydan üçdür

Bağır gece nasıl geçdir

Şaçdı zamanın kızları

‘Âşıkı tez koşdur

Mani

Ay doğar garib tenden

Gün toğar gülşenden

Yavrum ben bir karpuz kondurmuş

Her dilimi bir bitan neden

Mani

Taglarda koyun meler

Gah asilu gah meler

Mağlar baş göstermiş

Keten gömlegi deler

Mani

Bu dağlar neden ağlar

Bu da neden kaşdan ağlar

Al yanak şöyle dursun

Gülmemek düşden ağlar

Mani

Çay içinde işmeler

Ela gözde yaşın meler

Benim ahi zarımdan

Tag eşyalar taşan meler

Mani

Bu dereniñ han kişî

Verir beni yan kişî

Çiçeksiz min varun

Şu gölünüñ han kişî

Sayfa 160

Canuñ her huri canan alandan ah u ah

Derde ‘almaç itin aķman alandan ah u ah

Derd fırķat nar ĥasret baķrımı ĥun ....

Ĥal raķim itmeyen sulķan elinden ah u ah

‘Aķibet mecnun olur imiş ‘âşıkā ĥu dan aşan

Urunca barıñ balin oldı ‘aķlım perişan

Yokdur mişlı ciķanun verur bu sefadan nişan

Mim elinde Yusuf neķan elinden ah u ah

Hüda da mah yüzüne benler olmaz aşkar

Böyle bir dilber sevenler dam iler ah u zar

Çün seni olmuş bir nemaş ol ğan bir derdgar

Dil bülbül ol abı mercan elinden ah u ah

Ħabire taķat ķalmadı derdi dertler ķansun

Varub aĝyara yar olub bende yay onunsun

Ey ‘ömür ahu efĝan aslum toĝan ansun

Ħar id o kaşını ħandan elinden ah u ah

Müfred

Dilberin ħanı ki ħalkı görüñ yar

Aç ħub suret biz aşı edanıñ

Müfred

Ehl ile söyleş kelamı ehl olman ĝara eyler

Dört kitabını tefsir iteñ cahid kal

Sayfa 161

La Edri Ħal

İzazad fadlalar izazad tavazual[Bir kişinin iyiliĝi artarsa tevazu artar.]

Ve inzade cehülalar izazde tarafual[Ve kişinin cehaleti artarsa kibir artar.]

Kezalikel gusun fi hamli simari tenale[Böyle dal meyve taşıran onu alabilirsin.]

Ve inni yagruan hamle il simaretenga[Meyve taşırandan utanırsa kabulsuz.]

İbn-i Kemal

Kün alimel vardabi safinial[Bilinen ol ve terlikleri istiflemeyi yapmaktan memnun olun.]

La tutli el sadrebid vun il kemal[Mükemmelden göğü isteme.]

Ve inte sadrate bila ilm[Eğer sen bilimsiz yüksekliği yükseltiyorsan.]

Cagtu zalil sadr saf el nagal[Şu göğüs terlikleri istiflemeyi yaptıracağım.]

El-sadr, Arapça'da gök demektir. Elta-sadır ise zirveye ve yüksek statüye ulaşmak demektir. Bu şair sözlerle oyunuyor çünkü telaffuz ikisinde de (alsadr, altasadr) çok yakındır. Cinas; sözlükte iki şeyin benzemesi anlamında kullanılır. Cinas-ı Nâkıs: Sözcüklerden birinin harf sayısının diğerine göre daha az ya da eksikse bu tür cinaslara denir. "Nâkıs=eksik"

Sırrık esiruk insentehu[Sırrın senin tutsak eğer onu tutarsan.]

Ve ente esirlehu in agarta[Ve sen onun tutsak eğer onu gösterirsen.]

Esiridir kişiniñ kendi şeri

Anu keşif ilse onu sırrı

Neler görmüş dinler can bir nuran çekdiğin

Hüda bir gözümle gördüm şer canı gün gel paşa

İnsan haşıl olur kemalat

Ayırır mı kemalat şu kim ol kim

Kişi kim şerini ayda maşşus

Ak derlü olur nağmet meğer

Biri maḳşudan olmaḳ muḳāf

Biri semi olmaḳ masuḥ şaḳın

Li saḥib el-keşaf[İzci saḥibine]

Rabe sukutun fi kelamın ablag[Belki konuşmalarda sessizlik anlamlı.]

Ve rabbe kavlin min amude arfag[Ve söylemek çubuktan daha ince.]

Beyit

Sır ki sırda ne kadem sırıñ feşi olur

Sen sana sırdaş degilken il neçün sırdaş olur

Ḳaş itmez idi rızan ol yusuf kenan

Can olsa damen zindanuñ elünden

La Edri Kelam

Ḳusurun anlayub bu ‘abda ğaçar

Ne yazam derken ğaz ḥaşuñ

Nisan ḥab bu oldı çare

Kerem ehli olman ḳalmaz ḳaçar

Sayfa 162

Kelam İsmā‘il La bay

Çekmezim ğam duy ḳanım ṭayfi bir anuñ seniñ

Ve hamım andadur ki pürḥun ol damanuñ seniñ

Kelam İsmâ'il La bay

Canımı canan eger esirse minnet canıma
Can nedir kanı kurban itmişim cananıma

Kınalızade

Sana benden naşihat olsun kim
Gam irşad geda eyleme feryad

Ah derlü zarda maksuddur
Dedi bu gayşı içinde üstad

Olma bu ki düşen gamda olur
Dünya bu ki düşman olur şad

Beyit

Nişanı nicken yefuh[Misk işlerinden biri koku]
Ve neresum el kamerin yeluh[Kim ay çizmiş beliriyor ki]

Beyit

‘Acele ile yazıl bir mektub
Kaşuran tuçar olanma mağdur aslub

Kale sahibül inkişaf[Al kişaf sahibi dedi.]

La ya ay hul anagu tura[Ah sen asrılmak oldu]

La yecian el fagul hayra[Etkiden hayırlı gelmez]

‘Arzuhal

Amr senhavet kan geldiñ atan davet

Aşıl her ne le ma yok iş bu cana bağzet

Yokdurur bir pare çekim fakir elindeki zebun oldum meded

Habi kader degilim düşdi canım kalan

Leyiñ tağ til olunca su hanlu heb cefa olur

Yokdur bir akçeciğim bende varım şahib

Bu gayib na tu an bizim ad ile bugün

Yekta ben ya bahasın vir destur mu zata

Sayfa 163

Beyit

Qamı o kan yediri Ali

Lebin men tol şu ku qamı

Beyit

Ve cevrinden anuñ ve le ma yat maşrif

Qanuğum almu lif qanuğum almu lef(Tam anlamlı değil)

Arapça Beyit

Fadlibul erzakanbin arzabiha[Geçim sebeplerinden işte]

Fadhulul abuyaten abuabiha[Evler kapılarından geç]

Beyit

Gah kabağ gah basat gah arada arzuhal

Böyledir aḥval ‘alem ‘aḳibeti arzuhal

Beyit

Aḥvan şanub ğaḥ verler oy ey şaḥa

Ayan çün bi yusuf aḥval degilidir

Beyit

Ey dünya kalmadı dünyada ‘ilme ağtar

Zahid taḳva-ı zebil oldu caḥil düşdi ne ḥar

La Edri Kelam

İlahi abduke el-asi eteke[Allah’ım asi kulun sana geldi.]

Müfiren min eznub kad dageke[Günahlardan kaçmak seni çağırdı.]

Recana seniñ havfen ya ilahi[Senden korkmayı umarız Allah’ım.]

Fein taturdu femen yerham sivake[Eğer kovulursan, senden başka kim merhamet eder?]

Can El-Şafî

Minhu akil el-hubsi maga el-zebib[Kuru üzümlü ekmek ile yiyin.]

La yahteç fî amri illa el-tabib[Hayatı boyunca doktora ihtiyaç duymaz.]

İbn Kemal Paşa

Zunubi kemavuç el-bahr bel huva aksaru[Günahlarım denizin dalgaları gibidir hem de]

Ve asgaruha misl el- cibel bel huva akbaru[Ve onların en küçüğü dağlar gibidir ama ondan daha büyüktür, daha çoktur.]

Velakin inde el-kerim iza afa[Ama cömert affedildiğinde.]

Misl usdu ezubbab bel huva asgaru[Sineklerin üyesi gibi daha da küçüktür.]

Ya magribel kalbi arih lilaglaç[Ya kalp hastası tedavi için geç yönetmek.]

Cümletün tedbiri tebdil el mezaç[Cümlesi mod değiştirmesi.]

Rayitü hala abibagdel vefati vema[Ölümden sonra babamın durumunu gördüm ve.]

Ruhyet mevlau minaelıza kerema[Rıza suyundan bey bakış cömertliktir.]

Kulutu kavmun muhazun fî esefe[Senin insanların pişmanlıktan üzüyorlar dedin.]

Fe kaleyte yalemüne bima[Keşke onlar biliyorlar dedim.]

Sayfa 164

Sema'i

Altısı nara gör derdi ol hayr alurı

Ṭama ḥalim olanlar caḥil ehli qarı

Kibir ile 'alemi qarı hem nağşible ğarib

Ehl 'alim ol ḥasda taç ḥayanat fi el şara

Seyyid ğaflet ḳalma caḥilden gel tövbe it

Yuḥ ḥaliñ müşkil olur bu ḳadar çün çarı

La Edri Ḳelam

Ah yüzlü olma ey şah kerem

Ah yüzlü olandan gelmez kerem

Ah yüzlü oldı ğa çün kağda le ma çarem

Yüzüne ḳara sürer danem ḳalem

Ḳul Mevlana

'Âşık ya mağlub şeytan alır ḥayam

Ol ya maḥbub raḥman alır ḥayam

Ḳul çare aldı el-kelam

Levraeytül etrake fi cenneti carran[Eğer Türkleri cennete konmuş görürsem.]

Teratül cennete vahtert ü naran[Cenneti bıraktım ateşi seçtim.]

Beyit

Neler geldi neler geçti feleginden

Ba vermedi dua geçti anasından

Beyit

Cahiliñ kıyaçdır gönlünüñ elhamı yok

Yüz biñ ‘ilmi tefir itseñ anlamaz hiç fehmı yok

Arapça Beyit

Selammün el rahman nahu ve cenaiküm[Rahman’dan selam size hazretlerine.]

Li anne selami layeliki babiküm[Çünkü selamım senin kapın ile dozu uygun değil.]

Nesim elsina beslig selami ileyhim[Çocukluk esinti, onlara selamım ulaş.]

Bi fazlik varfag fi ile habubi aleyhim[Onlara cömertliğin ile daha havayı atın.]

Ve kullehum inni van küntüm galiben[Mevcut olmayandım onlara söyle.]

Fakalbi ve ruhi hazirani eldihim[Çünkü kalbim ve ruhum onlarla mevcutlanıyor.]

Sayfa 165

Fahr-i ‘alem sen eger cefası yok

Gevheri gansın amma dası yok
Dil kim haqdan budur kim dünyada
Sana bir merkeb kim bası yok

Fazıl aldı her aldın ama kası yok
Hayr ‘alem sen ve agı yası yok
Dilerim haqdan ne an kim gan qarib
Giresin bir hayra amma hası yok

Beş namazı beş paygamber kıldı bünyad hakim

Fecr adem eşir yunus tahir kıldı ibrahim
Mağrini gayayı ben merim kıldı ol şevklim
Bagda gışa namaz ben kıldı musā vekilim

Arapça Beyit

Yukal el hazaginde el-fukara amal[Deniliyor ki şans fakirlerle paradır.]

Ve indel gına cemal ve indel akabir kemal[Zenginlerle güzelliştir, büyüklerle mükemmel
olandır.]

Laṭife

Ṭoḫ olanlar ced halkı ṭoḫ şanar

Aç olman ğilda itmeñ yok şanar

Her kim olmaşa  eb mal ke ir

Ol ne bil r kim nedir  al fak r

 ağ olanlar  ır ve  alin anlamaz

 atı feryadını  atı dinlemez

El-r zk askum[Zenginliğı b l nd .]

Vel harisi mahrum[Dikkatli ki i mahrumdur.]

Vel dahil  mezmum[Cimri k f rlenmi .]

Vel hasilu magmum[Kıskan  olan endi eleniyor.]

Sayfa 166

Arap a Beyit

Ya yuhel magruru hakkel leyse fid nya subut[Ey kibirli ki i d nyadaki istikrar yok.]

 nnemel d nya binaul misl beytil ankebut[Sadece d nya  r mceğ n evi gibi.]

Beyit

Ba i na ehl eger  al sult n ey

Ku malı  ul ol g r  a   idisen ey

Beyit

Va iyet  andan olub hicran i  n  ekme elim

B yle der a val  alim gah  adı gah  am

Beyit

Ey ecel tövbeye manig olub itme ‘acel

Defteri cemil nazār al gah an hacel

İbn Kemal Paa

ut adanmıdır bizim ecel erzan gibi

Kim daır birbir zeminden arman gibi

Ebu El- afi

Kendi yazınat ne denl  verse dil zarın gibi

Ana ala abil almaz olmayan arzun gibi

ınalızade

D n gice alet naza cere buludum ecel

Dedim Allahı seversin  bana itme ‘acele

Kemal Paa

Ey ecel noldin  ay versein  bana itme ‘acele

Hal abır ile bir de bulualım ol g zel

Sulan S leyman

Kendimi ‘ad itmezim birden arzun gibi

avurur badı ecel bu ‘ rm  arman gibi

Hüdati

Qabz ruḥumda ecel n'oldıñ ider ecel

Şabır qıl emir ḥüda olmaz maḥa bi ezel

Ferdi

Ey ecel naz-ı reva anmada gel itme 'acele

Barı tevbe idim qalmadı feşat 'amele

Sayfa 167

Arapça Beyit

Ya talibel ilmi beged nefseke an musahabetil hamabub[Ey bilim öğrencisi kendini sevgili eşlikten uzaklaştır.]

Fe innehu yubbedukke aladdını ya madlub[Çünkü gerekli olandan ve dinden seni uzaklaştırıyor.]

Beyit

Eger hacet gele qalursa bu qaran

İçim lal gibi yanub qaran

Arapça Beyit

Men tagalemel ilme elcel dünya[Kim bilimleri öğreniyor ilk yaşam için(yani dünya)]

Lem cedid hayran inde mevla[Onun efendisiyle hiçbir şey bulmayacağız(Allah'la)]

Beyit

Haza katub kitab fi zaman 'aql fetva eri

La el-ğafil perişan la nazar qaşvedi

Arapça Beyit

La tenzur ila hala mafi haza el mektub[Bu yazılmış olanda boş yere bakma.]

İennehu vedehu biteşbişil kulub[Çünkü kalbler ritmi ile bozulmuş.]

Beyit

Kişi kör cahil olursa neylesun kim nedir ne de heb

Kemalinden okurnuñ kişi kim bilmeye mekteb

Ey azuğ itme cahile kör desin anı cahile

İşin altun ana file yürürse ad dır merkeb

Arapça Beyit

Ma ihmerde fi kulubun ild eşvak[Özlemde yüreklere fermente olan.]

La yukun an yektelvel varak[Hiçbiri kağıda yazılmaz.]

El sırrı ve indeke karbreti lehu galk[Bu sır onunla evde kapalı gibi.]

Fakadag fadıgu ve sırrı mektub[Onu açan kişi kayboldı ve sırrı tutmuş.]

Ve Hayat Hazreti ‘Ali

La tugdeg el sırı illa indel zikeremim[Sadece cömert kişiye sır yatar.]

Fe sırrı inde kereiminas mahtumum[Sır cömert kişilerle damgalı.]

Men Kelam Ebu Hanifi[Ebu Hanefi’nin Sözlerinden]

Naibu zamanuna ve el naibu fina[Zamana ayıp var diyoruz.]

Ve ma lizamanına ayibu sevana[Zamanımızın ayıbı yok ancak biz.]

Ve kadnacu elzamana bi gayri cürüm[Belki günahsız zamana küfür söylüyoruz.]

Velev natukal zamanu hecana[Zaman diyebilirse bize küfür söyleyecek.]

Feleysezib ya külü leham zebi[Olmaz kurt kurt etini yiyor.]

Ve yekülü bagzana abgza ayana[Ve berraklık ile birbirinizi yiyoruz.]

Vegnabag el hükema[Bazen Bilgeler Hakkında]

Men agtesama bi agdizal[Kim onun akıllı çömlemeği yaparsa, kayb oldu.]

Ve men istegna bi gabal kal[Ve kim parasıyla kibir yaparsa az olacak.]

Ve men gaz bil mahlukıl zel[Ve kim yaratık olan ile şanlı hale geldi aşağılık hale geldi.]

Sayfa 168

El-İmam Ala İlam İlah Nagman Ey Şah Baş

“Vel cahilune ve en ahmalehum kesira la yestaune li ehlil an ve edeb ve inne kilaben illa beshe zahabe ve leysekel esed el ari minel zehheb vel kennise bil cest ve ecri yegmuruha ve leyse fi abdal mintnil mescidil harab lev kademel cahiline bin nebi ve tevhar fazilune bil edeb Kulhu Allahu ahad ve sefahata tehta tebbet yeda ebu leheb.”

“Anlamı: Cahiller ve amellerin çoksa ilim ve edebiyat ehline denk değildirler. Köpeklerle altın takarsan altın çıplak bir aslan gibi değil cahiller peygambere takdim etseydi ve erdemli edebiyata geçseydi de ki Allah birdir ve zaman tarif etti altında elleri kurusun Ebu Leheb’in kurudu da.”

Kelamam El-İmam İlah Nağman Ey Şah Baş

“Heb ennen el- nefis kad belagat menha elem tekun elmenniye münteheha serapne el- ömür fi labin ve lehu fehatin ehatin velem tedhur li yevmi el- haşr zeden velem yegma liyevm el- cema refikak sar feip agtabar itibaren ve ömrek tar fe intebih intibahen ileyh measeydek min aynet velakin fakveh belagat. İlahi la tekilni lemh tarf ila nefsi yugazibni hevaha.”

“Anlamı: Diyelim ki ruh sonuna geldi. Ölüm onun sonu değil miydi? Ömrümüzü oyun oynayarak, öyleyse haydi haydi, ah sen kıyamet günü için erzak biriktirmedin ve kıyamet günü için birikmedin. Senin arkadaşın yürüdü, o halde eğer itibar edebildiyse ve senin yaşın uçup gittiye, dikkat et. Allah’ım ben sana inatla isyan etmedim fakat onun perişanlığı ulaştı. Allah’ım beni göz açıp kapayıncaya kadar bırakma çünkü nefsim şehvet ve şehvet ile kıvranıyor.”

Men Kelam El-Şafîğ Fi Hağ Sağ El-Et Alih İbn Şah Ruh

“La kad zen el biled ve men aleyhe imam el- müslimin Ebu Hanife bi ahkem ve agfiar ifgih ge ayet el- zübür ala el-sahifa fema bil mişrikin lehu nazir vela bil mugribin vela bi kufi fehiha ken el- kelam nuran amma lil resul velil halifa. Felagnet rabbena agded ramel ala men rad kavlı eva Hanefa.”

“Anlamı: Ülke ve sakinleri süslü müslümanların İmamı Ebu Hanife terimler ve etkile kağıt üzerindeki Zebur ayetleri gibi elçi ve halife gibi iki doğuda, iki batıda ve konuşmanın nur olduğu avcunda O’nun dengi yoktur. Allah’ın laneti Ebu Hanife’nin sözlerini yalanlayanın üzerine kum sayısı kadardır.”

Beyit

Şanma efratıle çûsa şefatin isterler

Ehl-i ‘inat ağda men metin isterler

Beyit

Külü dema heman hayını gam can şeb-i firğat hücum eyler

Gönül zeş bu düş inler ne bal eyler ne mum eyler

Arapça Beyit

Ve ayn el- bagdi tubiriz küle aybi[Ve nefretin gözü her kusuru vurgular.]

Ve ayn el- hub la tecid ayube[Ve aşkın gözü kusur bulmaz.]

Sayfa 169

Naķış d nya paydar olmaz   naķış dostuma

Cah mağrur olma  at u  amusundan ibret al

 ul El- afig

 ekutu ila vekin sua hıfzi[Bir  ğretmene zayıf hafızam hakkında  ikayette bulundum.]

Fe evsani ila terki elmagasi[Bu y zden bana g nahları bırakmamı.]

Ve hıfz el- ilm fadla nihali[Ve bi menin fazileti olan bilgiyi korumamı tavsiye etti.]

Ve Fazla Allahı la yagta lagsi[Ve Allah'ın l tfu asiye verilmez.]

La Edri Kelam

Yuhatibini essefihu bi k lli k bhin[Aptal t m k stahlı ıyla bana hitap ediyor.]

Ve ikra en ekun lehu m cib[Ve ona cevap vermekten nefret ediyorum.]

Yezidu sefihat n fe ezidu h lman[Aptallı ı artırıyor bu y zden hayal kurmayı artırıyorum.]

Kaudi zadehu el- ihraku tayben[Bir s z olarak yanma onu iyi artırdı.]

La Edri Kelam

Vechuke kelnar fi davihe[Y z n ı ı ında ate  gibi.]

Ve kalbi kelnar fi hariha[Ve kalbim sıcaklı ında ate  gibi.]

La Edri Kelam

Dayet el- daher muhtelifen yedur[Zamanın de i ti ini g rd m.]

Fema yebka sır vela surur[Bu y zden ne sır ne de zevk kaldı.]

Kal emr el-imam ‘an kerem es- vucüd

Ara elagim fi gua vezul vegifa[Açlıkta, zillette ve iffette ilim görüyorum.]

Felev ken kesb el- ilm eshal hırfa[İlim öğrenmek en kolay meslek olsaydı.]

Ve bagd an el- ba vel ahl velvatün[Ve anne babadan, aileden vatandan uzakta.]

Lema ken zu gahl ala il ard fi el- zaman[Zamanında yeryüzünde yeryüzünde cahil kalmazdı.]

Arapça Beyit

Ya hadim el- cismi kem nesga lehidmeti[Ey bedeninin kulu, ona ne çok hizmet etmeye çalışıyoruz.]

Ekbil ala el- nefsi ve istekmil fedailü[Kendini kabul et ve erdemlerini tamamla.]

Venatlubu el- riha fima fi husran[Kaybın olduğu rüzgarı istiyoruz.]

Fe ente bil nefsi la bil cismi insan[Sen ruhunla insansın, bedenle değil.]

Arapça Beyit

İla kavmi tecemnaül ve fi katli tehadetü[Halkımı toplayın ve beni öldürmekten bahsedin.]

La übali bi cemihüm külle cemug mugen nefi[Ve toplanmaları umurumda değil çünkü çoğulları kadınsı.]

La yusellim el- mutefakke ala üstadıhi velev fagla la yecib red bi- selami

[Sözleşmeli hocasına selam vermez, selam verirse selamına karşılık vermesi gerekmez.]

Kal ‘an Kerem Allah vücud

Kalbi muhabet habib nefsi marizat tabib

Şifa lediñ yasıdı farham ‘ali fanına ğarib

La ŝima ŝin ne el- ĝarib maža ĥana

İnne el- mağahak el- ĝarib ‘acib

Ve la talu men ‘ān tol banan

Fal el- bana el- garib nasib

Ve ken ze mal ve ĝaru ĥim

‘Ala kŭl hal fal garib ....

Sayfa 170

Der ĥâr nedir bu dünya aĝladım zar zar

Göz başıda yad aĝır ĥicr maları perver deger

Bu ciĥanuñ varluĝında bir ah ad işle kim

Ta daĝda anlasın ĥatim olacaĝ ravza var

Bu ciĥanuñ varluĝu benzer örümçeniñ aĝına

Çün o aş bir nefsinde ider anı tar-u mar

Padişah ‘aşarda irüşür bir gün ecel

Yide virir malı malını ĥul ĥaruş ne ki var

Ya ilaĥi geçdi ‘ömri ve anuñ ĝaflet ile

Qaldı ĝayrı çaresi lŭtfüñ der inizar

Kimseyi değin ile kelam iþme

Ana şanma zan ana doķanur
 Karşı divara bir taş itseñ eger
 Senden ol taşın şol doķanur

Muķabet bir beladır kim yalunmaz dar dünyada

Muķabet muķanet anuñçün yazılıbdır bir amalde

Bu sözi altunda ide yazın yazan
 Kendi düşer ğark bu kıazan

Müfred

‘Arif olan kişi kendisine herkesi yar eylemez
 Her olur olmaz titize keşif asar eylemez

Tokuz ata dört anadan üç oğul

Żahir olub deķ yedi anlu sağ şol

Diline bille anursun

Billence allanursun

Beyit

Ana el-tafa ģakim aģanır ya el şal maşası(?)
 Ģarza şehir ‘ilen el-Ĥasan ne kıuzsın(?)

Sayfa 171

Beyit

Bu mektubum götürmüş açub pir

Temaşa dalsun bir demde çerhi

İrişdirmez la maşşuda ya rab

Çok hâzet mağuf garhı

Arapça Beyit

Radeyna min visalike bil nedemi ve yekfi lena el- işara bil kelami[Pişmanlığınızla yetindik, şu sözleri belirtmek bize yeter.]

Feyevm la arake kelef şahr ve şahr la araka kelef alem[Seni bin ay olarak görmediğim gün ve bir ayı da bin yıl olarak görmediğim gün.]

Ve min tul tefekür küle yevm arake küle leylin fi el-menem[Ve her gün düşünmenin uzunluğundan seni her gece bir rüyada görüyorum.]

Arapça Beyit

Kitabet kitaba ved demag seyil[Sana ağlayarak yazdım.]

Veşerah el istimaha ileyküm tavil[Ben ülke rehberinde bir yabancıyım.]

Ve yati el nahar vel guyum kesira[Gün gelir ve bulutlar çoktur.]

Ve tati el- leyali vel menam kalile[Geceler gelir ve uykular azdır.]

Arapça Beyit

.....(okunamayan satır)

Fe kerküm iz ken min gayr el- habib meleküm min neşed el- uhra nasib[Sevgili değilse hatırlat, onun diğer terbiyesinden senin payın nedir?]

Gül men lem yağşık el- vec el- Hasan[Güzel yüzü sevmeyen herkes.] Karb eller hâl alın ve ellersin

Beyit

Ḳatar-ı aşkir yoğdur mı çok didahter

Zahida ḳodı yara ḥam ‘amelden ne beter

Arapça Beyit

Kitabet ileyküm bi demag yesib[Bir kitap yazdım ve gözyaşlarım aktı.]

Ve ena garib fi el- biled delil[Dilekçenin size açıklaması uzun.]

İza lem yekun beyni ve beyneküm resul[Seninle benim aramda bir elçi yoksa.]

Ferih elsiba mini ileyküm resul[Fariḥ el- Saba benden sana bir elçidir.]

Beyit

Kimse ḳabil degil camiğ fanun ḳışisiñ iderse ced-u ṭalib

Lazım olan nefis-i aḫzat nefis nefsi verem neḳib

Beyit

Ezelden böyledir gördün ‘adet

Ve artık düşer ehl-i sağadet

Beyit

Neken âşık ne haḳa ḳat ḥamma hiç celalin

Velakin melakin hakemi şemin ne kelibin melekin

Beyit

Aşbu mektub sıra buldu ға da vaşul

Umarız kim ide siz dest-i merv ile ҡabul

Beyit

Düşmüş ğayret ikranda ғol amla

Dokuz ol ғol amal çekde köz alma

El-nun fi el- izafa kelgarib fidziyafa[İsim, misafirperverlik sırasındaki bir yabancı gibi, tam durumda.]

Beyit

Cümle yaran şarana mana ғarlı olşalardı

Gel siz laţif ider ғayız ğader göz olmaz ҡabul(sayfaya yan yazılmış.)

Sayfa 172

Arapça Beyit

Mufarakat el- habib an el- habib[Sevgilinin sevgiliden ayrılması.]

Bagid an mugalecet el- tabib[Doktor tedavisinden uzak.]

Arapça Beyit

Rayat el- nas kad melu ila men andehu mel[İnsanların geri döndüğünü gördüm kimin parası var.]

Ve men le indehu mel feanhu el- nas kad melu[Ve hiç parası olmayan O'nun için insanlar çıldırdı.]

Rayat el- nas kad zehabu ila men indehu zehab[İnsanların altını olana gittiğini gördüm.]

Ve men le indehu zeheb feanhu el- nas kad zehabu[Ve kimin altını yoksa, o zaman insanlar onun için gitti.]

Laf laf

El akal lüsken vadi el- habib hanien leküm fi el- cinan hulud[En azından sevgili vadinin sakinleri için cennette sonsuzlukta seni tebrik ederim.]

Afidu aleyna min elme fayda fe nahnu utaş ve entüm vedud[Üzerimize bol bol su dökün çünkü biz susadık ve siz dostsunuz.]

El –abad hur in kanag vel hur abad in kenag[Köle razı olursa hürdür, hür memnunsu köledir.]

Kul Lokman

Ahriz ala el-dirhem vel ayn[Dirheme dikkat edin.]

Teslem min el- ilgla veddin[Göz hastalıktan ve dinden emindir.]

Fe kuvvet el- ayn bi insanıha[Gözün gücü insanın da.]

Ve kuvvet el- insan bil ayn[İnsanın gücü de gözündedir.]

Agti el- kalil ev el- kesir fezeke lek[Az ya da çok ver, sana kalmış.]

Hatte tekun min el-seha fevk el- felek[Astronomi üstünde saha olmak için.]

İnne el- saha hırfa nebeviyye[Saha peygamberlik mektubudur.]

Vetemesslu inne el-saha abima melek[O ne aldığıyla cömertlik iddia ettiler.]

Arapça Beyit

Kiniyet el- dünya Ebu el- Fena ve kiniyet el- ademi Ebu el- Cefa[Dünyanın lakabı Ebu'l Fena, insanın lakabı Ebu'l- Cefa'dır.]

Fela tatlub min el- fena beka vela tatlub min el- cefa vefa[El- Fena'dan kalmak isteme ve El- Cefa'dan sadakat isteme.]

Beyit

Ne çün bu sıratdan ey nicesi 'ayan cihana barı

Candan al vardı hünkarım ki qarım şaşa 'arı

Müfred

Qanı mektub müdet qana resul selam

Dostluq haqı bu mıdır ne selamına kelam

Sayfa 173

Beyit

Görünmez dağların çölerin ardında kaldım

Ya demiñ dağından a gönül bir kez ar oldum

Ben seniñ o çekdin derdinden divane oldum

Unutma sevdiğim sardığım hu gün añ beni

Yeşil ciyanlardan a güzel yoluñ olayım

Ben koşanar a güzel şalıñ olayım

Ver beni dala a güzel kuluñ olayım

Eyzan

Qılıñ o kendi ah yanında daşıñ olayım

Ela göz üstünde a güzel qaşıñ olayım

Bir gice yatayım a güzel işiñ olayım

Eyzan

Yüce dağ başında a güzel fenarı yanar

Her kuluñ yaşına başına devletmi konur

Kişi sevdiğini a güzel gölgemi sanar

Eyzan

Taħa Bu Cañ

Ƙudret elde şehruñ derd anası

Oğunuñ ƙarnun yaƙar anası

Ma yüz bir ğac ayab nasib gördüm ħabis oldı yedir anın ab

Geldi ze ƙağ fağ ildi ol afşab(Tam belli değıl)

İşit ben gidiyorum a güzel ħaberiñ olsun

Ya ki yar sevmişsin a güzel marıñ olsun

Yolu namaz nev ab çerħanda sarım sağ olsun

Onun sevdiğim sardığım her gün al beni olsun

Fein kulte ma vecede kitabet el- elif fi narcü[Bin yazmakta ne bulunur dersiniz lütfen kelimesi.]

Bi enne el- elifu la yukteb illa baad vav el- cemug[Çünkü bin çoğuldan sonra yazılmaz vay canına.]

Ve narcu leyse kezalike kulna tektubu[Ve lütfen yazdığını söyleme.]

El- elifu aydan fi nefsi el- mutekellimi maga gayrehu[Alef de başkalarıyla aynı konuşmacıda.]

İza kena el- kilmetü nakısa vavun nazıra[Kelime eksik veya karşılığı ise.]

Kavluhu uleteala kul etedegu min dun[Yüce Allah'ın şu sözü de ki:]

Allahi ve ekseru el- nasa az[Allah'tan başkasına ve insanların en güçlüsüne yalvarın.]Haza

El- kaida gafılun[Gafilğin kuralı budur.] Lağal 'ana sağ la ben melek

Sayfa 174

‘Âşık ‘Ömer

Ol yüzi gül kammış balma benim gönlümcedir

Fani çokdan sever her halime benim gönlümcedir

Benim ‘âşkım yakamız görsem ‘aķım zay olur

Naz istese büyük ama benim gönlümcedir

Görmedim ‘ömrüm içinde böyle bir huri şefat

Ėadı hâķ daşları der lebleri kandı nebat

Dil bülbül şacı senbil gözleri ‘ayan el-ḥayat

Benleri hande kaşı kara benim gönlümcedir

Varmazım cananı cemağ olsa ‘alem bir yana

Yolda ḥançün bir yana bir maķda ḥatım bir yana

ķasd ķi şal bir yana bu yanda bir çüm bir yana

KeŖa eŖin ol malin saha benim g6nl6mcedir

Ta ezelden m6bteleyim nazan nazan bir dilberin

Derti sevdası helalin itdi beni bir dilberin

Derki ‘6mer sevide beyaz olsa ten bir dilberin

Al al ol yana kalır yata benim g6nl6mcedir

Beyit

Bug6n bir mahtab g6rd6m lebi ab zelil ancak

‘Arzuhal Ŗunga verdim bir aŖna aē maēal ancak

Yar malin simaya benzer iki toēmuŖ ikizdi

BaēıŖı leylaya benzer Ŗamur kaŖlar hilal ancak

‘AŖıkına neē6n gelmez aēan ēeŖmim yaŖın salmaz

6n bir selamin gelmez yarun selam maēal ancak

Osman ē6kdı ahım sensin benim padiŖahım

Ŗaē olsun ol padiŖahım maēbet aŖē hal ancak

Sayfa 175

T6rk6

Ŗana lal yok mudur Ŗahım

Beni aēlatmaē inletmek

Revamıdır y6zi mahım

Beni ağlatmağ inletmek

Uyku bana haram oldu

Gözlerim kanlan doldı

Canım za şefa buldı

Beni ağlatmağ inletmek

Ağar yaşım gice gündüz

Halim şana ‘ayan dübdüz

Revamıdır gice gündüz

Beni ağlatmağ inletmek

Quluñ ‘âşık ider dahı

Yaz kader bana billah

Merhamet kı1 bana nazlı

Beni ağlatmağ inletmek

Sema’i

Efendim baban geldim ben o na yanadır saşdı

Elim bağı1 mecalim yoğ faqir id nedir saşdı

Seniñ dosdını buy itmeñ diler sayın isterim

Beni bende ayam didi mesut ara ayandur saşdı

Yazar çevre gedaki katar ilseñ dönmedim yüzüm aşdı

Na mekan terk idüb gitmek bu gedaya nedir saşdı

Mektedir gezdigim yolar perişan hal akardı

Mecnunveş tağlara düşdi o leyla yanadır saşdı

Ne gözüm görir içün bir ahit var ve çürümen

.... Melan hal hali ‘aşık sev ney nedir saşdı

Faķiriñ payası nokşan deyu ded itmesun derdin

Yolunuzda huriveş bu dilşad idedir saşdı

Sayfa 176

Müfred

Cihañ ‘alem yanında sözünüñ miķdar yok

Kendim gibi gid ki çöl başnuñ yolları yok

Türkü

Sır ıder her dem görünce ruķu al ister gönül

Buy u servi lebleri ab zaman ister gönül

Gah ol derdveş şalı hırķa şal ister gönül

Degsin bu siz bunca ħub cemal ister gönül

Ĥublarıñ şahı ŧonandı geldi geçdi yerin

Nice ferĥad olım şanki benzer şirin

Devr idub cemal ciĥan şalı yok ĥiç birin

Degmeyin sevmez sevince cemal ister gönül

Hakka kader til kurdı biri gönüleri
 Hem şad fedan halık ider yağmur yağınca derleri
 Camiğ olub bir bir gel ‘aliñ dilberleri
 Degmesin sevmez sevince hıub cemali ister gönül

Der ki maħud bir bilur yok hali ğarż ilem
 Har tili neydi bağrım bilmez mek neylem
 Sözmi guşun almaz her ne denlü sevillem
 Degmesin sevmez sevince hıub cemaI ister gönül

Sayfa 177

Deli gönül sana naşihat olsun

Yüze gülenlerden şaķın kendini
 Ğafil olma göziñ ğafletden olmasın
 Yüze gülenlerden şaķın kendini

Gel ‘arif sırrını nadan açma
 Nadan olanlarıñ tıvasın açma
 Düşmanından zarar gelirse kaçmayana
 Yüze gülenlerden şaķın kendini

Nadan olan kimse ‘ahiden tırmaz
 Dostunuñ dününe hayr yumayaz
 Şakire pişman olmaķ gel fayda
 Yüze gülenlerden şaķın kendini

Bir sa'at bir şaher barsa küser
 Kaşd ider kurul ya yana yaşar
 Kurşanda dağ bulurda gel mi keser
 Yüze gülen şerden şakın kendini

Gevheri

Sana bana gayet güzel dediler
 Göster cemalini görmeye geldim
 Şefata ki derda varma dediler
 Gerçekmi efendim şormaya geldim

Seniñ işiñ yüzün açmañ dediler
 Yaran ide konub göçemeñ dediler
 Koyunuñ uçmak göksuñ cennet dediler
 Hağ naşib iderse görmeye geldim

Seniñ 'âşıklarıñ ağlar dediler
 Ağlayub yaşını bilmez dediler
 Sen bir kez şaran olmaz dediler
 Gerçek mi efendim şormaya geldim

Men lâl oldum seniñ için bilin
 Canım kurban olsun bülbül dilin
 'Âşık olub seniñ hasanıñ bağına

Kırmızı güllerün var mı geldim

Açı şargan kırı bu al buyran

Kal yaran karanları toyuran

Sayfa 178

Ben güzeller serdarını gördüm akşam üstüne

Hak payana yüz sürüb tırdum akşam üstüne

Yanağında gül açılmış bende bülbül öter

Goncasında destur aldım derdim akşam üstüne

Mevlânın ihsanı çokdur ne güzeller yaradır

Dilberin ihsanı vardır nerde çağrasım hazır

Şalunub köşküne çıkar şalar ne toglu verir

Al neğbiyun divanen tırdım akşam üstüne

Ben bir canan sever idim ismini bilmez idim

O beni candan sever imiş ben anı bilmez idim

Der beder meclis içinde o peygamız idim

Kıydı bana kanlı zalim her gün akşam üstüne

Der kim ‘Ömer şu ciğanda ağlamak harım benim

Yedi derya cuş gelse sevenim narım benim

Şimdi benden yüz çevirmiş her canı yarım benim

Varmış el ele konuşmuş tıydum akşam üstüne

Türkü Mışır

Ben bir yavuz şahir idim ‘Arabistan’da

Namem söylenürdi Urum’da Şam’da

Şimdi esir kaldım kafir elinde

Hüda it mevladan der ağlama mışır

Yaşasına degdi atar bir nişan

Cemal benlerini itdi perişan

Bize imdad ide resul ziya şaban

Gözüm yolda kaldı dir ağlama mışır

Ol İskenderi mışır aldılar

Ğuriban ğurebaları tabiğ oldular

Yağdı maqamları viran itdiler

Andan intikam alamam dir ağlama mışır

Mışır dedikleri bir ulu belde

Ta ğam yürürdi cerde yerde

Devlet ıarına varırdım ilde

Andan biri oldum dir ağlama mışır

Sayfa 179

Bilmem hayal midir yoğsa düş mıdır

İmdad cem geldi yollar kış mıdır

Aman ey padişah bağıñ taş mıdır

Haramın şakında zar ağlama mışır

Havuzlarda abdest alınmaz oldu

Camilerde namaz kılınmaz oldu

Din İslam nerede bilinmez oldu

İsterim İslamı dir ağlama mışır

Vaşiyet tamam oldu haşıl kelam

Huzurı yarıda marif olam

Recal devletden işkam alam

Dünya kâdrim bilmez dir ağlama mışır

‘Âşık ‘Ömer

Elif Allah için gel bana naz eyleme

Ba bize bir kez nazal eyleyub gelsuñ ne var

Şaşmam oldu cefalar düşman neşad eyleme

Şaş u abdur ‘âşığın bir ilmeç kılsuñ ne var

Cim cemaliñ i benzer ol si kaşın hilal

Ha hüsni hub bir tam iş kudret iş zul-celal

Ha hüdauñ emrile lebleriñ ab u mal

Dal dertli oldum ey efendim bir deva kılsıñ ne var

Zal zalaletiñ çekerdim derdine düşeli ben
 Ra raḥatiñ buldum oldı zağyıf can ben
 Za zebani zalim iderse merḥamet kıl bari sen
 Sen selamım bir kerecik lütf alsan ne var

Ben şıfasız derde düşdim can beni hiç bulamam
 Şır şaṭan şedam ağlamağ gözüm yaş bilmem
 Zır nağif oldum kendi kendim bilmem
 Ta taṭlı canım nur civanım bana yar olsun ne var

Sayfa 180

Zı zalim raqibler ider sana mekirile hem al
 ‘Ayn ‘ıḳbalıñ çekerdim ol raqib bed fağal
 Ğayın ğani ḥaḳdan bulasın ermesun sana zeval
 Fi fena dünyada ‘ömrüm bana yar olsun ne var

Ḳaf kıyam ḳalmasun bu ḥasretiñ olman
 Laf kifayet ideridim yüzini görsem heman
 Lam lütfun ide bilsem o dilberiñ hüda ben
 Mim meded nazlı ‘Ömer her bizlere gelsuñ ne var

Ne nazırıñ yogmuş hiç ve o varım benim
 Hey heman afḳada der ol çeşm güryanım benim
 Lam elif bakışlı ‘ömr ḥasan gülzarım benim

Ya yeşil  onlu ma ım bana yar olsun ne var

T rk  Mı ır

Nei  n ya arsın  afletden uyan

Bu i lerden agah ol padi ahım

Bir ta  ricalinden ve alda sultan

Men yandır kfire bil padi ahım

Hi   aberin  var mı mı ır  ayından

 inde varmada  azdan gelenden

Alma la mı ır  kafir elinden

D nyanın var bir  al padi ahım

Sayfa 181

Ne yaz  alır oldu Mısır   hrine

Gelseler yapıldı mescide bir yana

Esrar g nd r din-i  lamin  duyana

 slam elden kendi bil padi ahım

 u umuz neydi bilmedi   a dır

 arkan  aldı  ekildi yasir

Firansız elinde  aldı yas mı ır

Tacı ta tı narin  it gel padi ahım

 acı Bekda  u an  uldı uyanın

Dal kaçlar fransız dayansın
 Nil mabarîñ kanlara boyansın
 Kafiye birkaç çal padişahım

Kötü kafir haş bekçi gezdirir
 Dine d'avet ider canun bezdirir
 Gice gündüz dinimizi yüzdürür
 Kul hâkı nasrı anar padişahım

Dini bütün verir şal padişahım(üstü çizik yazı)
 Bir yanımız ak dokuzdur geçilmez(üstü çizik yazı)

Üç kız ideñ bir araya derledik
 Gice gündüz kim nedelere vedaladık
 İmdad deyu bir mevlaya şarıldık
 Dini bütün varır şal padişahım

Bu ya namaz ak dokuzdur geçilmez
 Bu ya namaz kara tağdır kaçılmaz
 Mevlam azın vermeyince o çalmaz
 Tüm hâkımızı al padişahım

Sayfa 182

Beşir u kad beşir ferzal hem nat

Küfardan kurtulsam canım nat

İslamın içinde hazırır hatat

Dini bütün verir şal padişahım

Ademi sevdirdiñ benli halim

Mevlam kabul olurmu böyle zavalim

Bizden selam idiñ sulţan selim

Tacı tahtı tarıñ it gel padişahım

Canım bir öğüt versem

Sen anı ıatsañ olmaz mı

Tuţu versiñ lebiñimsem

Cefayı unutuñ olmaz mı

Ahmarım dama ihsan

Sen şad ilesin mi

Efendim bir gice miħman

Şarulub yatsaķ olmaz mı

İdem bülbül gibi zar

Nice şarşam deyu yar

Tenkin gömlegi zar

Çıkarub itseñ olmaz

‘Ömer derki nafiz canı

Gelür cemi gider anı

Handem ol gümüş teni

Yatalım itseñ olmaz

Sayfa 183

Kendi baş kaldı dedi moskofa kralı

Kaçma kafır sana meydanımız var

Seniñ il ilerin canıñ cedanı

Bu yolda ol cañ kurbanımız var

Kaldı dedi bu yüzden sultan hemde han

Çağrıldı ocaklı ildi divan

Şaf şaf olub hamd geldiler heman

Dediler uğurlu bir canımız var

Tagıldı fermanlar kuş çare

Turancılar çekdi yüz biñ sarara

Yüz toksan at erat çekdi aşkara

Kan saçar arşa heb kıranuz var

Aclub al yeşil birağ düzüldi

Her diyara serden geçdi yazıldı

Bu şandı aç kırtlar bendi çizildi

Ağzını açmışlar arşlanımız var

Vaḳdi ḳanbarcı ṭucı ḥacı
 Durmuş ‘askerin iler ḥarucı
 Yaḳarlar başını taḥt-ı tacı
 Ta ḳızıl elmada niṣanumuz var

Sabah ayaḡalar ḳaḳdı yüridi
 Yer götürmez anayacını tururdu
 Biñ başılar çekildi ‘aşiret gördi
 Can biñmiz daḡlı taḡ yanamuz var

Bu cansız seyran biñ başı cefası
 Ḳırḳ dört uçar toḡlu turdımız
 Şan çaḡ şerifeñ dahiri ḥazer
 Resul kibiri yayur hanumuz var

Ṭurnam hümayun gezer deryada
 Ḳılıcunı ‘asileri ḥazar amada
 Yakın olurunda sancaḳ kuşda
 Ḳulların ömürin ḳaydanumuz var

Boşnaḳ Arnavud gelmez ḥasab
 Ṭaṭar ḥan ‘askeri dönmüş ḳaşab
 Yaḳarlar evleriki olur ḥarab
 Oḳ atar bunca kamamuz var

Yedi kıral kıatası budu ağraz
 İslam bu dem acı h  ret feyaz
 Seferdir Ő  heda menzil ravaz
 Bu yol sır feda imanımız var

Sayfa 184

B  yle aldur ol   c narun  nde
 Ő or enbiyana dururdu zeminde
 Suud mıŐ ır ğarsına anıdı efran  
 Var idi Ő af   asar i   nde

Firar iderek   usı oldu bize
 Yok imiŐ  dini ve ğayrın   ebsine
 Kendi gelir oldu yad yara
   alub hansın mıŐ ır itinakına

  atsan ol ğaruŐ    al ba  ası
 Alnın oldu ma  ber elinde
 A  ulur   a   u   andan Ő imdi
   ububat ab u sırtına

  enler be  le    nar deyu bircan
 G  r  rler naz a   bu ay fetinden
 Helal ahvan kendim i  medi

Temam idub tûmi dirdi eyvah

Bulur fi Muḥammed ḳodular atnı

Aḫımı neşe ḳaḫıra mı vahı

Ne ḫaşı bu nur nesinde

Ḫanı ḳaḫır bu har bir nere

Sayfa 185

Tasdı gönlüm afet-i devran arar dünden beri

Tebdil-i cam alub canan arar dünden beri

Benim ozan ağzın açmış yanlar bir bir benim

Hiç dimez derdine derman arıyor dünden beri

Ta ezelden ḳonca gülüñ ḫura yanı ḫar olur

Anuniçün ğandi biñ işi gücü zar olur

Her kim yarimdur meşafaḳad yar olur

Pür deminde yar olub yaran arar dünden beri

Ça aşar var mı ciḫanda ḫasbetide içün

‘Âşıkıñ çekdiği ḳavḳa bir ḳar u sevda içün

Dolaşır mağat medresi ḳapısı fetva içün

Ḳanlı zalim ḳatli ferman arar dünden beri

Temam Temam

Müfred

Kişi götürür üç nesne ḳut it

Kızıl bade güzel maħbub semiz it

Beyit

Ehl ğufan arasında bir ziyafet büsbütün

Aħ fincan kaħve ile bir lal haħacı tütün

Beyit

Ehl-i nigmet arasında bir ziyafet büsbütün

Aħ fincan kaħve ili bir lal kokar tütün

Sayfa 186

‘Âşık ‘Ömer

Ey melek ħasanıñ kulunı dermekle can arzular

Derdimdim kim muradım ermekle can arzular

Nev-i felek itme luţf it ħulu kim ħurban kim

Al ne ħabıñ mah cemaliñ görmekle can arzular

İltifat eylemez deyu ħulunu der eyleme

Gözümüñ yaşın akıdıb düşmanı şad eyleme

Şimdi ğün bir vazım ħulu kim yad eyleme

Ĥak paya yüz sürüb yalvar mı can arzular

Ĥam degildir ağıyorum deyu ħurban olduĝum

Gözlerim nurı efendim deyu ĝiryan olduĝum

Sen bilursiñ ħalimi ‘âşıkına ħurban olduĝum

Ten ten gömlek yanan şarmaya can arzular

‘Âşık ‘Ömer aydur dişlerin ancu lebleriñ delal

Bir adıñ hürmetiçün var mı adım zülcelal

Lebler giden çağlayub aķar şükürile yal

Ėak pay yüz sürüb yalvarmı can arzular

Temam Temam

Sayfa 187

Yunus

Sensin bize bizden yakın

Görünmezsiñ hicab nedir

Çün ‘aybıñ yok goncañ yüziñ

Yüzündeki ne ķab nedir

Sen Ėaber verdiñ ey paŗa

Yağdı Allah leman yaŗa

Sende yokdurur Ėaŗa

Şuķlu nedir ‘adab nedir

Bu işler Ėasan bilürsiñ

Bu şurile Ėesab nedir(2 mısra eksik)

Biz umaruz Ėızır tekden

Bu ömürüzdü tekden
 Seniñ olur am tekden
 Bu bir üç tarab nedir

O a üzüdüğümdür yazan
 Azdıran kimdir azan
 Her işleri sinsiyi düzen
 Bu asu ide cevab nedir

Raman durur seniñ ad
 Raim anuñ bize dediñ
 Mir şadilen meştlediñ
 La taattü ıtab nedir

Yunus der ki bu göz görmez
 Görenler ud aber virmez
 Bu menzil ‘aul irmez
 Bu urduğıñ serab nedir

Makam-1 Emin

Zücacı(camcı) gası resim it
 ‘Aded idu ben cem it
 Bu mima-1 bileyim dersiñ
 Bunu bir nadad isem it

(zel=7, cim=3, elif=1, lam=20, sin= 60, ye=10 bu sayıları toplamış; 7+3+1+20+60+10=101 sonucu bulmuştur.) Burada sayılara verilen değerler Arapçada “Ebced” değerlerine bire bir uygundur.

Ebced: Arap, Fars ve Türk edebiyatında bir durum veya olayın tarihini belirlemek için harflerin rakam olarak kullanılması. Buna; “ebced hesabı” ya da “hisab-ı cümel” de denilir.(Kaya, Doğan, Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Ankara, 2010, Akçağ Yay. S.289) 101 Hicri= 720 Miladi tarihi olarak Emeviler dönemine denk gelmektedir. Haricilik büyük ölçüde güç kaybetmiş, açık müdahale sahasında başarısız kalan Şîi unsurları yer altına çekilerek gizli propaganda faaliyetlerine girmek zorunda kalmıştı. Abdülmelik’in yirmi yıllık hilâfeti süresince, bilhassa devlet menfaatinden başka bir şey düşünmeyen ve uğrunda zulme başvurmaktan dahi çekinmeye Haccâc’ın desteğiyle merkezi bir özellik kazanmıştır.(TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1995, 11. Cilt, s. 104-108) Haccâc baskı ve zulmü ile Zücacı olarak belirtilmiş olabilir. Bir de 101. Sure Kur’an-ı Kerim’de “Kari’a Suresi”dir. Kıyamet günü gerçekleşecek olaylardan bahseder. Burada o dönemde çekilen acıları yansıtmak için bu sayı üzerinde durulmuş olabilir.

101 sayısını H. 101= M. 720

[101/33=3,06

Ortalama: 3

101-3=98

98+622=720 Miladi]

Hicri yıl ile Miladi yıl arasında 11 günlük fark vardır. 11 günlük farklar 33 yılda 1 yıllık fark oluşturur (<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-çevirme>).

Arıftu el- şerre la li şerri hal litavkihi an[Kötüyü biliyordum, kötülük yok, onu ondan koruyacak bir çözüm.]

Lev kademe el- cahilune bil mali vel nasebe lev me ahara el-alemün bil- ilim[Cahiller para ve soy ile öne çıksaydı, ilim sahibi işçiler gecikmeseydi.]

Fe kul huAllahu ahade vasfi halikina taht tebbet yeda Ebu leheb[Öyleyse de ki: O Allah'tır, Ebu Leheb'in elindeki yaratıcımızın sıfatlarındandır.]

Arapça Beyit

El vasul bagde el- firak atyab min kül tagamin ve şarap[Ayrıldıktan sonra varmak, bütün yiyecek ve içeceklerden daha hayırlıdır.]

El firaku bagde el- vasul eşedü min külli azabin vagiteb[Gelidikten sonra ayrılık bütün azap ve sitemlerden daha şiddetlidir.]

Beyit

Cahiliñ bağı olmadan olsam 'alimiñ kulu

Yüz biñ cahil deger 'alimiñ her bir kulu

'Âşık sevdi asi bana günden gün çalan verir

Qasd yuncağın dağır akinin ol ezlemşi ırır

Bana nisbet şalan gördüğüm ser ber yürür

Ah efendim uğrun yad ben yoldur kim saklayur

Böyle ataş bu 'abet böyle ıalursa eger

Dili bülbül 'agda ıağ nazalıñ hıdanın deger

Kim geçer yarından ecel çağı el sıkan

Dokuzañ med Һanı bu dahiri daşı o beyan

Sayfa 189

Bugün bir derde düşdüm

‘Âşıkñ şarabından içmedim

Ben yarımından ayrı düşdüm

Düşdüm amma durulur mı

Gakılır dökmüş bu yana

Hiç ölüm gelmez ‘ayanına

Sev Yunusum girsem koynuna

Girsem ama durulur mı

Һayali karşımdan gitmez

Her dilber Һaқиkat güтmez

Bu dert beni iflah itmez

İtmez ama durulur mı

Bir oқ itdim çay düşdi

Çaydan bir balban uşdı

Benim gönlüm sana düşdi

Düşdi ama durulur mı

Dererler gülñң қонcasın

Şararlar biliñ nicesin

Bir yandıñ ehlincesin

Görmeyince turulur mı

Haraç alıdım ben var mı

Bülbül degilsin zarı mı

Sevenim gül yüzlü yar mı

Şarmayınca turulur mı

Ah nedem bir dekbire bende olduyu dil nagihan

Can kad o bir ta çekerden ildim ah daman

Her gören ister ana ben kul olam hizmet idem

Ansam misli bulan az yok cihanan hiç heman

Bunuñ ademden hafza ide yurasını

Buyu anca şayan gir beyaz ağlam seni

Hak te'alam huş yetmiş gözleri şahlam seni

Ka'li keman mahı taban az buluna böyle canı

Türkü

Ayrılık günleri geldi yetişdi

Ağla her gözlerim gülmezem gayrı

‘Ömrüm tamam oldu ‘adım yetişdi

Ağla hey gözlerim gülmez gayrı

İşini aldı kad bedi ahı yürekden

Çeker biryan oldu ahı fırkaden

Bende bir gül idim kıbdum yürekden

Ku bed u gam dillerde bitmezim gayrı

Kaza söyledi baharım geçti

Gökdeki yıldızım yaran düşdi

Yokumuz yoklandı görü tam göçdi

Göçdüğüm yerler konmazım gayrı

Göçün oldu bunda gördüğüm düşler

Akar gözlerimden kanlı yaşlar

Alu dağ sizlere dostlar arkadaşlar

Ben şu düşlerimi görmezim gayrı

Nazal ildim ben kendi halına

Yanına varyım ben hak deyu ana

Yöneldim kederim kırık yoluna

Gitdigim yollardan gelmezim ğayrı

Gönül kuşu uşdı şimdi yuvadan

Unutmak bizi can d'üadan

Kin tud olsun ol günahlardan

Aşdı kim işlerden vaz geldim ğayrı

Sayfa 191

Çok şükür hüdaya arşdañ yaza

Dayanmaz dilberin şiva nara

Hatt-ı kadrin bilince naza

Ezelden itdigi sitemkar olur

Bu yolda bir aşık ildir efendim

Da 'adil it dil oldur efendim

Çare şeyden yollu kaldırır efendim

Yolun taşır ider kim nazar olur

Derya sevindirmez benim narımı

Gel içinde bülbül dinler zarımı

İllerin yanında görsem yarımı

Çevrilur başıma cihan dar olur

Ak üstüne güzel kara saçarsın

Bize nasibet ya da gülseñ açarsın

Her şabah gelür geçersin

Benim gibi 'âşık şada haza olur

Şimdi al bekleyub tırdum yolun

Aşlan al ozanım gonca gülün

Bir selam virsen şamı kulun

Yar ne ki güldersen yad fena olur

Sayfa 192

Sema'i

Her şabah her şabah derse sayderken

Görenlerin 'aklı tar u mar olur

Belki bende sana 'inayet gahım

Gelürşün üçinde kafadar olur

Bilmem hayal midir bilmem düşdür

Bu benim yazımda bir hüma kuşdur

Göçen beyu mis ü pak şekil işdir

Çeker çeker cevriñ iç tar olur

Cemaliñ görelim bu şendi bendim

Ben helaliñ iderim bu kendi kendim

Saki rüya kan atsam efendim

Qatliñ femandır kenar olur

Qaşlarıñ yay itseñ kibrigiñ naşşıñ

Gelub hanmıza bir qadem bişsañ

.....

.....(silik okunamayan beyit)

İşanuñ başını vaşıf idub kessiñ

Bekdaşımıñ çıkar aş nar olur

Sayfa 193

Sarhoş yürüyüşli ey .....(silik)

Abtad o anunca işi kendinöp

Mahal güdmez leylim yüz göz .....(silik)

Hiç düş eline ayağındanöp

Beni mecnun itdi zülf ü perişan

İflah olmazmış derdiñ düşen

Nedir aq gerdanda benlidir nişan

Yoklı gerdanını yanağındanöp

Beysun cemali açılsın kadeş

Qalmadı yod geda derler git oldı def

İçindir dişluyu ağızında zedef

Benden bal aqar dudağındanöp

Bu ahir o dediğ nalan tadan
 Fahr olunmazmış bilenden diden
 Benim sevdigime benzer okıdan
 Oğşa memelun göbağinden öp

Sayfa 194

Gevheri

Hayalim aşı araya

Bir kagül girmiş araya
 Taze melhemsin yaraya
 şarırlar urulur mı seni

Sen bir ‘adil padişahsin
 şaran ullar bin yaşasın
 Bahçelerde manuşsin
 Dererler urlar mı seni

ırmızı gülşen ad atdan
 Ben seni sordum candan
 Sen ne açarsın adımdan
 Nazalım yerler mi seni

ara aşıñ egdirirsin
 Derdim andan oldurursun
 Bir gün beni öldürürsün

Ahım tutar or mı seni

Doldururlar mest iderler

Seni bana dost iderler

O kere derler st ederler

Byle tr urlar mı seni

Trki

On iki mi sen sende

Sefer var namsa stn

ç tglu begler paalar

ekeler mokof stne

Kod namsa sefer ister

Mevlam bize server gster

Hnkarm varunu ister

Sefer var namsa stne

Kod namsa dnmem senden

Yolun ıkar rcundan

Ol bi amir aramandan

ekeler mokof stne

Yigidiñ anası ağlar
 Aşdı cağı ced ağlar
 An tolu dağı begler
 Çekeler moşkof üstüne

Țunayı geçen kaçmaz
 Kınadı yokdur uçmaz
 Ordu yerinden göçemez
 Sefer var namsa üstüne

Çekeler tüfekci dal
 Hebsi mevlanın kulu
 Uyan Hacı Bektaş Veli
 Sefer var namsa üstüne

Sayfa 195

.....(silik okunamayan mısra)

İza tahiyartüm festahinu min ehl el- kubur[Kafan karışırsa kabir ehlinden yardım iste.]

İlahi inte zu fadli ve men ve inni zu hataye faguf an[Allah'ım sen lütuf ve kerem sahibisin, ben ise günahkarım beni bağışla.]

Ve zunni fike ya rabbi cemilün fe hakkik ya ilahi hüsna zunni[Senin hakkındaki görüşüm, Rabbim güzel, öyleyse yerine getir. Allah'ım güzel fikrim.]

El- selametü fi el- vahde vel nedema fi el- kesra[Birlik içinde güvenlik ve bolluk içinde pişmanlık.]

Nelerden bağı kalmışdır danı dünyayı söyletseñ
 Kimi desem kimi dada yatar mevlayı söyletseñ
 Ne müşküldür vefa olmak cihanuñ bi vefasından
 Muhibbi şadık yokdur kişiniñ aqsıñ

İzeti ya ihveti fi izle bi- ahile fi halveti[Gururum kardeşlerim yalnızlıkta yalnızlık
 yokluğumda.]

Adıñ camig itduken ‘avret tağda

Yatmaz ana olursa kaf tağda

Yanıda güliñ ide aqhar olmaz yañ it

Bir gün bir şavağ girseğ yok bu kaderiñ it

Malun taş olayım dersuñ ve sev iseñ

Şehirin taş olayım dersuñ şerat iseñ

Ne ben bilim ne ile beni bil sayı dersuñ

Ya hızsıñ ya el yasıñ

Lal ehli bulur her yerde yerin

Ne maliñ yok her yerde yerin

Sayfa 196

Gevheri

Gel efendim merham it

Țutmaz oldu yara bağlar

Beni mecinun itme bu yola

Țabib olman yara bağlar

Dahım yanmağdır benim

Erişdi aklıma ölim

Țalden şorarsa benim

Desunlar ki yara bağlar

La yoğdur yara açma

Hüma gibi yolsuñ uçma

Gelüb üstümüzden geçme

Țabib olman yara bağlar

Yerinden naşihat alman

Ördüğü her keten bulan

Gevheri der ‘âşık olan

Bütün şıdkıñ yara bağlar

Țutar yarıñ gelmez asu elinden

Țutar yarı bağamasun dilden

Togsi el ilahu ve ente tuzhiru hubbehu heza mehalün fi el- kıyasi bediug[O'nun sevgisini gösterirken Allah'a isyan ediyorsunuz, bu kıyasen mümkün değil.]

Lev kena hubuke sadiken la tagtehu inna el- muhibbu limen yuhibbu mutigun[Eğer sevgin samimi olsaydı ona itaat ederdin çünkü seven itaatkardır.]

Müfred

Cihanda buldum bir yar şaduk

Münfik şandığım çıkdı münafuk

Salim geldim kabuk istem as için

Efendim hoşun şefa geldiñ şefuñ it beyan olsun

Ve bir yaka hasañ zekatın hayat gül

Şakal canun görmez görse olmaya olsun

Ben ol il degilim kedenim aklın için

Delin geldim kabuk bir gör de aqdıñ için

Cihanda rahat asanuñ ya beş zilindedir

Şakın tağdı el fedini gördi daye

Akardı oturub bu aqdan

İki şafataliler dersun derd aqdan

Sayfa 197

Gevheri

Emanet itmişsen geldi selamın

Devletli efendim ‘aleykümselam

Aldım ta ğazım ile bu ben ğılamın

Ey şah ħubanım ‘aleykümselam

Umarım mervan efendim senden

Uğrına geçtim canda tenden

Demişsin gedama selam it benden

Ey şerin zamanım ‘aleykümselam

Geçerdiñ bu yana ‘aşıkñ gamındı

Nice ağlam dersin sen derd sende

Çuluna selam it efendim anda

Derdimiñ dermanı ‘aleykümselam

Hazmı canuñ reyhan itdeñ

Sinen ateşim gülistan itdeñ

Mağzun Gevheriyi şad itdeñ

Ey ğonca ħandan ‘aleykümselam

Gevheri

Muħabbet bağımyı seyran iderken

Gördüm etraf demler yara çevrilür

Mağır gakülün medhın iderken

Her bir bir derlü dara çevrilür

Bir maḥzıfat it ğansın celad

Lütf ile sevdiğim ile bir meded

Bülbüller gülşende kırlarlar feryad

Devir ider eṭrafın ḥara çevrilür

‘Âşık ḥaḳıḳatde ‘âşık sevdilmez

Hıḫurı divanında şoru şorulmaz

Bu şahıñ emirine karşı durulmaz

Gevheri bir ğayrı ğāra çevrilür

Mani

Mavi donuñ ah ḳat

Bir yer gide bir yan şat

Sevdiğin ḳurbet gitmiş

Kendiñ ateşlere yak

Sayfa 198

Mani

Ulu ağlar ulu ağlar
 eşmeleri şulu ağlar
 Eşinden ayrılan gelin
 Her gn yaş ider ağlar

Mani

Maza ağlar maza ağlar
 Yar gelse keza ağlar
 Yarımı sende grdm
 Sen bekler yaş ağlar

Mani

Bugn hava pusarık
 Başda almadı çarık
 Akıl uzum bir uyayım
 Belki yolda şuşarık

Mani

Bugn hava pusaldı
 Beni sevdaya şu şaldı
 Yar yoluna baa baa
 Uzun mrm ısaldı

Mani

Şu şaldım kâmişa

Şuna yanasın yanmaşa

Kadir mevlam şabır ver

Eşinden ayrılana

Mani

O da yandı o da yandı

O da düşdi o da yandı

Şevdigidim soyunsun deyu

Dökdüğüm şu da yandı

Mani

O da yandı o da yandı

O da düşdi o da yandı

Ben yandığım kırınmazdım

Yanımda yarda yandı

Sayfa 199

Kâtibî

Almaya Almaya olub gılman güzeller

Geliñ geçiñ gidiñ yollar yakından

Her birin güz ğalma padişah gözler

Neçün kaçır sanma kullarınızdan

Göze yasağ kader bize de bakalım

Suların şular gibi aqalım

Bir gülcan veriñ nazda kıtalım

Bir gül ihsan eylesin kullarınızdan

Seyran çekmişşeler onlar bir gonca

Boyları uzun hem belleri ince

Yalvarı yaqarı gedanalı gonca

Çanarlar kuşağı belleri bellerinizden

Gözüm baqsam ider rakib doya

Buyuruñ gidelim bizim odaya

Sev alıñ var ise bu ben gedaya

Bir ħub duyayın dilleriñizden

Sayfa 200

‘Âşık ‘Ömer

..... Nebun dünyayı bünyad eyleyen mevlamdır

..... Mekanunatı icad eyleyen mevlamdır

Çaderini lütf kıl ey halık decudem şehirini

Dem be dem maşşudını abad eyleyen mevlamdır

Yar-ı hicran içere düşdim kalmadı şabır varam

Ruz-ı şeb yanmağdayım ben ateş nev ğam tamam

Ateş-i Nemruda varmış cismini eyler haram

Bu halil ibrahim azad eyleyen mevlamdır

Deydu nurımın var eyleyub mağbu beni

Pay idub kırtlara verdi cismini ipubunu

Derdle bî-tab ahnında ağlamdub yağkubunu

Didesinden yad itdi veren mevlamdır

Fecr-i ‘alem senide koyan sultân ‘âşkına

Çabdur körde olan ol al ‘ömrün ‘âşkına

Hem Ebu Bekir ‘Ömer ‘Osman Çaydar ‘âşkına

Bu ‘Ömer ismin bana yad eyleyen mevlamdır

Der beyan .....

Elyu kişi nebi/ düşenbe gün/ Şen gün/ Çaharşanba gün

Vaķit eşrefi/ Beyan el- zalamtin/ Vaķit zaķi/ Vaķit ‘aşr

Perceşenbe gün/ Cum‘a gün bağda şelamat/ Şana gün

Vaķit zaval/ El- ‘aşr el- ğarub el- şaķir/ Ol vaķit zuķur

Vela temna kitaben müstairen

Fe inna el- buhlu lil insani

Arın ela tasmau hadisen

Min rivatin cezau el- buhlu indeallah naren.[Ödünç alınan kitaba da mani olmayın çünkü insanın cimriliğı rezilliktir. Râvilerden bir hadis işitmiyor musun? Allah katında cimriliğın mükafatı ateştir.]

Sayfa 201

Na'at

Şebihat bedr el- leyl bel atta anvaru[Gecenin dolunayı gibi görünüyorsun.]

Vema el- mela fi vechak yeftaru[Ve hemde daha açıksın.]

Aya ziynet ed- dünya fegayet el- mena[Dünyanın süsü ve niymetimizin sonu nedir?]

Fe men za ellezi an hüsn vechek yefteru[Peki senin güzel yüzün için orucunu bozan kimdir?]

Fema hamilet havva an solb Adem[Adem'in çarmıha gerilmesinden Havva'nın taşıdığı şey.]

Vela fi cennet el- huld mislik aharu[[Sonsuzluk bahçelerinde senin gibisi yoktur.]

Sülsek kafur ve rubek anber ve[Üçte biriniz kafur ve dörtte biriniz kehribar ve.]

Sudsek yakut ve bakik cevheru [Altıda biriniz yakut ve siz mücevher olarak kalınız.]

Fe sebeba sadık ve faruk ve satı[Dost ve ortak faruk gibidir.]

Ve hunzud Osman ve bunsud haydaru[Ve Ve Hunzur Osman ve yüzük parmağı Haydaru.]

Ve ibham hayr el- münselin Muhammed ma[Elçilerin en hayırlısı Muhammed'in başparmağı.]

Sallu aleyh el- vahid el- mütekebbirü[Büyüklik taslayanın dua ettiği şeydir.]

Kitabi kalam Allah vel beyit kıbleti[Kitabım Allah'ın sözü, beyt benim öpücüğüm.]

Şefigi resul Allah Vallah gafidi[Şefaattim Allah'ın resulü, Allah da beni bağışlayandır.]

Ve dini fi el diyan ehl-i ve ahdehu[Ve dinlerdeki dinim ailemdir ve]

La ilaha illa Allah Vallah ekber[Allah'tan başka ilah yoktur ve Allah büyüktür.]

Ya senedi ve ya seyidi ya resul Allah huz biyadi ala el- sırat iza me zalet el- kademu[Ey yardımcım ve efendim, Ey Allah'ın Resulü ayaklar küçük düşmezse elimi yola tut.]

Sayfa 202

Türkü

‘Alim teriñ itme kasnı teriñ aydan bi ğurur

Caħilde olsa merkeb yir anıñ na bir olur

‘Alim dinuñ itme ne liman ğarsın ey aħı

Anar aydan kişiler daĝa hem aç olur

Gice gündüz ‘alim saĝı it bu şur mı fırsatı

Velisiden ğüz devlet saki aħır taç olur

Maĝrifeti yokdur aşlım cahiliñ hem dünya da

Maĝrifeti şol kader kim şeytan ana yar olur

‘Alim ad ide her kim olsamışdır aşına

Taç devlet kınmaz ana ‘aķibet ĥayvan olur

‘Alim ad abayla her kim olursa aşna

Aħır alan ĥar aķiretin cennet ferman olur

Ĥaķ te‘ali medħ ider dünyada ‘alim kulların

İçün ol sebebden cemalden aĝlam olur

İlahi Seyid

Durun dar mektebde olan talibleri olan

Getirur eyleyub cemali naşib it hafız kuranı

Ki bunca talib şübyan seniñ fazlıñ diler danem

İlahi kıl ‘aṭalar sen naşib it hafız kuranı

Şu mektebde olan ihvan ki oldı ṭabali kuranı

Ki sanırlar yana ya rab naşib it hafız kuranı

Gel imdi senin ey seyid ḥalu ḥayal d‘ua eyle

Ki ziyansa kelam ‘al hem naşib it hafız kuranı

Sayfa 203

Efendim sen merḥem kıl

Dini maḥuz dini içine

Gözüm yaş olubdursun

Ġuy-u ġarı çün içine

Bir şaḥı ḥaḳa paşa

Ġamınla ‘âşıkın tabir

Gözlerden ġaḥra ḥasañ

Dü çeşmi na tavan beter

Güdadır deyu dünde ḥaḳ

‘Asıl peyda ider zebur

Şarabınla idub ḥub

Şakın meftun içüne

Cüdayım gelsen anamdan

Uşandım şazlı canımdan

Benim ahi feza namdan

Derman asman tarır

Cefa ki çekmeden ahilde

Ki hali oldum aşlan

Çağrıp şabaḥdañ leylam

Dayan mecnun içüne

Biñ amañ murad isem

Gönül payan güşad isem

Çün eski yad isem

Qalem ağlar bu can tanırır

‘Avamı ḥaṭṭa ḥanda

Gözüm yok dünya malında

Dil daye kendi calında

Yatan maḡbun içüne

‘Ömer der vaşl u oldura

Bulunmaz mı ‘aceb çare

Yara destinde ar pare

Benim cismimde an tutar

aracaoğlan

 gnnde fani dünyada

Olmadin gülen o kuşun

Beş vaktini azaya

omayub ılan o gnsn

Metin aracaoğlan metin

Yolu derler ‘aşkı sen

ardaş ardaşı ıyanı

Hada uran bile okunsun

Deryalarda uyanar ayan

Kimi sarhoş kimi ayık

Dünya fani insan oluk

Demleden sorun okunsun

aracaoğlan derde baya

Bu dünya kimler doya

Birikdi gel are areya

Ounun elen okunsun

Sayfa 204

Sema'i

Yüri ey bî vefa vir

Senden vefa gelmez imiş

‘Âşık pür-cefa dilir

Senden vefa gelmez imiş

Nice birzar idim halim

Aman virmez kanlı zalim

Nideyim düşdi gönlüm

Qadir kıymet bilmez imiş

Yar içünden gayret şadu anlar

Murada irmiş onlar

Her cayı debirsunlar

Danem ağlar gülmez imiş

Hüma kuşu yüksek uçar

‘Âşık olanlardan kaçır

Bu güzellik gelür geçer

Çare derman bulmaz imiş

Sema'i

Nedir bu zar gedanñ

Nedir derduñ bağı bülbül

Ƙanı bağ kařanıñ

Ƙanı didiñ bağı bñlbñl

Yeter kendi ĥarab itdiñ

Çeker Ƙanın şarab itdiñ

Deli canuñ kebab itdiñ

Nedir derdiñ bağı bñlbñl

Fenamı ki geç Ƙalmıř

Ʀıtalım padişah olmuş

Ğoncalardan vefa bulmuş

Ki gördüñ bağı bñlbñl

Gevheri der gümana беру

Heman bade mişli şu

Vefasız bir güzel der bu

Beni sevdiñ bağı bñlbñl

Sema'i

Mah yñzünden çek niřabiñ

Güzelliğiñ 'ayan olsun

Görünsün mah nabanıñ

Görenler şad men olsun

El- faḳaddıñ dudağıñ mim
 Ƙamer yüziñ deşıñ hem cim
 Seni benden cüda her kim
 İderse destan olsun

Cemaliñ ħurşide mahım
 Benimdi saħir gahım
 Sana ħoşca geldi şahım
 Gözüm yaşı devan olsun

Ancadan otaḳ düşleriñ
 Şemevardan ƙan ƙaşlarıñ
 Ħalık göster meşcelariñ
 Ƙal bana armağan olsun

Baḳub mecnun arkandan
 İçün cüda düşdiñ benden
 Şikayetim vardır senden
 Ruz-u maḥşerde yuvan olsun

Sayfa 205

Ey yaran maha nur Һayr ol iҺşamınız

Ey o aғrab güşer Һayr ol iҺşamınız

Rah baғıñ beka şeriñ bülbul güyalarıñ

Ey yanaғını ver aһımız Һayr ol iҺşamınız

Meclis ‘arifanı yorunur ildiñ cana gelüb

Bendeki vaşlınla masır var ildiñ cana gelüb

Ararun akılları der ildiñ cana gelüb

Kakülisiñ maғzar Һayr ol iҺşamınız

Һüsni seyr eyleyen akşar sana ‘âşık olur

‘Âşıkıñ dursun hali dilber sana ‘âşık olur

Seyr-i gülşen eyleseñ güller sana ‘âşık olur

Қатı serv-i bilendim Һayr ol iҺşamınız

Bir zaman yok çekmişim cevri cefa ki ey peri

Қан yarıñ şu ciһanda dolaşdım hicri yeri

Ey ‘ömründe sana һandanım bir kere biri

Ey benim gönlümce dilber Һayr ol iҺşamınız

Sayfa 206

‘Âşık ‘Ömer

Ƙan danası ey ցılmañ zarı şayanuñ hayr ol

Dermandıñ Ƙalanı gör gel şabañıñ hayr ol

Giceler tacı olunca eylerim haƘa niyaz

HaƘdan ‘iyadım budur ki her şabañıñ hayr ol

HaƘ biri halık ildi her demde bir mal üstüne

Ƙaşlarıñ toğmuş ay gibi naƘış hal üstüne

Bir malıñ seyali geçmiş yeşil al üstüne

Huriler gibi şalunubda şabañıñ hayr ol

HaƘ mağmur ilsin ol dünya durda Ƙaç sağ

Sevdalamız şafaları cevremiz bir hoşca bağ

ŞaƘanub aldınma fenaya duradur bir gün zaman

Malıñ hüşnüñ şahını yer düşmen vermem aman

Olayım varsıñ eler aħ ciħanda yüzde bağ

Tekeriniñ raħmetsiñ sen vir şabañıñ hayr ol

Şalunub sayan çefazın olur hamli hayan

Dönün cennet mişali bir şabañıñ hayr ol

Padişahım bir güdam lütf iħsan yaraşır

Yolun şarf ildim bağı Ƙarban yaraşır

Derler ‘Ömer hazzmında ğor ցalan yaraşır

Cennet havan nedir giyer şabaññ hayr ol

Sayfa 207

Dedim de bir yüziñ görsem

Dedi lazım degil görme

Dedim vaşalın irmem

Dedi sağ eli ‘ali irme

Dedim hay yar kulu kim beni

Dedi azadem ol neçün

Dedim gamıñ kayasdasın

Dedi taķatini yadub şoram

Dedim emsem dudağından

Dedi çıktı kulağından

Dedim öpsem yanağından

Dedi öperseñ öp şorma

Dedim ‘âşık ile dostum

Dedi ben şakbañ kusdum

Dedim haķikatli dostum

Dedi bir yerde kalkarmı

Sema‘i

Nice tağlı itmezdiñ kimse

Ben bir canan çare bildim

Dahları gül dalı bülbül

Dalı tağlasan çare bildim

Şu il bizi niçün diller

Fiğan itmekde bülbüller

Canılmış dar kul kullar

Beyaz gerdan çare bildim

Yenilmez ‘âşıkıñ şadr

Bilinmez ‘âşıkıñ qadr

İki toğmuş ayıñ bedr

Mahtabın çare bildim

Hayal abir ahi gördüm

Şesin qancıyı derdim

Güller qoynuna gördüm

Gülühandan ançar bildim

Sema’i

Şu qarşıqı yüce tağda

Bir ehl-i zarım qaldı

Elim ermez gücüm yetmez

Ne şerab bir dem yarım qaldı

Hey ağalar hey kazılar
Yürekde yarım şızılar
Nice ağlamasın güzeler
Biri kendi yurdu kaldı

Çekdim seyr itdim revanı
Bir medan çekmez buranı
Çekilmiş çevriñ ceranı
Hacı aşlan kurdan taş kaldı

Gel sevdiğim murada murada
Sen anar tadıñ ben derde
A muradımız ereğ birde
Orda mesken tutdı kaldı

Sayfa 208

Maķam ‘Ömer

Ol ne afında rucuhı ħalaya iĥfadadur

Ma‘rur ağılde amma miski ağılıdadur

Ėaftında ‘ardır gü şerde vaĥdet eylemiş

Güdası serpa bir ħana mu da ziyadadur

Sevilmekden dokulmakdan sevildub dokunmadur

‘Ağlamaķda gülmeden ayın gice sedadur

Ne giceye gündüz olur ana ay ve ne güneş

Bu ne dağda der ne bağda der ne ĥud şehir adet deryadadur

İsmi vardur cemi yok cismi vardur resim yok

Baĥirde içmedi uyumaz uynmadan azadadur

Ardadur ‘avret degil ‘avrettedur hem arad gel

Bir şefat olmaz ‘ağın ‘alem el-semadadur

Ey ‘Ömer her kimse buyursa bu maĥıma sırıñ

Yaşın telleri şoķsun ‘aşdın azaĥadur

‘Âşık ‘Ömer

Ėarşımuzda şol güzeller şaha mervadur

Ėüsün mağrur olub ‘aşıkda dilber itmesin

Bu fena dünyaya ‘ömrümüz heba kılan göçmekdedür

Çün güzeliñ baķı kıalmaz yar vefa ĥarabsın

Dil kemana biru alandan nice bir viranedur
 Niçe bir cevre sitem bu naz istahandur
 Ya ne var bu neydesi güda da geç bu uzağındur
 Kaşları kaçub ol ğarası kafa la sen

Dost odub şol kayz deşmiş ad ile ‘aşkıdan
 Kanan taşda ilmiş mestanmış ‘ayaklardan
 Hiç düşermi şan ki haķ ‘aşıkı şadıkdan
 Seville ol badi sahir ol yara hañcerlenmezsın

Der ki ‘Ömer bu lemin neden ey seni maħı
 Aşıl zan olan itmez sevdım bu ile ‘atamı
 Bilmezim yanında cürmüm ne der ey ‘ali cenabı
 Var aya ‘ayanmuz ‘ifa ile dertlenmesin

Arapça Beyit

İza dakat bik el- belve tüfekkir fi alem nasrah[Dert seni daraltıyorsa, anlatacağıımız acıyı düşünürsen.]

Fagusud beyne yüsran iza fekaltü faferaç[O zaman iki kolaylık arasında zorluk vardır, düşünürsen rahatlarsın.]

Maķam ‘Ömer

Adım taş üstüne bir göz komuşlar

Dilberin adı demişler

Gördü ney cisindi

Benmedi

Tag iken kazara

Buz- yata- anuñ

Sayfa 209

Rah ruhum dilde ne nuhum oglum nuhum bagda selam katagan firkat neyi

‘Alem har yaz ol- sagda imis ol- ehl-i cis ol- gor me melami

Sormağa ey yar- eyleme gel ‘ar- ana nekim var- ‘alemlama

Farsi bil- ehli ara bul- akmağı nas ol- garb ‘aca

Vakit namaz it- haka niyaz it- halik yad it- guzel amma

Salih yar ol- eyucar ol- dunyada var ol- bul eyuna

‘Alem mekirde- id makrur- şakire mahrur- tama kelam

Tahli tahl- gul olur ana- söz mi degil- gor me melam

Konuyu mahda bizi

Müfred

Ehl-i gurfan arasında birhan kaldım talib

Her hüner makuldür illa edeb illa edeb

Sayfa 210

‘Âşık ‘Ömer

Ġarib bülbül alır zarı varub gl en ya lamı 

Tema a eyledim arı gl andan ya lanmı 

Bugün ben yarımı gördüm tazelendi eski derdim

Ol siyah kagln gördüm mah taban ya lanmı 

Bir nazar kıldım ol  ah  acı sana bed yüzi mah

Sem u gl yusuf gibi  ah d b zindan ya lanmı 

‘ mer derde d b a lar anı kemal olan a lar

atar atar siyah baglar gm  gerdan ya lanmı 

Sema‘i

Bad ı hicrle oldı derunem yar  arım gel

 aribim  urbet illerde i it ehil zarım gel

Yakıldı alıb suzanım fıra  odına yanma dan

‘Amaret ıl va alında benim ‘alemdede varım gel

Ne ‘aleme ‘amal erkan usı tar u mar oldu

Ne kaman zlf  ayaliyle ci anda bi ararım gel

‘Aceb sevdaya hicr men lal olmu  bir nice a mak

Ira  olmak revamıdır senden ey gl deyu gel

Sırım ıayr u yar olandı ve hevaya ıaldı

ıayırılmazdım canun olsun ıoyuna mevt kaldı

Sayfa 211

Bölbölüñ ahı fığanı bir güle gülzara

Sırımı yoluna ıodum alda olan vara

Ben ıtururken bahı ızalim ıonuşıusñ ağıyara

İşaretle söyleşıurseñ ıaş üstü hoşundı hoş

Der ki ‘Ömer gördigimi hiç her cayan yardan vefa

ıok cefalar çekdim amma sormadım aşla şefa

Hem nazlı şalınırsıñ ey efendim muştafa

Şevdik şular ıatıcısın iş üstüne cuşunda hoş

Türkü

Bakıñ hey ağılar ıakıñ işine sevdigim ıarşımdan bakınub gelür

Görünce ıalmadı tenimde canım kendini kendinden şakunub gelür

Yaranlar seyrediñ güzel ıocunun şalıvermiş ince bel şaçağın

Düşermiş dağlarıñ delü çiçegin dal fasıñ üstine şara ıanub gelür

Bölböl bu o aya parlağıñ talan yar ıokusu benzer cennet gülüne

Şalırsıñ gelmişde cihan iline ak ellerine ıanaya ıanub gelür

Yarimi şorarsıñ incedir beli yarıñ güzelliği bir güneş tele

Sen degilsen mi heb ‘alimiñ ıulu şahan gibi atar afa açılub gelür

Sayfa 212

‘Âşık ‘Ömer

Canım beni al yanagı hüdâm olayım ben

Güldükü bülbül gibi nalan olayım ben

Gel küser mi düñ kan mı ide merkeb

Qalem gibi bir mağı kurban olayım ben

Seyre gidelüm eyleyelüm bahçe şefasın

Sen istersiñ akan ahirem olayım ben

Mağda göz mesciden layık idersiñ

Sen mağal çokda mağir ab ayam olayım ben

‘Âşık ‘Ömeriñ esiriken ver kerim ide

Söylersem eger ‘aleme resul ey olayım ben

‘Âşık ‘Ömr

Ey güzel efendim sana baş üstüne hoş imdi hoş

Efendim gözüm yaşı baş üstüne hoş imdi hoş

Bu olursam kabrim üzere şol imanlar bitmesun

Takasimim yazarlar taş üstüne hoşundı hoş

Cennet şaya hemmi bilmem kimse ar olmaz bana

Gül yüziñ benden çevirme sevdiğim ne idem sana

Bir peri olmañ ile bir zalim yağar mı bununa

İsterisen komasuñ taşın üstüne hoş imdi hoş

Sayfa 213

Müfred

İlahi lütf h azandan kerem hicrin g    er ile

Bu kel  n  acın yarub ah amda  ad ile

M  fred

Nede gel   cihad eylesi  bir murad

Olmaz mi dardan ziyada

Sema'i

Bu meclisde  afa budur

Severimin yarı neylerler

       yarasına mer em

Sarmayan yarı neylerler

Dilimde derd dil  l  alim

Ne razı ım var ne h da malım

Kahıca bir h sta h alim

M rmin yarı neylerler

Man lal olsa  bir civan

Cefası kar ider can

Bug n      a seyr n

Gitmeyen yarı neylerler

Çok günah aldı bu yanuna

Kan ider gelmez ‘ayanına

Şoyunub yarıñ koynuna

Girmeyen yarı neylerler

Dokuzlarda olur yalı

Akar leyler neyiñ balı

‘Âşıkına ben şefatalı

Vermeyen yarı neylerler

Sayfa 214

‘Âşık ‘Ömer

Eyle beni dillere bu akanı gana pular eyledim

Yokdı hasret nar-ı fırkat canı cuş eyledim

Bulmadım bir yar şadık çok şad a guş eyledim

Dem ider ‘alem beni yarıb halık neyledim

Nar-ı hasret bir yana halıkıñ sitemi bir yana

Ya la göz düşman degil dostum bile düşman bana

Halim rahim eyleyüb kimse demeyiz noldı sana

Zam ider ‘alem beni ya rab halıka neyledim

Ağlamakdan düz çeşmiñ yaşı döndida

Eyle içünden ben ağlamazdım atdığım olsa hüda

Bu yol bed nam olmuş ismim kezer hem dilden dilde

Lam ider ‘alem beni ya rab alı neyledim

Ya ilahi sen bilürsiñ bu ‘Ömer’in alini

Rağmetinle yer laf ağıl bu kana hakir ulki

Ol abiñ ürmetiün gör bu alııñ dilini

Zam ider ‘alem beni ya rab alı neyledim

Sayfa 215

Müfred

Seniñ üzerin dan dan şalar al midir

Lebler gedan cayan iden ab mı yoğasa bal mıdır

Müfred

Dilberiñ yol olsunda bir mağzam anı var

Ben bugün dilberden geldim gökdedir an var

Müfred

ur şandın avat itme sür sefasın dilberiñ

Namaz aza olur ama azası olmaz dilberiñ

Müfred

ur nefilsin ur arıñ yok ancı ulsuñ namazın yok

Ben seni çokdan severim ama sende sende aberiñ yok

Müfred

Haſta gönlüm ſefatali iſter ayva nar olmaz bana

Bu diyarda ſeni ſeverim kimſe yar olmaz bana

Müfred

Ağlarım ağlarım gibi derdim var dağlar gibi

Şarardım ſol rağ gül benzim gözüñki bağlar gibi

Müfred

Aya mektub ilet bizden ſelam

Bir candan ilet bir bir kelam

Eger gözden ırak olduğ ay biz

Nu geldiñ ırak olmak revamı

Sayfa 216

‘Âſık ‘Ömer

Ey benim canım içünde gözlü canım paresi

Gice gündüz ah eylerim ağlamağdır çaresi

Kabir zaman ſabır idelim böyle gitsun ardasın

Elim cekmezli yarım benimsiñ ben ſeniñ

Sen beni terk ideriseñ ben ſeni terk itmezem

Seni koyub ey efendim ğayr meyil itmezem

‘Âſıkıñ ateşin yandım ğayrı ſenden gitmezem

Eyzan

Ey efendim dabire meyal eylemeñ ‘alemde canun bir olur

Dilberin cevriñ cekdikcedir tali sayanım hun olur

On beşine ‘âşık olsam gene gönlüm sende olur

Eyzan

Seni benden ayıranlar yatacak yer bulmazsın

Dilerim yarı hüdadan gül cemalin şolmasun

Dedi ‘Ömer ya ilaḥi düşman olan gülmesün

Elim çekmem nazlı yarım sen benimsin ben senin

Sayfa 217

‘Âşık ‘Mustafâ

Her cay-ı dilbere gönül verince

Hevaya kuşuna şalmış gibi olur

Yalancı dünyanın şu gün düşünün

Kimsin deryaya şalmış gibi olur

Gülünden zülfüne yüzün dokun

Gözledi anların cevriñ çeken

Zor ilmiş bir yüriyi kendi yağan

Kaçardın bir kulu almış gibi olur

Kul Muştafam ider nakli idince

Gayet güzel ister cevriñ çekince

Tuṭub aḳamdan bir yol abunca
Handan biz yerganım gelmiş gibi olur

Esiri serayan gördüğüm zaman
Cevrib alayan bozdugum zaman
Şu burayı taḥada gördüğüm zaman
O şahın şekerde ḳonmuş gibi olur

Sema'î

Efendim bir cefakara

Nasıl olsunda seyr eyle
Kendin gibi sitemkara
Masal olsunda seyr eyle

‘Âşık elinden dil ḥasta diler
Daḥı güçeñ nur şad dirler
Bu gönül şaḥdan yasdalar
‘Aḳıl olsunda seyr eyle

Malu kan ider cevri
Oḳuyub dersin ğurı
Yad olsun yarın ‘Ömer
Ḥafız olsunda seyr eyle

.....tağaların ıder ahı

Sözler şey yüzi mahı

Sayfa 218

‘Âşık ‘Ömer

Sana direm kaçı keman

Şalunub gitdigün zaman

Ehl-i ağyan benzersin

Siz var vefa benzersin

Seniñ lebiñ zülal olmış

Ah kaçın hilal olmış

Kırmızı alın al olmış

Gül-i har ay benzersiñ

Yüzin gevher saçmış

Gerdan bir kaç saçmış

Derlü çiçekler açılmış

Bir bar istan benzersiñ

Bahı yeşil tonlı malın

Huri gülman benzersiñ(2 mısra eksik)

Mercan ıder yağa beni

Ya şer yer ne dökme kanı

Gel maḥşun gönderme beni

Bir mekan benzersiñ

Müfred

Ṭobṭolu dırmıķile baĝ bostananuñ seniñ

Barın bir ŧeftali versiñ görsüñ aşanuñ seniñ

Müfred

Bir zaman divane gönlüm sevenle yaşıda yar ile

Şaḥdan yaran ḥar tile söyleşür diva dile

Sayfa 219

‘Âşık ‘Ömer

Çok şeker aḥmed ad yadı seyr itdim bugün

‘Aqlımı ḥan eyleyen dildar seyr itdim bugün

Yüzüm itdi tebessüm canım verdi safa

Bende sayna raḥım iden sulṭanı seyr itdim bugün

Şekerim tacaḥ olunca bülbüli seyri maşal

Görmedim ‘alemdede meşlin ḥub bir temaş zülcelal

Dil-i bülbül sözi şirin lebleri ab zülal

Baĝı cennet der ḥarı gül zar-ı seyr itdim bugün

Gitdi ‘alim hatırımndan vardı canım şafa
 Razım hak razı olsun eylemez cevri cefa
 Şaz ider ben mübtelasın o peri huri lağa
 Bende sayan rahim iden sultan seyr itdim bugün

Müfred

Tacir bi kaldım merkebim şuludur
 Bunı yazan okuyanın kuludur

Müfred

Yazdığım yaz idi kalem şazdı
 Kınımın ağlar merkebim yüz idi

Sayfa 220

İsmâ‘il ‘Âşık

Ne kaçarsın benden ey sevdiğim yar
 Seni sever var mı yandan ziyade
 Gice gündüz тұrmaz gözümün yaşı
 Dilber ‘âşıkı ağlatmağdan ziyade

Çok zamandır vaşalın irmedim
 Bülbul olub konca gülün dermedim
 Bu canayı bir dilberde görmedim
 Hiçbir zalim varı senden ziyade

Dedi bana muradıñ nedir bileyim

Merhamet kıl çok ağlatma gülüm

Sözüm kabul it ulunda öleyim

Hiç kanlı var mı senden ziyade

Her canı konca gülüñ koqlamaz

Çok ağlatma hatır çağım yapmaz

Dir İsmâ‘ilim mah yüzün bakılmaz

‘Âşıkı yakarsıñ nardın ziyade

Müfred

Ey bağı bostanım

Ey serv-i kastanım

Ey gözleri sütanım

Neçün bize gelmezseñ

Müfred

Kerbalada kimse ah ‘âşık degildir

Ana adem dameñ ‘anız degildir

Sayfa 221

‘Âşık Halil

Han bir padişah ‘adil olunca

Hizmetin itmen kul için mi

Taş taşta toğunur ‘âşıkñ elinden

Cağlayub ırmağ sel için mi

Karşumuzda göl göl gelice

Ahı hasret biri birin bulunca

Yarım ide yer düşen görünce

Şarılıb yatmağa kul için mi

Kudretinden derler çarkñ okunı

Kanķısı der bu yollarñ yakını

Şu nida yonlutmuşlar hüddam yonunı

Meyvasın çiçegi dal için mi

‘Âşık olman çeker bakar yollara

Ağdı gözüm yaşı döndi sellere

Güzel sevdi deyu düşdüm dillere

Benim sevdiğim il için mi

Öksüz ‘âşık sevdiğini görünce

Çok muhabbet olduğunu bilince

‘Âşık ah idibde yola görünce

‘Âşıklar ahından yol için mi

‘Âşık Halil ider dünya fanidir

Bizi yokdan var eyleyen gaybdır

Cennet bakçeleri bülbül ganıdır

Bülbül ötsen gül için mi

Sayfa 222

Gevheri

Dilbere ‘arz idem bade gülden

Efendim naz ider açmaz üç gündür

Ol şacı leylamda ildim mecnun

Cevr-i cefadan geçmez üç gündür

Ol güzeller şahı ‘aqlımı aldı

Açar ara turmayub feryad şaldı

Ağlayı ağlayı kara ili deldi

Gözlerim dünyayı seçmez üç gündür

Bülbülüm gülni dermeye geldim

‘Arz ıalim var vermeye geldim

Mübarek cemaliñ görmeye geldim

Efendim naķabın açmaz üç gündür

Sevdiğim ağlatma bu derdim nedi
 Ah itdikce sakulur sinemiñ bendi
 Yardan ayrılalı sırtıma kütü
 Kāsavet kervanı geçmez üç gündür

Gevheri murada iderim deyu
 Mübarek cemalin göreyim deyu
 Payına yüzümü süreyim deyu
 Bunların yolunu geçmez üç gündür

Beyit

Gar kab it mal camiğ it şakla biñ
 Kālursa düşman kalsın dost muhtaç olmanuñ

Sayfa 223

Zülâli

Haza ahdi hāya el Muḥamed el hadam

Ebu Talib ‘alim olan bu ḥadama gelüñ sizler
 Gezira ‘alem u ‘amel toludur bunda ehl Allah

Misal rum celal aldın niçeside sağ aldın
 Hazaran kaṭıb ‘arifin bu yerde oldılar peydah

Ki bunda sakın olan o sulţanım d‘ua itdi

Belasñ ola şabiha qabul itdi anı Allah

Bu g lzar i  nde b lb ller ne  n derl  avaz ile

 derler derd  ba ane okudılar pek bir ism ile

Velakin biz z lalinde qalub her dem malında

Olub gafil bu  ademde kenardan qalmı ız eyvah

Ayırub el- am duyanı bu ‘a ı kul bu yolda

Ki hazır oldu dersin efendi   amd Allah

Anu  va ıfını itmen bu cemali  amlar ‘a ız

Vafi el- cemal s ylerim ana feyz iken  ah

Yetmi  de il ‘a rında qo unda bırakma

Nice ‘alem vefazlalar oturur dersen her gah

Ki dersinde dehanunda  a ılur  ad hezar cevher

Anu  her birin qayıt kesmez c mle  alı  Allah

Yeter q da  de il ol zat va f itme  z lal

Hezaransın gibi  a‘ir ide va fına ba 

Sayfa 224

‘Âşık ‘Ömer

Bugün cinas ‘aşıkâ bana serv-i revan geldi

Anuñ ismi beyan olmaz felana ben felan geldi

Ağlamakdan fariğ oldım akan çeşmimsin

Olmuş iken hayat buldum beni derde şalan geldi

Kanlım erkan yol beli dirim ehli dili

Haşm eyleyüb gamzasi der hali sinem dilber geldi

Cemalin gördüm ol şahıñ dostın olub yüzi mahı

‘Aqlın alub ‘Ömer şahıñ beni mecnun kılan geldi

İstafte el- kadi min el- müfti[Hakim müftüye sormuş]

Recul mat[Adam öldü], la mal vela şabit[Para yok veya sabit], fe keyif yankasim el- mal beyin el- varaset[Para mirasçılar arasında nasıl paylaşılır?]

El- buka lil benat[Kızlar için almak], Cevap el- müfti vel zekerü lil zevceh[eşler için penis], Vel hazanül lil kazati[Ve hakimler için iki sarılma]. “Yazar metinde yer alan harfleri yanlış bir şekilde aktarmıştır. Bu durumda belki de en iyisini Allah bilir, şeklinde bir gönderme yapmak istemektedir.”

Benden Beyit

Bir kimseye suval itmişler cevabında dimiş o

İki yokdan ne çıkarsa benim ismim odur o(Nâ-bî= Nâbî)

Beyit

Naşıyad bil naran ben ğam okunda dananuñ
 La ‘ali der arında asır ar üstünde deruñ
 ader nede seven nedi babasun
 oa kim gibi iki bulan şeb-i yar

Çekmenem ‘aşıkıñ belasın ey gönöl efkarı ideñ

Çünün oldırmeñ aradıñ ya niçün baanen ideñ
 Hilal aşlañ yakınca günde yüziñ an ideñ
 Padişahlar ayan olmaz an beyran gezenleri

Sayfa 225

Al yüzlü bir dilberin o candan

Başı açık meydan verenlerdiniz
 Beş on ayın gelmiş fırşandan
 Bildi kendin almasun dinlerdiniz

Felek ilen üzkünmedi ermez
 Yık yek meydan varmak nur
 Dikme ceraa şerdarımız yaramız
 Kendi yaramızı şaranlardanız

Hazalsın dil-i gönöl azal
 Dokunsun yireğı versin azal
 Bizden zarar gelmez degme güzel

Heman bal dudagın emenlerdeniz

Bir dilberi tursa nazara

Kendi mi çekmişim esir.....

Bizden zarar gelmez .....

Heman .....(Sayfada yok olan kelimeler)

Sen kim sırar çekmi tur bayram gündi

Akıdırım didem yaşın sed bayram gündi

Ben bir katib olaydım yarın ıkrarın yazar

Degme bir dilber olman aşla kalmaz dem nazar

Aşası yanında olan kul kul vermiş kızar

Boynumu egdimde bakdım id bayram gündi

Cenneti ağla içinde müminler bayram ider

Malın şaf şaf olmuşlar anları seyran ider

Şağdıq ‘âşık olan ‘âşık yarın ıkrarın güder

Dedim dilber şarılmam bile bayram gündi

Aşinası yanında olan her dem eyler gurheba

‘Âşıkı cevır ilme ayağında olur kuğba

Kimse itmez kaynamış kimse zarını diba

Benim efendim kaynamış kara bayram gündi

Sayfa 226

Marif Һarım Һazretimsin Һaray-ı vaҺdetim

BaҺar baҺ ha suzanım baҺar baҺ ha suzanım

Cam Һarabunum ne ğıl kebabunum Һanıñ rebanunum

Ah Һicazunum zakir namazunum maҺrem zarunum

Һad el-satdanum bülbül mestunum Һanım dostunum

.... Azazil adımım başda azadım andemim mazҺaram ağızanum

..... Duanım aşaf ba Һifanum devri kıran canum

Һara katunum bir Һam dehanunum sa-sela canum

..... Menmunum dertin men ne men Һanım üst Һaқиқattınım

..... Geldanım mahmanım saҺanım rahmanım seramım

Тутар ҺаҺunum Һub bağıunum nur cerağıunum

‘Ömer ğerdanum Һicr dudanum neyı serdarunum

Cerağıunum saҺanum nurunum Һayanum cağıunum ҺаҺunum

Dem Һemsidinim der Һefiyiğıunum deşt-i kafirdin menum

BaҺara baҺu mizanım

Na'at-ı Şerif

Ey şufi ehl-i hâka az can bekuAllah hu

Ey 'âşık 'âşık defa az can cuAllah hu

Harı ki cemler can şuy talayık canan şuy

Nu her çe hevahı an şuy

Ey men kimini kuytu cahana kadayı ruyutü (demen dağla)

Buyı eyza eytu nazam olya az nesinda al

Enbiya ey men güda-yı tû geda eyza dünya daha kerdin cü

Dest azhama 'alim başu ne in beku ne an beku

Ey nur-u hâkı şemsin vay 'alem 'alim el-yâkın

Zan şafat 'alemin az can bekuAllah hu

Na'at-ı Şerif

Ya habib Allah resul halık bakta tuy

Bir kez yanı du el-celal pak bi hâşa tuy

Nazını hâzret hâk şadrıdır kainat

Nur çeşm inaya çeşm cerağ ma tuy

Ya resulullah şu danı imanan gacernab

Rahmayı 'acer anı an ser u yı pa tuy

Der ŧebi miraç bu hay cebrail an dergab

Paħa hay bir sayı ne kübinde ħazara tuy

Şems nerizi kim da der nağmet bağyır ru

Muştafa u mecis ad sedi ağla tuy

Sayfa 227

..... İçün bana bir dil bir de .....

Ben yanağı gül açar da ol uludur

Bağzılar meyl ider ol tanı binde .....

Ben gedaya bir taze ister de oldur

Emir ħaqla gice gündüz çer ‘âşıkı

Ehl ‘arifan meclisinde ħanını

Düşüz dilberin ağlasını bizler neylerüz

Şamı ehli raħları aħmarda ol ervahdır

Tādından budur meyl fakir ħuz ħayalımız

‘Âşıkız işğaluz var ħayrı yokdur malımız

Yüzünün maħ u ben ider neris alumuz

Bir malin yamalı bir ah bu yerde oldır

Gelidim yoksun uçub o cema şaħın sen bu yol pir

Bende var seń bulunur alinta sanada bir ħonca ter

Ta ezelden gönlümde azcık biz ki ‘âşıkı ‘gam

Hattı dihan gönli gâbirde olsa evladır

Üç mimi bir elif gördüm bile

Üç mim ile mim elif gelmez dile

Üç mim ile mim elif gelse dile

İtnahı aç onu taleb gel bunı bile

Fırsat el virmiş iki bizim şafanı hoşgörü

Bilmedi kaderin cümlesi ol dini

Diden can ‘aziziñ sana şıhhat baği

Naşihbiñ kaderin ne bilsun irmeni

‘Âşıkdır anuñ ezelden yokduran pervane

‘Aqlun alub mecnun idub gezdurun pervane

Sayfa 228

Türki ‘Âşık ‘Ömer

Bülbül iken nag efğanım aldıñ ey felek

... kınca bir gül hândanım aldıñ ey felek

Ben nicib gam ile hañ ile yeksan olayım

Varım aldıñ yarım aldıñ canım aldıñ ey felek

‘Aber eyledim her belaya hâzret Eyub gibi

Ayağına yüz süreyim ben anuñ çarub gibi

Ve ceri vardır an ağlasam dağa Yakub gibi

alı yok bir Yusuf Kenanım aldıñ ey felek

Ey felek iliñ ile bir dağı ismiñ yad itmeyim

Haşrediñ derdi alma albi şad itmeyim

Dost cevrenden seniñ ben nice feryad itmeyim

Bir sağavet mağdeni sulţanım aldıñ ey felek

Sol gedayım şı ki darayı varsuñ istemem

Gerçi mecnunum bugün leyla varsuñ istemem

Der ki ‘Ömer ah ider cañ dünyayı varsuñ istemem

Sen benim dünyadaki sulţanım aldıñ ey felek

Müfred

Cihan darında ey ‘ağıl bu dermağ şı da insan can

Kimse senden acıyı ne sen bir kimseden acıyın

Sayfa 229

‘Âşık ‘Ömer

Beni bana omaz ‘aşık cananum

Sırım sevdaya şaldım ağlarım

Dem be dem artmağda derdi derdinim

Sinenle sinemi deldim ağlarım

Vaṭanım çeşmim görünür ḥayal
 Diyar ğurbetde qaldım aĝlarım
 Ah itmekden elif tadım oldu ḥal
 Şazlık aksalub artmaqda men lal

Ey ‘Ömer qalmam ben bu şıratda
 Diyar ğurbetde şam zülmetde
 Heb elleri ‘aşiretde zevk şöḥbetde
 Ben bir mekan bulmaz oldum aĝlarım

‘Âşık Ahmed

Elleri sevdigine alma gündüzler
 Benim sevdigimden bana nar gelür
 Kömür gözlüm benden ḥıcab idersin
 Ḥıcab idub ḥatır ‘ayĝam güdersin

Çıkub ellerle seyran idersin
 Hiç demezsin ben kulumu ‘ara gelür
 Kul Ahmedim ider ‘ömrüm gecdi zaran
 Yaĝaç bir dem şafa sürmedem nazlı yarınları

Her kaçan görsemdi yaranlar
 ‘Alem cevri terde başı dar gelür

Sayfa 230

Türki

Geliñ hey yaranlar seyran idelim

Qırmızı açılmış gül dilberin

Söyleşdi gice şeker şerbet damlaşır

Akar leblerinin balı dilberin

Mevlam emir itsede yanıma gelsem

Şoyunşam dilberin qoynuna girsem

Kiraz dudakların ağzıma alsam

Dulansa buynuma qolu dilberin

Her nereye varsam bir dert bulunur

Qara bağrım dileñ dileñ dilenir

Solu dönmüşde yaçqamış zalanur

Yılan şarmalı olmuş beli dilberin

Ferhad getür deler kaya kesmele

Kandır getür deler dara işgale

Söyle deyub yarayı derdim isimle

Zarın üzeli gereñ dili dilberin

Qul yazıcı iderir hale ben noldum

‘Âşıkın kimi seni ankına şaldım

Şah Hâsan dirler bir güzel sevdım

Fiğan ider beni gördükce dilber

Müfred

Zamansız şeftali ister bak şu ilin açan

Zamanında gel çıkarım ağacına

Sayfa 231

.... Cemad Allah selam aldım bugün cananun ağzından

Ha çün dökülür için lebi mercanun ağzından

Rakibler yaramı dönmüş almadan alak istermiş

Ne malındır şakar almak lüpuñ aşlanun ağzından

Beni öldürür mana kaçda eylemiş nazı sinemler id

Çekmiş kaşlı torapagün sultanun ağzından

... derin tarı hasretle yanar meşagal gibi her şeb

Dinler zan ider itmiş çıkar gülhanun ağzından

‘Ağımı bağz ahmaqlar diline geleni söyler

Çıkağı kim kelam insan o insanun ağzından

Sema'i

Duyan olayım kurban ne yaranmış hıdası can

..... şın Yusuf Kenan gezer dünyada şalınur

Güzeller dünyada çokdur veli isterde kim yokdur

Kaşı yay kibrigi okdur gezer dünyada şalınur

Gönül derman yara olur hicabından ki yar yolur

Ser al yeşil şarınur gezer dünyada şalınur

Efendim gel bana güse hüdānuñ salın kimi

Vefa gelmez bağı yusma gezer dünyada şalınur

Kayalı ‘âşıkı ağılarda divanun hicrle ağlar

Dil olmasın leminde bağlar gezer dünyada şalınur

Müfred

Bugün ben bülbül gördüm dili ağışunda lal olmuş

Meger yarından ayrılmış cihan başına dar olmuş

Sayfa 232

Yokdur bu dünyanın ucı bucağı

Yağız cevirmiş taşlar kuşağı

Nedesün dünyayı kalbi şaklar

‘Âşıkla cuş gelür ‘âşıklar

Şarı öküzden bakarlar aşığı

Sual itdeleñ o gözile balıklar

Neniñ üstünde dir ah haber vir

Yalıñ üstünde dünya dolunlar

Kul Muştāfam ider hūda hem birdir

Ey na nayanuñ mekan nardır

Cümle anlar dil sende var deyü
 Taç sevdada yokdur dalı haber virler

Cenneti laila illalallah açar
 Bu dergali danuñ dili bilendi
 Anı Muḥammed andı içer
 Dedigimiz guş sal bildiler

Anca kervan ḵonmuş göçmüş bu ḵana
 Yoğdı Eyub gelmeden ciḵana
 Arayana ḵadir çiçek ciḵana
 Bülbül zar itdigi ḵarı nedendir

Cümle çiçek serdarı nedendir
 Olan kişi cennet içinde
 Muḥammed nurunınıñ tarı nedendir(Eksik mısra var)

Ayan satdı ḵuran içinde
 Aşda andan oldı gülde bülbül

.....

.....(silik okunamayan beyit)

Sayfa 233

Agtasamtü el- rabbe huve el- hakku el- celil[Allah’a sımsıkı sarılın çünkü O yüce Hak’tır.]

Ferada ahad kadir Allah u cemil[Onlardan biri, Tanrı’nın gücü yeten ve güze olduğunu söyleyerek cevap verdi.]

Hali ne hacet ki beyan idem zebanım

El-demeğsın el- ali el-ħal ‘asil

El-bade bu ħalimden o yarıñ ħaberi var

Fi el- kalp min el- kalp ila el- kalp sebil[Kalpten kalbe kalpten kalbe giden yol.]

‘Âşık nice sağ olandan oldur

El ‘âşık ġan daş eriñ ġan u ‘el-sil

Ĥaşa ki murad ġayrıya meyl eyleyib senden

Kalbi leke min el- mehd ila el- lahd yemil[Kalbim beşikten mezara kadar sana meyleder.]

Türki

Ya cennet ġapulı nice açılar

Nedir geldeiniñ dili ħaber ver

Baldan ġatlı sevdiden beyaz açılar

Ĥardan şuraġ olan sani ħaber ver

Her kişinin üstüne adirdir yarı
 Ayara haya gelmez ar eylemişe narı
 Ayubunu biñ ardı varı
 Nice yapar düzer balı aber ver

Bülbül an ‘aşık olmuş oturdı
 Tousu misk gibi candan tüterdi
 Dünyaya azret gelmeden tabirdi
 Nicedir nedir anı aber ver

Sayfa 234

Türki

‘Anca aldım deli gönöl elinden
 Ğatib düşününñ alı böyle olur
 Aan çekem derde derman bulmamış
 Bi lee lalin ‘ařıkıñ seli böyle olur

Her kişi sevgili sevdin yolur
 Benim derdim senden ğayrı kim bilur
 Tarab gibi yad okunda toz alur
 Hicrin ‘amellere yüze dim olur

Ağla hey gözlerim elden ne gelur
 Cefakar yüzünde on böyle olur
 Anuñ içün ah iderub da gör alur

Bülbül uçan dalıñ günü böyle olur

Ꞑul Muştafam ider okunur haycim

Bulur söz oldı gündüzüm gicem

Şimdi tağlar olsun benim agaım

‘Aklı pir akında mecnun böyle olur

Sayfa 235

Gevheri

Ey hublarıñ şahı serveri balandim

Nedir bu sendeki şahan gözler

Ey lebleri nazik şirin efendim

Eyledi bendin virane gözler

Menendiñ bu namaz ciħanda aşda

Bu ile meşhursuñ ey gel .....(sayfada yok kelime)

Ꞑudretinden sormalı billah cana

Benzer canandaki ğılman gözler

Bu ‘âşıkıñ sürmeze mişli deryadır

Vaşlına erenler yüce ‘anқadır

Tekdir medħ itsem medħ sizedir

Baқda mercan varur itsen gözler

Gevheri şadayım degli efganım
 Öldürürseñ helal eyledim kanım
 Her kaçan sürseñ ey benim canım
 Kafiri kan verir ayan gözler

Tag üç harfde içim harf

Bana misl eyleyen acu fedan arifan
 Arım ididim danı nuh gördüm tufan
 Üç kere geldim cihan bir de ha gelsem

Ta ezelden ahar yatar 'ahraba olduk biz bize

Serin ma dana candı bağı olduk yüz yüze

Hiç kimseden görmedim kurbeden gördüğüm

Ahar banañ ahar yan 'ahraba item et yadıñ

Cevr canan kanlar arar can beni gü mah otur şabah

Sayfa 236

İlah-i Duha

Hal nedir hem ile dilber derde yarıñ itdeñ beni

Gah sevdaya düşüreñ şayad idub dil harğanı

Ne ki bağrım delüb feyad mı faş eylediñ

Ateşi firkatle ahir aq eyle can melekine

Gönlünde bende olalı nice ğamdır meskenim

Barı seriniz nazar kıl daķıĝ ide gönlüm ğazanım

Ben feraĝat eyledim heb aşınadan neylerim

Ħan-ı dil içere buldum ruyu Ħasanıñ naķış

Dar maĥanetde nice ħan aĝlasun ve heb ĝarib

Fazlıñ aşarın azĥar it meş kıla

Şu tar şevda taĥt ħapu

İçünde düser ħapar

Beni sevdiğimden ayıranlar

Dönsün ħapu ħapu

Farz ĥaķı yerine ol getir

Ve aldıtañ saz kıl dü ĝün getir

Müfred

Gice ĝündüz her zaman bu çer ‘âşıkı bu bülbülüm

Sözümün ta ĥaķını bu der ol sudan su bülbülüm

Müfred

Meraga niceni nara uğrasın

Yadı yokluna nara uğrasın

Sayfa 237

‘Âşık ‘Ömer

İtdi kayz hüdadan nura görem temelden

Çare ter kibden ciħanda çeşm-i adem temelden

Didi mevla var delil ol zah zamda işi

Dine vağdet eylersiñ rehber olsa kişi

Alulade sırabınıñ mağnın maħım eyleyen

Ol sebe bden kimden iyu iyudan kim temelden

Derler kimader yana bu oğul ne varıdır

Tağliken oğudı ayet cebrail üstaddır

Ol zaman ayar ahyı namerd itince ataşa

Қudreti haқdan o güli raħsada şanıma

Тamladı

Һазırını cebrailiñ ol тақан һası oldur

Doğdı ‘aba ruħ aldı şiyar һarım тamladı

Ey ‘Ömer oğ o zara yazdı dost қudretle һüda

Һayma mağbadın ısrarı ‘ayan ol ana

Çün şefiği almaz nebin var ol sol kibirya

Anunçün beyan maqdasıñ ab-ı zem zeme

Tamladı

Sayfa 238

Dilber kuzum ‘aşıkınla olmuşum divane ben

İçmüşüm ‘aşkıñ şarabın neylerim mecnuna ben

Bu güzeliñ gelür geçer lebi sekerim ben

Senünçün bu serimi komuşum meydana ben

Gel ağlama ağka bulalum neçün bu ....

Yalancıdır ta ezelden gözler .....

‘Âşıka eyler cihana naqıl sürer şafa ben

Ey güzel şamağıda yandım olmuşum pervane ben

Lütfle hışmla bakma ben kuluna ey güzel

Şararub hazana döndüm oldum mende kıza

Ta ki o hüdan yazılmışdır bu taqdir ezel

Dilberiñ çevrin çamañ içün gelmişim dünyaya ben

Ey ‘Ömer her canı dilber hiç şana yar olmadı

‘Âşık elinden nedur cü dem aşla rahat olmadı

Rahim eyleyüb dönüb dilber çeşmim yaşı bilmedi

Canı ‘âşıkı nuşı ideli olmuşum .....

Sema'i

Bahar oldu gül açıldı

Gül rahmetler saçıldı

Derdlü çiçekler açıldı

ƘanƘımız ağla çiçekdir

Lal ider ben laliyim

Hem şanayım hem şanayım

Cümle günden ben ağlayım

ƘanƘımız ağla çiçekdir

Ƙaranfildir beni egerler

Alur şaksıya dikerler

Beglere peşkeş çekerler

ƘanƘımız ağla çiçekdir

Nuşa ider bahı takarı

Neçün benim boynum egeri

‘Âşıklar bu yolun şeferi

ƘanƘımız ağla çiçekdir

Senbil ider dalunum gökdir

Cümlemüz yardan haƣdır

İçimizde hiç yokdur

Eyzan

‘Ömer tutdı senbil sözün

Nice ikağa itme gözin

Getürse çiçekler yüzün

Her birisi ağla çiçekdir

Sayfa 239

‘Âşık ‘Ömer

Can dilden ‘âşık oldum ey güzeller şah gel

Her vaqıtde gelmez iseñ ey efendim gah gel

Ma şağa fi hüsñün haqıçün bendeki der ile

Ey efendim gör sürseñ ol habib Allah’ı gel

Efendim yoluna ateş dilde zaḥmet gözdenim

Ḥalime yok merḥamet kıl alman ey ḡonca fesim

Ben ḥata itdim efendim eyler yarı sen kerim

Şuçumu ‘af it bağışla bana bu ḡünahı gel

Can dilden ‘âşık oldum şadıkla sevdim seni

Ḳul görmeler ey efendim yakma kül canı tanı

Gözlerim yollarda koyub intizar itme beni

Ḳavm aḡdadır yesün bekletme cana rahı gel

Mektubum rahı olundı sana ey şahib her
 Bendeki der ilme ey zat baki mağber
 Haka payına yüz sürüb yol erer ‘Âşık ‘Ömer
 Yarı bir kez it müşerref yer yüziñ mahı gel

Sayfa 240

Türki

Aydan o nûruñ almış kaşın almasın
 Kudretiden mi ela gözün sürmesin
 Kaşdın eylenmez göksü dedikmesin
 ‘Âşıka bu cefa boyuñ zulumdür

Güzel oldım deyü yukarı bakma
 Kanlarım kurudub yüregim yıkma
 Hatırlar açından günleleri yakma
 Bu yalan dünyanıñ şevki ölumdür

Sevdiğim yoluna kurban olayım
 Canımı yoluna feda kılarım
 Kabulunda ekle nuru diler(Eksik mısra var)

‘Âşık ‘Ömer

Ela gözlerine kurban olduğum
 Yüzük bakmağa tağmadım ben
 Gurbet için gelmiş derler ciğana

Nerdedir begleriñ şaya mıdır ben

‘Âşıkñ ateşidir sinemi yağan

Lütfle irer mi cevrigi çeken

Kollarıñ boynuma tolanmış iken

Seni öpmelere kıyamadım ben

Narıñ eyledim ağalarım beglerim

Bu ne bulanık seller gibi çağlarım

Anuñ çün ben ah idub ağlarım

Ayrılık odına toymadım ben

Kılındı dili gönül kılındı yaşda

Mevlam ide görmez ada kaşda

‘Âşık sefer ider sevgili dosda

Allah’a ısmarladık diyemedim ben

Sayfa 241

‘Âşık ‘Ömer

Gice gündüz intizarım bir murada idemedim

Çok güzeller sevdim amma bir münasib bulmadım

Yavrum seni sevdin ben günahkar olmadım

Ey benim bağlı beyazım ulu dağ şemden görde

Kendi göceñ havari gibi incidendir dişleri

Gerdanı beyaz gümüşden hilal gibi kaşları

..... Karı salan ider şol güzel bakışları

Benim benli beyazım ulu dağ şemden görde

Qorqarım esmayı dile dile düşer şay olur

Bir kerecik yüzün görsem ‘aql başdan zay olur

Ruz-ı mahşerde ‘acı çeki seniñ halin nice olur

Ey benim benli beyazım ulu dağ şemden görde

Müfred

..... Muştafa sorsam qonıkda şafa

..... kurtuldum nesin geldiñ inşafa

Sayfa 242

Medh idelüm güzelleri veli şahımdır benim

Halebiñ begleri çokdır çeşm-i leylamdır benim

Sevdi canım İbrahim deftere yazdım

Vaz gelmem aħmedimden padişahımdır benim

Mayil oldum Halilimiñ gözi ide kaşına

İsmail'im ħamt itmez akan çeşmim yaşına

Hasanıñ sevdasıyla düşmüşüm tağ başına

Hüseyn'imde sıraşımdır o da canımdır benim

Muṣṭafa'nun derd ile gice gündüz ağlarım
 'Osmanun sevdasıyla dertli sinem dağlarım
 Süleymanım ah gözlüm yancı terin eylerim
 Muḥammedim beñ beyazdır oda canımdır benim

'Âşık 'Ömer

Şacların öğürdim ben cananın

Çıkmiş sultân olmuş ilin üstüne
 Cemali gördümde şalavat virdim
 Selamina durdum yolun üstüne
 Bilmem huri

Sayfa 243

Hüsün kaldım temaşa gine yüzi mahımda .....

Payına düşdüm bugün çeşmi siyah ayar ahmed
 Sırdı kadım bulundum lağal mercanım benim
 Okunuyor arzuhalim denli sultanım benim

Ağlarım saha basa her gezerim mecnun
 Haşlıha benim kadarır yolun abit ahın
 Lütf ide ey bad-ı şaba yada bizden kıl selam
 Bizi müşerref olmak için çekinir canım benim

'Âşıkı bi çareyim hak payende kılam
 Kulmı bende yada lebim bilen açar hemañ

Görmedim ruy-ı zamanda böyle bir şirin kelam
Nice meftun olmayayım diline abir ahmañ

Der ki ‘Ömer medh iderim yarıñ ismin dosdım
Görenler der barıñ Allah olduguma ğamım
Verseler Bağdadı Mışırı Şamı Şarkı istemem
Ben denşemem haşlı bir taylana abir ahmañ

Müfred

Benim canım seniñ kurbanıñ olsun
Yüzüm yaşdıķ tenim yorganuñ olsun

Müfred

Dilberiñ alt dudağın lağal güşer demişler
Öb yüzni kuş bilini derde derman demişler

Sayfa 244

Feryad bülbul alur zar varub ulşandır

Temaşa eyledim arı ülü andan düşmandır
Biñ nazar kıldım o şaha yüzi .....
Gönül Yusuf ah caha döner zindandır

Gönül pervane eyledub döner ayalıñ ana yanar
Ciger kebab olub döner buruñ bir yana düşmedir
Bugün ben ol yara derdim ülü amr .....

Mağber kagan gördüm mahtabana dur

‘Ömer ah eyleyüb ağlar

Ehl kemal olan anlar

Kaçar kaçar yana bağlar

Beyaz gerdana düşümdür

Zahid

Dersdir hiç nice bilen mübtela dilberin

Bir muhabbet şarkına aşinası dilberin

Her sözi derde deva gü ahi cavidan

‘Âşık can tecşiş iderse şafa dilberin

Dachı var kan ağlasam ab gibi şemisi

‘Âşıkı tacara kim gamı ider yaşıım serin

Kanmazım sor ey ‘âşıkdan şer dara çekseler

Var aya gelsun şalalar ‘âşık yası dilberin

Gözleri gamı vaşalı dil rübayı ruz şeb

Heb heba idem yolunda geli darım cümle heb

Bu ne müşgil şayadır ‘âşk muhabeti ‘aceb

Ben kadersuz anası hem atası dilberin

... şalı ey zahid vaşlet dinde muhabeti

Sine bir sine benimle şarılub ol naznı

Öpmediñ aşla fedanı kağnumuz hiçbir yeri

Ol gice ta şabahdañ haşı ol dilberin

Müfred

Dedim dilber bir buse ver gayet sine ögerler

Dedi valide korğarım öpürünce dögerler

Sayfa 245

Ey efendim bizden neçün çevirir

İl kadar hatırın şormaz miyuz

Bilürsin kendini ziyan idersin

Bizde bir payada sürmez miyuz

Uyuruz çoçaruz aşla korğmayuz

Şabirile murada irmez miyuz

Bilürsin kendi haline koymayuz

Şaklaruz sırlı ide diye miyuz

Senin bana muhabbetin yok aya

Eger ‘aşıkların benden çok aya

Zügürtlere tenezilun yok ama

İlden o daha alub viremez miyuz

‘Arzuhalim varmana çekinur canım

Halet-i ruhum ile kaçayanım

Ne kıyas idersin benim hünkarım
 Haşma cevab bu ‘asa viremez miyuz

Gevheri seniñ kabunda kuldur
 Men tağ del emrine delersin oldur
 Şuçum ne lana hem efendim bildir
 ‘Aşıkamuz yoğsa birimüz miyüz

Türkü

Vağana hazır ol moşkof karalı
 Mağribinden üstüne ‘asker geliyor
 Yağar viran ider tacı tahtlı
 Sulţan madurlar kendi geliyor

Sulţanım o derler kendide
 Yanar mısıñ mızrağı otur
 Biñ handı kaçma kodı kafır şavañ
 Günün şimdi firağ yolda da atma ehli geliyor

Sulţanım derdler yer hayfası
 Pirim Hacı Bekdaş anuñ delisi
 Elli Bekda cezayiriñ dayesi
 Altmış bekda surdan geçdi geliyor

Sulţanım o derdler ağlayan gülmez
 Bu dünya fanıdır kimseye kalmaz
 Gökdeki aldızdan çü kadar sayılmaz
 Hacı Bekdaş gü çekenleri geliyor

Müfred

Şalem alsam ala ‘arz itmeñ içün yara aıvanım
 Alim taşırır heman ‘aqlım şaşar balda sulţanım

Sayfa 246

Türkü

Hakımdı gönlümden ey dilber hayali perçemiñ

Ver kıarım ki artar derlede melali perçemiñ

Gel puşdan taşıra hakpuş dem çeker dur

‘Ali yutmak deler az der maşali perçemiñ

.... İçer kıanlar şaşar ‘âşıklara vermez aman

.... Güzeller padişahı bu belalı perçemiñ

Padişahım bugün geldim ben seniñ divanına

‘Ömrüm içere görmedim sen gibi bir .....

Bana zım itme düşer mi sağunuñ ‘anu ana

Hak ta‘al çeşm düşmandan .....

Nice meyl itmez bu ‘Ömer sen cemali dilbere

Gezdigi yerlerde medhiñ ildi ‘alemlerin

Tel tel olub dökölünceñ ol beyaz gerdana
 K or mu insanda ‘a ıllar bu  anal  per emiñ
 Bu ile per em var mıdı ha  sevdim bir dilbere
 H zret Adem degil d nyada yaralı per emiñ

‘     ‘ mer

Ci an ekledim  u ile

G n ller cananı  aristan
 Be a sen mevla ‘azmile
 Fenadır bu diyaristan

Bu ‘alem bir dem tez vir
 H la a  are yok anda bir
 Eger ‘a lı eger adn 
 Vefa ın bulmadım a la

Busenmiz bir ya a  ok yer
  amu ‘a ar bile maristan
 Ya ıla ı fena d nya
 Me a at gah yaristan

‘ mer ey dar uken g rs ñ
 Vuc duñ olmadan bir yad
 Ola g r  a ata ma ad

Heman gibi gök idersin

Bu can kuşdur acel şayad

Bu şahir alır şugaristan

Nice bin yıl 'ömr sürseñ

Ahır yoluñmuz aristan

Sayfa 247

Gevheri

'Âşıkı mağşuka böyle bakmasun

Benim ahvali yara var söyle

Yüreyim beni ateşlere yakmasun

Leblerinden akan balı var söyle

.... Den ider lali gün degil günam

Şer ağlayı yokdı korktum onum

Ol ah gözlünüñ yanında benim

Çokdur aksanakım hüda var söyle

Bir doğru yolu ilmiş dost varına

'Âşıkı mayası katar lanub gelince

Keramet ehlinden ahsan olunca

Bilki bir inşaf gele var söyle

Yardan ayrılalı artar hıtabım

Danem a  ma  da dir bu didelerim

Okusun Gevheri dostuna selam

  a  n ihmal itme hali var s  yle

Sayfa 248

..... **Yokdı h  da**.....

Nice g  nl  n yardan idersen .....

Azrailde g  gs  m  z  n .....

  vilince g  nl  n yardan ayrılmaz

Haniyanım ‘ahanında bu yok .....

‘Ar   deri   deri     ıkar .....

Derdler   y  m   ıkdı mayatım

Bununca g  nl  n yardan ayrılmaz

Hey a  alar var mı s  z  mde   a  a

Dahı yol gider mi yer bundan ona

Eger siz   zgensiz a  acd  n a  a

Benince g  nl  n yardan ayrılmaz

‘Asan asılı g  n  l gel nur  ana

Degermenler d  ner     mim ya  ına

Meyyamı ma  anu  n ma  ana

  anınca g  n  l  n yardan ayrılmaz

Fena bu dünyanuñ onası fena
 Özge dostum yokdur geldi geda
 Siz bacsız karnak sana
 Görmeyince gönlün yardan ayrılmaz

Müminiñ begiz nişanı ol küheylan atım
 Doğru yüz biñ aş eylemez feryad dad
 Cahiliñ ahmaq hara dikezir ol tadğa kim
 Verdiği bir semi vardır iler ol feryad dad

Sayfa 249

Niçe şu gibi şaymazım

Her şam har zarım
 Guş eylemez ol yarım
 Deyu ana mim bilmem

Bakmaz bana hünkarım

Dil hana harab oldı

Yıkıldı tarab oldı

Bigana mim bilmem

Her canib bab oldı

Virane mim bilmem(Eksik 2 mısra var)

Gü gelde ocağım var
 Ateşde zarar ağsım var
 Cennetde burağım var
 Bir dana mim bilmem

Yunus dağı iş bağı
 Gel vira bu dil şağı
 Bu dünyada bir dağı
 Uşlan mim bilmem

Nuridem dehşetde
 Ceri gam firkatde
 Fağrim hayretde
 Deyu ana mim bilmem

Sayfa 250

Yine bad-ı şabah .....
 Ağam çıkıdı otağında .....

Bende sinemize .....
 Beni sana dedü .....
 Mor menekşe boynun egdi
 Gül kızar hicabından

Aldanma la fi andına
 Ğader iderse kendine
 Bak şu ğadunuñ fendine
 Vardı o bedi yanağından

Bakçalarda biten güldür
 Dalında öten bülbüldür
 Hamd bir adını kıldur
 Bağışla kaç günahından

‘Âşıkñ

Bir dilberiñ sevdasına
 Varsam gelsem kazasına
 Ben qarıbıñ odasına
 Gelen dilberiñ yaşasın

Kuşağı gümüş paftalı
 Aylarumuz dört haftalı
 Ben ğarıba bir şeftali
 Diren dilber biñ yaşasın

İlimiz baharlı yazlı
 Gölümüz ördekli kazlı
 Karşımızda nazlı nazlı
 Gelen dilber biñ yaşasın

Dersimiz okur dilimiz
 Haka ogrıdır yolumuz
 Bu bizim ęarib ęalimiz
 Şudan dilber bin yaşasın

4.3. CÖNK 0059

Sayfa 251- 3. Cönkün 1. Sayfası

Hazā Türkü

‘Āşık ‘Ömer

Ķadir Mevlām seni sevmiş yaradmış

Serdār itmiş dilberlerüñ üstine

Siyāh zülfün tel tel olmuş uzadmış

Şalıvermiş ince belüñ üstine

Gelür imiş başa yazılan yazı

Gel gönül idelüm HaĶĶ’a niyazı

Āyet el-kürsi ile söze ihlāşı

OĶuyup gidersün yoluñ üstine

Siyāh ęaşuñ mürekebdan yazılır

Gerdānuñ altına altun dizilür

Dudaęuñ üstine tebbet yazılır

Eliflām oĶunur dilüñ üstine

Sayfa 252

İnnāfeteḥnāya benzer gözleri

Söyle dilber mest olmasın sözleri

Sûre-i yâsine dönsin sözleri

Velfecr okunur anuñ üstine

‘Āşık ‘Ömer ider çeşmüm cevresi

Yanağun bismillah elḥamd sûresi

Erraḥman okunur kaşun arası

Ve’ḍ-ḍuḥā okunur anuñ üstine

Hazā Türkü

Bülbül niçün feryād eyler ötersün

Ötme bülbül ötme bağrum delindi

Varup yād ellere mekân tıṭarsun

Ötme bülbül ötme bağrum delindi

Sayfa 253

Qanı her işe ötmezden geçersün

Belli yârelerüm [niçün] açarsun(niçün: vezin gereği)

Senün iki kanādın var uçarsun

Ötme bülbül ötme bağrum delindi

Yeñilendi şu yüregüm pâresi

Âhım ile tıldı yerün göğün arası (vezin için: Ahmıla tıldı yer göğün arası)

Ölüm Hâkdan geldi nedür çâresi

Ötme bülbül ötme bağrum delindi

Yûnus aydır kıanadıñ var uçarsuñ

Uçar da deryâları ummana geçersin

İner âşk şerbetinden içersüñ

Ötme bülbül ötme bağrum delindi

Sayfa 254

Bir mesken kıangısından gelursın

Barsun benüm kakülümün femin alursun

Padişah bubamdan sen nistersin

Âmanıñ bir kıaber verin kıublar

Hindlen Yemen gezub gelürüm

Ben senüñ derdüñ dermân olurum

Her ne kıadar kıaber sorarsañ verürüm

Sordum dilim varmaz kıaber vermeñ

Yânlarımı deldi zindanuñ dâşî

Sedd-i revan oldi çeşmimiñ yaşı

Sanâ derim sanâ bezirganbaşı

Âmanıñ bir kıaber verin kıublar

Kar etti bağrım ağam sızlarıñ

Büryan itdi ciğerciğim ıađlarıñ

Sayfa 255

Görmez oldu padişah bubanıñ gözleri

Sorma dilim varmaz ıaber virmeye

Viran ettiñ sarayımı odamı

Görmedin mi anamla bubamı

Amanıñ bir ıaber verin ıublar

Anañ deli oldu düştü ıağlara

Girdiler girdiler altın evlere

Sorma dilim varmaz ıaber virmeye

Birikenler vürür yolun laçini (laçin:sarp)

Çeken bilür ayrılığın gücünü

Görmediğim anamlan bacım

Amanıñ bir ıaber verin ıublar

Altınlu saraylarıñ yakıldı

Bacıñ yadlara tutma tutula

Yarıñ ıoynuna yadlar katıldı

Şorma dilim varmaz ıaber virmeye

.....

.....(Silik beyit)

Görmediğim anmalan yârimi
Amanîñ bir haber veriñ hublar

Sayfa 256

Ꞑanı senüñ anañ atañ

Her işine hile kıatan
Namāzı kılmayup yatan
İtdüğini bulan insān

Bilürsiñ aşluñ turābdur
‘Āķībet şöñi ħarābdır
Cennetüñ yolu ırākdur
Dini elden kıoyan insān

Cāmi‘lere girmez iken
Hiç ölümi añmaz iken
Müselmānlık bilmez iken
Yer altına giren insān

Mazlūmları döger iken
Gene kendüñ öger iken
Şamur kür[k]ler giyer iken

Topraqlara giren insān

Ḥudā virdi saña cānı

Hele ekerseñ dīni

Ḥarām hel[ā]l yağdıñ malı

İlk mālın alan insān

Sayfa 257

Yürümege üşenirken

İbrişimler kuşanırken

Döşeklere bilenürken

Kefenlere giren insān

Şular gibi çağlar iken

Bülbül gibi söyler iken

Anañ atan ağlar iken

Evlerini koyan insān

Ecel geldi günüñ yetdi

Gözlerüñüñ ferı gitdi

Qara yerler seni yutdı

Qubūrlara giren insān

Senüñ anañ atañ öldi
 Cümle mālı saña qaldı
 Bugün nevbet saña geldi
 Sarāylara giren insān

Sayfa 258

Cem‘ eylediñ bunca mālı
 Yoğa Һar eylediñ cānı
 Virüp eger ğadiñ imānı
 ‘Ār eyleyüp velâ insān

Bu dünyāya gönlün virdiñ
 Ҙamuca sarayları yapırdıñ
 Bugün nevbet senün gördiñ
 Ölecegin bilen insān

Hazā İlāhî

Bize Һaқdan emir geldi
 Söyleñ anam aғlamasun
 Emānetüm olsun size
 Söyleñ anam aғlamasun

Ağlayup yaқmasun beni
 Da‘viciyüm maḥşer günü

Sayfa 259

Anam sever ise beni

Kerem idüp ağlamasun

Karuşmasun Hakk işine

Ağı katmasun aşına

Ağlamasun kendi başına

N'ister benden ağlamasun

Melekler yana tırdı

Göz yaşından haber şordı

Anam ağladuğca vurdı

Söyleñ anam ağlamasun

Çünkü anam beni sever

‘Azāb ettirmeğe ever

Heb melekler beni döger

Söyleñ anam ağlamasun

Dört yanımız oldu deñiz

Şarardı şoldı gül beniz

Yağa ilik idersüñüz

Söyleñ anam ağlamasun

Sayfa 260

Cehennemden melek çıkar

Yılan çıyan beni şoçar

Anam ağladıkça şoçar

Söyleñ anam ağlamasun

Anam senden olur dermān

Mevlādan olursa fermān

Ağladıkça irāhat bulman

Söyleñ anam ağlamasun

Ƙadın anam gülüm anam

Ben bu yirde nice yatam

Senden olursa derman

İrāhat eyle öyle yatam

Anam gözün yaşı tıldı

Beni delik delik deldi

Bubacuğum ħalüm bildi

Söyleñ anam ağlamasun

Anam her yanlarum yara

‘Azraile bile gele

Sayfa 261

Anam sever ise şıdķ vire

Söyleñ anam ağlamasun

Yüzüme şöyle vurdılar

Yā Mevlām kuluñı bekler

Anam beni sever şevikler

Söyleñ anam ağlamasun

Bu uş kadardum diler

Günāhı yok dimediler

Ṭağı yüzimi koydılar

Söyleñ anam ağlamasun

Müfred

Gitsin gömleğim alsın yokdur kararım sensiz

Ḳoynuna suyun aksın bugün yatasıñ bensiz

Sayfa 262

Hazā İlāhī

Aç gözini nevm-i ğafletden uyan

Uyan hey gözlerüm ğafletden uyan

‘Azrāil kaçd ider cānıñıa uyan

Uyan hey gözlerüm ğafletden uyan

Semāvātuñ kapuları açıldı
 Hakkuñ rahmetleri halka saçıldı
 Seherde kalkana hulle biçildi
 Uyan hey gözlerüm gafletden uyan

Bu dünya fānīdür şakın aldanma
 Mağrūr olup taca tahta tayanma
 Yedi iklim benüm diyeb güvenme
 Uyan hey gözlerüm gafletden uyan

Seherden uyanup cümle kuşlar
 Dilli dillerince tesbihe başlar
 Secde ider tağlar taşlar ağaçlar
 Uyan hey gözlerüm gafletden uyan

Semāvātdan şaf şaf iner melekler
 İnüp mü'minleri yerde yoklar

Sayfa 263
 Cennetde hūriler mü'minleri bekler
 Uyan hey gözlerüm gafletden uyan

Hazā İlāhī

Her kanda bir tevhid olsa
 Melekler gelür tevhidullāh

Ḳanat ḳanata çalarlar
Melekler gelür tevḥidullāh

Tevḥid ider sākin sākin
Olasın Allāha yakın
Sırrı ‘ayān itme şaḳın
Erenler gelür tevḥidullāh

Varup tevḥīd vurmali
İçinde cānlar virmeli
Nūrdan gözleri sürmeli
Melekler gelür tevḥidullāh

Sayfa 264

Varup tevḥīd varagör
Tevḥīd a‘lādan a‘lādur
Yediler kırklar bile
Erenler gelür tevḥidullāh

Aydan arıdur yüzleri
Abū ḥayātdur süsleri
Cennetde ḥūrī kızları
Ġilmānlar gelür tevḥidullāh

Yūnus dedem aydur yāren

Hakkuñ habibidür gelen

‘Āmmilere şeffi‘ olan

Sultānlar gelür tevhidullāh

Tarih: 1266 Hicrî= 1850 Miladî

[1266/33=38,36

Ortalama: 38

1266-38=1228

1228+622=1850 Miladî]

Hicri yıl ile Miladi yıl arasında 11 günlük fark vardır. 11 günlük farklar 33 yılda 1 yıllık fark oluşturur (<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-cevirme>).

Sayfa 265

Hazā İlāhî

Maḥşeriñ günlerin aındıgum zaman

Erir yüreğimde yağlar dayanmaz

Varise göğsünde zerrece iman

Akar çeşmim yaşı çağlar dayanmaz

İsrafil şurun almasın eline

Çok tamah eyleme dünya malına

Cafcafiñ yürümen yârini

Āḳardıñ bakar sağlar dayanmaz

Şur üfürülür hep binalar yıkılır
 Yeriñ göğüñ duvarları sökülür
 Semavatdan ayla yıldız dökülür
 Pare pare olur gökler dayanmaz

Sayfa 266

Hep bu dünya evkat-ı enis gerektir
 Kırk yıl bu ‘alem ister yansa gerektür
 Ol Hallaç-ı Manşur çıksa gerektir
 Manşur’uñ payına dağlar dayanmaz

Dürüşür bunca iller biz de varırız
 Bunda aldanmaz anda veririz
 Çıkar divanında hesap görürüz
 Mazlumuñ payına dağlar dayanmaz

Müslümañ ahına Yahudiler dayanmaz

Sayfa 267

Ne gezersüñ kara gözlü bu yerde
 Gel bizüm ellere gez kerem eyle
 Nice kullaruñ var ismi kalmadı
 Bizi de deftere yaz kerem eyle
 Kerem biçäre idüp dile inandum

‘Âşkuñ âteşiyle yandım kül oldum

Derdüñe düşeli Mecnûn’a döndüm

Bizi Mecnûn itdi kız kerem eyle

Şems ü kamer gibi toğdıñ yüzüme

‘Âşkuñ âteşini şalduñ özime

Ne baqarsıñ kinli kinli yüzüme

Engeller olmasun söz kerem eyle

Dertli kerem aydür kara ber giyme

Gel Aşlı’m sırrını illere dime

Bir iyilik eylerseñ vaqtiñde eyle

Beni dertli etme kız kerem eyle

Sayfa 268

Mecnûn oldu yazdın imdi

İbtidā Leylā’yı bulan ben idim

.....(silik mısra)

Külüñi tağlara şalan ben idim

‘Aqlımı aldırdım bir nev civāna

‘Aql çıkdı gitdi bu şed-i rızvana

Gögsüñ mihrābına durdum divāna

Hācet namāzını kılan ben idim

Bir zamān düşerdiñ eliñ diline

Bir zamān bağladın zülfüñ teline

Bir zaman bağçenüñ kókce güline

Giren bekçin olan ben idim

Bir dem defterime gecdüñ okuduñ

Bir dem leblerüñden buşeler tutduñ

Sayfa 269-270

Bir dem mecāli aldın şu kustuñ

Menekeşe gül gibi şolan ben idim

Haza Dua Meyyit

“Allahümme ıgfur lihayyina ve meyyitina ve şahidina ve gayibuna ve sağıruna ve kabiruna ve zekrina ve untaana. Allahümme men ahyayitühüm minna fe ahyi Ala el İslam ve men tevfeytühü Ala el-iman ve hass haza el meyyit bil ruh ve rahha ve el rahme ve el mağfıra ve errızvan. Allah’ım in kan muhsinen fe zit fı tabihi ve in kane seyyien fe tecavez anhum ve lakkihi el emin ve el büşra ve el kerema ve el zülfa. Allahım içal kabrahü rauda min riyad el cenna vela tecal kabrehü hüfran min hüfer el nirran rabbi ıgfır li ve livaylideyn ve lil müminin ve el müminat vel müslimin ve el müslimat el ahya minhüm ve el amvaat bi rahmetike ya erhammer-rahimin.”

“Cenaze Duası Anlamı: Allah’ım! Hayatta kalanlarımızı, ölenlerimizi, burada olanlarımızı ve olmayanlarımızı, küçüklerimizi, büyüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı bağışla.

Allah’ım! Bizlerden kimi yaşatırsan onu İslam üzere yaşat ve kimin de ruhunu teslim alırsan onun ruhunu iman üzere teslim al. Özellikle vefat eden bu kişiyi kolaylığa, rahata, mağfirete ve rızana ulaştır.

Allah’ım! Eğer bu vefat eden kişi, iyi kimse ise sevabını artır, günahkâr ise onu affet. Ey merhameti bol olan Allah’ım! Bu kişiye rahmetinle emniyet, sevinç, ikram ve katından bir yakınlık nasip et.”

Sayfa 271

‘Ăşık ‘Ömer

Ey gönül Hakk’a ‘ibâdet kıl mübarek cum‘a gün

Zikreyle kalbün pāsını sil mübarek cum‘a gün

Vir şalavât ol Muḥammed Muṣṭafānuñ ‘âşkına

Nice biñ Kā‘be şevābı bul mübarek cum‘a gün

‘Ăşıkı şādık olanlar terk-i dünyādur işi

Mümin oldur ki anuñ dünyāda rast gelmez işi

Hakk buyurmuş bana lâyıķ işler ise her işi

Bir şevābı biñ yazılır ol mübarek cum‘a gün

Oķunur ezānlar cem‘ olur bāy u geda

Diñlenür minberde ḥatm iderler farz-ı edā

Olsa tağlarca günāhı ‘afv ider bārī Ḥudā

Bir kerre zikr eyle şıdķla ol mübarek cum‘a gün

Sayfa 272

Der ‘Ömer el bağlayub miḥrāba geçince imām

Ṭuşadır melekler anuñ eṭrāfını bi’t-tamām

Raḥmet-i deryāsına ğark olmağcün ḥāş ‘ām

Açılır deryā-yı raḥmet ol mübarek cum‘a gün

Ḥamdullāh sūre-i raḥmānı ben bilmez miyim

Sırrı ḥikmet kenzi sübhān bilmez miyim

Hazret-i Ādem şafiyullāh değil mi aşlımız
 Mezhebüm imām-ı a‘zam nağmazı bilmez miyim

Ka‘be bünyād olmadan kalbimiz oldu nişān
 Hem dağı peygamberimiz Muḥammed āḥir zamān
 Dīnüm İslām mezhebüm imām-ı a‘zam ‘ayān
 Dilde ikrār eyleyüp imānı ben bilmez miyim

Hazret-i Ādem şafiyullāh benim zürriyetüm
 Yarın maḥşer gününde kānī Aḥmed minnetüm
 İ‘tikād ehl-i sünnet ve’l-cemā‘at mezhebüm
 Nihānı kuru balçıkdan olan insānı ben bilmez miyim

Maḥlaşım derviş hem ‘Ömerdür adımız
 Kalbimizde nokta ile dāstān icādımız
 Mevlāyı şeyḫi Aḥmeddür bizüm hem üstādımız
 Kāmile hizmet idüp iḥsānı ben bilmez miyim

Sayfa 273

Uyan hey gönül gafletten şūḫ dünya bak
 Her seherde asmāna çekilen kervana bak
 Deryāda Nuḥ gökde Musā’nuñ emrinde iken
 Bu dünya bākī kalmadı ḥazret-i Süleymān’a bak

İbrāhīm ilkin İsmā‘īl getürdi ‘ārifāne
 Elin ayağın bağlayup anı koşdı rahmete
 Haşme gelüp çaldı sekiz ol hicr âlâ sûre
 Kim getürdi kim gönderdi қоç қuzu қurbāna

Otuz iki farz içinde o Қur’anını bilmeli
 Şavmını edā idüb hem namāzın қılmalı
 Derki ‘Ömer biñ yaşasın ‘ākıbet mevt olmalı
 Bizi yokdan var idenüñ yazdığı fermana бақ

Sayfa 274

Hazā İlāhī

Hey yārānlar hey қарdeşler siz қалın ben gidiyorun

Temām oldı bu ‘ālemin ben ‘ahirete gidiyorun

Nedür bilmem ağırdı başum aғlasun қavim қардаşım [temām oldı]

Bunda işler bırақur gidiyorun gel ana başumı bağla oғul oғul diyü

Aғla sefer düşdi gidiyorun gel ana oғur қарşuma бақ gözüme

Қаşuma belki göremem düşünü sefer düşdi gidiyorun

Ben таşraya çıkayım yalan dünyāya бақayım anamuñ evin yaқayım

Sefer düşdi gidiyorun gül bābā beni pirin gördi

İçinüzden ‘ömrüm erir kalır mı göğşünce kûndür sefer düşdi gidiyorun

Sayfa 275

Kimseye almaz bu fānī-yi Yezdān evvel gelen anı sözüm budur

Düni günü sefer düşdi gidiyorun cānum ana gülüm ana sevdüñ

Emdüm ana ana helāl eyle döne döne sefer düşdi gidiyorun

‘Āşık ‘Ömer Tekerleme

Diñle bu esrarı bir hikmetullāh

Tadīr-i Hudā ne güzel uymuş

urrāya ırā’at mü’mīne tāt

Sultāna ferman ula itāt

azılara hüküm şaha ‘adalet

Müftīye fetvā ne güzel uymuş

Şanma kim bu yolda beyhūde gezdüm

Ehl-i taşavvūfdan haīat sezdüm

‘Āşıñ kitabını okuyup yazdım

Te’vīle sīn lām ne güzel uymuş

Sayfa 276

Hünkārum bizdedür cürm-i seyyi’āt

Hī hesāba gelmez yazılan berat

Mü'ezzin çağırır âtehyaü şalavat

Cemā'at imama ne güzel uymuş

Dervîşe imaret kâtibe elķab

Müneccime uşurlāb şeyhe de kitāb

Cemā'ate imām imāma mihrāb

Minbere hutbe ne güzel uymuş

Cufācıya arşun baķķala mīzān

‘Ārife şi‘ir cāhile ozan

Cum‘aya cumhur beş vaķt namaz

Mü'mīne şalāt ne güzel uymuş

Ėuşçuya ķafes mestçiye ķalīb

Dilbere güzellik ‘āşıkā tālīb

Monlāya fermān ķarşuya nā'ib

Muķzıra falaķā ne güzel uymuş

Yaycılara boynuz oķçuya yelek

Arayıcıya ķalbur uncuya elek

Deryā[ya] ķalyon şulara kelek

Ėākimlere hoķķa ne güzel uymuş

Yigide dilrübā kocaya qarı
 Mecnûn'a Leylâ Manşûr'a dârı
 Tütîye kafes bûlbüle zârı
 Gülistâna havrâ ne güzel uymuş

Çiftçiye öküz beglere kaır
 Külhana tomruk hammâma nâır

Sayfa 277
 Hırsıza cellâd cellâda sâır
 Çengiye çalgı ne güzel uymuş

Oldur cihânıñ bil ki sulţanı
 Resûl-i ekrem'dir şefâ'at kânı
 Ümmeti olanlar zıkr ider anı
 ‘İzzetle ikrâm ne güzel uymuş

Câhillere zâhir olan ihsândır
 Bu remzi fehm iden çeşm-i bînâdır
 Hâzret-i Mûsâ'ya luţf-ı Hâmdî'dir
 Tûra biñ bir kelâm ne güzel uymuş

Hâcî Bekdaş dirler serdârımıza
 Hudâ'dır destgîr her kârımıza

‘Adālet tahtında hünkārımız
Bu salṭanāt bu nām ne güzel uymuş

Şerī‘at ‘ilminde vākıf ol ey cān
Hakīkī ma‘rifet dercola hemān
Ṭarīkat budur bilki armağan
Dört kapuda selām ne güzel uymuş

Dilerseñ tutmaya mir‘āt-i dil zeng
Pāk eyle kalbiñi ey merd-i canañ
Dervişleriñ miyānında padişahnuñ
Arkasında ihrām ne güzel uymuş

Her kese bir ni‘met vermişdir Hudā
Böyle nakş olmışdır aşlında hālā

Sayfa 278

Lūtf u kereminden naḥn ḳasemnā
Ḳullarına in‘ām ne güzel uymuş

Nūr ile ṭoldu dü ‘ālem şafaḳdan
Gel mektebe ders al bu sebebden
Cümleniñ ḳalbine elṭāf-ı Hakk’dan
Baḫş olan in‘ām ne güzel uymuş

Münkir olanlar nāra yanarmış heb
 Mü'minler cennetde kalur bîta'b
 Bize ihsân itti ol bârî çalab
 Kevserle dolu cām ne güzel uymuş

Yeñiçeriye pōst sipāhîye bayrak
 Hünkār bekler iki kat şolak
 Muşālîha mektûb menzile ulak
 Öñünde rehnümā ne güzel uymuş

Zarîfe beste şöhbete şanbūr
 Zügürde şasāvet zengîne huzūr
 Balabana neķir kânūna senşur
 Neķķāreye şurnā ne güzel uymuş

Gemiye yelken re'ise eyyām
 Kaptana kürek ne güzel uymuş
 Tiryākiye afyon beglere cām
 Tatara boza Gürcüye içdām

Mücellide şofra hallaca tokmak
 Debbāğlara manda ve aşçıya kuzu
 Selāmete karaķol kal'eye ayak
 Bekleye dā'imā ne güzel uymuş

Sayfa 279

Yolcuya ‘azîmet sâlike hem pîr
 Ma‘nâya tefekkür rû’yâyâ ta‘bîr
 Her birini itmek yerine bir bir
 Muştafâ'ya icrâ ne güzel uymuş

‘Âşık ‘Ömer

Ey efendüm ben gedâya bir selam virdin mi hîç
 Benüm ile şöhet idüp oturup güldün mü hîç
 Yel gibi gelir geçersin bu cefânûn aşlı ne
 Varsa söyle utanma kemliğim gördün mü hîç
 Hâşılı ‘âşkuñ elinden el amân el amân
 Ey vefâsız eyledün kaşuñ gibi kaddüm kemân
 Nice bir âh eyleyüp kûyda her figân
 Destmâlin ele alub göz yaşın sildiñ mi hîç

Gice gündüz hasretüñle gözlerüm ağlar benüm
 Āteş-i feryādıñla ciğerimi tağlar benüm

Sayfa 280

Ol ‘adū-yı bed-liqālar dilimi bağlar benüm
 Ol raķīb-i bed-siyāh hezār urdun mı hîç

Bu güzellik sende kalmaz sevdiğim bir gün gider
 Korkarum ki ‘azlolasıñ rüyadan hanlıg gider
 Ol sebebdan ağlayup feryād ider ‘Āşık ‘Ömer
 Sineni tenhāda bir gün sineme şardıñ mı hıç

Sayfa 281

Na‘t-ı Şerif

Ṭoğrı ol şad-ı risālet başdı ‘arş üzre kadem
 Şaldı ol nūrı nübüvvet bir nev‘ fevka’l-‘alem

Şalunup ṭabl-i beşaret geldi şāhı enbiyā
 Vechinden gulgule ṭoldı cihāna kōndı ol şāhib-i kalem

Nūrı vechiñe alındı encim ü şemse ü kamer
 Baħır-ı ‘ilminden bilini hikmeti levh ü kalem

Merħabā yā Muştafā ey nūrı ‘ayn- aşfiyā
 Merħabā yā şāhibü’l-mi‘rāc ħarç-ı ālzem

Gelmeden ‘āleme sen ħalk olunmazdı cihān
 Dōslıgına yār oldı ey nebi-yi muħterem

Biz günāhkār ümmete sen şāhī irsāl eyledi
 Ħamdu’l-lāh saña ümmet eylemiş ol zi-kerem

Yā resūlu'l-lāh şefā'at kıl niyāz-ı mücrime
 Şol zemāne kim baş açık yalın ayak kan ağlarım

Sayfa 282

Hazā Türkü

Şu karşıdan giden incecik fidān

Selviye beñzerim diller içinde
 Şalunup gider çayı kenārında
 Koşuya beñzerdim güller içinde

Evleriniñ önü bağcılar bağlar
 Karşıcılaysın āh idüp ağlar
 'Āşıklık çeken nederen bilürler
 Hasda gibi gezer şağlar içinde

Şu karşıdaki tağda kar var mı ola
 'Āşıkıñ çekdiği āh [u] zār mı ola
 Benüm sevdiğimden güzel güzel var mı ola
 Hakk'ıñ yaradığı kullar içinde

Sayfa 283

Sırr-ı İlāhī

.....murādına irince Hakk'ıñ (ilk harfler silik)
 ..... görince mü'minler içinde(ilk harfler silik)

Girince mahrūmü'l-ḥaḳḳa

Mestānları heb ḥālāyık

... yaşlar ḳanar Muḥammedü'n(ilk harfler silik)

..... girüdüşmeñ (ilk harfler silik)

Ki mintekildir temmet temām

Hazā İlāhī

Ḥor baḳmasun ṭopraḡa ṭopraḡda neler yatur

Ādem oḡlanlarından yüz biñ peygāamber yatur

Cennetde buḡday yiyen hülle ṭonlar giyen

Dünyā benüm diyen Ādem peygāamber yatur

Sayfa 284

Arḳasıyla ḳum yıḡar göz yaşıyla yoḡurur

Ka'be-i binā ḳadaran Ḥalīl peygāamber yatur

‘Aşāşı ecdār olan bahre varup yol bulan

Fir‘avun[u] helāk ḳılan Mūsā peygāamber yatur

Taḥtını yol getüren Kaf’tan Kaf’a seyr iden

İns [ü] cinne ḥükm iden Süleymān peygāamber yatur

Ol Allāh’uñ ḥabībi derdlülerin ṭabībi

‘Āşī ümmet şeff‘i Server-i Muḥammed yatur

Dört kitābı okuyan Şeytān büyun tokuyan
 Düni günü zıkr okuyan Ebū Bekr ‘Ömer ‘Osmān yatur
 Hayber kal‘esin yıkan küffār oda yağan
 Şol şāhīn gibi bağan ‘Alī aslan yatur

Ata ana gülleri Qur’ān okur dilleri
 Faṭma ana oğulları Hasaneyn peygamber yatur

Sayfa 285
 Yūnus böyle dirler gidüp kendi gelünmez
 Hesābları bilinmez bunca peygamber yatur

‘Āşık ‘Ömer

Erkāna hizmet idenler yol bilür erkān bilür
 İblīse hizmet idenler āteş-i şuzan bilür
 Biri İncīl biri Tivrāt biri Zebūr biri Kur’ān
 Dört kitāblar Hāqdı[r] ammā okuyup baran bilür

Cennet-i a‘lā hōşdur ammā altun olur yapısı
 Tesiri sana çok vermiş misk ü ‘anber kokuşu
 On sekiz biñ ‘alem dirler şu dünyānuñ hebsi
 Şöyle nicesi fānī dünyā devr-i devrānsız bilür

‘Āşık-ı şādık olanuñ aqrān aqrān gerek
 Hudāya imān getürüb iblisi inkār gerek

Sayfa 286

Haqqı Haqqā bürineñ āhirin ma‘mūr gerek

Her sözüñ bir ma‘nāsı var ‘ālemde siz bilür

Dir ki ‘Ömer şu cihānda dert benüm miḥnet benüm

Ehl-i ‘irfān meclisinde söz benüm soḥbet benüm

Yetmiş iki millet dirler hepsi der cennet benüm

Varmayınca bellü olmaz orasın mizān bilür

Hazā Türkü

Gel ayvazım ağlayalım gülelüm

Yalñızsañ sanā bir iş bulayım

Biñ qahır senden Muḥammedi alalım

Başı celeñ teli ayvazım ağlama

Geç gidelüm Karamandan bu qārī

Leblerden aqar balı şekeri

Sayfa 287

Çekerse beni kuzumsuñ derdinüñ çekeri

Başı celeñ telli durnam ağlama

Kabuqları tolu tolu qarısın

Keklikleri uçabilmez tıruxan

Sende gençlik ben qarşılık varıkan

Başı çeleñ telli durnam ağılama

Vardım gördüm harablarda oturun

Ak kefenlerin kan batırın

Senün ile ikimiz kır at götürür

Başı çeleñ telli durnam ağılama

Ayvazımsın at binüp civār giden

Yüregimde yağ koymayub eriden

Qasab bubāñ duymuş gelür giden

Başı çeleñ telli durnam ağılama(cönkte yazılmamış eksik)

Sayfa 288

Luṭfuñ dilerüz Mevlām

Bizi mahrum eyleme

O ala ‘alālar ‘alāsı Allah

Bizi mahrum eyleme

Yüzüm qaraşal (karaya çalan) ak

Rahmet nazāryla bak

‘İzzün celāl için Haqq

Allāh bizi maḥrūm eyleme

Hay bizüm Allāh Allāhumuz

Şu cihānda şāhumuz

‘Afv eyle günāhumuz

Allāh bizi maḥrūm eyleme

Ṭevāzu ider ʔafesinden

Temennā idersin senden

‘Arşı a‘lā gölgesinden

Allāh bizi maḥrūm eyleme

ʔorḳarım kenārıñdan

Āyırma dindārıñdan

Cennetde cemālūñde Allāh

Bizi maḥrūm eyleme

Yunūs aydūr şaşkınum

‘Aḳlı gitmiş bu şükrüne

Ol Muḥammed ‘aşḳına Allāh

Bizi maḥrūm eyleme

Sayfa 289

İlāhî

‘Ālemler müştak sana cānum

Şeff‘ü’l-ya Muḥammed şeff‘ü’l-cāna Aḥmed hū

Hükmüñ yürür her yana cānum

Şeff‘ü’l-yā Muḥammed şeff‘ü’l-cāna Aḥmed hū

Hükmüñ kafdan kâfadur cânım

Senüñ kalbiñ şadır hū

Bir aduñ Muştafâ cânım

Şeff'ü'l-Muhammed Şeff'ü'l-yâ cân Aḥmed hū

Gine dürrüñ sır oldı cânım

İşbu vakti kâ'im kıldı

Hakk celleyi bir bildi cânım

Şeff'ü'l-Muhammed Şeff'ü'l-yâ cân Aḥmed hū

Yunus da seni sever canım

Görmege canlar adar hū

Rahmet eyleye meğer canım

Şefiü'l-ya Muhammed Şefi'ü'l-ya can Ahmed hū

Sayfa 290

Cemî' enbiyâlardan Muḥammed cümle şāhı

Bu[l]dı nūrından almışlar melekler şemslen māhı

Muḥammed gülün kânı hem oldur cânlaruñ cânı

Anuñ çün eyler efgānı seher vakti sehergāhı

Yedi kat gökleri geçdi qadem 'arş üstüne başı

Erüşdi kâbe-yi kavseyne tavāf eyle hem hay hem daḥı

Anuñ seyr ü sülukuñdañ melekler 'aciz oldılar

Ki biñ yılda varmazlar o bir demde varup rāhı

Bu eşref oğlu Rûmî'nün günâhı çokdurur gâyet
Şefâ'at kı1 yâ Muhammed ki şemsüñ 'âlemlere şâhı

O Şahlar Şâhı

Mücellâyı cemalini şahlar kim gördiler anı
Allâh için 'aşkıla dâ'im eylediler der[d] ile âhı
Hem dilerüm cânımı kurbân senüñ yolıña ey Aḥmed
N'ola bu kez yüzüñ görsem yüzi şemsi kamer mâhı

Sayfa 291

Hazâ Türkü

Yanıma geldikçe sultânüm demez müydüm saña cân fedâ olsun
Yoluña cânüm demez müydüm sana senden geçe ölüm var

Ayrılık yok senden sana uşanur
Vazgeçersüñ cânüm demez müydüm saña

Rızâ oldum gül cemâlün için
Günde bir görmeye bülböldüm gül dikene
Efgânüm demez miydüm sana

Sayfa 292

Leal taḳ gerdanına tilâle ver gönder beni
'Abd-i memlûküm demez miydim sana

Sayfa 293

Lām iline şāl oldu sene biñ iki yüz kırk bir/dört?

Mīm Muḥammed ümmeti şaşdı maḥub kalmadı

Nūn nümāyendan çeşm-i burnām gösterür

Vav varılmaz yüz karasıyla olan Ḥaḫḫ Muḥammed revān

Ey nātı He her işde aşlıya şor baña gün fikir

Lām elif ile söyleyenler oldılar hep kâf u mim

Ye yedi kat yer kabûl itmez işbât kalmadı

Na'tiyye

Billāhi ṭamahım yokdur gelsede târ

Ol ğanī Mevlāya durḫandur gönül

Bu na'atı görenler heb derler deli

Bu esrāra irenler giyer haydari

Ḥırka-puş giymişim neylerüm mālı

Ḥangi dünyāya kırğındur gönül

Sayfa 294

Gönül bir kaşları yaya māyildir

Gönlümün ṭabīb gelse kâ'ildir

Derdim İlāhī ol şāha görse degildir

Temārüz ṭaqsırdan yüz kara bahdım

Fıkr ʿummān ʔalmıř gibi oldum
 ʿÂřkla hem deryā yüz ƙara bahdım
 Kesildi ʔāƙatım bīĉāre ƙaldım
 Bu ʿâřƙda zincirsiz ƙara bahdım

Ey naʿatı bīĉāre ğara der zamdan
 Şefa-i ʿömrüm telef geĉdi fenādan
 Yenice doĝmıř gibi olur her anadan
 Görürse dünyāyı göz ƙara bahdım

Sayfa 295

Nūn Nebiler Ĥātīmiler hem ƙamunuñ efĉali
 Vav vüĉüda geldi anuñĉün bu arz ile semā

He hidāyet bulunuz anıñla biz Ĥaĥƙ ƣahın
 Lā elif lâ lâyezālik dürlü laĉā vü ģaşā

Ye yarařır ģālīƙ ve maĥlūkātı medĥ itmege
 Sende ƙuddisī anuñ meddāh olĝıl dāʿimāƙ

ʿĀřıƙ Mūsā

Bilmez misüñ ey elif dünyāda ƣāĥat ƙalmadı
 Be belā irişmektedir maʿmūr vilāyet ƙalmadı
 Te temāřā eylesem her zamān ģalini
 Şe şenā itmekde ařlā iĉāʿat ƙalmadı

Cim cemāl-i albine ahlām itmeyenler buldılar
 Ha anma İmām Hüseyn kerbelāya aldılar
 Hı hıyānet lū avminden ‘ibāret buldılar
 Delālet-i dāne bilmegi yezd selāmet almadı

Sayfa 296

Ze elili fehm idenler cism-ı bünadem gösterir
 Re rivayet ırtından beyt-i mükerrerem gösterir
 Ze ebaniler yarın narı ce ennem gösterir
 Se seladır kimseden kimseye acet almadı

in efaate eylediğin albimin se arana
 e adak lyevm canımı koymasın yarına
 Ze amah eylesem elim irmez ci anın varına
 Te tabir soru k lah baımda alet kalmadı

Ze ziyaret eyledik e gulam ‘alā sa abemiz
 Ayın aynımdan ayırmazam olan ulu sa abemiz
 Gayın ayy m adır isterem ‘akyayımız
 Fe fenadır d nya e yalarında lezzet almadı

Ke affur Allah ıldı dini İslam le keri
 Kef ki  mmet a ı olayım erlere ekdiler mesarı

Sayfa 297

Sana malum olsun ki gördüğüm düşler

Akıttığım gözümden kanıla yaşlar

Tuz ekmek hakın helal ideler kardeşler

Ben sizi bir daha göremem gayrı

Hoca Bakı aydūr bu hal ne haldūr

Ya Rab sırlaruñ kuluna bildur

Benüm gideceğim bir ırak yoldur

Gitdiğim yollardan gelemem gayrı

Sayfa 298

Hazā ‘Âşık ‘Ömer

Ey elif kametli dilber ey mülk-i şimeli yâr

Ben sana yârim diyeli oldu ‘aklım târ u mâr

Saklasın seni beladan ol hudaverdigâr

Qalbine bir ilham eyle kevser ü cenan söylesün

Eger bar benüm olursa harç iderim varımı

Tutuşdum ‘âşkın ateşine gülmesün der narımı

Ya ilahi ya al canımı ya bağışla yârimi

Kılsın bir ilham ile kevser ü cenan söylesün

Her kaçan yanına varsam Hızır İlyas yetişür

Gözümün yaşı sel revandır ballara karuşur

Sayfa 299

Bugün bayram günleri dargın olanlar barışır

Eyzan(Anlamı: Yine öyle, kezâ)

‘Âşık ‘Ömer yedi can oturmuş köşküne

Cümle dünyayı boyamış ‘anberine miskine

İki ciḥanîñ serveri ol ḥabibiñ ‘âşkına

Ḳalbine bir ilḥam eyle kevser ü cenan söylesün

Temmet(Anlamı: Bitti, tamam)

Hâzâ Türkü

Nesini medḥ ederim aslı dilberiñ

Her gün dilimüzüñ destanların

Nefsine fedadır hep ‘âşıqların

Al yanaḡ üstüne iḥsanları

Ḳaraman güzeli benzer hurmaya

Ḳonyanıñ güzeli hoşdur sarmaya

Sayfa 300

Bursanıñ güzelin muhtaḡ görmeye

Misali cennetiñ ḡılmanları

Ḥadim dilberiniñ hiç geçmez çaḡı

Kütahya dilberiniñ şeker dudağı

Bolunuñ güzeli güller budağı

Al yanağ üstüne ihsanları

Aydınıñ dilberi şirindir meğer

İzmiriñ güzeli boynunu eger

Şamsunuñ güzeli ne dirseñ dener

Melek şehâibda ihsanları

Tarablus güzelleri bir ayrı millet

Sağ olanın da bilürler ‘illet

Sayfa 301

Rumlarıñ güzeli bir ‘asi cellat

Qasd ider canım duyanları

İslambol güzeli yaqarlar yürek

Üsküdar güzeli iderler irek

Galaçada çokdur sarmaya firek

Anıñ içindedir meyhaneleri

Moraniñ güzeli öyle bir candır

Anıñ bir manendi Trabzondur

İçeliñ güzeli kara düzendir

Yıkılsun başına gürhanları

Arztlum (Erzurum?) kızları benzer güneşe

Yunanda benzer gözü kuşa kuşa

Sayfa 302

Bağdadın güzeli deste menekşe

Koçar burcu burcu reyhanları

Gönül geze geze deryaya daldın

Bu aşkın yerinden belinden elinden

Varmadık bir Mısır Cezayir kaldın

Her gün arz iderim seyranlı

Caḥili bu kırbet sana bir celle

Urum dilberseñ menan sille

Heb gören aşıklar virürler kelle

Ölür günde yüzünün kırbanlı

Sayfa 303

Kaşı keman beni Mecnun eylediñ

Bülbül gibi söyler diliñ var seniñ

Yakıp vücudumu büryan eylediñ

Turna gibi siyah teliñ var seniñ

Kaşın çatıb kirpiklerin atarsın
 Seftalini biñ altına şatarsın
 Ğarib düşdüm derdime derman kıatarsın
 Yanağında gonca gülün var senin

Pervanece uçar şem'a yanınca
 'Âşk hayat bulur lebin emince

Sayfa 304
 'Âşkın şarabını içdüm kıanınca
 Bin emcek mestan lebin var senin

Çün ettiñ 'aqlımı eylediñ üryan
 Aradım derdime buldum derman
 Kul Gevheri aydür âfet-i devran
 Nice bencileyin kuluñ var senin

Şöyle canım muradını bileyin
 Hicranınla kara bağırm deleyin
 Sulţanım sana kıurban olayın
 Kıovacalık ince belin var senin

Sayfa 305

‘Âşık ‘Ömer

Medh idelüm dili şanımdır benim

Âşıkların benleri çokdur çeşm-i siyahım benim

Sevdi canım İbrahim-i defter yazdım anı

Ahmedimden var kelimem padişahımdır benim

Mail oldum Yusufumuñ gözlerine kaçına

İsmâ‘il merhamet itmez kanlı çeşmim yaşına

Hüseynimiñ sevdasıyla düşdüm taşlar başına

Hasanımda sırr-ı daim o da şehanımdır benim

Sayfa 306

Mustafanın derdiyle gice gündüz ağlarım

Osmanın sevdasıyla dertli sinem taşladım

Süleymanım ahu gözlüm yüzünün atıdan yok

Muhammed beñbeyazdır o da şahımdır benim

Der ki ‘Ömer şu cihanda Muhammedim gayet melil

Halini arz eylemez Abdurrahman celil

Hak Teala emr idüp Kabe-i beyt-i Halil

Yüz suvarın beytullah-ı kiblegahımdır benim

Sayfa 307

Cananım haş yerinde taş küpe almasın kulağında

Sinan ebru kıddin abu siyah gisu yanağında

O Mihriban yüzü gülşen şahı huban dil-i irfan

‘Arf-i duşter ider eşkar-ı âlim şıkar dudağında

Almaz ahım yüzü mahım kaşı siyahım benim şahıma

Cihanda hublukda tir-i siyah bekler o dağında

Dedim göze süryaza gelür bizim gelür kıza

Durmaz güler sinem deler verdirenler damağında

‘Gurban yanağını ağı debdi otursunda bak

Beyaz teni sever beni merbanı ayağında

Sayfa 308

Hāzā Türkü

Gidin dostlar benim müşkil halim var

Yandı Kerem şaldı beni bu derde

Eğdi kıametimi büktü belimi

Yandı Kerem şaldı beni bu derde

Sağlığında çekmezdim nazını

Yüreğime kıoydum âşkın közüni

Âşık kabir çekerim görem yüzünü

Yandı Kerem şaldı beni bu derde

Hañçer alup odlı yaķarım arardım

Biñ derdimi bir deftere yazdım

Yedi yıldır Kerem deyüp gezerim

Yandı Kerem şaldı beni bu derde

Ağladım şoldu ķonca gülüm

Bülbül olub mani söyler dilim

Han Aşlımdır Kerem benim yoluma

Yandı güzel şaldı beni bu derde

İlahi

Sayfa 309

İlahi yar kıl bana günahımdan ğayrı karım yok

Ne yüzüle varam sana günahımdan karım ğayrı yok

Ne dervişem ṯariķatde ne tacı taht-ı devletinde

Kalmışam dar-ı miñnetde ğarib oldum avarem yok

Gönül yâd itdi sübħanı gözüm ciĝer ķanım

Koymuşam baş ile canı bu yolda iħtiyarım yok

Gene bir menzile erdim nedamet bahrine vardım

Hayali terk-i diyâr etdim benim hiçbir ķararım yok

Benim ‘aşı yüzü ķara ğarip Üftâde biķare

Düş oldum böyle bir nara yanımcı bir yanarım yok

Sayfa 310

Na't-ı Şerif

Vücudum hoş 'imaretden harab olmak ne müşküldür

Çürüyüp ben yeraltında türab olmak ne müşküldür

Qururur menzile terazi Huda kendi ola kadı

Sürerler mahşere bizi zebaniler ne müşküldür

İutmaz olur tutan eller qurur qalır duğu diller

Cem'i köşler saraylar harab olmak ne müşküldür

Huriler cennet içinde 'amberler qoqar saçında

Mahşer halkının içinde rüsva olmak ne müşküldür

İlahi

Yalancı dünyaya aldanma ya Hû

Bu viranda dağılır divan eğlenmez

Sayfa 311

İki kapulu bir kervansaraydur

Buna qonar göçer bir can eğlenmez

Baqma bu nevâh-i qarasına a'qsına canım

Meyl virme bağçesine bağına

Dünya benzer er çocuk oynucağına canım

Aklı kamil olan buna aldanmaz

Ey ğafil ne şandın bu rüzgârı canım
 Bilir anlar mısın leyl-i neharı canım
 Yükün yüklendi gör evvelden bari canım
 Yokşa yolcu geçer kervan eğlenmez

‘Ömür tamam olur defter dürülür canım
 Şırať hazırlanur mizan kurulur ya Hū
 Allah diyü indinde kullar derilür canım
 Tutulur buyruklar ferman eğlenmez

Var kendini harç eyle Allah yoluna
 İstedigin yerde hakkın buluna

Sayfa 312

Bir gün yolun uğrar berzah iline ya Hū
 Ol dağa kalkınca sultân eğlenmez

Meyyetine eline koyalar
 Bismillahirrahmanirrahim
 Ağzına koyalar
 Bismillahirrahmanirrahim

“İnna ateyna kel kevser fesal li rabbike venhar inna şani ekke hüvel ebter.”

(Kevser Suresi)

Anlamı: “Gerçekten, sana Kevser’i verdik. O halde, sen de Rabbin için namaz kıl ve kurban kes. Doğrusu nesli kesik olan, sana kin tutandır (Yazır, 2002: 602).”

Sağ eline koyalar

Bismillahirrahmanirrahim “İdkulu elcenna bi ma küntüm tegmelün.”

(Nahil Suresi 32. Ayeti)

Anlamı: “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla. Selam size çalıştığınız için girin cennete (Yazır, 2002: 269).”

Sol eline

Bismillahirrahmanirrahim “İnna Allah la yudiyâğ acur el muhsinin.”

(Hûd Suresi, 115. Ayeti)

Anlamı: “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla. Allah iyilik yapanların mükafatını zayi etmez (Yazır, 2002: 233).”

Göğsüne

“Bismillahirrahmanirrahim

Yu beşirruhum rabbihum bi rahme ve min hu ve fazıl ve rıdvan min Allahu Ekber.”

(Tevbe Suresi, 21. Ayeti)

Anlamı: “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla. Onların Rabbi kendilerini, katından bir rahmet, bir hoşnutluk ve içinde sürekli nimetler bulunan cennetle müjdeliyor! (Yazır, 2002: 189).”(Ayette eksik kısımlar var.)

Sayfa 313

Ahîit Na‘at

“Allahümme fatır essemavat ve el ard alim el gayb ve el şahade inni ahid ileyk bi en eşşed ennu la illaha illa end. Vahiduk la şeriklek ve enna Muhammeden abdüke ve resulek fela tekkilni illa ahade gayrük ve enneke in tekilni illa nefsi tukkarribni min el şer ve tübaıdini minel hayr ve inni la esiküm İlla bî rahmetik ve cealli indeke fi ahiden tufihi yevmel kıyame inneke la tuhlif el miyaad.”

Anlamı: “Ey gökleri, yerleri yoktan yaratan, gizli ve âşikâr her şeyi bilen, Rahman ve Râhim olan Allah! Şüphesiz ki ben, şu dünya hayatında kesinlikle, Senin, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan, tek olup hiçbir ortağı olmayan Allah olduğuna,

Muhammed(Sallâllahu Aleyhi ve Sellem)in de hiç şüphesiz senin kulun ve rasûlün olduğuna dair(sebat edeceğim diye) sana söz veririm.

Artık sen beni nefsimi bırakma! Çünkü sen, beni nefsimi terkedersen o beni şerlere yaklaştırır, hayırlardan uzaklaştırır. Muhakkak ki ben ancak senin rahmetine güveniyorum, o halde sen rahmetini, kıyâmet günü ödeyeceğin bir ahid(yerine getirilecek söz) yap. Şüphesiz ki sen sözü bozmazsın.”(Hakîm Tirmizî, Nevâdiru’l- Usûl, bab: 174, 2/272)

Haza Nikah D‘uası

“Allahümme ac‘al hazal mukademel ve muktaran ve rızkan fi hî el fi karar ve ce‘al beyne hûma ulfeten ve muhabbeten ve kararan vel lâ tec‘al beyne hûma nüfreten ve ‘adaveten ve kararan.”

Anlamı: “Allah’ım! Bu evlilik akdini mübarek eyle. Bu çift arasında güzel geçim, sevgi ve evliliklerinde sebat nasip eyle, aralarında nefret, geçimsizlik ve ayrıklılığa fırsat verme.”

Haza İlahi Sabi

Yâ ilâhi kıl mübarek sen bu maşumu bize ‘ömrünü eyle ziyade yâ mucibülsailin.(sorması icabeden=mucibülsailin)

Sayfa 314-315-316

Çünkü ahsen-i takvim içre ruzi etdin ey kerim ‘ilmini eyle ziyade yâ mucibülsailin aynı s‘aat içinde tulu‘at etdi bu sabi izdiya-dı devlet eyle yâ mucibülsailin eşref-i evkât içinde annesinden toğdu ol ‘aqlını eyle ziyade yâ mucibülsailin üç hüsn üzre cisim buldu ferîşde ihşidi fehmîni eyle ziyade yâ mucibülsailin etme muhtaç anı merde yâ Allahülalemin ‘arş-ı ‘azam hürmetine yâ mucibülsailin şer-i şeytandan necat kıl bu ma‘şumu Hüda hüsn-i ahlak eyle ânı yâ mucibülsailin hafız ol nâ-mir-i ol yâ emanülhaifin mekr-i insandan halas et yâ mucibülsailin anı hıfz et yâ ilâhi cümle düşmandan emin. Ol Muhammed hürmetiçün yâ mucibülsailin atasına anasına ruzi et âli ma‘kam şu hakın ‘afv et yâ mucibülsailin. Hıfzı Kuran itmekiçün sen meded kıl yâ ‘Gani lutf-ı fezalikden ‘ata et sen meded kıl yâ ‘Gani kâri’-i Kuran olan aklı kamil vir hindi rüşd-i kamilden ayırmazsın sen meded kıl yâ ‘Gani yâ ilâhi eyle Kuran karin sen bizlere kabrümüze musin eyle sen meded kıl yâ ‘Gani berķ-i haţif gibi geçersin sırat cümleye nur-ı Kuran hürmetine sen meded kıl yâ ‘Gani yâ ilâhi cennete girmeğe sen eyle naşib fahr-i ‘alem hürmetine sen meded kıl yâ ‘Gani yâ ilâhi etme Kuranı şikayetçi bize ani bizden hoşnud eyle sen meded kıl yâ ‘Gani kur-ı Kuran olan etme muhtaç kimseye rızkını eyle ziyade sen meded kıl yâ ‘Gani her ki Kuran yolına canın

iderse çün feda kamil imanla hatm itdir sen meded kıl yâ ‘Gani Şalih ‘amel it müyesser
cümle kullara Hûda ‘arş-ı azam hürmetiçün sen meded kıl yâ ‘Gani ya ilaḥi her ‘amelde
eyle ihlaş sen naşib ver huluşi sen riyadan sen meded kıl yâ ‘Gani.

Sayfa 317

Sende güldü gözleriñ fâ yanı

Okuyla tekbir gene ya yanı

Bizde öğrendik gözleriñ hubu

Geldiği .....silik..... meş

Sayfa 318

Türkü

Leylden bir sedd geldi kullara

Şefasın sözmeden geçdi gidiyor

Aftadlar bā-layız ayak yu āla

Dağla yu ağla yu düşdi gidiyor

Bahara yanda ve leyl semadan

Çıkarmış bir haber ḳani günden

Ḥayat ḳavsı gibi can kafasından

Baban gū şad etdi uçdu gidiyor

Sende bir görgeleñ ḳabirim o ḥane

Ḳam yükün yükletdim yüz biñ hemcane

Yaradan ḳavuşdı anam bacına

Dil fena melekenden göçdi gidiyor

Gökler babanda biñ biñ yaşasın
 Sölem ‘Ömer varsun begler başasun
 Yatır hey imansız helâl aşasın
 C’em-i ecel şerbetiñden içdi gidiyor

Sayfa 319

Bülbülüñ ‘arzı daldan daladır

Felek yüzümüze güler aldadır
 İnaniñ bubamıñ gözü yoldadır
 Gönül ağlam ben sılama giderim
 Haza İlahi

Sayfa 320

Haza Türkü

Bād-ı şabaḥ bende naṭ emanet

Habim yanar yare iman gör
 Haya ‘āfanıma eyam aman
 Hākana ayandan ḥan gör

Hāḫa ḫayam adlaya sor

Hāṣr ḫoyan ḫoyan mı nur

Aḫyayı şer tatsan aya

Yaram bakanda bi yakan gör

Cihad ayda ki yaram Һarında aya

Seven alur bu bir Һanda aya

Bakar sebab aҺa ‘at aya

Mecnun mı iҺen nur gör

Dine bakar akar akar Һanar

Ne nesimide afa yarlar

Bakar aya bu ‘Osman murad

Ana meҺana dünyada dolu gör

SONUÇ

Bu çalışmanın konusu İBB Atatürk Kitaplığı kaynaklı Bel_Yz_K0051, Bel_Yz_K0054, Bel_Yz_K0059 numaralı cönklerin okunması, incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Cönklerdeki yer alan şiir ve nesir kısımları okunduğunda toplam 320 sayfadan oluşmaktadır. Bel_Yz_K0054 numaralı cönk hariç, cönklerde boş sayfalar yer almaktadır. Hece ve aruzla yazılmış şiirler bulunmaktadır. Cönklerde 31 şair tespit edilmiştir. 9 şairin hayatı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılammıştır. Hayatı hakkında bilgiye ulaşılammayan şairler; Âşık Ahmed, Bazundeoğlu, Kazı Hafız Efendi, Hüdâdî, Ferdî, Kul Mevlanâ, Kul Lokman, İsmail Âşık ve Zülfi'dir. Şairi veya yazarı belli olmayan 326 şiir vardır. Cönklerde Âşık Ömer'e ait 56, Âşık Sevdâyî'ye 1, Yunus Emre'ye 18, Eşrefoğlu Rûmî'ye 6, Kuloğlu'na 1, Seyyid Nesimi'ye 2, Nizamoğlu'na 1, Zülfi'ye 1, Gevherî'ye 14, Karacaoğlan'a 2, Bazundeoğlu'na 1, Kerem'e 1, Kazı Hafız Efendi'ye 1, Kâtibî'ye 1, Kemal Paşa'ya 6, Kınalızade'ye 3, Kul Mevlana'ya 1, Hüdâdî 1, Ferdî 1, Ebu Hanefî 1, Kul Lokman'a 1, Kul Mustafa'ya 2, Zülâlî'ye 1, Âşık Mustafa'ya 2, İsmail Âşık'a 1, Âşık Halil'e 1, Âşık Ahmed'e 1, İmam El- Şafî'ye 3, Âşık Musa'ya 1, Hoca Bâkî'ye 1 ve Üftâde'ye 1 olmak üzere toplam 134 şiir tespit edilmiştir. Cönklerde 30 metin türü(edebiyat içi ve edebiyat dışı unsur) vardır. Türü belli olmayan 210 şiir vardır. Cönklerde 16 Nesir bölümü, 1 Hadis, 33 Türkü, 33 İlâhi, 58 Beyit, 9 Mesnevi, 13 Divan, 19 Sema'i, 16 Dua, 1 Sure, 17 Ayet, 4 Magrifet başlıklı şiir, 6 Na'at-ı Şerif, 1 Muhammedî, 1 Kalenderî, 3 Methiye, 9 Mesnevi, 13 Divan, 1 Münacaat, 35 Müfred, 18 Mani, 1 Koşma, 1 Arzuhâl, 1 Latife, 1 Dedim-Dedili şiir, 1 Tekerleme, 2 Elifnâme, 1 Hûrûfîlik inancı ile ilgili şiirler yer almaktadır. Türü belli olan metin sayısı 293'dür. Cönklerde yer alan şiirler şeklen incelendiğinde koşma tipi ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Cönk Bel_Yz_K0051'de 1 Mesnevi, 6 Divan, 69 Koşma, Bel_Yz_K0054'de 8 Mesnevi, 6 Divan, 96 Koşma, Bel_Yz_K0059'da 1 Divan, 25 Koşma nazım şekilleriyle kafiyelenmiş şiirler tespit edilmiştir. Şiirlerde "Eyzan" kelimesi tekrarlanmaktadır.

Bel_Yz_K0051 numaralı cönkte 5, Bel_Yz_K0054 numaralı cönkte 2, Bel_Yz_K0059 numaralı cönkte 1, olmak üzere 8 tane Hicrî tarih yer almaktadır, bu tarihler Miladî tarihe çevirilmiştir. Yazılan cönklerin 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılda yazıldığı tespit edilmiştir. Cönk Bel_Yz_K0051'de kullanılan 5 tarihten(H. 1214= M. 1799, H. 1223= M. 1808, H. 1214= M. 1799, H. 1216= M. 1801, H. 1245= M. 1829)

hareketle, cönkün el değıştirdiğine ya da 1799-1829(30 yıllık zaman farkı) boyunca yazıldığı sonucuna ulaşırız.

Şiir yazarlarının bazıları şiirlerin başında kullandıkları isimlerinden bazıları da şiirlerin mahlas bölümünden anlaşılmaktadır. Şiirler içerik olarak dinî-tasavvufî ağırlıklıdır. Hece ölçüsü ağırlıklı olarak kullanılmıştır ve dörtlüklerle yazılmıştır. Cönkte yer alan şiirlerin büyük bölümünün Âlevî-Bektaşî(4 Kapı; Şeriat, Tarikat, Hakikat, Marifet. Hz. Ali, Hz. Hüseyin, Hz. Hasan, Hacı Bektaş, Hallac-ı Mansur, Nâbî) şiir geleneğinin temsilcilerine ait olduğu görölmektedir. Arapça Beyitler, Arapça Müfredler, Arapça şiirler ve Arapça yazılmış nesir kısımları da cönklerde mevcuttur. Arapça yazılan şiir ve nesirler Latin Alfabetine transkrip edilip, Türkçe'ye çevrilmiştir. Cönklerde yazılan şiirler kafiye ve rediflerine göre dörtlük ve ikilik olarak yazılmıştır ve dönüştürölmüştür. Bazı şiirlerde eksik verilen mısralar(cönklerde olmayan mısralar) parantez içerisinde belirtilmiştir.

Çalışmanın sonucunda ortaya çıkan şairler ve şiirler ile genelde Halkbilimine ve özelde halk edebiyatına, malzeme katkısının sağlandığı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Alptekin, A. B. (2018). Türk Halk Şiiri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aksoyak, İ. H. (2016). Cönk İmlâsı. Milli Folklor(111), 5-13.
- Artun, E. (2015). Dinî- Tasavvufî Halk Edebiyatı. Adana: Karahan Kitabevi.
- Arslan, M. (2017). “Mihri Hatun Divanında Sanatlı Manzumeler”, Uluslararası Amasya Alimleri Sempozyumu, Amasya.
- Banarlı, N. S. (1971). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (Cilt 1-2). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Banarlı, N. S. (1987). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. Âşık Mustafa, 2, 798. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Başgöz, İ. (1977). Karacaoğlan. İstanbul.
- Bekki, S. (2022). Kaşgarlı Mahmud'dan Günümüze Manzum Sözlü Ürünlerin Yazıya Aktarılmasında Nazım Birimi ve Nazım Şeklinin Önemi. Çankırı: I. Uluslararası Türkiyat Kongresi(8-10 Haziran 2022), 961-989.
- Boratav, P. N. (1946). Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Canım, R. (2000). Latîfî Tezkiretü’ş-şu’arâ Tabsıratu’n-nuzamâ. Ankara: AKM Yayını.
- Çapraz, E. (2008). Fahri Bilge Defterleri Işığında Kayseri ve Yöresi Halk Şairleri. Kayseri: Laçın Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (2002). Halk Bilim Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Devellioğlu, F. (2012). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Durbilmez, B. (2020). Âşık Türkmenoğlu. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Duymaz, A. (2016). Sözün Yazılaşması Yazının Sözleşmesi: Cönkler. Milli Folklor(111), 14-27.
- Elçin, Ş. (1984). Gevherî Divanı/İnceleme- Metin- Dizin- Bibliyografya. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Elçin, Ş. (1997). Halk Edebiyatı Araştırmaları. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergun, S. N. (1936). Âşık Ömer/Hayatı ve Şiirleri. İstanbul: Semih Lûtfi Matbaa ve Kitabevi.

- Ergun, S. N. (1933). XVII. Asır Saz Şairlerinden Kâtibî. Ankara: Semih Lütüfî Sühulet Kütüphanesi.
- Ergun, S. N. (1936). Bursalı Âşık Halil. Ülkü VIII.
- Ersal, M. (2016). Cönkten Hizmet Defterine, İcradan Yazıya: Alevi Yazma Geleneği. Milli Folklor(111), 87-99.
- Güzel, A. (1992). Mutasavvıf Yunus Emre. Ankara: Kılıç Yayınları.
- Güzel, A. (2009). Dîni Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hakverdioğlu, M. (2019, Ağustos). Gümüşhacıköy Cöngü ve Şairi Bilinmeyen Bir Elif-nâme. Journal of Turkish Language and Literature(5), 657-672.
- Hakverdioğlu, M. (2020). Halk ve Divan Şiiri Kardeşliği Merzifon Cöngü. Ankara: Gece Kitaplığı.
- İyâz, K. (1967). Tertîbü'l-Medârik. Beyrut.
- Kabaklı, A. (2002). Türk Edebiyatı. İstanbul: Edebiyat Vakfı Yayınları.
- Karaer, M. N. (1973). Karacaoğlan: Hayatı, Sanatı, Şiirleri. İstanbul.
- Kaya, D. (2010). Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaya, D. (2011). "Cönklerden Gün Işığına", Alevilik Araştırmaları Dergisi 1: 81-98.
- Kırzioğlu, M. F. (1990). Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi C. 7. İstanbul: Dergâh Yayınları 544.
- Köktürk, Ş. (2007). Cönklerden Bir Cönk Amasya Cönkü. Samsun: Yazı Yayınevi.
- Köksal, M. F. (2016). Cönklerde Divan Şiiri, Divan Şiirinde Cönkler. Milli Folklor(111), 28-40.
- Köksal, M. F. (2023). Cönkler. Turkish Studies- Language and Literature (eISSN:2667-5641), 587-612.
- Köprülü, M. F. (1962). Türk Saz Şairleri. Ankara.
- Köprülü, M. F. (1976). Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Köprülü, M. F. (2004). Saz Şairleri. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Oğuz, M. Ö. (2006). Âşık Şiiri, Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Onay, A. T. (2012). Türk Halk Şiirinde Şekil ve Türler. Ankara: Kurgan Edebiyat Berikan Yayınları.
- Öztelli, C. (1955). Halk Şiiri XIV-XVII Yüzyıllar. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Solmaz, S. (2005). Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı, Ankara: AKM Yayını.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (1991). Arzuhal. 3, 447.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (1991). 4, 542-543. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (1994). 10, 13 138. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (1995). Esmâ-î Hüsnâ. 11, 404.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (1998). Hutbe. 18, 425-428.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2001). Karacaoğlan. 24, 377-378. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2007). Nesîmî. 33, 3-5. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2009). Seyyid Nizamoğlu. 37, 73-74. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2010). Şâfiî. 38, 223- 233. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2012). 4, 282-283. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2013). 44, 549-550. İstanbul.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2020). Muhamediyîye. 30, 583-584. Ankara.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2022). Kemalpaşazâde. 25, 238-240. Ankara.
- TDV İslâm Ansiklopedisi (2022). Kınalızâde Ali Efendi. 25, 416-417. Ankara.
- Tekindağ, Ş. (1971). Büyük Türk Mutasavvıfı Yûnus Emre Hakkında Araştırmalar. Türk Yurdu, 59.
- Uraz, M. (1933). Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri. İstanbul: Semih Lutfi Sühulet Kütüphanesi.
- Uçman, A. (1985). Tekke Şiiri. İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.
- Yakıcı, A. (2007). Halk Şiirinde Türkü –Tanım-Tasnifİnceleme-Metin-. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yazır, E. H. (2002). Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâli. İstanbul: Merve Yayınları.

Yıldırım, D. (2013). El Yazması Bir Kitap Türü: Cönk/Cöng(Kayıp Saraybosna Cöngü Bağlamında. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Yılmaz, Ö. (2015). Tasavvuf Hakkında Genel Bilgiler. Ankara: Akçağ Yayınları.

<http://www.arastirmalar.com/index.php/component/tags/tag/232-hicri-takvimden-miladi-çevirme>.

<https://www.milliyet.com.tr/egitim/nesir-nedir-divan-edebiyatinda-nesir-turleri-nelerdir-6504593>.

<https://tees.yesevi.edu.tr> . (tarih yok). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü.

https://www.wikiwand.com/tr/%C3%82C5%9F%C4%B1k_Musa.

